

သမိုင်းသက်သေ

ရိုဟင်ဂျာ (အဖြေ)

ဤစာအုပ်ကိုဖတ်ရှုပြီးကြိုက်နှစ်သက်ပါက
မိမိတို့၏မျိုးဆက်သစ်များ သမိုင်းအလိမ်မခံရစေရန် နှင့်
စာရေးသူအားလေးစားဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့်
မူရင်းစာအုပ်အားဂယ်လူသိမ်းဆည်းစေလိုပါသည်။

ပုံ
(ခွင့်ပြုချက်မယူဘဲ PDF file ပြောင်းသူ)

ဦးအောင်ခင်(စစ်တွေ)
စုစည်းတင်ပြသည်။

4000
oth 220

သမိုင်းသက်သေ

ရိုဟင်ဂျာ (အဖြေ)

Ali Shah, a title used by That asa, 1525 AD

Obv.

(K al/ma)

الله
الله
الله
الله
الله

la ilah illa

Allah Mohammed

rasul Allah

Khallad Allah

al MulkaHu

There is no God but Allah. Mohammed the Messenger of Allah.

May Allah perpetuate his Kingdom

Rev:

الرحمن
المظفر
سلطان
الله

al rahman abu

Al-muzaffar Ah Shtant

Sultan Khallad

Allah (? MulkaHu)

Sultan Ali Snah, Father of the victorious (and merciful)

May Allah perpetuate his Kingdom

Dia.: 29 mm Wt. 1017gm (BM)

အေဒီ(၁၅၂၅) ခုနှစ်က ထုတ်ဝေခဲ့သည့် ရခိုင်ပြည်သုံးငွေဒင်္ဂါး၏ ရှေ့ဘက်မျက်နှာစာတွင် အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များ၏ ယုံကြည်ချက်ကို အာရဗီစာဖြင့်

لا اله الا الله محمد رسول الله خلا الله الملك

လာအိုလာဟအိုလ္လုလာဟ မူဟာမဒူရဆူလ္လုလာ၊ ခါလိဒ်အလ္လာဟ် အယ်မုလ်က်၊ ဟုရေးသားထားပြီး

ကျောဘက်မျက်နှာစာတွင်အာရဗီစာဖြင့်

الرحمن ابو المظفر علي ش سلطان خلا الله ملكه

အယ် - ရဟမန် အဘူ - မူဇာဖာအလီရှားဟ်ဆူလ်တန်၊ ခါလိဒ်အလ္လာဟ်အယ်မုလ်က်ဟုရေး

သားဖော်ပြထားရာရှေ့မျက်နှာစာပါအာရဗီစာ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ -

အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်မှအပမည်သည့် ဖန်ဆင်းခံမျှခဝပ်ကိုးကွယ်ခြင်းခံယူထိုက်သောအရည်အချင်းမရှိကြောင်းနှင့်

၎င်းတို့အားဖန်ဆင်းသည့်အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်သည်သာလျှင်အမှန်တကယ်ခဝပ်ကိုးကွယ်ခြင်းခံယူထိုက်သော

အရှင်ဖြစ်ကြောင်းကျွန်တော်မျိုးယုံကြည်ပါ၏ တမန်တော်မူဟမ္မဒ်သည် ဖန်ဆင်းရှင်အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်ဖက်သို့

ဖိတ်ခေါ်ရန်နိုးဆောင်သူအဖြစ်လွှတ်ခြင်းခံရသောနောက်ဆုံးရရှိသောတမန်တော်တစ်ပါးဖြစ်ကြောင်း

ကျွန်တော်မျိုးယုံကြည်ပါ၏

ကျွန်တော်မျိုး၏နိုင်ငံကို အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်စောင့်ရှောက်တော်မူပါစေဟု အဓိပ္ပါယ်ရရှိပြီး

ကြောဖက်စာမျက်နှာပါအာရဗီစာ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ -

သနားကြင်နာခြင်းတို့၏ ဖခင် အယ်လ် - မူဇာဖာဆူလ်တန်အာလီရှားအမည် နှင့် ကျွန်တော်မျိုး၏ နိုင်ငံကို

အလ္လာဟ်အရှင်မြတ် စောင့်ရှောက်တော်မူပါစေဟုအဓိပ္ပါယ် ရရှိပါသည်။

ဦးအောင်ခင်(စစ်တွေ) စုစည်းတင်ပြသည်။

မောဟစုံလွမ်းမှုကြောင့်
အဂတိတရားမိစီးနေမှုများပပျောက်၍
အမှန်တရားကို လက်ခံရသူများဖြစ်နိုင်ကြပါစေ

ဦးအောင်ခင် (စစ်တွေ)
ဘာသာပြန်စာရေးဆရာ

- ✧ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ *** ပထမအကြိမ်၊ အုပ်စု (၁၀၀၀)
- ✧ တန်ဖိုး *** ၄၀၀၀/- (လေးထောင်ကျပ်)
- ✧ မျက်နှာပုံ/အတွင်းပုံနှိပ် *** ပြည် (ဦးဖေ) အောင်ဆုတ်ပုံနှိပ်တိုက်
အမှတ် (၁၅၈)၊ (၃၇) လမ်း၊
ကျောက်တံတားမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်။
- ✧ ထုတ်ဝေသူ *** ဦးအောင်ခင် (ဘာသာပြန်စာရေးဆရာ)
အမှတ် (၁၃၈၄)၊ ကံကော် (၂) လမ်း၊
(၁၉) ရပ်ကွက်၊ ရွှေပြည်သာမြို့နယ်။
- ✧ ကွန်ပျူတာစာပိ *** မကေဇင်မိုး (ဇော်မိတ္တူ/ကွန်ပျူတာ)
- ✧ မျက်နှာပုံဒီဇိုင်း *** မသက် (Eagle)
- ✧ အတွင်း Layout Design *** မကေဇင်မိုး (ဇော်မိတ္တူ/ကွန်ပျူတာ)
- ✧ အဖုံးဖလင် *** (Eagle)
- ✧ အတွင်းဖလင် *** (Eagle)
- ✧ ဖြန့်ချိရေး *** ဦးအောင်ခင် (ဘာသာပြန်စာရေးဆရာ)
အမှတ် (၁၃၈၄)၊ ကံကော် (၂) လမ်း၊
(၁၉) ရပ်ကွက်၊ ရွှေပြည်သာမြို့နယ်။

နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီး ဦးသိန်းစိန်၏ ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်
ပြောင်းလဲမှု၌ ကဏ္ဍခွဲတစ်ခု ဖြစ်သော ရခိုင်ပြည်နယ် တည်ငြိမ်
ဘေးချမ်းရေး ကြိုးပမ်းနေမှုကို ထောက်ခံကြိုဆို အပ်ပါသည်။

ဦးအောင်ခင် (စစ်တွေ)
ဘာသာပြန်စာရေးဆရာ

ချစ်သူငယ်ချင်းများဖြစ်ကြသော

အောင်မြသာ (စစ်တွေ) ၊ အင်ဂျင်နီယာအောင်သိန်းလှ၊ အောင်ကျော်ထွန်း (အခွန် ဦးစီး) ၊
ကျော်ဇံလှ (စိုက်ပျိုးရေး)၊ သာနီအောင် (အထက-ကျောင်းအုပ်ကြီး) နှင့် ဦးရွှေမောင် (အလက -
ကျောင်းအုပ်) တို့နှင့်အတူ ၁၉၆၀ ခုနှစ်များက စစ်တွေမြို့မှာ အေးချမ်းစွာ ပညာသင်ကြားခဲ့ကြသည်များကို
ပြန်ပြောင်းသတိရအောက်ပေလျက်-

အောင်ခင် (စစ်တွေ)

ဤစာအုပ်နှင့် ပါဝင်သောကြောင့် “ဆီလျော်သော ပညာရှိအဆိုအမိန့်များ”

၁။ ကောင်းမှုပြုတ်နိုး ကောင်းအောင်ကြိုး၍၊ ကောင်းကျိုးကိုယ်၌ တည်စေမင်း

ကျေးဇူးရှင်
ကန်တော်မင်းဆရာတော်၏
(လောကသာရယျို)မှ

၂။ အသိတရားကင်းမဲ့သွားရင်း လူသားတွေဟာ သားရဲတိရစ္ဆာန်ထက် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်
တတ်တယ်။

စာပေနိဒါန်းဆုရှင် (တရား)

“Your true friend is one who tells you truth, not one who just claims friendship.”

အမှန်ကိုထောက်ပြသူသာလျှင် သင်၏မိတ်ဆွေဖြစ်သည်။ ချစ်ပါသည်။ ခင်ပါ
သည်ဟု တဖွဖွပြောနေရုံနှင့် မဖြစ်။

(အာရပ်စကားပုံ)

၃။ “To realize the relative validity of one’s convictions and yet stand for them
unflinchingly is what distinguishes a civilized man from a barbarian.”

(Schumpeter)

တစ်စုံတစ်ဦး၏ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော ခံယူချက်ကို သိရှိနားလည်လျက်၊
ထိုကိစ္စရပ်များအတွက် မယိမ်းမယိုင် ခိုင်မြဲစွာ (ထောက်ခံအားပေး)
ရပ်တည်ပေးသူကို လူယဉ်ကျေးနှင့် လူရိုင်း ကွဲပြားစေ၏။

(နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်ပညာရှင်)
ရှောမိတီတာ

၄။ (သတင်းစာတွေ၊ ဂျာနယ်တွေ) မီဒီယာတွေဆိုတာ အမှန်ရပ်ရဲ၊ အမှားတိုက်ရဲ၊
အပြောင်းတောင်းရဲတဲ့ ကလောင်ရှင်တွေဖြစ်ဖို့လိုတယ်။

(ဆရာကြီး ဟံသာဝတီ
ဦးဝင်းတင်)

(ဒီလိုင်း)စာအောင် အတွဲ(၁) အမှတ် (၂၃) တနင်္လာနေ့ (၂၅-၆-၂၀၁၂) စာမျက်နှာ (၃)မှ

မာတိကာ

အမှတ်စဉ်	ခေါင်းစဉ်အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁။	အမှာစာ	၅
၂။	အခန်း (၁) ရခိုင်ဒေသ၏ပထဝီဝင်	၇
	ရခိုင်ဒေသနှင့်ရိုဟင်ဂျာအမည်ဖြစ်တည်ပေါ်ပေါက်လာပုံ	၁၁
၃။	အခန်း (၂) ရခိုင်ဒေသရှိလူမျိုးများ	၁၉
	ရခိုင်လူမျိုးရိုဟင်ဂျာလူမျိုးခမီး(မြို့)မရမာကြီးသက်လူမျိုး	
	(က) ကမန်လူမျိုး	၂၀
	(ခ) ဒိုင်းနက် (ချက်မား)လူမျိုး	၂၀
	(ဂ) ဟိန္ဒူရိုဟင်ဂျာလူမျိုး	၂၀
	(ဃ) ရခိုင်သမိုင်းအကျဉ်း	၂၂
၄။	အခန်း (၃) ရိုဟင်ဂျာများနှင့်ပတ်သက်၍ သမိုင်းဆရာများ၏ တွေ့မြင်ချက်	၃၁
	ရခိုင်ဘုရင်များနှင့်မူစလင်ဘွဲ့	၃၈
၅။	အခန်း (၄) ရခိုင်ဘုရင်များလက်ထက်က ရိုဟင်ဂျာများ၊	၄၁
	ဘိုးတော်ဘုရားခေတ် ရခိုင်ပြည်လူဦးရေ	၄၃
	ပထဝီနိုင်ငံရေး	၄၆
	ရိုဟင်ဂျာနှင့်ဘင်္ဂါလီကွဲပြားမှု	၄၇
၆။	အခန်း (၅) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့်အစ္စလာမ်ဘာသာ	၄၉

မာတိကာ

အမှတ်စဉ်	ခေါင်းစဉ်အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးတို့၏သမိုင်းအမွေအနှစ်များ	၅၇
	ငွေဒဂါးများ	၅၈
	နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးတွင် ရိုဟင်ဂျာများပါဝင်ခြင်း	၆၀
၇။	အခန်း (၆)	
	ဥပဒေကြောင်းနှင့်ရိုဟင်ဂျာများ	၆၂
	ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ (၁၀)	၆၃
	ရိုဟင်ဂျာသည်နိုင်ငံခြားသားမဟုတ်	၆၅
	ရိုဟင်ဂျာသည်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတစ်မျိုးတွင်ပါဝင်ခြင်း	၆၇
	ရိုဟင်ဂျာတို့၏ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပိုင်ခွင့်နှင့်ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံပိုင်ခွင့်။	၆၈
	၁၉၇၄ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ	၇၂
	၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ	၇၃
၈။	အခန်း (၇)	
	လွတ်လပ်ရေးရပြီးခေတ် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးအားအဖိုရအသိအမှတ်ပြုမှုများ	၇၈
	မြန်မာ့အသံတိုင်းရင်းသား ဘာသာအစီအစဉ်မှ ရိုဟင်ဂျာဘာသာ	၈၃
	အစီအစဉ်။	
၉။	အခန်း (၈)	
	ရိုဟင်ဂျာဘယ်သူလဲ	၁၂၁
၁၀။	အခန်း (၉)	
	၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ	၁၂၆

အမှတ်စဉ်

စာမျက်နှာ (၁)တွင် ဖော်ပြထားသော ပညာရှိအဆိုအမိန့်များမှာ ဤစာအုပ်နှင့် လိုက်ဖက်သောကြောင့် ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ တနည်းဆိုရသော် ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် လက်တွေ့ကျင့်သုံးသည့် ဆောင်ပုဒ် (Moto)များ ဖြစ်သည်။ (၂၀၁၂) ခုနှစ် မေလ (၂၈)ရက် နေ့နှင့် ဇွန်လ (၃)ရက်နေ့များမှစ၍ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှုများသည် မောင်တောမြို့နှင့် စစ်တွေမြို့များသို့ ဆက်လက် ကူးစက်လျက် အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ် ဥစ္စာပစ္စည်းများ ဆုံးရှုံးရသော သတင်းများကို ကြားသိရသောအခါ၌ မိမိ၏ မွေးရပ်မြေ ရခိုင် ပြည်နယ်ကို အလွန်သံယောဇဉ်ကြီးမားသူ တစ်ဦးအနေ ဖြင့် ဝမ်းနည်း ပက်လက်ဖြစ်ရခြင်းမှအပ ဘာမျှမတတ်နိုင်ခဲ့။

သို့သော်လည်း နှစ်ပေါင်း (၅၀)မျှ နိုင်ငံတကာသတင်းများလေ့လာရင်း နိုင်ငံတကာ သတင်း ဘာသာပြန်အဖြစ် (၁၅)နှစ်တိုင် လုပ်ကိုင်ခဲ့ပြီး ယခုလက်ရှိ နိုင်ငံရေးဒဿန အင်္ဂလိပ် စာအုပ်များကို ကိုယ်တိုင်ဘာသာပြန် ထုတ်ဝေဖြန့်ချိနေစဉ် အာဖရိကတိုက် အလယ်ပိုင်း နိုင်ငံဖြစ် သော ရဝမ်ဒါ (RWANDA) နိုင်ငံတွင် ဟူတူ (HUTU) လူမျိုးများက တစ်မြေတည်းနေ တစ်ရေ တည်းသောက် တူစီ(TUTSI) လူမျိုးများ အား မျိုးဖြတ်သတ်ဖြတ်မှု ယခင် ယူဂိုဆလားဇီးကီးယား နိုင်ငံ ဘော့စနီးယား ပြည်နယ်တွင် ဆာဘတ် (SERB) လူမျိုးများက မူဆလင်များအား မျိုးဖြတ် သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်ကို ပြန်ပြောင်း သတိရမိသည်။ ဘော့စနီးယားစစ်ပွဲ ကာလ၌ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေး ဝေါဟာရအဘိဓာန်တွင် လူသားမျိုးဖြတ် သတ်ဖြတ်မှု ကို လူမျိုးရေးသန့်စင်မှု (Ethnic cleansing) ဆိုသည့် ဝေါဟာရကိုပင် တီထွင်အသုံးပြုလာ ခဲ့ကြသည်။ အမှိုက်ကစ ပြဿနမီးလောင် ဆိုသည့် စကားအတိုင်း ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ရာဇဝတ်မှုတစ်ခုကြောင့် လူသားပေါင်းများစွာနှင့် ဥစ္စာပစ္စည်း အမြောက် အများကို ပျက်စီးဆုံးရှုံးစေခဲ့သောကြောင့်ထိုကဲ့သို့ အမှားမျိုး ထပ်မံ မဖြစ်ပွား စေလိုပါ။

ခေတ်မှီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံတော်သစ်ကြီး တည်ဆောက်ရန် ပြုပြင်
ပြောင်းလဲမှုများကို မမောနိုင် မပန်းနိုင် ပြုလုပ်ပေးနေသည့် နိုင်ငံတော် သမ္မတကြီး ဦးသိန်းစိန်၏
ကြိုးပမ်းမှုများကို ကျွန်ုပ်တို့ အများပြည်သူတို့က ထောက်ခံအား ပေးနိုင်ရန် ဒီမိုကရေစီတန်ဖိုးများ
ကို နားလည် သိရှိဖို့ လိုအပ်သောကြောင့် ဤစာအုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေခြင်းဖြစ်သည်။

အမှန်စင်စစ် ဤစာအုပ်ရေးသားရာ၌ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော (ပညာရှိအဆိုအမိန့်)
များ အတိုင်းသာ ရေးသားခြင်းဖြစ်ပြီး တဖက်ကိုသာစေ၊ နောက်တစ်ဖက်ကို နာစေလိုသည့်
ဆန္ဒစိတ်ကူး လုံးဝမရှိရိုး အမှန်ပါ။ ကမ္ဘာကျော်သမိုင်းပါမောက္ခ ဆရာကြီး ဒေါက်တာသန်းထွန်း
ပြောကြားခဲ့သကဲ့သို့ “သမိုင်းရေးရင် ကိုယ်ခင်တဲ့ဘက်ကို ဖေါ့ရေးမယ်၊ မနှစ်သက်တဲ့သူကို
ဖိရေးမယ်” မျိုးမဟုတ်ပါကြောင်း-----

ဤစာအုပ်နှင့်ပတ်သက်၍ ကျေးဇူးတင်ထိုက်သူများကို ဖော်ပြရလျှင် ကိုကျော်စိုးအောင်
ဦးထွန်းမင်း၊ ဦးကိုကိုနိုင်၊ ဦးမျိုးသန့်၊ ဦးမောင်လှ (စောဘွားကြီးကုန်း) နှင့် ဦးစိန်ဝင်း(စစ်တွေ)
အပါအဝင် အဖက်ဖက်မှ ကူညီ အားပေးခဲ့သော ညီအစ်ကို မိတ်ဆွေအပေါင်း အသင်း များအား
လုံးကို အထူးကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း။

ဦးအောင် (စစ်တွေ)

စုစည်းစာဖြည့်သူ

အခန်း (၁)
ရခိုင်ဒေသ၏ ပထဝီဝင်

တည်နေရာ

ရခိုင်ပြည်သည် မြောက်လတ္တီကျု ၁၇'-၁၅" နှင့် ၂၁'-၁၇"၊ အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ၉၂'-၁၁" နှင့် ၉၄'-၅၅" တို့အကြားတွင် တည်ရှိသည်။ ဧရိယာစတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၁၄၂၀၀ (တစ်သောင်း လေးထောင်နှစ်ရာ) ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနောက်ဘက်တွင် ရခိုင်ရိုးမတောင်တန်းနှင့် ဘင်္ဂလားပင်လယ် အော်ကြားရှိ ကမ်းရိုးတန်းဒေသဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်၏ အရှေ့ဘက်တွင် မကွေးတိုင်း၊ ပဲခူးတိုင်း၊ တောင်ဘက်တွင် ဧရာဝတီတိုင်း၊ အနောက်ဘက်တွင် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်နှင့် မြောက်ဘက်တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံနှင့် ချင်းပြည်နယ်တို့နှင့် နယ်နိမိတ် ဆက်စပ်နေပါသည်။ မြန်မာ-ဘင်္ဂလားနယ်စပ်မှာ မိုင် (၁၇၀)ခန့်ရှိပြီး ရေကြောင်း၊ ကုန်းကြောင်း ဆက်စပ်နေပါသည်။

အကျယ်အဝန်း

ရခိုင်ပြည်နယ်သည် တောင်နှင့် မြောက်မိုင် (၃၆၀) ရှည်လျားပြီး မြောက်ဘက်တွင် ကျယ်ပြန့်၍ တောင်ဘက်သို့ တဖြည်းဖြည်းကျဉ်းမြောင်းသွားသည်။ အကျယ်ဆုံးအပိုင်းတွင် မိုင် (၁၀၀)ခန့်ရှိပြီး တောတောင် ထူထပ်သည်။ မြစ်ချောင်းပေါများသည်။ ကမ်းခြေတွင် ကျွန်းများပေါများ၏။ ရမ်းဗြဲနှင့် မာန်အောင်ကျွန်း များသည် ကျွန်းကြီးများဖြစ်ပြီး မြောက်ဘက်စစ်တွေနားရှိ ဖရုံကာကျွန်းများသည် အရှေ့အနောက် သွယ်တန်းနေ၏။ ဧရိယာစတုရန်းမိုင်ပေါင်း (၁၄၂၀၀) ကျော်ရှိသည်။

မြေမျက်နှာသွင်ပြင်

တောတောင်ထူထပ်သည်။ မြောက်ဘက်ဆုံး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ်မှာ ဝေလာတောင်၊ နတ်မြစ် နှင့် မေယုမြစ်ကြားတွင် မေယုတောင်တန်းရှိသည်။ မေယုမြစ်နှင့် ကုလားတန်မြစ်ကြားတွင် စိုင်းတင် တောင်တန်း နှင့် မင်းကြီးတောင်တန်းများရှိသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ်မှ တောင်ဘက်သို့ မြစ်များနှင့် ပြင်၍ တောင်တန်းများ စိတန်းလျက်ရှိသည်။ ပေ (၃၀၀၀) ကျော်မြင့်သော တောင်ထိပ်များရှိသည်။ ဘဲငါးရာတောင်တန်း စက်သတိုးတောင်တန်းနှင့် အရှေ့ဘက်ဆုံးမှာ ရခိုင်ရိုးမ တောင်တန်းဟူ၍ ရှိပေသည်။

ပြည်နယ်၏ နယ်မြေ (၈၀%)ခန့်မှာ တောင်တန်းတောင်တန်းများဖြစ်ပြီး (၂၀%)ခန့်မှာ လွင်ပြင်များ ဖြစ်သည်။ မေယုတောင်တန်းနှင့် နတ်မြစ်အကြားတွင် မောင်းတောလွင်ပြင်ရှိသည်။ တောင်၊ မြောက်မိုင်(၉၀)ခန့် ရှည်လျားပြီး အရှေ့အနောက် ပျမ်းမျှ (၅မိုင်)ခန့်သာကျယ်ဝန်းသည်။ မေယုမြစ် နှစ်ဖက်တွင် မေယု(မယု) လွင်ပြင်ရှိသည်။ ကုလားတန် မြစ်လွင်ပြင်ဒေသမှာ အကျယ်ဆုံးဖြစ်သည်။ တောင်မြောက် (၅၅)မိုင်ခန့်နှင့် အရှေ့အနောက် (၂၅)မိုင်ခန့်ရှိပြီး ဧရိယာစတုရန်းမိုင် (၁၄၀၀)ခန့်ရှိသည်။ နတ်မြစ်၊ မယုမြစ်၊ ကုလားတန်မြစ်၊ လေးမြို့မြစ်၊ ဒလချောင်း၊ အမ်းချောင်း၊ မအီချောင်း၊ လှည်းချောင်း၊ ဆားပြင်ချောင်း၊ တန်းလွဲချောင်း၊ တောင်ကုတ်ချောင်း၊ သူဌေးချောင်း၊ ကျန်တလီချောင်း၊ ဝှံချောင်းနှင့် သံတွဲမြစ်များသည် အဓိက မြစ်ချောင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ မြောက်ဘက်ရှိ မြစ်လေးမြစ်သည် အဓိကရှည်လျား သောမြစ် များဖြစ်ကြသည်။ အများအားဖြင့် မြောက်ဘက်နှင့် အရှေ့ဘက်တောင်မြင့်များမှ မြစ်ဖျားခံပြီး တောင်ဘက်ပင်လယ်သို့ စီးဆင်းသည်။ နတ်မြစ်၊ မယုမြစ်နှင့် ကုလားတန်မြစ်ဆုံရာတွင် စစ်တွေ ကျွန်းရှိပြီး စစ်တွေလွင်ပြင်ဒေသဟုလည်း ခေါ်သည်။ အဓိက သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းမြို့ ကြီးဖြစ်သည်။ မြေဆီလွှာတွင် တောင်မြင့်၊ မြေနီမြေ၊ နွဲ့မြေနှင့် ဆားငန်ပေါက်မြေများ တွေ့ရသည်။ ရခိုင်ပြည် နယ်၏မြေသားတည်ဆောက်မှုမှာ နှစ်သန်းပေါင်း (၁၀၀)ခန့်ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းသည်။

ရာသီဥတု

အပူပိုင်းဇုန်အတွင်းကျ၍ အပူပိုင်းမုတ်ဆန်ရာသီဥတုရှိသည်။ မိုးဥတုမကျမီ မေလသည် အပူဆုံး လဖြစ်သည်။ မေလတွင် အပူချိန် ၈၃. ၈°F (ဖာရင်ဟိုက်)ခန့်ရှိပြီး ကုန်းတွင်းပိုင်းမှာ အပူချိန် အနည်းငယ်မြင့်လေ့ရှိသည်။ အအေးဆုံး ရာသီ ဇန်နဝါရီလတွင် ပျမ်းမျှအပူချိန်မှာ ၆၉. ၈° ခန့်ရှိသည်။ တစ်နှစ်လုံး ပျမ်းမျှ အပူချိန်မှာ ၈၀° (ဖာရင်ဟိုက်)ထက်မပိုချေ။ မေလကုန်တွင် မိုးစတင်ရွာပြီး ခြောက်လခန့်မိုး ရွာသည်။ ဇွန်၊ ဇူလိုင်၊ ဩဂုတ်လများတွင် မိုးအများဆုံးရွာသည်။ တစ်နှစ်လုံး မိုးရေချိန်လက်မ ပျမ်းမျှ (၂၀၀)ကျော်ရှိသည်။ မိုးသက် လေပြင်းများတိုက်ပြီး

မကြာမကြာ မုန်တိုင်းများကျတတ်သည်။ မိုးဦးနှင့် မိုးနှောင်းကာလတွင် ပို၍ကျတတ်သည်။ ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းဟု ခေါ်သည်။

သဘာဝပေါက်ပင်များ

အမြဲစိမ်းသစ်တောများ၊ ဒီရေရောက်သစ်တောများနှင့် ပင်လယ်သောင်ခုံတောများ၊ အဓိက တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် သစ်နှင့်ဝါး ပေါများသောဒေသဖြစ်သည်။

လူဦးရေ

အင်္ဂလိပ်တို့ သိမ်းခါစ ၁၈၃၁ ခုနှစ်တွင် စစ်တွေခရိုင်၌ လူဦးရေ (၉၅၀၉၈)ဦး၊ သံတွဲခရိုင်တွင် (၂၀၀၀၀)ဦးနှင့် ကျောက်ဖြူခရိုင်တွင် (၃၅၀၀၀)ဦးခန့်သာရှိပြီး စုစုပေါင်းလူဦးရေ တစ်သိန်းကျော်မျှသာရှိ သည်။ ၁၉၈၀ ခုနှစ်စာရင်းအရ ရခိုင်ပြည်နယ်လူဦးရေ (၁၉၀၁၃၇၂) ဦးရှိသည်။ ၁၉၈၃ ခုနှစ် စာရင်း တွင်မူ (၂၀၃၅၀၃၁) ဦးရှိသည်။ လူဦးရေ အများဆုံးသည် မောင်းတောမြို့ဖြစ်ပြီး အနည်းဆုံးမှာ ဂွမြို့ဖြစ် သည်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းနှင့် ၁၉၈၃ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက လူဦးရေ (၁၇၀၀၅၀၆) ဦးမှ (၂၀၃၅၀၃၁) ဦးအထိ တိုးလာပြီး တိုးသူဦးရေမှာ (၃၃၄၅၂၅)ဦးဖြစ်ပါသည်။ ပျမ်းမျှ (၁၉. ၆၇%)နှင့် (၁၀)နှစ်အတွင်း ဘူးသီးတောင်မြို့ လူဦးရေတိုးနှုန်းမှာ (၁၃. ၄၃%)နှင့် မောင်းတောမြို့တိုးနှုန်းမှာ (၂၅. ၁၁%) ဖြစ်သည်။ တိုးတက်နှုန်းအများဆုံးမှာ ပုဏ္ဏားကျွန်း(၄၆. ၀၈%)၊ မြေပုံ (၃၀. ၄၉%) တို့ဖြစ် သည်။ မူဆလင်မိဦးရေများသော မောင်းတော၊ ဘူးသီးတောင်နယ်များတွင် တစ်ဘက်နိုင်ငံမှ လူစိမ်းများ ဝင်ရောက်နေထိုင်သည်ဟု ဆင်ခြင်ပေးမှုမှာ မခိုင်လုံဟုဆိုရပေမည်။ ဤ သန်းခေါင် စာရင်း ကာလနှစ်ခုအကြား တွင် ၁၉၇၈ ခုနှစ်၌ နဂါးမင်းစစ်ဆင်ရေးပြုလုပ်ခဲ့ရာ ဟင်္သာစီမံချက် ဖြင့် ပြန်လည်လက်ခံရာတွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံသား (၃)သောင်းကျော်ဝင်လာသည်ဟု ဆိုခြင်း ကို အထက်ပါ သန်းခေါင်စာရင်းအရ နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် မှားယွင်းသည်ကို တွေ့ရပေမည်။

လက်ခံရန် မဖြစ်နိုင်။ ပျမ်းမျှလူနေအစိတ်အကျဲမှာ တစ်မိုင်လျှင် (၁၂၀)ခန့် ရှိသော်လည်း စစ်တွေနှင့် မောင်းတောခရိုင်တွင် ပျမ်းမျှ (၂၀၀)မှ (၁၆၀၀)ခန့်ရှိပေသည်။

စီးပွားရေးနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး

စိုက်ပျိုးသောမြေဧက တစ်သန်းကျော်ရှိပြီး စိုက်ပျိုးနိုင်သော မြေဧကမှာ နှစ်သန်းကျော် ရှိသည်။ ရေနံစိမ်းကြော၊ ထုံးကျောက်၊ သဘာဝရေတံခွန်များရှိသည်။ ဘူးသီးတောင်မြို့ အရှေ့ဘက် (၁၀)မိုင်ခန့် အကွာတွင်စိုင်းတင် ရေတံခွန်ရှိပြီး တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှဓာတ်အား ကီလိုဝပ် သန်းနှစ်ရာကျော် ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်မည်ဟု ခန့်မှန်းသည်။ စိုက်ပျိုးရေးသည် အဓိကဖြစ်ပြီး ငါးလုပ်ငန်း၊ ဆားချက်လုပ်ငန်း၊ သစ်ထုတ်လုပ်ခြင်းလုပ်ငန်းများရှိသည်။ စက်မှုလုပ်ငန်းများ တိုးချဲ့လုပ်ကိုင်ရန် အရင်းအမြစ်ကောင်းသော နေရာဖြစ်သည်။

မြို့နယ်ပေါင်း (၁၇)မြို့နယ်ရှိပြီး ရေကြောင်းပို့ဆောင်ရေးဖြင့် အဓိကသွားလာသည်။ ပြည်နယ်မြို့တော်မှာ စစ်တွေမြို့ဖြစ်ပြီး၊ သံတွဲနှင့် ကျောက်ဖြူမြို့များတွင် သင်္ဘောကြီးများ ဆိုက်ကပ်နိုင်သော သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းများရှိသည်။ ၂၀၀၀ ခုနှစ်ဝန်းကျင်၌ ရန်ကုန်-စစ်တွေကား လမ်း ဖောက်လုပ်ပြီးဖြစ်သည်။ ပြည်နှင့် အင်းတောင်ကြားလမ်း၊ တောင်ကုတ်-တောင်ကြားလမ်း နှင့် ငသိုင်းချောင်း (၅) လမ်းများမှ ကုန်း ကြောင်းသွားလာနိုင်သည်။ လေကြောင်းသွားလာရန် စစ်တွေ၊ ကျောက်ဖြူနှင့် သံတွဲမြို့များတွင် လေဆိပ်များရှိသည်။ သံတွဲမြို့ရှိ ငပလီကမ်းခြေမှာ နွေရာသီအပန်းဖြေရန် သာယာသော အပန်းဖြေ စခန်းရှိသည်။

(မှတ်ချက် ။ ။ ဤပထဝီကို ရခိုင်ပြည်နယ် သမိုင်းဖြစ်စဉ် ပထမတွဲသမိုင်းကဏ္ဍ ၁၉၈၄ ခုနှစ် ရခိုင်ပြည်နယ်ကောင်စီနှင့် ဗားမားဂေးလေးတီးယား စစ်တွေခရိုင်ကို မှီငြမ်း၍ ရေးသားထားသည်။)

ရခိုင်ဒေသနှင့် ရိဟင်ဂျာအမည် ဖြစ်တည်ပေါ်ပေါက်လာပုံ

ရခိုင်ဒေသရှိ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များအကြောင်းကို လေ့လာပါက ရခိုင်ဒေသ အမည်နာမ ဖြစ်ပေါ် လာပုံနှင့် ယှဉ်တွဲလေ့လာရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ရောမအင်ပါယာ ဖျက်သုဉ်းပြီး ဥရောပတိုက်သည် အမှောင်ထု ပြည့်နေသော အချိန်ကာလ၌ စပိန်နိုင်ငံ ကာဒူဘာမြို့၊ အီရတ် နိုင်ငံဘဂ္ဂဒက်မြို့နှင့် ဒမတ်စကတ်မြို့တွင် မူဆလင်မ်ယဉ်ကျေးမှုအထွဋ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိ နေခဲ့သည်။ အလယ်ခေတ်တွင် အာရပ်တို့က ဥရောပကို စာပေ ယဉ်ကျေးမှု သိပ္ပံပညာ အရ ကူညီလမ်းညွှန်နိုင်ခဲ့သည်။

ကမ္ဘာ့အရှေ့အလယ်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ဖျားကုန်သွယ်ရေးမှာ အာရပ်နှင့် ပါရှန်းလူမျိုးတို့၏ လွှမ်းမိုးမှု အောက်တွင် ရှိခဲ့သည်။ အရှေ့ဖျား ကျာဗား၊ စူမတြာ၊ မလေး၊ မြန်မာကမ်းခြေနှင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာဒေသများတွင် (၁၇)ရာစုအထိ ပြည်ပကုန်သွယ်ရေးသည် အာရပ်တို့ လက် အောက်မှာ ရှိခဲ့သည်။ ရခိုင်ကမ်းခြေ အပါအဝင် ကမ်းရိုးတန်းဒေသတွင် သူတို့၏ ကုန်သွယ် ကိုလိုနီများရှိခဲ့သည်။

အာရပ်တို့သည် အရှေ့ဖျား ကုန်သွယ်ရေးကို (၁၇) ရာစုအထိ လွှမ်းမိုးခဲ့စဉ် ကုန်သွယ် ရင်း သာသနာပြုလုပ်ငန်းကို အဓိကထားပြုလုပ်ခဲ့သဖြင့် အရှေ့ဖျားဒေသတွင် အစ္စလာမ် သာသနာ အမြစ် တွယ်လာသည်။ ပေါ်တူဂီ၊ ဒတ်ချ်နှင့် အင်္ဂလိပ်လူမျိုးများသည် (၁၆)ရာစု နောက်ပိုင်းမှာသာ ယှဉ်ပြိုင်လာပြီး ကိုလိုနီပြုနယ်ချဲ့ လာခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ရခိုင်ဒေသသို့ ရှေးဦးရောက်ရှိခဲ့သူ ပါရှား၊ အာရပ်၊ ပေါ်တူဂီ၊ ဒတ်ချ်နှင့် အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့က (Arakan) ရခိုင်ဒေသကို လူမျိုးအလိုက်ခေါ်ဝေါ်သော အမည်နာမ များရှိသည်။

ဥပမာ-ပါရှန်းဘာသာဖြင့် ရေးထားသော Aint Akhbare, Bahrstan Galbi, Siyarul Muthakharin စာအုပ်များတွင် ရခိုင်ဒေသကို Arkhating ဟုရေးသားထားပြီး Fatiya Barria, Alamgeemama စသည့် စာအုပ်များတွင်လည်း ထိုအသံထွက်မျိုးနှင့် ရေးသားထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထိုစာအုပ်များသည် အာရပ်၊ ပါရှားနှင့် အိန္ဒိယတို့တွင် ထင်ပေါ် ကျော်ကြားသော သမိုင်းမှတ်တမ်း စာအုပ်များဖြစ်ကြသည်။ (၁၆)ရာစုတွင် တူရကီသင်္ဘောသား Sidi Ali က

Rakhanj ဟုရေးထားသည်။ တချို့စာပေမှာ Recon အမည်ပါရှိသည်ဟု Dr. Kanungo က ကိုးကားရေးသားထားသည်။

ဗဲနစ်မြို့သား အီတလီကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်တစ်ဦးဖြစ်သူ Manucci ၏ မှတ်တမ်းတွင် ပါရှန်းတို့က Recon ဟုခေါ်ဆိုကြောင်း ရေးသားထားသည်။ (၁၄)ရာစုတွင် အိန္ဒိယသမိုင်း ဆိုင်ရာ Rashiddudin (အေဒီ-၁၃၁၀)၏ မှတ်တမ်းတွင် ရခိုင်ဒေသ၏အမည်သည် Raham ဖြစ်သည်ဟု ပါရှိပါသည်။ Nicolo di Conti (အေဒီ-၁၄၂၀-၁၄၃၀) ကမူ Rachami ဒေသဟုရေး သားထားသည်။

အာရပ်မှတ်တမ်းတွင် Mulk-Rahmi ဟူ၍ ရေးသားပါရှိသည်။ တစ်ချို့မှတ်တမ်းတွင် Arakan ဟုလည်း ပါရှိသည်။ မည်သည့်အခေါ်အဝေါ်သည် မည်သည့်အချိန်က စပေါ်လာ၍ မည်သည့်အခေါ် အဝေါ်က ရှေးကျသည်ကို တိကျစွာပြောရန် ခဲယဉ်းပေသည်။ ဤအခေါ် အဝေါ်သည် ကမ္ဘာက အသိ အမှတ် ပြုထားသည့် အာရပ်လူမျိုး ပထဝီဆရာ၊ သမိုင်းဆရာများ ဖြစ်ကြသော Ibn-Khurdabih, Musadi, Yacut, Salaimann စသည်တို့၏ မှတ်တမ်းများတွင် တွေ့ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပါးရှားတို့အခေါ်အဝေါ် Recon မှ Arakan ဖြစ်လာ ခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်။

အာရပ်လူမျိုး ပထဝီဆရာ Phtolomy ရေးသားသည့်မှတ်တမ်းတွင် Argyre ဟုတွေ့ရှိရပြီး Sir Arthur Phyre ကမူ ရခိုင်ဒေသတွင် ယခင်ခေတ်က Orgyre ဘီလူးများတွေ့ရှိခဲ့ရ၍ ၎င်းနှင့် ဆက်နွှယ်ကြောင်း ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ရေးထားကြောင်း Dr. Kanungo ကရှင်းလင်းရေးသား ထား သည်။

သင်္ဘောပျက်၍ ရခိုင်ဒေသရမ်းပြကျွန်း၌ သောင်တင်နေခဲ့သော အာရပ်တို့ ရခိုင်ဒေသ တွင် အခြေချ နေထိုင်လာရာမှ အစွလာမ်သာသနာသည် ၎င်းတို့မှတစ်ဆင့် မြန်မာပြည်မသို့ ပြန့်ပွားခဲ့သည်။ နောင်တွင် ထိုရဟန်းပြုကို အခြေပြု၍ ရခိုင်ဒေသတစ်ခုလုံးကို ရဟံမီနိုင်ငံ

(Mulk Rahmi) ဟုခေါ်ဆိုရာ ၎င်းနှင့် ပတ်သက်၍ အာရပ်လူမျိုး Ibn Khurbadin ဆိုသည့်ပထဝီ
ဆရာက (ဂျာနီရာ အာလ်ရဟ်မီ၊ မုလ်(က်)ရဟ်မီ) ရဟ်မီနိုင်ငံသည် သီဟိုကျွန်း (ဆရန်ဒိပ်)
လွန်ပြီးတွေ့ရပြီး ယင်းတွင် ဦးချိုတစ်ဆောင်းပါ ကြွတ်ရိက္ခာန်တစ်မျိုးနှင့် အဝတ်အစား မဝတ်သော
လူမျိုးတစ်မျိုးကို တွေ့ရသည် ဟုဆိုထားသည်။ Ya Cut ဆိုသော ကမ္ဘာလှည့်ခရီး သည်ကမူ
ရဟ်မီနိုင်ငံမှာ အိန္ဒိယတိုက်ငယ်၏ အစွန်းအဖျား ဖြစ်ပြီး မာလက္ကာ ရေလက်ကြားသို့ သွားရာလမ်း
တွင် တည်ရှိသည်ဟုဆိုထားသည်။ အေဒီ(၉)ရာစုအာရပ်ကုန်သည် Salaimaan က ၎င်း၏
မှတ်တမ်းတွင် Mulk Rachaml သည် အင်အားရှိသော နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်ပြီး စစ်တပ် အင်အား
၁၅၀၀၀၀ (တစ်သိန်းငါးသောင်း) ရှိခဲ့ကြောင်းနှင့် ဆင်ကောင်ရေ ၅၀၀၀၀ (ငါးသောင်း) ရှိခဲ့သော
နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ထားသည်ဟူ၍ Dr. Kanungo ကရှင်းလင်း ရေးသား ထားသည်။

သို့အဆိုအရ ရခိုင်ပြည်သည် ဆင်များတွေ့ရသော ဒေသဖြစ်သည့်အပြင် ထိုစဉ်က
စစ်အင်အား တောင့်တင်းသောနိုင်ငံ (ဒေသ)သည်လည်း ရခိုင်ဒေသဖြစ်သဖြင့် Mulk Rahml
သည် ယနေ့ရခိုင်ပြည်သာ ဖြစ်သည်။ Eliot and Dowson က ဤနိုင်ငံကို ဒက္ကာမှ ရခိုင်ဒေသ
အတွင်းတစ်နေရာဖြစ်မည်ဟု သုံးသပ်ထားပြီး (၁၆)ရာစု အင်္ဂလိပ်ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည် Ralf Fitch
က Mulk-Rachamlသည် Country of Mogen (မောက်တို့နိုင်ငံ)၊ တစ်နည်း ယနေ့ ရခိုင်ပြည်
ဆိုသောနေရာဖြစ်ကြောင်း ဆိုထားသည်။ ဤ Mulk Rahml နှင့် Arakan ဟူ၍ အာရပ်တို့
ခေါ်ဆိုထားသည့်နိုင်ငံကို ဥရောပတိုက်သားများက Recon, Rakan, Arakan စသည်ဖြင့် အဆင့်ဆင့်
ခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ၁၅၁၆ ခုနှစ်တွင် ပေါ်တူဂီလူမျိုး Baborsa ပထမဆုံးယခုခေတ် Arakan
ဟု ရေးသားခဲ့ကြောင်း Dr. S. B Kanungo က ဆက်လက်ရေးသားရှင်းလင်းထားသည်။ ဆာ
အာသာဖိယာကလည်း Ralf Fitch ကိုကိုးကား၍ ရခိုင်ဒေသအား ရှိဝန်ဒေသဟုသုံးနှုန်းထား
သည်။ ရခိုင်ဒေသ နှင့် အိန္ဒိယတို့သည်ဘာသာ၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ဆက်နွှယ်မှု
ကာလ ရှည်လျားစွာ တည်ရှိပြီး အိန္ဒိယတိုက်ငယ်အတွင်း ရခိုင်ဒေသကို ပါဠိ ဘာသာဖြင့်

Rakhasa သက္ကဋကဏ္ဍသတ်ဖြင့် Rakhasa ဟုခေါ်ဆိုခဲ့ကြောင်းနှင့် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း သားတို့က Rakah Pura (City of Demons) ဟုခေါ်ခဲ့ကြောင်း၊ ၎င်းမှတစ်ဆင့် Rakhash (ရက္ခိတ်ပြည်၊ ရက္ခိတ်ပြည်ဟုခေါ်လာကြောင်းကို သမိုင်းသုတေသီဌာနမှ ဗိုလ်မှူးဘရှင်၊ နိုင်ပန်းလှ နှင့် မဆလဌာနချုပ်၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ယဉ်ကျေးမှု ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံ (ရခိုင်) စာအုပ်တို့၏ အဆိုအရသိရှိရသည်။

အထက်ပါအတိုင်း ပါရှား၊ တူရကီ၊ အာရပ်တို့က Recon, Rakhami, Rachami, Rahmi, Raham ဟုခေါ်သော နေရာကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် Roshong, Rowang, Rohang ဟူ၍ (ရှု ဝါ ဟ) အသံကွဲများဖြင့် ခေါ်ဆိုကြသည်။ ၎င်းကို အလယ်ခေတ် ဘင်္ဂလားစာပေများ၌ တွေ့ရသည်။ ယခုခေတ်စာပေ အသုံးအနှုန်း များနှင့် အာရပ်သုံး စကားများတွင်လည်း အလားတူပင် တွေ့ရပေမည်။ Dr. Kanungo က Rennel ၏ မြေပုံ၌ လည်း Roshong ဒေသဟုဖော်ပြထားကြောင်းနှင့် ထရီပူရာ Rajamala သမိုင်းမှတ်တမ်းများတွင် ရခိုင်ဒေသကို Roshong ခေါ်ဝေါ် သမုတ်ထားကြောင်း ဆက်လက်ကိုးကားထားသည်။

၁၆ ရာစု ထရီပူရာဘုရင် Danuya Manikha ကရခိုင်ဒေသမြောက်ပိုင်းကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူပြီး ဗိုလ်ချုပ် Narayan အား Roshong Mardan (ရခိုင်ဒေသကို တိုက်ခိုက်အောင် နိုင်သူ) ဟု ဘွဲ့အပ်နှင်းကာ စစ်တကောင်း ဘုရင်ခံခန့်အပ်ထားကြောင်းကိုလည်း ဆက်လက်ရှင်းလင်းထားသည်။ ၁၇-ရာစု ရခိုင်ဘုရင် စန္ဒသူဓမ္မ မင်း၏နန်းတွင်းဝန်ကြီးဖြစ်ခဲ့သူ Shar Alaol ရေးသားခဲ့သော The Lamentation of Shah Shujah, Saiful Mulk Badiuzzamal, Sikandar Nama, Rosham Palachali စသည့်စာအုပ်များတွင်လည်း ရခိုင်ပြည်ကို Rohang ဟုခေါ်ပြီး ထိုဒေသရှိလူမျိုးများကို Rohangya ဟုခေါ်ဆိုရေးသားထားသည်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တွေ့ရှိရကြောင်း ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ရိုဟင်ဂျာဟူသော အခေါ်အဝေါ်သည် အေဒီ(၈)ရာစုလောက်က အာရပ်လူမျိုးများနှင့် ရခိုင်ဒေသဆက်သွယ်မှု ရှိလာရာမှ သန္ဓေ

Rakhasa သက္ကဋဘာသာဖြင့် Rakhasa ဟုခေါ်ဆိုခဲ့ကြောင်းနှင့် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း သားတို့က Rakah Pura (City of Demons) ဟုခေါ်ခဲ့ကြောင်း၊ ၎င်းမှတစ်ဆင့် Rakhash (ရက္ခိတ်ပြည်၊ ရက္ခိတ်ပြည်ဟုခေါ်လာကြောင်းကို သမိုင်းသုတေသီဌာနမှ ဗိုလ်မှူးဘရှင်၊ နိုင်ပန်းလှ နှင့် မဆလဌာနချုပ်၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ယဉ်ကျေးမှု ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံ (ရခိုင်) စာအုပ်တို့၏ အဆိုအရသိရှိရသည်။

အထက်ပါအတိုင်း ပါရှား၊ တူရကီ၊ အာရပ်တို့က Recon, Rakhami, Rachami, Rahmi, Raham ဟုခေါ်သော နေရာကို ဘင်္ဂလားဒေသမှာ Roshong, Rowang, Rohang ဟူ၍ (ရှု ဝါ ဟ) အသံကွဲများဖြင့် ခေါ်ဆိုကြသည်။ ၎င်းကို အလယ်ခေတ် ဘင်္ဂလားစာပေများ၌ တွေ့ရသည်။ ယခုခေတ်စာပေ အသုံးအနှုန်း များနှင့် အာရပ်သုံး စကားများတွင်လည်း အလားတူပင် တွေ့ရပေမည်။ Dr. Kanungo က Rennel ၏ မြေပုံ၌ လည်း Roshong ဒေသဟုဖော်ပြထားကြောင်းနှင့် ထရီပူရာ Rajamala သမိုင်းမှတ်တမ်းများတွင် ရခိုင်ဒေသကို Roshong ခေါ်ဝေါ် သမုတ်ထားကြောင်း ဆက်လက်ကိုးကားထားသည်။

၁၆ ရာစု ထရီပူရာဘုရင် Danuya Manikha ကရခိုင်ဒေသမြောက်ပိုင်းကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူပြီး ဗိုလ်ချုပ် Narayan အား Roshong Mardan (ရခိုင်ဒေသကို တိုက်ခိုက်အောင် နိုင်သူ) ဟု ဘွဲ့အပ်နှင်းကာ စစ်တကောင်း ဘုရင်ခံခန့်အပ်ထားကြောင်းကိုလည်း ဆက်လက်ရှင်းလင်းထားသည်။ ၁၇-ရာစု ရခိုင်ဘုရင် စန္ဒသုဓမ္မ မင်း၏နန်းတွင်းဝန်ကြီးဖြစ်ခဲ့သူ Shar Alaol ရေးသားခဲ့သော The Lamentation of Shah Shujah, Saiful Mulk Badiuzzamal, Sikandar Nama, Rosham Palachali စသည့်စာအုပ်များတွင်လည်း ရခိုင်ပြည်ကို Rohang ဟုခေါ်ပြီး ထိုဒေသရှိလူမျိုးများကို Rohangya ဟုခေါ်ဆိုရေးသားထားသည်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တွေ့ရှိရကြောင်း ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ရိုဟင်ဂျာဟူသော အခေါ်အဝေါ်သည် အေဒီ(၈)ရာစုလောက်က အာရပ်လူမျိုးများနှင့် ရခိုင်ဒေသဆက်သွယ်မှု ရှိလာရာမှ သန္ဓေ

တည်မြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်မှာ ထင်ရှားသည်။ နောက်ဆုံး ၁၇၉၅ ခုနှစ်အင်းဝရှိ ဗြိတိသျှ သံတမန် Michael Syne နှင့်သံအဖွဲ့ဝင် တစ်ဦးဖြစ်သူ Francis Buchanan ကမြန်မာအင်ပါယာ အတွင်း ဘာသာစကားများကို လေ့လာခဲ့ရာတွင် ရခိုင်၊ ထားဝယ်၊ ယော၊ မြန်မာစသည့် မြန်မာဘာသာ လေးမျိုးနှင့် ဂင်္ဂါမြစ်ဝှမ်းတဝိုက် သုံးသောစကားနှင့် ဆင်တူရိုးမား (အိန္ဒိယနွယ်သော) စကား သုံးမျိုးကို တွေ့ခဲ့သည်ဟုဆို၏။ ပထမတစ်မျိုးမှာ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် မဏိပူရမှ ဖမ်းဆီး ခေါ်ဆောင်လာသော Banga ဟုဆိုသည့် လူမျိုးတို့ပြောသောစကား၊ ဒုတိယတစ်မျိုးမှာ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ဟိန္ဒူများပြောသော စကားဖြစ်ပြီး၊ တတိယတစ်မျိုးမှာ ရခိုင်ဒေသရှိ အစ္စလာမ် ဘာသာဝင်များ ပြောသောစကားဖြစ်သည်။

ဟိန္ဒူတို့က မိမိတို့ကိုယ် Rosswan ဟုခေါ်၍ မူဆလင်တို့ကိုမူ Rovinga ဟုခေါ်ပြီး ယင်းတို့ နေထိုင်ရာ ဒေသကို Rovingor (Rowang Shor) ဟုခေါ်ဆိုသည်။ Buchanan က အမရပူရတွင် သူတွေ့ခဲ့သော ဗြဟ္မဏပုဏ္ဏားနှင့် သူတပည့်တို့က သူတို့ပြောသော Roinga နှင့် Rosswan စကားသည် ရခိုင်ဒေသရှိ လူမျိုးစုများက နားလည် သုံးနှုန်းထားသော ဘာသာ စကားဖြစ်ကြောင်း ထပ်တလဲလဲ တင်ပြခဲ့သည်ဟု ရေးသားထားသည်။

ဤသို့ဖြင့် ရခိုင်ဒေသကို Rohang ဟုခေါ်ဆိုလာခဲ့ရာမှ ရခိုင်ဒေသရှိ မူဆလင်များက ရိုဟန်း ဒေသတွင် နေထိုင်သူ (Rohingya) ရိုဟင်ဂျာဟုခံယူကြောင်း သိရသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ Buchanan မှတ်တမ်းအရ Rohingya တို့သည် ရခိုင်ဒေသတွင် ဗြိတိသျှခေတ်မတိုင်မီ ရာစုနှစ် ပေါင်းများစွာကပင် ရှိနေကြောင်းသိသာသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင် ရခိုင်လူမျိုးများရှိသည်။ တောင်ပေါ်ရခိုင်များကို (Jhumia Maghs) ဇူမီးယားမောင်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မြေပြန့်နေရခိုင် များကို ရိုဟင်ဂျာမောင် (Rohingya Maghs) ဟူ၍လည်းကောင်းခေါ်ဆိုပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ရခိုင် များကို အနောက်ကျားမောင် (အနောက်သားမောင်)ဟု ခေါ်ဆိုကြောင်းတွေ့ရသည်။ ထို့ အပြင် ဘင်္ဂလားတွင် Karnaphuli မြစ်နှင့် ဂင်္ဂါမြစ် (Ghanga) တို့ကြား ဒေသတွင် နေထိုင်ကြသော

တည်မြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်မှာ ထင်ရှားသည်။ နောက်ဆုံး ၁၇၉၅ ခုနှစ်အင်းဝရှိ ဗြိတိသျှ သံတမန် Michael Syne နှင့်အဖွဲ့ဝင် တစ်ဦးဖြစ်သူ Francis Buchanan ကမြန်မာအင်ပါယာ အတွင်း ဘာသာစကားများကို လေ့လာခဲ့ရာတွင် ရခိုင်၊ ထားဝယ်၊ ယော၊ မြန်မာစသည့် မြန်မာဘာသာ လေးမျိုးနှင့် ဂင်္ဂါမြစ်ဝှမ်းတဝိုက် သုံးသောစကားနှင့် ဆင်တူရိုးမား (အိန္ဒိယနွယ်သော) စကား သုံးမျိုးကို တွေ့ခဲ့သည်ဟုဆို၏။ ပထမတစ်မျိုးမှာ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် မဏိပူရမှ ဖမ်းဆီး ခေါ်ဆောင်လာသော Banga ဟုဆိုသည့် လူမျိုးတို့ပြောသောစကား၊ ဒုတိယတစ်မျိုးမှာ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ဟိန္ဒူများပြောသော စကားဖြစ်ပြီး၊ တတိယတစ်မျိုးမှာ ရခိုင်ဒေသရှိ အစ္စလာမ် ဘာသာဝင်များ ပြောသောစကားဖြစ်သည်။

ဟိန္ဒူတို့က မိမိတို့ကိုယ် Rosswan ဟုခေါ်၍ မူဆလင်တို့ကိုမူ Rovinga ဟုခေါ်ပြီး ယင်းတို့ နေထိုင်ရာ ဒေသကို Rovingor (Rowang Shor) ဟုခေါ်ဆိုသည်။ Buchanan က အမရပူရတွင် သူတွေ့ခဲ့သော ဗြဟ္မဏပုဏ္ဏားနှင့် သူတပည့်တို့က သူတို့ပြောသော Roinga နှင့် Rosswan စကားသည် ရခိုင်ဒေသရှိ လူမျိုးစုများက နားလည် သုံးနှုန်းထားသော ဘာသာ စကားဖြစ်ကြောင်း ထပ်တလဲလဲ တင်ပြခဲ့သည်ဟု ရေးသားထားသည်။

ဤသို့ဖြင့် ရခိုင်ဒေသကို Rohang ဟုခေါ်ဆိုလာခဲ့ရာမှ ရခိုင်ဒေသရှိ မူဆလင်များက ရိုဟန်း ဒေသတွင် နေထိုင်သူ (Rohingya) ရိုဟင်ဂျာဟုခံယူကြောင်း သိရသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ Buchanan မှတ်တမ်းအရ Rohingya တို့သည် ရခိုင်ဒေသတွင် ဗြိတိသျှခေတ်မတိုင်မီ ရာစုနှစ် ပေါင်းများစွာကပင် ရှိနေကြောင်းသိသာသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင် ရခိုင်လူမျိုးများရှိသည်။ တောင်ပေါ်ရခိုင်များကို (Jhumia Maghs) ဇူမီးယားမောင်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မြေပြန့်နေရခိုင် များကို ရိုဟင်ဂျာမောင် (Rohingya Maghs) ဟူ၍လည်းကောင်းခေါ်ဆိုပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ရခိုင် များကို အနောက်ကျားမောင် (အနောက်သားမောင်)ဟု ခေါ်ဆိုကြောင်းတွေ့ရသည်။ ထို့ အပြင် ဘင်္ဂလားတွင် Karnaphuli မြစ်နှင့် ဂင်္ဂါမြစ် (Ghanga) တို့ကြား ဒေသတွင် နေထိုင်ကြသော

မူဆလင် တစ်ချို့ကို Roing (or) Roingya ဟုခေါ်ဆိုသည်။ Roing မှာ ရခိုင်ဒေသမှ လူမျိုးများဟူ၍ အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ ရခိုင်ဘုရင်များ ခေတ်အဆက်ဆက်တွင် နိုင်ငံရေး မတည်ငြိမ်မှု များကြောင့် ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်သူများဟု Dr. Kanungo ကရှင်းလင်းထားသည်။

အထက်ပါ ရခိုင်ဒေသအမည်နာမအဆင့်ဆင့် ခေါ်ဝေါ်ပြောင်းလဲလာပုံကို အခြေခံ၍ သူတို့ ဒေသကို သူတို့က Rowang ဟုခေါ်သလို မိမိတို့ကလည်း Rowang ဒေသသား Rewangya (Rohingya) ဟုခံယူနေခြင်း ဖြစ်သည်။ ရိုဟင်ဂျာတို့က ရမ်းဗြဲသားကို ရမ်းဗြဲကျားနှင့် ကျောက်ဖြူသားကို ကျောက်ဖြူကျား ဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း လည်းတွေ့ရသည်။ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်ရှိ မူဆလင်များက မိမိတို့လူမျိုးနာမည် မထုတ်ဖော်ဘဲ မိမိကိုယ်ကို မူဆလင်မဟုသာ ပြောဆို လေ့ရှိသလို ရိုဟင်ဂျာများကလည်း မိမိကိုယ်ကို မူဆလင်မဟု တစ်ခါတစ်ရံ ခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်း လေ့ရှိသည်။

ရခိုင်ဒေသသမိုင်းသည် အလွန်ရှေးကျလှပါသည်။ ဘီစီ (၂၆၀၀)ကျော်က စတင်ခဲ့သည် ဟုဆို၏။ ခရစ်ဦး ကာလလောက်ကစ၍ သမိုင်းအထောက်အထားများ တွေ့ရသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ် စေ ဒေသတွင်း စာပေ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် မြို့ပြနိုင်ငံထူထောင်မှု ရှေးကျသောနေရာတစ်ခု ဖြစ်ပါ သည်။

ခရစ်မပေါ်မီကာလက (ဥေဝတီခေတ်)၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် (၃)ရာစုမှ (၁၀)ရာစုအထိ ဝေသာလီခေတ် ဟူ၍ရှိပြီး နောက်ပိုင်း ဝေသာလီကျောက်လှေခါးခေတ် (လေးမျိုးခေတ်)၊ မြောက်ဦးခေတ် (၁၄၃၀ မှ ၁၇၈၅) ဟူ၍ရှိခဲ့သည်။ ခေတ်အလိုက် နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး ပြောင်းလဲမှု များရှိခဲ့ပေသည်။

ဤပြောင်းလဲမှုအစဉ်တွင် ယနေ့ရိုဟင်ဂျာများ၏ နောက်ကြောင်းသည် ဝေသာလီခေတ် နှင့် နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုအရ ဆက်နွှယ်နေကြောင်းကို တွေ့ရှိရသည်။ ဤအချက်ကို ရခိုင်အမျိုးသားသုတေသီ ဒေါက်တာအေးချမ်း၏ဆောင်းပါးကို ဖတ်ရှုလေ့လာပါက ပိုမိုရှင်းလင်း

စွာတွေ့မြင်ရပေမည်။ သို့ဖြင့် ရိုဟင်ဂျာ အပေါ်သမိုင်းအမြင် ကြည်လင်ရေးကို အထောက်အကူပြုစေရန် ဒေါက်တာအေးချမ်း၏ ၁၉၇၅-၇၆ ရခိုင်တန်ဆောင် မဂ္ဂဇင်းအမှတ် (၁၄)မှာ ရေးသားခဲ့သောဆောင်းပါးကို မူရင်းအတိုင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

ဒေါက်တာအေးချမ်းက သူ့ဆောင်းပါးတွင် ရခိုင်ရာဇဝင်ကျမ်းများ၌ ဖော်ပြထားသည့် မာရယုမင်း၊ ဓညဝတီခေတ်ကို တည်ထောင်သော သက္ကရာဇ်ကို တွက်ယူလျှင် ဘီစီ(၂၆၆၆)ခုနှစ် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ ရခိုင်ရာဇဝင်များက ဖော်ပြသော အစောဆုံးမင်းဆက်များ တကယ်ပင်ရှိခဲ့သည်ဟု အခိုင်အမာပြောဆို၍မရချေ။

ရခိုင်တွင် တွေ့ရသောသက္ကဋ္ဌဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသည့် ကျောက်စာများကို ထောက်ရှုလေ့လာ ခြင်းအားဖြင့် အေဒီ(၃)ရာစုထက် နောက်မကျသော ကာလမှစ၍ စန္ဒြား (Chandra) မင်းအုပ်စိုး ခဲ့သော ရခိုင်ပြည် ဝေသာလီခေတ်တွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်သည် အဆင့်အတန်းမြင့်သော ယဉ်ကျေးမှု တစ်ရပ် ရရှိပြီးဖြစ်ပြီးဖြစ်လျက် စာရေးစာဖတ်တတ်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ ထွန်းကားနေပြီဖြစ်ကြောင်း အခိုင်အမာပြောဆိုနိုင်ပေသည်။ မြောက်ဦးမြို့ ရှစ်သောင်းဘုရားရှိ သက္ကဋ္ဌဘာသာထိုး ကျောက်စာတိုင်မှာ မြောက်ဘက် စာမျက်နှာတွင် အောက်ပိုင်းရှိစာကြောင်း (၆၉)မှာ အေစီ (၁၀)ရာစုခန့်က ရေးထိုးခြင်းဖြစ်မည်ဟု ခန့်မှန်းထားသဖြင့် ဝေသာလီခေတ်သည် (၁၀)ရာစုအထိ တည်ရှိနေသေးသည်ဟူ၍ ကောက်ချက်ချနိုင်မည်ထင်သည်။

မြောက်ဦးခေတ်မတိုင်မီက ဝေသာလီခေတ်တစ်ခုလုံးသည် စာပေရေးသားရာတွင် သက္ကဋ္ဌဘာသာ နာဂရီအက္ခရာဖြင့် ရေးသားကြောင်းတွေ့ရသည်။ ဤကာလတွင် ကျွန်တော်တို့ ယနေ့ပြောဆိုနေသော ရခိုင်ဘာသာစကားဖြင့် ရေးထိုးထားသည့် ကျောက်စာ၊ ခေါင်းလောင်းစာဟူ၍ တစ်စုံတစ်ရာ မတွေ့ရသေးပါ။

ထို့အပြင် အနိစ္စမြောက်ပိုင်း ယဉ်ကျေးမှုများသည် အလွန်ကြီးမားသည့် အတိုင်း

အတာဖြင့် လွမ်းမိုးခဲ့ကြောင်းကို ဝေသာလီခေတ်သမိုင်းအထောက်အထားများက သက်သေခံနေပါသည်။ ယင်းတို့သည် ဝေသာလီခေတ်သုံး ရခိုင်ဒဂုန်းများနှင့် တူညီကြောင်း မောရစ်ကောလစ်က ကောက်ချက်ချထားသည်။ သံတွဲမြို့၊ ငလုံးရွာအနီးရှိ သက္ကဋ ကျောက်စာမှာ အေဒီ(၈)ရာစုခန့်က ရေးထိုးထားသော ကျောက်စာဖြစ်၍ မဲဂါနှင့် သာဏာပဓမ္မအမည်ရှိ ဒါယိကာနှစ်ဦး မိဘတို့ကုသိုလ်အတွက် အလှူအတန်း ပြုထားကြောင်း ဖော်ပြထားသဖြင့် မင်းမိဖုရားတို့သာမက တစ်ပြည်လုံးက သက္ကဋဘာသာစကားကို အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားပေသည်။ ဤမျှ အနိယယဉ်ကျေးမှုကို ရက်ရက်ရောရော လက်ခံခဲ့သော ပြည်သူများသည် မြောက်ပိုင်းအနိယနှင့် မည်မျှ နီးစပ်ခဲ့သည်ကို စောဒကတက်ရန်ပင် လိုမည်မထင်ပါ။

ဝေသာလီခေတ်တွင် သက္ကဋဘာသာကို အသုံးပြုခဲ့ရာမှ လေးမျိုးခေတ်အကူးအပြောင်း ကာလတွင် ရခိုင်ဒေသ၌ အလွန်ကြီးမားသော နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးအပြောင်းအလဲကြီး တစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်ခဲ့မှုရှိခဲ့မည်ဟု ယူဆရသည်။

ရခိုင်ပြည်တွင် လေးမျိုးခေတ်နှင့် မြန်မာပြည်တွင် ပုဂံခေတ်သည် ခေတ်ပြိုင်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာတို့မှာ (၉)ရာစု၌ ရောဂတိမြစ်ဝှမ်းသို့ရောက်ရှိသည်။ မြန်မာပြည်အလယ်ပိုင်းတွင် ပျူတို့အား နည်းနေချိန် (နှန်းစော တို့တိုက်ခိုက်ရန်) တိဘက်မြန်မာများ ဝင်လာသကဲ့သို့ ရခိုင်ပြည် သို့လည်း ဝင်ရောက်ခဲ့ခြင်းဖြင့် ဝေသာလီ ခေတ်ဇာတ်သိမ်းသွားခြင်းဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်ဟု လေ့လာ စဉ်းစားရန်ရှိပါသည်။

ဒေါက်တာအေးချမ်း၏အထက်ပါတင်ပြချက်နှင့် ရှိဟင်္ဂဏသမိုင်းနောက်ကြောင်းသည် ဝေသာလီခေတ်နှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ ဝေသာလီခေတ် (၈)ရာစုမှမဟာထိုင် စန္ဒြားမင်း လက်ထက် တွင် အာရပ်ကုန် သည်များရခိုင်ပြည်နှင့် အရောင်းအဝယ်ထွန်းကာနေကြောင်း၊ ကုန်သည်သင်္ဘောပျက်၍ ထိုအာရပ်များ ရခိုင် ပြည်တွင် အခြေချနေထိုင်ခဲ့ကြောင်း ယင်းတို့ မှတဆင့်ဒေသတွင် အစ္စလာမ်သာသနာ ပြန့်ပွားသွားကြောင်း ခိုင်လုံသော သမိုင်းများတွင် တွေ့ရှိနေရပါသည်။ ဝေသာလီခေတ် ထိုအနိယ လူမျိုးများ အစ္စလာမ် ဘာသာဝင်များ ဖြစ်လာ

ရာ ယင်းတို့သည် ယနေ့ ရိုဟင်ဂျာများဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ရိုဟင်ဂျာများ အနေဖြင့် အထက်ပါ ဒေါက်တာအေးချမ်းတင်ပြသော တိဘက်-မြန်မာ အုပ်စုထက်ရာစုနှစ် နှစ်ရာကျော် ရှေးကျနေပြီဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

အခန်း ၂
ရခိုင်ဒေသရှိ လူမျိုးများ

ရခိုင်ပြည်တွင်ရခိုင်လူမျိုးများ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး၊ ကမန်လူမျိုး၊ ခမ်းခေါ်မြို့လူမျိုး၊ သက်လူမျိုး၊ ဒိုင်းနက် လူမျိုး၊ မရမာကြီး(ဘရူဝါ) လူမျိုး၊ ချင်းလူမျိုး၊ ဟိန္ဒူလူမျိုးစသောလူမျိုးများ နေထိုင်ကြပါသည်။ အဓိကအား ဖြင့် ရခိုင်လူမျိုးများနှင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများသည် လူများစု များဖြစ်ကြပြီး ကျန်လူမျိုးများသည် လူနည်းစုအဖြစ် သမိုင်းအဆက်ဆက်ကပင် ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက် အေးအတူ ပူအမျှ ယှဉ်တွဲနေထိုင်လာခဲ့ကြသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ဘက်ဒေသသည် စစ်တကောင်းဒေသနှင့် ဆက်စပ်နေသဖြင့် စစ်တ ကောင်းဒေသလူမျိုးနွယ်စုများကို ရခိုင်ဒေသတွင်းတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ မြို့၊ သက်၊ ဒိုင်းနက် (ချက်မာ) နှင့် ချင်းလူမျိုးစုများဖြစ်ကြသည်။ ဘင်္ဂလားဒေသတွင် Barua ဘရူဝါဟု ခေါ်သူများကို ရခိုင်ဒေသတွင် မြန်မာကြီး (မရမာကြီး) ဟုခေါ်ဆိုနေ ကြောင်းတွေ့ရသည်။ ဤလူမျိုးစုများ၏ သမိုင်းကြောင်းများကို လူဦးရေနည်းသဖြင့် ရှေးခေတ်ရခိုင်သမိုင်းဆရာများရေးသားသော သမိုင်းစာအုပ်များတွင် အနည်းအကျဉ်းမျှသာ တွေ့ရှိရသည်။ သို့သော် လူဦးရေ အများစုမှာ ရခိုင်လူမျိုးများဖြစ်ပြီး ဒုတိယ အများစုမှာ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများဖြစ်ကြသည်။ ဤဒေသရှိ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် များတွင် မန်ဟူ၍ လူမျိုးစုတစ်စုရှိပြီး အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် အများစုမှာ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး များဖြစ်ကြပါသည်။ မြန်မာကြီး၊ သက်နှင့် ဒိုင်းနက်တို့သည် စစ်တကောင်းနွယ်သော စကားပြောကြသည်ဟု ရခိုင်အမျိုးသား နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် (နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်ဟောင်း) ဦးလှထွန်းဖြူ က သူ၏ “ရခိုင်ပြည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု” (၁၉၈၁) ခုနှစ်တွင် ရှင်းလင်းရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ရာ ယင်းတို့သည် ယနေ့ ရိုဟင်ဂျာများဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ရိုဟင်ဂျာများ အနေဖြင့် အထက်ပါ ဒေါက်တာအေးချမ်းတင်ပြသော တိဘက်-မြန်မာ အုပ်စုထက်ရာစုနှစ် နှစ်ရာကျော် ရှေးကျနေပြီဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

အခန်း ၂
ရခိုင်ဒေသရှိ လူမျိုးများ

ရခိုင်ပြည်တွင်ရခိုင်လူမျိုးများ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး၊ ကမန်လူမျိုး၊ ခမ်းခေါ်မြို့လူမျိုး၊ သက်လူမျိုး၊ ဒိုင်းနက် လူမျိုး၊ မရမာကြီး(ဘရူဝါ) လူမျိုး၊ ချင်းလူမျိုး၊ ဟိန္ဒူလူမျိုးစသောလူမျိုးများ နေထိုင်ကြပါသည်။ အဓိကအား ဖြင့် ရခိုင်လူမျိုးများနှင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများသည် လူများစု များဖြစ်ကြပြီး ကျန်လူမျိုးများသည် လူနည်းစုအဖြစ် သမိုင်းအဆက်ဆက်ကပင် ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက် အေးအတူ ပူအမျှ ယှဉ်တွဲနေထိုင်လာခဲ့ကြသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ဘက်ဒေသသည် စစ်တကောင်းဒေသနှင့် ဆက်စပ်နေသဖြင့် စစ်တ ကောင်းဒေသလူမျိုးနွယ်စုများကို ရခိုင်ဒေသတွင်းတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ မြို့၊ သက်၊ ဒိုင်းနက် (ချက်မာ) နှင့် ချင်းလူမျိုးစုများဖြစ်ကြသည်။ ဘင်္ဂလားဒေသတွင် Baruwa ဘရူဝါဟု ခေါ်သူများကို ရခိုင်ဒေသတွင် မြန်မာကြီး (မရမာကြီး) ဟုခေါ်ဆိုနေ ကြောင်းတွေ့ရသည်။ ဤလူမျိုးစုများ၏ သမိုင်းကြောင်းများကို လူဦးရေနည်းသဖြင့် ရှေးခေတ်ရခိုင်သမိုင်း ဆရာများရေးသားသော သမိုင်းစာအုပ်များတွင် အနည်းအကျဉ်းမျှသာ တွေ့ရှိရသည်။ သို့သော် လူဦးရေ အများစုမှာ ရခိုင်လူမျိုးများဖြစ်ပြီး ဒုတိယ အများစုမှာ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများဖြစ်ကြသည်။ ဤဒေသရှိ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် များတွင် မန်ဟူ၍ လူမျိုးစုတစ်စုရှိပြီး အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် အများစုမှာ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး များဖြစ်ကြပါသည်။ မြန်မာကြီး၊ သက်နှင့် ဒိုင်းနက်တို့သည် စစ်တကောင်းနွယ်သော စကားပြောကြသည်ဟု ရခိုင်အမျိုးသား နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင် (နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်ဟောင်း) ဦးလှထွန်းဖြူ က သူ၏ “ရခိုင်ပြည် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစု” (၁၉၈၁) ခုနှစ်တွင် ရှင်းလင်းရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

(က) ကမန်လူမျိုးများ

ကမန်လူမျိုးများသည် ရခိုင်စကားပြောကြသည်။ ရှေးယခင် ရခိုင်ဘုရင်များ၏ လေးသည် တပ်ဖွဲ့ ဝင်များ ဖြစ်ကြသည်။ ရခိုင်အမျိုးသားထဲကဖြစ်ကြောင်း ခံယူသည်။ ဘင်္ဂလားမှ ရခိုင်ဒေသသို့ ခိုလှုံလာကြ သောရှားရှူးဂျာ၏ နောက်လိုက်များကို (၁၆၆၃) ခုနှစ်ခန့်တွင် ရခိုင်ဘုရင် စန္ဒသူဓမ္မ၏ လေးသည်တပ်တွင် သွတ်သွင်းခဲ့သည်။ တစ်လလျှင် ရူပိငွေ RS-4 လစာပေးခဲ့သည်။ လေးကိုပါရှန်ဘာသာစကားဖြင့် ကမန် ဟုခေါ်၍ သူတို့၏နာမည်သည်လည်း ကမန် (လေးကိုင်သူများ၊ လေးသည်များ) ဟူ၍ခေါ်တွင် လာခဲ့သည်။ ရှားရှူးဂျာနောက်လိုက်များကြောင့် ကမန်လူဦးရေ တိုးပွားလာသည်။ ကမန်တို့က နှစ်ပေါင်း(၄၀) ကျော် ရခိုင် နန်းတွင်း၌များစွာလွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ (၁၆၆၆ မှ ၁၇၁၀ ခုနှစ် အထိရခိုင်ပြည်၏နိုင်ငံရေးသည် သူတို့၏ လက်ထဲမှာ ရှိခဲ့သည်။ ဘုရင်များကို သူတို့ဆန္ဒနှင့်အညီ နန်းတင်လိုက်၊ ဖြုတ်လိုက်၊ ချလိုက် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သူတို့သည် အာဖဂန်နိုင်ငံမှ လူသစ်များခေါ်၍ အားဖြည့်ခဲ့သည်။ သို့သော် စန္ဒဝိဇယ (၁၇၁၀-၁၇၃၁)ခု လက်ထက်တွင် ကမန်တို့အား ထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ ယင်းတို့အား စစ်တွေနှင့် ရမ်းဗြဲ မြို့နယ်များသို့ နယ်နှင်ဒဏ် ပေးခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ သူတို့၏ အဆက်အနွယ်များကို ယနေ့ ရခိုင် ပြည်နယ်အနှံ့တွင် တွေ့ရှိရပြီး နိုင်ငံ တော်မှတိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုတစ်စုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားသည်။

(ခ) ဒိုင်းနက် (ချက်မား) လူမျိုးများ

ဒိုင်းနက်လူမျိုးသည် ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများ စာရင်းတွင် ပါရှိပြီး အများအားဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းမှာတွေ့ရှိရသည်။ စစ်တွေ ဂေဇတီယား အပိုင်း(က)၊ စာမျက်နှာ (၉၁)အရ ထိုဒိုင်းနက် တို့သည် တိဘက်-မြန်မာ အနွယ်ဝင်ဖြစ်ပြီး စစ်တကောင်းသွေးနွယ်သည်။ စစ်တကောင်းစကား ပြောသည်။ အဝတ်ဖြူ ဝတ်တတ် ပြီးအခြားလူမျိုးများနှင့် ရောနှောခြင်း မပြုပေ။ ရခိုင်ဘုရင်များ၏ ဖမ်းဆီးခံကျွန်မလင်များနှင့် အဆက်အနွယ် ဖြစ်သည်။ ယနေ့မူ ပုခွဘာသာဝင်များဖြစ်ကြသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ စစ်တကောင်းဒေသတွင် ဒိုင်းနက် (ချက်မား) ပြည်နယ်ရှိနေပါသည်။

(ဂ) ဟိန္ဒူဘာသာရှိဟင်္ဂျာများ

ရခိုင်ဒေသတွင် အစွဲလမ်းဘာသာဝင် ရှိဟင်္ဂျာလူမျိုးစုကဲ့သို့ပင်၊ ဟိန္ဒူဘာသာဝင် ရှိဟင်္ဂျာ လူမျိုးစု လည်းရှိသည်။ ကျောက်တော်မဟာမြတ် မုနိတွင် ပုဏ္ဏားကုန်းဟူ၍ ယနေ့တိုင်ခေါ်ဆိုနေသည့် ဒေသရှိသည်။ ဘကြီးတော်မင်းလက်ထက် မဟာမြတ်မုနိဘုရားကြီးကို အင်းဝသို့ပင့်ဆောင်စဉ်၊ စစ်သုံ့ ပန်းအဖြစ် ခေါ်ဆောင် သွားသူများထဲတွင်၊ ကမန်၊ ရှိဟင်္ဂျာများနှင့်အတူ ဟိန္ဒူရှိဟင်္ဂျာများလည်းပါဝင်ရာ ဟိန္ဒူရှိဟင်္ဂျာ (ပုဏ္ဏား)များကို မန္တလေး (တောမိကုန်း) အရပ်၌ ဘိုးတော်ဘုရားက နေရာချ ပေးခဲ့ကြောင်း ရှေးဦးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဖြစ်သော နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ရွှေတံဆိပ်ဆုရ ရန်ကုန်မြို့၊ မင်္ဂလာ တောင်ညွန့်မြို့နယ်၊ မန္တလေးလမ်းတွင် အသက်(၉၀) ကျော်အထိ နေထိုင်ခဲ့သော ပုရောဟိတ်ဆရာကြီး (ဦးသာစု) ၏ ပြောပြချက်အရ သိရှိရသည်။

၎င်းရှိဟင်္ဂျာ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်အနွယ်များကို ယနေ့ထက်တိုင် ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ဒေသအချို့၌ မောင်တော (ဆံသကုန်း) ဘူးသီးတောင်မြို့နယ်၊ ငွေပန်းတိမ်တန်းနှင့် စစ်တွေမြို့ ကျောင်းကြီးလမ်းရှိ ပုဏ္ဏား မိသားစုတို့မှာလည်း ရခိုင်တိုင်းရင်းသားနွယ်ဖွားများ ဖြစ်ကြသည်။

သို့သော်လည်း အထက်ပါ ဟိန္ဒူဘာသာဝင် ရှိဟင်္ဂျာများကိုလည်း အစွဲလမ်းဘာသာဝင်များ ကဲ့သို့ပင် (ဘင်္ဂါလီ) ဟု မှားယွင်းစွာ ရေးသားဖော်ပြခဲ့နေရဆဲဖြစ်သည်။ သမိုင်းဖြစ်ရပ်မှန်များကို မိမိသိရှိသလောက် ရေးသားတင်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ အမှန်စင်စစ် မြန်မာဆိုရှယ်

လစ်လမ်းစဉ် ပါတီခေတ်က ရေးသားပြုစုခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ စာရင်းသည် ပြီးပြည့်စုံခြင်း မရှိသေးကြောင်း၊ ဆက်လက်လေ့လာ သုတေသနပြုလျက်ရှိကြောင်း ထုတ်ဖော်ကြေငြာခဲ့သည့်အလျောက်၊ ဒို့တာဝန်အရေး(၃)ပါးနှင့် ခေတ်မှီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်သစ်ကြီး တည်ဆောက်ရန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်နေချိန်၌ ခေတ်နှင့်မဆီလျော်သော ဥပဒေများမှ ဖျက်သိမ်းသင့်သော ဥပဒေများကို ဖျက်သိမ်းခြင်း၊ ပြန်လည်ပြင်ဆင်သင့်သော ဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ပေးမည်ဟု နိုင်ငံတော် သမ္မတကြီး ဦးသိန်းစိန် က အတိအလင်းကြေငြာထား ပြီးဖြစ်ရာ၊ ၁၉၈၂ ခု၊ နိုင်ငံသားဥပဒေအရ (ရခိုင်) တိုင်းရင်း သားလူမျိုးစုများ၌ အစွဲလားသာသာဝင် ရိုဟင်ဂျာများ သာမက ဟိန္ဒူဘာသာဝင် ရိုဟင်ဂျာများ လည်းရှိသည်ကို အလျဉ်းသင့်၍ တင်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

ရခိုင်သမိုင်းအကျဉ်း

ရခိုင်ဒေသသမိုင်းသည် ခရစ်မပေါ်မီ ဘီစီရာစုနှစ်ပေါင်းစွာ မတိုင်ခင်ကပင် စတင် တည်ရှိခဲ့သည်။ သမိုင်းဆရာများ၏အဆိုအရ အိန္ဒိယတိုက်ငယ်မှ လူမျိုးများ ဝင်ရောက်နိုင် ခဲ့ထောင် အုပ်ချုပ်ခဲ့ရာ ဓညဝတီ၊ ဝေသာလီခေတ်များဖြစ်ကြသည်။ ထိုစဉ်က ရခိုင်ဒေသတွင် အိန္ဒိယစာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အိန္ဒိယလူမျိုးများကို တွေ့ရှိရသည်။ (၁၀)ရာစုမတိုင်မီ ရခိုင် ဒေသတွင် ဟိန္ဒူဘာသာဝင် အများစုနေထိုင် ကြပြီး ထိုလူမျိုးများသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် လူမျိုးများ နှင့် တူညီကြသည်။ (၁၀) ရာစုနောက်ပိုင်းတွင် မြန်မာ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှုများနှင့် မြန်မာ အုပ်စုဝင်တစ်စုဖြစ်သော ရခိုင်တို့ကို တွေ့ရသည်။ အိန္ဒိယမင်းဆက်ကို ရခိုင်တို့ သိမ်းသွင်းနိုင် ခဲ့ခြင်းမှာ ရခိုင်သားတို့သည် လျင်မြန်ဖြတ်လတ်၍ ရဲရင့်တက်ကြွသော မြန်မာ အဆက်အနွယ် ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤတွင် ရိုဟင်ဂျာတို့က သူတို့၏သမိုင်းကို ဤ(၁၀)ရာစု နှစ်မတိုင်မီက ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများ ဖြစ်ကြသော အိန္ဒိယမှလာသော လူမျိုးများ၊ တနည်း အိန္ဒူ အာရိယံ များနှင့် ဆက်စပ်ဆက်နွယ်နေကြောင်း ရေးသားတင်ပြကြသည်။

ရခိုင်ရာဇဝင်နှင့် စာပေများ၌အေဒီ ၉၅၇ ခုနှစ်တွင် မွန်ဂိုလီယံများ၏ ကျူးကျော် တိုက်ခိုက်မှုသည် ဝေသာလီကို သိမ်းယူနိုင်ခဲ့သည်ဟု ပါရှိပါသည်။ စမြားမင်းဆက် ပြုပျက်ခဲ့ပြီး

ဝေသာလီထီးနန်း၌ မွန်ဂိုများ ကို နန်းတင်မြှောက်ခဲ့သည်။ သူတို့သည် အရှေ့ဘက်အင်ဒိုမြန်မာ ဒေသမှ လုံလောက်သော အရေ အတွက်ရှိသည်ဟု ပြောနိုင်ကောင်းပေသည် ဟူ၍ ရခိုင်အမျိုးသား နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် ဘုံပေါက်သာကျော်က မောရစ် ကောလစ် (Maurice Collis) အားကိုးကား၍ ရေးသားထားကြောင်းတွေ့ရသည်။

(၁၀) ရာစုမတိုင်မီက ရခိုင်ပြည်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၊ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များ နေထိုင်ခဲ့ကြပြီး အိန္ဒိယနှင့် ဘင်္ဂလားလူမျိုးများဟု ဆိုသည်။ ရခိုင်တို့ကဤမူရင်း လူမျိုးများနှင့် ပေါင်းဖက်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည် ဟုခံယူသလို ရိုဟင်ဂျာများကလည်း ထိုအင်ဒိုအာရိယံများနှင့် ပေါင်းဖက်၍ လူမျိုးစုတစ်စုအဖြစ် ဖြစ်တည် လာကြောင်းကို အောက်ပါသမိုင်းကိုးကားချက်များ တွင် တွေ့ရှိရသည်။ ရခိုင်အမျိုးသား ဗိုလ်မှူး ထွန်းကျော်ဦး (ငြိမ်း)၏ သုတေသနပြုချက်အရ အိန္ဒိယ တိုက်သို့ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း (၃၀၀၀၊ ၄၀၀၀)ခန့် က အင်ဒို-အာရိယံများအာရှတိုက် အလယ်ပိုင်းမှ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်လာကြောင်း အိန္ဒိယသမိုင်းစာအုပ်များ၌ တွေ့ရှိရပြီး အချို့ သည် အိန္ဒိယမှတစ်ဆင့် ရခိုင်ဒေသသို့ရောက်ရှိလာကြသည်။ ယင်းတို့တွင် သူရိယဝံသခေါ် အုပ်စု နှင့် စန္ဒဝံသခေါ် အုပ်စုတို့ပါဝင်ကြသည်။ သူရိယဝံသအုပ်စုက ၎င်းတို့သည် နေမှဆင်းသက် ပေါက်ဖွားသူများဟု ယုံကြည်၍ အရှေ့မျက်နှာနှင့် နေနတ်ကို ကိုးကွယ်ပူဇော်ကြသည်။ စန္ဒဝံသ လူမျိုးက ၎င်းတို့သည်လမင်းစန္ဒာမှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာသူများဟု ယုံကြည်၍ လကို ကိုးကွယ် ပူဇော်ကြသည်။ ထိုလူမျိုး အုပ်စုနှစ်စုကို ပေါင်း၍ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သူဘုရင်ကို စန္ဒာ သူရိယမင်းဟု ခေါ်တွင် ခဲ့သည်။ ရခိုင်ဒေသတွင် ရှေးဦးစွာစန္ဒာသူရိယမင်း၏ အနွယ်တို့သည် သူရိယဝံသအနွယ်များဖြစ်ကြပြီး ဝေသာလီခေတ် (အေဒီ ၃ရာစုမှ ၁၀ရာစုအထိ) ဒွေးစန္ဒမင်း အနွယ်တော်တို့သည် စန္ဒဝံသလူမျိုး အနွယ် ဖြစ်သည်။ စန္ဒဝံသလူမျိုးအနွယ်ထဲမှ ရခိုင်ပြည်သား အုပ်စုအချို့ သည် အစွလာမ်ဘာသာဝင်ဖြစ်လာပုံကို ရှေ့အခန်းများတွင် ရှင်းလင်းဖော်ပြပါမည်။)

နေနှင့်လတံဆိပ် အမှတ်အသားသည် ရခိုင်ပြည်သားရှေးဦး အာရိယံလူမျိုးတို့၏ တံဆိပ်အမှတ် အသားဖြစ်ပြီး ဝေသာလီခေတ် အေဒီ(၄)ရာစုနောက်ပိုင်းကာလများ၌ ခပ်နှိပ်

သုံးစွဲခဲသော ဒဂါးများတွင် နေနှင့်လတ်ဆိပ်ကို တွေ့ရပေသည်။ ထိုခေတ်ကာလက ဒဂါးစာ၊
ခေါင်းလောင်းစာ၊ ကြေးနီပြားစာ၊ ကမ္ဘည်းစာ များတွင်ယခုခေတ်၊ ရိုဟင်ဂျာအသံထွက် (တနည်း)
ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဗိုလ်မှူးထွန်းကျော်ဦး၏ အထက် ပါသုတေ
သနပြုချက်အရ ရိုဟင်ဂျာများသည် ရခိုင်ဒေသ ဝေသာလီခေတ် အင်ဒိုအာရိယံများမှဆင်းသက်
ဆက်နွယ်နေကြောင်း၊ တွေ့ရပေသည်။ ရခိုင်ဒေသသည် သမိုင်းခေတ်ဦးက စစ်တကောင်းဒေသ
ထက်ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်မြင့်မားပြီး၊ ပဒေသရာဇ်နိုင်ငံများ ထွန်းကားကာ လူနေထူထပ်သော
ဒေသဖြစ်သည်။ ထိုလူမျိုးသည် အထက်တွင် ဗိုလ်မှူးထွန်းကျော်ဦး တင်ပြသကဲ့သို့ အမျိုးအနွယ်
လိုက် မူဆလင်ဖြစ်လာခြင်းအပြင် တခြားအကြောင်း အမျိုးမျိုးကြောင့် အစ္စလာမ်ဘာသာ
ဝင်ဖြစ်လာသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးတို့၏ ဘာသာစကား၊ စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများ

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူမျိုးတိုင်းတွင် တူညီသော ဘာသာစကား၊ စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့
ထုံးစံများရှိစမြဲပင်ဖြစ်ပေသည်။ အလားတူ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးတွင်လည်း တူညီသော သီးခြား
ဘာသာစကား၊ စာပေနှင့် သီးခြားကိုယ်ပိုင် ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများရှိပါသည်။

ဘာသာစကားနှင့် စာပေ

လူမျိုးများ ရောနှော၍ လူမျိုးတစ်မျိုးဖြစ်လာသကဲ့သို့ ကွဲပြားသော ဘာသာစကားများ၊
စာပေများ ရောနှော၍ ဘာသာစကား စာပေသစ်များ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သဘောတရားရှိပေ
သည်။ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး များ၏ ဘာသာစကားမှာလည်း ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများ ဆင်းသက်လာသည့်
ရှေးဦးရခိုင်ပြည်နယ်သို့ အခြေစိုက်နေထိုင် လာကြသော အင်ဒိုအာရိယံများ သုံးစွဲခဲ့သည့်
သက္ကဋ္ဌပါဠိဘာသာစကားနှင့် နောက်ပိုင်းတွင် အာရေဗီ၊ ပါရေဗီ၊ အုရဒူ၊ ဘင်္ဂါလီ၊ ရခိုင်စသည့်
ဘာသာစကားများရောနှော၍ သမိုင်းကြောင်းအရ ဖြစ်ပေါ်လာသော သီးခြားဘာသာ စကား
ဖြစ်ပေသည်။ ယနေ့ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားများ ပြောဆိုနေကြသော ဘာသာစကားမှာ ပါဠိဘာသာ

စကားနှင့်လည်း နီးစပ်ပြီး မြန်မာကြီး (ဘဇ္ဇဝါ)၊ ဒိုင်းနက်တို့ ပြောဆိုနေကြသည့် ဘာသာစကား နှင့် လည်းနီးစပ်ပေသည်။ ရှိဟင်ဂျာဘာသာစကားသည် ဘင်္ဂါလီစကားနှင့် လုံးလုံးမတူကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

ယခင်ရခိုင်ဘုရင်များလက်ထက် မြောက်ဦးခေတ်တွင် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသော ရှိဟင်ဂျာကဗျာ ဆရာကြီး ဒွေးလားကာဇိနှင့် ဆယ့်ရှားအာဝါလ်တို့မှာ ရခိုင်နန်းတွင်း၌ ထင်ရှား ကျော်ကြားခဲ့သော ကဗျာ ဆရာကြီးများဖြစ်ပါသည်။ ယင်းပညာရှင်ကြီးများ ရေးသားစီကုံးခဲ့သော ကဗျာများ (၁၂)လ ရာသီဘွဲ့များ၊ ပေါရ်ဒါပုတီ (Pordapoti) ဆိုက်ဖုလ်မုလ် ဗဒီအိုဇာမာလ် (Saifulmull Bodi - ul- Zamal) ပုံပြင်ဝတ္ထုစာအုပ်များ မှာ အထူးကျော်ကြားပါသည်။ ယနေ့တိုင် ရှေးဟောင်းလက်ရာ စာမူဟောင်းများရှိပါသည်။ ရှိဟင်ဂျာလူမျိုးများသည် အစ္စလာမ်ဘာသာ ကိုးကွယ်သည့် အားလျော်စွာ အခြေခံဘာသာရေး စာပေများကို အာရဗီဘာသာ ဖြင့် သင်ကြား လေ့ရှိသည်။

ရှိဟင်ဂျာနှင့် အစ္စလာမ်ဘာသာ

အစ္စလာမ်ဘာသာသည် အေဒီ(၇)ရာစုလောက်က အာရေဗျတွင် စတင်ထွန်းကားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အရှေ့ဖျားဒေသသို့ ထို့ထက်နောက်ကျ၍ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ အာရပ်တို့သည် ကုန်သွယ်မှုကိစ္စ အတွက် အရှေ့ဖျားဒေသသို့ ရောက်ရှိသကဲ့သို့ သာသနာပြုလုပ်ငန်းကိုလည်း အဓိကထားဆောင်ရွက်ကြသည်။ ယင်းတို့က သာသနာ ဖြန့်ဖြူးမှုကို လုပ်ခဲ့၍ အရှေ့ကမ္ဘာတွင် အစ္စလာမ်ဘာသာ အမြစ်တွယ်လာခဲ့သည်။ ဘင်္ဂလားမှ ဘင်္ဂါလီတို့ကို ပေါ်တူဂီ တို့က ဓါးပြတိုက်ဖမ်းဆီးလာပြီး ရခိုင်ဒေသ တွင်ရောင်းချခဲ့သည်။ ယင်းတို့တွင် မျိုးကောင်း မျိုးသန့်နှင့် ပညာရှင်များလည်း ပါဝင်ရာ ရခိုင်၊ အာရပ်၊ ဟိန္ဒူ အိမ်ထောင်စုများတွင် မောင်းမမိသံ ခြွေရံများ အဖြစ် ဝယ်ယူထားပြီး တစ်ချို့ကို ရခိုင်မင်းများက လယ်ကူလီများအဖြစ် ခိုင်းစေရန် ဝယ်ယူထား ကြောင်းဖြင့် ဒေါက်တာခင်မောင်ညွန့်က ရှင်းလင်းထားသည်။

အာရပ်တို့သည် ခရစ်ရာစု အစောပိုင်းကာလမှ (၁၆)ရာစုအထိ အရှေ့ဖျားကုန် သွယ်ရေးကို ဦးဆောင်လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ အနောက်နိုင်ငံများက (၁၆)ရာစုအလယ်ပိုင်းလောက်မှ ထိုးဖောက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ အာရပ်တို့သည် ဂျာဗား၊ စုမတ်ကြား၊ မလက္ကာ၊ မြန်မာ၊ ရခိုင်စသည့် တောင်အာရှနှင့် အရှေ့တောင်အာရှတွင် ခရစ်သက္ကရာဇ် အစောပိုင်းရာစု နှစ်များက စ၍ ကုန်သွယ် ကိုလိုနီများ ထူထောင် ခဲ့သည်။

အစကနဦးကပင် မူဆလင်တို့၏ ရေကြောင်းကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးသည် ဘင်္ဂလား ပင်လယ်အော်တဝိုက်တွင် ရှိခဲ့သည်။ မြန်မာကမ်းရိုးတန်းများအပြင် ရခိုင်ဆိပ်ကမ်းများသို့လည်း ရောက်ရှိခဲ့ပေသည်။ ရခိုင် ဆိပ်ကမ်းများတွင် မူဆလင်ကုန်သွယ် ကိုလိုနီများစွာ ရှိခဲ့ကြသည်။ မြောက်ဦးခေတ်အထိ ဖြစ်သည်။ ပထဝီ နယ်မြေသဘာဝအရလည်း ရခိုင်ပြည်မြောက်ပိုင်းနှင့် ဘင်္ဂလားဒေသ သည်ဆက်စပ်နေသဖြင့် လူဦးရေနှင့် ဘာသာယဉ်ကျေးမှု လွှမ်းမိုးမှုသည် အင်ဒိုနီးရှား၊ မလေးရှားတို့ထက်စော၍ ရှိနေခဲ့ ကြောင်း တွေ့ရသည်။

ရခိုင်ဒေသသို့ အစွဲလမ်းဘာသာဝင်များ စတင်ခြေချသော သမိုင်းသာဓကတစ်ခုကို အေဒီ(၈) ရာစု လောက်က ထင်ရှားစွာ တွေ့ရှိရသည်။ ၎င်းမှာ ဝေသာလီကျောက် လှေခါးခေတ် မဟာထိုင် စန္ဒြမင်း (အေဒီ ၇၈၈) လက်ထက်တွင် မြောက်မြားစွာသော အာရပ်ကုန်သွယ် သင်္ဘောများ ရမ်းဗြဲကျွန်းအနီးတွင် မုန်တိုင်း ဒဏ်ကြောင့်ပျက်စီးပြီး ကမ်းခြေသို့ရောက်ရှိခဲ့ရာ ယင်းတို့အား ကုန်းတွင်းပိုင်းရွာများတွင် အခြေချ နေထိုင် စေခဲ့သည်။ ယင်းတို့အား ကူညီစောင့် မခံခဲ့သဖြင့် ထိုကျွန်းကို (ရာဟမ်ဗြဲ) ရမ်းဗြဲကျွန်း (ကူညီစောင့် မသောကျွန်း) ဟုအာရပ်တို့က အမည်ပေးထားကြောင်း သမိုင်းမှာတွေ့ရှိရသည်။ ထိုစဉ်က အာရပ် ကုန်သည် သင်္ဘောများ ပင်လယ်ခါးပြရန် ရှိ၍လည်းကောင်း၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ရှိ၍လည်းကောင်း အုပ်စုဖွဲ့၍ သင်္ဘောမြောက်များစွာ စုပေါင်းသွားလာခြင်းပြုခဲ့သည်။ ဤသို့ကုန်သွယ်မှု ကိစ္စများဖြင့် အာရပ် မူဆလင်များ ရခိုင် ဒေသ သို့ရောက်ရှိရုံမက မူဆလင်ဇော်ဂျီများ၊ သူတော်စင်ဖေကီများ Faqir

and Darvishes သာသနာပြုရန် အလို့ငှာ ရောက်ရှိခဲ့ ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရခိုင်ဒေသအနှံ့အပြား မှာ သူတော်စင်သင်္ချိုင်းများ (ဒါရ်ဝါများ)ရှိရာ စစ်တွေမြို့ရှိ ဗဒ္ဒောမော် Badar Maukam ကဲ့သို့ သော ဗလီဝတ်ကျောင်းတော်များနှင့် တရားအားထုတ်ရာ တရားစခန်းများကို တွေ့ရှိရသည်။ ဓမ္မစခန်းမှာ Badar Wali ဗဒရ်ဗလီသူတော်စင်တရား အားထုတ်ခဲ့သော နေရာများဖြစ်သည်။ ထိုဗလီနှင့် တရားစခန်းများကို မောင်းတောမြို့တောင်ပိုင်းဒေသ စစ်တွေမြို့တောင်ဘက်အဆုံး (ယခု ရခိုင် ရေတပ်စခန်းဝင်း အတွင်း) ကုန်းမြင့်ပေါ်နှင့် ရမ်းဗြဲ၊ သံတွဲမြို့နယ်များတွင် တွေ့ရ သည်။

အာရပ်နှင့် ပါရှားမှ သာသနာပြုများ ရောက်ရှိသကဲ့သို့ အိန္ဒိယတိုက်ငယ်မှလည်း သာသနာပြုများ ရောက်ရှိလာပြီး သာသနာပြုခဲ့ခြင်းကြောင့် ရခိုင်ဒေသ၌ မူဆလင်များ ပြန့်ပွား ခဲ့ကြောင်း ရခိုင်မဟာရာဇဝင် တော်ကြီး မှတ်တမ်းများတွင် တွေ့ရှိရသည်။ ထိုမှတ်တမ်းမူရင်းအရ “မြန်မာသက္ကရာဇ် ၈၈၇ ခုနှစ် မြောက်ဦး (၉)ဆက်မင်းဖြစ်သော ဇလတ္တမင်းစောမွန် လက်ထက် တော်၌ ရှမ်းပါသျှာမင်း၏ သံအမတ်ကြီး ကာဒိ၊ မူသျှာ၊ ဟောင်နုများတို့သည် နိုင်ငံတော်၌ မဟာမတ်ဒန်သာသနာစည်ပင် ပြန့်ပွားစေခြင်းငှာ ဗလီကျောင်းတို့ကို မြို့တော်၌ အပြန်အနှံ့ တည်ထောင်လုပ်ကိုင်ကြ၍ လူအပေါင်းတို့အား ဟောပြောပြ သလျှက် ၎င်းဘာသာ၌ ဝင်၍ ၎င်းတရားကို ဆောက်တည်လျက်ရှိကြလေသည်။ သို့နှင့် မဟာမတ်ဒန် လူမျိုးတို့သည် နိုင်ငံ တော်၌ ဖုံးလွှမ်းစိုးမိုးလျက် ယုံန့်စွာ ဖြစ်တည်လေသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်ကိုလည်း လက်ဆောင် ပဏ္ဏာ ပို့ဆက်လျက် ဘုရင်မင်းမြတ်က ၎င်းသံအမတ်ကြီးတို့ကို များသောအားဖြင့် မေတ္တာ သက်ဝင်လျက် ဖြစ်ရှိလေသည်။ ရှမ်းပါသျှာမင်း၏ သံအမတ်ကြီး သုံးယောက်တို့သည် မြောက်ဦး မြို့တော်၌ မိမိတို့၏ မဟာမတ်ဒန် တရားတို့ကို စည်ပင်ပြန့်ပွားလျက် ထွန်းတောက်စေခြင်းမှာ အမတ်ကြီးကာဒိ၌လည်း သဘောဆီပ်ကမ်းဘောင်းခွင့်အရပ်၌ သူတို့၏သာသနာကို ပြုလုပ် ဆောင်ရွက်ရန် မဟာမတ်ဗလီကျောင်းကြီး ဆောက်လုပ်လေသည်။ ၎င်းအပြင် အမတ်ကြီးမူသျှာ၊ ဟောင်နုများတို့၌လည်း ထိုနည်းတူစွာ အသီးသီးဆောက်လုပ်လျက် မဟာမတ်တရားဟော

နိုင်သော ဆရာတို့ကို ဒီလီမြို့တော်က ခေါ်ဆောင် လျှက် နိုင်ငံတော်သားများအား ဟောပြော ပြသတော်မူ စေရာသည်။

ဤသို့ဟောပြောပွဲ၌ အစွလားသာသနာဝင်လာသူများကို တစ်ချို့က ယနေ့ကမန်များဟု ဆိုချင်သည်။ အထက်စာပိုဒ်ပါ သာသနာပြုခြင်းသည် ရခိုင်ဘုရင် လေးသည်တပ်ဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့ တည်းကို သာမဟုတ်ဘဲ အရပ်ရပ် ပြည်သူများကိုပါ သာသနာပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစဉ်က အစွလားသာသနာသို့ ပြောင်းလာသူများ သည်လေးသည်တပ်ဖွဲ့ (ယနေ့ကမန်) များသာဖြစ်ပြီး တခြားအပြင်လူမပါ။ အရပ်သား များမပါဟုဆိုရန် ခဲယဉ်းသည်။

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် သမိုင်းဌာနပါမောက္ခဖြစ်ခဲ့သူ GH Luce က(၁၄)ရာစု ချင်းတွင်းမြစ်ဝှမ်း ကျောက်စာများပါ ရခိုင်မင်းများသည် အိန္ဒိယဘွဲ့အမည်ရှိကြပြီး မူဆလင်မ်များဖြစ်သည် ဟုဆိုသည်။ သူက ဆက်လက်၍ ခရစ်နှစ် ၁၂၀၂ ခုနှစ်တွင် မူဆလင်မ်များက ဘင်္ဂလားကို သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီး မကြာမီ ရခိုင်နယ်စပ်သို့ရောက်ရှိ သည်။ ရှေးပုဂံမင်းတို့ ကောင်းစွာသိကြသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံဖြစ်သော ပဋိက္ကရာဇ် (Comilla) ကိုဖျက်ဆီးခဲ့သည်မှာ ယုံများဖွယ်မရှိပါ။ နယ်စပ်တွင် ဒေသခံမျိုးနွယ်စုများနှင့် စစ်မက်ဖြစ်ပွား ခဲ့ကြဟန်ရှိပြီး မူဆလင်မ် စစ်ခေါင်းဆောင်များ (သို့) အစွလားသို့ ကူးပြောင်းလာသော ဒေသခံအကြီး အကဲများသည် နယ်စပ်၏ မြန်မာ ပြည်ဘက် တွင် အခြေချနေထိုင်ခဲ့ကြဟန်တူကြောင်း သုံးသပ်ထားသည်။

မြန်မာ့သမိုင်းပညာရှင် ဒေါက်တာသန်းထွန်းက “အထက် အထက်မူဆလင် ဆိုတာက တော့ နတ်မြစ် (Naff) အရှေ့ မေယု (May Yu) မြစ်ဒေသက ရိုဟင်ဂျာများဖြစ်မလား လို့ဆင်ခြင်မိသည်။ သူတို့ကလည်း အဲဒီအရပ်မှာနေတာ နှစ်ပေါင်းတစ်ထောင်ထက်မနည်းဘူးလို့ ပြောလေ့ရှိသည်။ အဲဒီ လောက်မရှိ ပေမယ့် ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၂၀၂ ခုနှစ်လောက်က ဘင်္ဂလားကို မူဆလင်မ် အယူရှိသူတွေ စတင်ဝင်ရောက်ခဲ့ တဲ့အခါ ဖြစ်နိုင်သည်” ဟု ၁၉၉၄ ခု ဩဂုတ်လ ထုတ် ကလျာမဂ္ဂဇင်း၌ သုံးသပ်ထားပါသည်။

(၁၂) ရာစုအလယ်တွင် ရခိုင်ပြည်တွင် တည်ငြိမ်သော အစိုးရမရှိဘဲမင်းမဲ့စရိုက် လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ ရခိုင်ဒေသတစ်ခုလုံး တောတောင်လွှမ်းမိုးလာပြီး မဟာမုနိဘုရားပင်လျှင်

မမြင်ရသောအဆင့်သို့ ရောက်ရှိ ခဲ့သည်ဟု သမိုင်းဆရာဟာဗေးက အတည်ပြုပြောကြားခဲ့သည်။ Harvery ၏ အဆိုပြုချက်နှင့် အထက်ပါ ဒေါက်တာသန်းထွန်း၏ သုံးသပ်ချက်ကို ပေါင်းစပ် ဆင်ခြင်ပါက (၁၃)ရာစုခန့်က ဘင်္ဂလားမှ အစ္စလာမ်သာသနာသည် ရခိုင်ပြည်တွင်းသို့ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်ဟု ဆိုခြင်းမှာ မှန်ကန်သည်ဟုယူဆ နိုင်သည်။

ဒေါက်တာသန်းထွန်း၏ အဆိုနှင့် ရိုဟင်ဂျာသုတေသီတို့၏ တွေ့ရှိချက်များ တိုက်ဆိုင်နေပါသည်။ အမ်ကေ ရာဟ်မန်နှင့် ဦးဘသာတို့ အဆိုအရ အာရပ်တို့သည် ရေကြောင်းမှ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး သာသနာပြုခဲ့ သလို ကုန်းကြောင်းမှလည်း ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်။ အာရပ်သာသနာပြု မူဟာမာဒ် ဟာနီဖ်ဆို သူက မေယု တောင်တန်းနေ လူရိုင်းမင်းသမီး ကာယပူရီကို စည်းရုံး၍ အစ္စလာမ်သာသနာသို့ ပြောင်း စေပြီး လက်ထပ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ ဒေသခံပြည်သူများလည်း အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များ ဖြစ်လာကြ သည်။ မေယုတောင်တန်း (ယခုမင်္ဂလာကြီးတောင်) ကို အခြေပြု၍ ထိုဒေသကို အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မေယုတောင်တန်းတွင် ထိုသူတို့ နာမည်ဖြင့် ဟာနီဖာတောင်ထွတ်နှင့် ကာယပူရီတောင် ထွတ်ဟူ၍ ယနေ့အထိ ဒေသအခေါ်အဝေါ်ရှိပါ သည်။ ထို့အပြင် မေယုမြစ်နှင့် ဖြူမချောင်းမြောက်ပိုင်း (အထက်ပိုင်း)တွင် ဂေါ်လန်ဂီဟူသော ဟိန္ဒူနိုင်ငံ တစ်ခုရှိခဲ့သည်။ ၎င်းကိုအာရပ်စစ်သည် အာမိရ်ဟာမ်ဇာ က တိုက်ခိုက်သိမ်းသွင်း၍ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ဒေသခံများ မူဆလင်မ်ဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။ ဒေသအခေါ် အဝေါ်တွင် ယခုထိ လည်း ထိုဒေသကို ဂေါ်လန်ဒီ ဒေသဟု သုံးနှုံးကြောင်းတွေ့ရသည်။

အစ္စလာမ်သာသနာ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း၌ အမြစ်တွယ်လာသည့် အကြောင်းများ အနက် အရေးပါဆုံး အချက်တစ်ချက်မှာ (၁၅) ရာစုအစပိုင်းတွင် ကျောက်လှေခါးခေတ်နောက် ဆုံး ဘုရင်နရမိတ်လှက ဘင်္ဂလားဂေါ်ရီဘုရင်ထံ ခိုလှုံ၍ (၂၂) နှစ်ထိ ခစားပြီး ဘင်္ဂလားဘုရင် အကူအညီဖြင့် ရခိုင်ထီးနန်းကို ပြန်လည်ရယူခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ နရမိတ်လှက အကူအညီ အတွက် ဘင်္ဂလား ဘုရင်ကို လိုက်လျောမှုများ ပြုခဲ့ရသည်။ ယင်းတို့မှာ ရခိုင်ဘုရင်များက

မူဆလင်မ်ဘွဲ့အမည်များခံယူခြင်း ၊ ပါရှန်စာကို ရုံးသုံးစာပေအဖြစ် အသုံးပြုခြင်း၊ ဂေါ်ရီ ဘုရင်များ၏ အုပ်ချုပ်ရေးပုံစံကို ကျင့်သုံး ခြင်း၊ ဘင်္ဂလားကို ဂေါ်ရီဘုရင်အား ပေးအပ်ခြင်း၊ မူဆလင်မ်ဘာသာ ခံယူချက်စာတမ်း (ကလီမတ်) ရေးထိုး၍ ငွေဒင်္ဂါးသွန်းလုပ် သုံးစွဲခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ နရမိတ်လှအားကူညီနန်းတင်ပေးရန် ၁၄၂၉ ခုနှစ်တွင် စေလွှတ်ခြင်းခံရသော စစ်ဗိုလ်ချုပ် ဝလီခါန်းက နရမိတ်လှကို သစ္စာဖောက်ပြီး တစ်နှစ်ကျော်ခန့် ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ထား ကာ ရခိုင်ပြည်ကို အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ဝလီခါန်းက ရခိုင်ပြည်တွင် (ကာဇိတရားစီရင် ရေးစနစ်) အစွဲလမ်းမှုနှင့်အညီ တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်ဟု ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ထရီဘီယယ် တီယတွင်တွေ့ရသည်။ သို့သော် "ထိုစဉ်က ဘင်္ဂလားဘုရင် အဟ်မဒ်ရှား၏သား Nazir Shah ကသတင်းရသော် ဗိုလ်ချုပ်စန္ဒီခါန် Sandhi Khan ကိုတပ်အင်အား အပြည့်ဖြင့် ထပ်မံစေလွှတ်ပြီး ဝလီခါန် ကို ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်သွားသည်။ နရမိတ်လှ ကို ရခိုင်ထီးနန်းတွင် တင်မြှောက်ပေး ခဲ့သည်။ ရခိုင်ဘုရင် နရမိတ်လှက ယင်းမူဆလင်မ် တပ်ဖွဲ့များအား နိုင်ငံတော်ကာကွယ် ရေးအတွက် ထားရှိပြီး မြောက်ဦးတွင် စန္ဒီခါန်းပလီ Sandhi Khan Mosque ဟူ၍ ၁၄၃၀- ၄၃ ခန့်ခန့်က တည်ဆောက်ပေးခဲ့ရာ ထိုသမိုင်းဝင် ရှေးဟောင်း ဗလီကို (နအဖ) အစိုးရလက်ထက် ၌ ဖြိုဖျက်ခဲ့ခြင်းမှာ ရိုဟင်ဂျာသမိုင်းအမွေအနှစ်များကို တမင်တကာဖြောက်ဖျက်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ရခိုင်မဟာရာဇဝင်အရ နရမိတ် လှမှစ၍ သဇာတမင်း တိုင်အောင် ရခိုင်မင်းများ သည် မူဆလင်ပါရှားမင်း၏ လက်အောက်ခံအဖြစ် နှစ်ပေါင်း (၁၂၅) နှစ်တိုင်အောင် နေခဲ့ရပြီး၊ မင်းဘကြီးလက်ထက်ရောက်မှသာ အထက်ပါစာချုပ်ကို ပယ်ဖျက်ခဲ့ရာ စာချုပ်ကို ပယ်ဖျက် သည့်အတွက် နရမိတ်လှလက်ထက်က လိုက်လျော၍ စာချုပ်ပေးခဲ့ရသည်မှာ သိသာထင်ရှား သည်။ ဤ ကာလတွင် ဂေါ်ရီပါထန်များ ရခိုင်ဒေသ ရှိမူလ ရိုဟင်ဂျာများနှင့် ရောနှောသော အဓိကအင်အားစု တစ်စုဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ သို့ဖြင့် ရိုဟင်ဂျာတို့၏ ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတွင် ပါထန်တို့၏ဖာရေစီ အသုံးအနှုန်းခလေ့ထုံးစံများ ရောနှော နေကြောင်း တွေ့ရ ခြင်းဖြစ်သည်။

အခန်း (၃)

ရိုဟင်ဂျာများနှင့်ပတ်သက်၍ သမိုင်းဆရာများ၏ တွေ့မြင်ချက်

ယခင်အခန်းတွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ အာရပ်၊ ပါရှားနှင့် ဂေါ်ရိုပါထန်များ ရခိုင်ဒေသသို့ လာရောက် အခြေချနေထိုင်ခြင်း၊ အာရပ်နှင့် အနွှိယတို့မှ သာသနာပြုများ လာရောက်၍ သာသနာပြု ခြင်းတို့ကြောင့် ဒေသခံများ အစွဲလွယ်သနာဝင် ဖြစ်လာခြင်းကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းနှင့်ပတ်သက်၍ သမိုင်းဆရာ D.G.E Hall က ခရစ်နှစ်ဦးကာလကပင် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာပြန့်ပွားနေသည်။ ၎င်းနှင့် တဆက်တည်း အာရပ်တို့မှတစ်ဆင့် အစွဲလွယ်ဘာသာ အမြစ်တွယ်ရောက်ရှိလာသည်။ ထိုအချက်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုရားပုထိုးများနှင့် တွဲဖက်လျှက် အစွဲလွယ်ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဆောက် အဦးများလည်း ရခိုင်ပြည်နယ် အနှံ့ အပြားတွင် တွေ့ရှိရခြင်းက သက်သေခံနေသည် စသည်ဖြင့် ရှင်းလင်း ထားသည်။

ရခိုင်သမိုင်းဆရာ ဦးစံရွှေပုက ဘင်္ဂလားနှင့် ရခိုင်ဒေသသည် နယ်စပ်ခြင်းဆက်စပ် နေပြီး ရခိုင်ပြည် ဘက်မှာ မူဆလင်မ်များရှိနေခြင်းကို သံသယပွားရန်မရှိပါဟု သုံးသပ်ထားသည်။

မြန်မာ့သမိုင်းကို အထူးပြုလေ့လာသူ Martin Smith က မူဆလင်မ်များ အခြေချနေထိုင် ခြင်းသည် (၉) ရာစုမှ စတင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုထားသည်။ မြို့ရွာများ၏ အမည်နာမများတွင် မူဆလင်မ် အသုံးအနှုန်းကို အခြေခံကြောင်း ကုလားတန်မြစ်၊ နတ်မြစ်၊ ကုလားပန်ဇန်ချောင်း၊ ရမ်းပြစသည်တို့သည် မူဆလင်မ်နှင့် ဆက်နွယ် သောအမည်များဖြစ်ကြောင်း ရှင်းလင်းထား သည်။ အိန္ဒိယတိုက်ငယ်တွင် ၁၇-ရာစု၌ နှစ်ပေါင်း များစွာနေထိုင်ပြီးလေ့လာခဲ့သူ ပြင်သစ် ရူပဗေဒပညာရှင် Father Farno Guernio က ရခိုင်ဒေသတွင် မူး(သို့) အာရပ်လူမျိုးများ မြောက် များစွာတွေ့ရှိခဲ့သည်။ ၎င်းတို့သည် စည်းကမ်း ဥပဒေနှင့်အညီ နေထိုင်တတ်သည်။ ထိုသို့ နေထိုင်ခြင်းမှာ ဘုရင်၏အကာအကွယ်နှင့် စောင့်ရှောက်မှုကို ခံယူနိုင်ရန်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုထားသည်။ ထိုနည်းတူ Venice မြို့သား Nicolao Maunnecci က (Storia De Mogor) ရခိုင်သမိုင်းစာအုပ်တွင် အောက် ဘင်္ဂလားမှ ရခိုင်ဘုရင်များခေါ်ဆောင်လာသော မူဆလင်မ်များကြောင့် ရခိုင်ဒေသမှာ မူဆလင်ဦးရေတိုးပွား လာကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့အား (မောက်) ရခိုင်တို့က ကုလား ဟုခေါ်ဆို၍

သူတို့ကမူ ရှိဟင်္ဂုဟုခေါ်ဆိုကြောင်း ရှင်းလင်းထားသည်။

ရခိုင်ဒေသတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ချို့ အစ္စလာမ်ဘာသာသို့ ကူးပြောင်းခဲ့သည်ဟု ဓညဝတီ ဆရာတော်ဦးညာဏ၏ ရခိုင်ရာဇဝင်သစ် ဒုတိယတွဲ စာမျက်နှာ (၁၆၁-၁၆၂) တွင် လည်းကောင်း၊ ဦးကြည်၏ မြန်မာ့သမိုင်း စာမျက်နှာ (၁၆၀)တွင် လည်းကောင်း၊ ဦးလှထွန်းဖြူ၏ အောင်ဘန်းကြီး ငွေစကားရည်လှပွဲစာအုပ် စာမျက်နှာ (၄၇)တွင်လည်းကောင်း တွေ့ရပေသည်။ ဤအချက်သည် ရခိုင် မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး စာအုပ်မှာလည်း ပါရှိရာမူရင်းအတိုင်း ယခင်အခန်းတွင် ဖော်ပြထားပြီး ဖြစ်ပါ သည်။

GE Harvey က (၁၀)ရာစုခန့်တွင် ရခိုင်ဒေသသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံဖြစ်သော်လည်း အစ္စလာမ်ဘာသာပျံ့နှံ့မှုသည် (၁၃) ရာစုနှစ်အတွင်း အာသံမှစ၍ မလေးကမ်းခြေအထိ ပြန့်နှံ့ နေပြီး နေရာအနှံ့ Badar Mukan ခေါ်ထူးခြားသည့် ဓမ္မစခန်းများ တည်ဆောက်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ရခိုင်ဒေသမှာ အမျိုးသမီးများ၏ နေထိုင်မှုသည် မြန်မာပြည်မထက် မူဆလင်မ်ယဉ်ကျေးမှု လွှမ်းမိုးမှုရှိ၍ များသည်ဟုဆိုထားပေသည်။ ဘင်္ဂလားနှင့် ရခိုင်ဒေသသည် ရာစုနှစ်များစွာ အုပ်ချုပ်ရေးတစ်ခုတည်း အောက်တွင် ရှိခဲ့၍ထိုဒေသတွင် လူဦးရေရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်မှုများ ရှိခဲ့သည်ဟု D.GE Hall ကသုံးသပ်ထားသည်။

ရခိုင်ဘုရင်များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ကြသော်လည်း ဗြဟ္မဏ၊ ခရစ်ယာန်၊ အစ္စလာမ် ဘာသာ များကိုလွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ခွင့် တရားဟောခွင့် ပြုထားကြောင်း၊ ဝေသာလီ ကျောက်လှေခါးနှင့် မြောက်ဦး ခေတ်မှစ၍ ခရစ်ယာန်နှင့် အစ္စလာမ်ဘာသာရေး အဆောက် အဦများဆောက်လုပ်ခွင့် ပေးထားကြောင်း၊ တိုင်းရင်းသားလူဦးရေတိုးပွားစေရန် ပေါ်လစီရှိခဲ့ သည်။ နိုင်ငံခြားကြေးစားတပ်သားများကိုပင် အသုံးပြုခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ဘင်္ဂလားကို အုပ်ချုပ် သော ပါထန်ဘုရင်များနှင့် ဒေလီကိုအခြေခံ၍ အိန္ဒိယပြည်မကို အုပ်ချုပ်သော မဂိုဘုရင်များ အကြားတွင် လယ်မြေပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် မကြာခဏစစ်ပွဲများ ဖြစ်လေ့ရှိခဲ့သည်။ ဘင်္ဂလားက

အင်အားနည်း၍ ရုံးနိမ့်သောအချိန်အခါက များသည်။ ထိုသို့ ရုံးနိမ့်တိုင်း ပါထန်များ ရခိုင်ပြည် သို့ခိုလှုံလာလေ့ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် ဒေလီအက်ဘရ် Akbar ဘုရင်လက်ထက် (၁၅၅၆-၁၆၀၅) ခုနှစ်တွင် ဘင်္ဂလားကို အပြီးအပိုင်သိမ်းနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုအခါ ဂေါ်ရီပါထန် မြောက်မြားစွာ သည် ရခိုင်ဒေသသို့ ခိုလှုံလာခဲ့ ကြသည်။ မဂိုတို့သည် ဘုံရန်သူဖြစ်နေရာ ရခိုင်မင်းကလည်း ယင်းခိုလှုံ လာသော ပါထန်များကို ရက်ရော စွာလက်ခံပြီးရာထူးဌာနများ၊ မြို့စား၊ ရွာစားများ ခန့်အပ်ခဲ့သည်။

ပေါ်တူဂီဘုန်းတော်ကြီး Sebastain Manrique က ၁၆၂၆ ခုနှစ်မှ ၁၆၃၇ ခုနှစ်ထိ ရခိုင်ပြည် မှတ်တမ်းဟောင်းများကို ကိုးကား၍ အောက်ပါအတိုင်း မှတ်တမ်းတင်ရေးသားထား သည်။ သူသည် အချိန်ရွှေ့ဆိုင်းပြီး ကျင်းပသော သီရိသုဓမ္မ (၁၆၂၂-၁၆၃၈)၏ ဘိသိက်ခံပွဲသို့ တက်ရောက်ခဲ့ကြောင်း၊ ထိုဘုရင်၏ ကုန်းတပ်၊ မြင်းတပ်များ၌ မူဆလင်များရှိပြီး တပ်သား (၆၀၀)ခန့်ဖြစ်သည်။ အစိမ်းရောင်သတ္တကပ် ဝတ်စုံများဝတ်ထားကြပြီး ပြောင်လက်သော မီးမြှောင်များကိုင်ထားသည်။ သူ့ရှိနေစဉ် ကာလတွင် ဘင်္ဂလားမှ ပေါ်တူဂီ နှင့် ပေါင်း၍မီးပြ တိုက်ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်လာခဲ့သူများ (၁၈၀၀) (တစ်သောင်းရှစ်ထောင်) ခန့်ရှိကြောင်း၊ ၎င်း တို့၏ အသုံးအနှုန်းများတွင် ဖာရေစီ၊ အာရေဗီ ဝေါဟာရများ ပါရှိကြောင်း၊ သူတို့ကို ခရစ်ယာန် ဘာသာသို့ ပြောင်းရန်တရားဟောကြိုးစားသော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ကြောင်း၊ ထိုကျွန်ဖမ်းဘုတ် များတွင် ဘုတ်သမားများ၌ တချို့မူဆလင်များဖြစ်နေကြောင်း၊ ဘုရင်၏ကိုယ်ရေး ဆရာဝန် သည်လည်း မူဆလင်ဖြစ်ပြီးရာထူး ကြီး၊ မင်းမှုထမ်းမြောက်မြားစွာ မူဆလင်ဖြစ်နေကြောင်း၊ ဘုရင်နန်းတွင်းသို့ ဝင်ရာတွင် မူဆလင်ထုံးစံအရ အဆင့်ခြောက်ဆင့် ဆာလာမ် Salam ခြောက်ခါ တင်၍ ဝင်ရကြောင်းကို Monrique ၏မူရင်းမှတ်တမ်းမှာ တွေ့ရသည်။

Francois Bernier ၏မှတ်တမ်းနှင့် Father Delaunoit ၏ Catholicency cyclopedia အရ ၁၆၂၁ ခုမှ ၁၆၂၄ ခုနှစ်အတွင်း ဘင်္ဂလားမှ ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်လာသူများမှာ (၄၂၀၀၀)

(လေးသောင်းနှစ်ထောင်) ရှိသည်ဟုဆို၏။ ယင်းတို့တွင် ဂုဏ်သရေရှိ မျိုးရိုးဝင်များ၊ ပညာရှင်များပါရှိသည်။ ဆာအာသာ ဖီယာက ထိုဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်သူ ဦးရေသည် ရခိုင်ပြည်စုစုပေါင်း လူဦးရေ၏ (၁၅%) ရှိသည်ဟု ဆိုထားသည်။ G.E Harvey က ၁၇၂၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ တစ်လအတွင်း၌ လူပေါင်း (၁၈၀၀) (တစ်ထောင်ရှစ်ရာ) ကျော်ဖမ်းဆီးယူလာသည်။ ရခိုင်ဘုရင်က ၎င်းတို့ထဲမှ အတတ်ပညာရှင်ဖြစ်သူ လေးပုံတစ်ပုံခန့်ကို ယူထားပြီး ကျန်လူများကို တစ်ဦးလျှင် (Rs. 20-70) ဖြင့်ဈေးတင်ရောင်းချခဲ့သည်။ ထိုဖမ်းဆီးကျွန်များကို လက်ဖဝါး ဖောက်ပြီးကြိမ်လုံးဖြင့် ချည်နှောင်ကာ ကြက်၊ ငှက်ကဲ့သို့ သင်္ဘောကုန် တွင်းထဲ ထည့်သွင်းပြီး သယ်ဆောင်လာခဲ့သည်ဟုဆို၏။

ရခိုင်ဒေသတွင် အစွလာမ်သာသနာ ပို၍နက်ရှိုင်းကျယ်ပြန့်လာကြောင်းကို ရှေးခေတ် ရခိုင်အမျိုးသား သမိုင်းဆရာများကလည်း အတည်ပြုရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရခိုင်မဟာရာဇဝင် တော်တွင် ရခိုင်ပြည်၌ အစွလာမ်ဘာသာသို့ ကူးပြောင်းသူများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရှိသည်ဟု မှတ်တမ်းများတွေ့ရသကဲ့သို့ ဒွါရဝတီသာသနာပြုဆရာတော်၏ ဓညဝတီအရေးတော်ပုံစာအုပ်တွင်လည်း ပါရှိသည်ကို မူရင်းစာအတိုင်း အောက်တွင်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ဆရာတော်က “ငနုလုံးမင်း ဓရစ်သက္ကရာဇ် (၁၂၄၆-၁၂၅၀) လက်ထက် ကုလားနှင့် သက်ပေါင်း ဆိုးသွမ်းရာကို တိုက်စေရာ ဒီလာပါဆာမင်းပုံပြည်သို့ပြေး၏။ စစ်သူကြီးဓမ္မဇေယျရာကုလားတစ်ဝက်ကို ဖမ်းဆီးခေါ်လာ၏။ ကုလားအိမ်ရှေ့မင်းသားကိုလည်း ဆေးဝါးကုသတော်မူ၍ ကောင်းလျှင် စစ်တွေစားကျွေးပေးတော်မူ၏။ ကုလားအမတ်များမှ တန်ဆာကိုသိမ်းစေ၍ အတွင်းမိန်းမသုံး မောလိတ်အစိုးရအဖွဲ့ တော်မူ၏။ တလိုင်းတို့အစား ကုလားကိုခိုင်းဝင်းကာ အစိုးရဖွဲ့သည်။ အရပ်ရပ် ကုလားပေါင်း လေးသောင်း ခုနှစ်ထောင်ငါးရာကို နောင်အစဉ် ဖြစ်အောင် မော်ကွန်းထိုး၍ မင်းသုံး၊ မိဖုရားသုံး၊ မင်းသား မင်းသမီးသုံး၊ မှူးမတ်သုံး အသီးသီး အစုစုနှင့် ခွဲပေးတော်မူသည်။”

ယင်းစာအုပ် နောက်တစ်နေရာတွင် “ပေါင်းတုတ်ကျွန်းသား ကုလားဗျာလီက မိချောင်းစား အရာကို အသပြာတစ်ထောင် မိဖုရားကိုဆက်၍ တောင်းလေရာ အမတ်မဟာ

ပညာကျော်က ကုလား ပျာလီကို ကြေးစားရွာစား၊ မြို့စား ပေးတော်မူလျှင်မကောင်း မည်ပေသည်။ တိုင်းပြည်တော်အတွင်း ကုလားမြို့ရွာ များစွာရှိပါသည်။ မိမိတို့အကျင့် အတုယူသော သဘာဝနှင့် ကျေးစား၊ ရွာစားပေးရမည်ဟု လျှောက်လေ သော်” ဟူ၍ပါရှိပြန်သည်။

မင်းဘာကြီး ခရစ်သက္ကရာဇ် (၁၅၃၁-၁၅၅၃)နှင့် မင်းရာဇာကြီး (၁၅၉၅-၁၆၁၃)တို့ လက်ထက်က သောင်းထိကျွန်းမှ ကုလားလေးထောင်စီ ဖမ်းဆီးလာခဲ့ကြောင်း၊ မင်းရာဇာကြီး ပဲခူးသို့ စစ်ချီခဲ့ရာတွင် ကုလား သူရဲကောင်း ငါးသောင်းနှင့် သားတော်အိမ်ရှေ့မင်းသား မင်းခမောင်းကို မော်တင်ချောင်း၊ သန်လျင်မြို့သို့ စစ်ချီလေသည်ဟူ၍လည်း ပါရှိပြန်သည်။

အထက်ပါစာအုပ်၏ နောက်တစ်နေရာတွင် “တရဲရောအခါ စစ်တွေကျွန်းကုလားတို့ကို ခါးပိုင်ကြီး သောက်ကြယ်ကခေါ်၍ ဆုလာဘ်ပေးကြောင်း မင်းမသိ၊ အမတ်မြို့သစ်စား ရွှေသဲသိစေလျှင် ထိုအကြောင်းကို မင်းထံလျှောက်ထားလေသော်” ဟုပါရှိရာ (ပြည်ရှင်မင်း မဟာရာဇာလက်ထက်ကပင်) စစ်တွေ၌ ကုလားများရှိနေကြောင်း ထင်ရှားသည်။

ရခိုင်အမျိုးသားစာရေးဆရာများ၏ အထက်ပါမှတ်တမ်းများအရ ထိုစဉ်က မူဆလင်မ် ဦးရေကို ခန့်မှန်းနိုင်ပါသည်။ ဤအရပ်ရပ် မူဆလင်မ်များသည် ရှားသျှူဂျာမင်းသား ၁၆၆၀-ခုနှစ် ရခိုင်သို့ ခိုလှုံလာသည့် ကာလထက်အချိန်ကာလအားဖြင့်စော၍ ရခိုင်ဘုရင်လေးသည် တပ်ဖွဲ့ဝင် ရှားသျှူဂျာမင်းသား နောက်လိုက် များထက် ရှေးကျသူများဖြစ်ပါသည်။ ထိုသူတို့သည် ယနေ့ ရိုဟင်ဂျာများ၏ မျိုးဆက်ဟောင်း (Ancestors) များသာဖြစ်ရမည်။

ပါမောက္ခ Desai, Dr. Kanungo နှင့်ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည် Berneir တို့အဆိုအရ ၁၆၆၀ ခုနှစ်တွင် ဘင်္ဂလားဘုရင်ခံ မဂိုမင်းသား ရှားသျှူဂျာက နန်းလုခဲ့ရာ စစ်ပွဲရုံးနိမ့်၍ ရခိုင်သို့ ခိုလှုံလာခဲ့သည်။ ၎င်းနှင့် အတူ ကုလားအုပ်(၆)ကောင်ပစ္စည်းဥစ္စာနှင့် မိသားစု ကိုယ်ရံတော် တပ်ဖွဲ့ဝင် သုံးရာခန့်ပါလာ သည်။ မက္ကာဟ်မြို့သို့ ရွှေ့ပြောင်းခရီးဆက်သွားရန် စီစဉ်ခဲ့သော်လည်း ရခိုင်ဘုရင် စန္ဒာသုဓမ္မက ကတိပျက်ခဲ့သဖြင့် ပုန်ကန်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုပုန်ကန်မှု အရေးအခင်းတွင် ရှားသျှူဂျာမင်းသားက မြောက်မြားစွာသော မဂို၊ ပါထန်၊ ဘင်္ဂါလီ၊ မူဆလင်မ်

များ၏ထောက်ခံအားပေးမှုကို ရရှိခဲ့သည်။ မြောက်ဦးနန်းတော်ကို (၂)နှစ် အတွင်း နှစ်ကြိမ် တိုင်တိုင် တိုက်ခိုက် ခဲ့သည်။ သို့သော်မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။ ရှားသျှူးကျမင်းသားနှင့် မိသားစု အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ ရခိုင်ဘုရင်၏ နှိပ်ကွပ်မှုကြောင့် မူဆလင်မ်အချို့ ဘင်္ဂလားနှင့် မြန်မာ ပြည်မသို့ တိမ်းရှောင်ထွက်ပြေးခဲ့ရသည်။ အလားတူ မင်းဘကြီး (အေဒီ ၁၅၃၁-၁၅၅၅)နှင့် စန္ဒာဝိဇယာ (အေဒီ ၁၇၁၀-၁၇၃၀) တို့လက်ထက်မှာလည်း မူဆလင်မ်များကို ပြင်းပြင်းထန်ထန်နှိပ် ကွပ်ခဲ့မှုကြောင့် အင်းဝစနေမင်း လက်ထက် ၁၇၀၉ ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ပြည်ဘက်မှ မူဆလင်မ် သုံးထောင်ကျော် မြန်မာပြည်မသို့ ထွက်ပြေးခဲ့လှပေသည်။ စနေမင်းက ၎င်းတို့အား ရွှေဘို၊ မြေခူး၊ စစ်ကိုင်း၊ ပင်းယ၊ ကန့်ဘလူ၊ ကျောက်ဆည်၊ ရမည်းသင်း၊ ယင်းတော်၊ တောင်ငူ အစရှိသည့်နေရာ ပေါင်း (၁၂)ခုတွင် လူစုစု၍ နေရာချပေးခဲ့သည်။ ယင်းတို့အား နောင်တွင် ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် ဘုရင့်စစ်တပ်တွင် သွေးသောက်ရဲဘော်များအဖြစ် သွတ်သွင်း ကာဝန်ပေးခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။ အလားတူ ရခိုင်မူဆလင်မ်များ မြန်မာမင်း၏ နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေးတွင် သက်စွန့်ဆံ့ဖျား ပါဝင်ထမ်း ဆောင်ခဲ့ကြောင်း သာဓကများစွာ ရှိခဲ့ပါသည်။ ဥပမာ-ဦးမှိုင်း ၏သား အပ်ဒူကော်ရိမ်(ခေါ်) ဗိုလ်မောင် ကလေးက အင်အား ငါးရာတစ်ဆယ်ပါ သိမ်ကြီးတပ်ကို ဦးစီးပြီး သိမ်ကြီးကျောင်းတိုက် တောင်ပိုင်း၌ တပ်စွဲထားခဲ့သည်။ မြင်းစီးပြီး ဓါးလက်စွဲကိုင်ကာ တိုက်ခဲ့သည်။ စစ်သုံးပန်းဖြစ်ခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့က မြို့အုပ်ရာ ထူးပေးခဲ့သော် လည်း လက်မခံခဲ့ချေ။ ရဲစွမ်းသတ္တိရှိပြီး စစ်ရေးကျွမ်းကျင်သူ ဖြစ်ခဲ့သည်။

အာရပ်၊ ပါရှား၊ ပါထန်များအပြင် ဒေသခံဘာသာပြောင်းသူများနှင့် အထက်ဖော်ပြပါ ဘင်္ဂလားမှ ရောက်ရှိလာသူများသည် ရခိုင်ဒေသရှိ မူဆလင်ဦးရေ၏ အဓိကအင်အားစုဖြစ် သည်။ အထူးသဖြင့် မြောက်ဦး ခေတ်တွင် ဘင်္ဂါလီများကို နန်းတွင်းတွင် မြှောက်စားခဲ့သည်။ ဘင်္ဂါလီစာပေကို အားပေးခဲ့သည်။ ဘင်္ဂလား ဒေသမှာထက် ပြောင်မြောက်သောစာပေများ ရခိုင်ဒေသမှ ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ဤတွင်ရခိုင် ဒေသ၌ ယခင်ကရှိခဲ့သော Arabic အက္ခရာ များဖြင့် ရှိဟင်ဂျာဘာသာစကား၊ စာပေများအပြင် ဘင်္ဂါလီ အက္ခရာဖြင့် ရေးသားထားသော

စာပေများလည်း တွေ့ရှိရသည်။ နန်းတွင်း ရာထူးကြီးများဖြင့် မင်းမှုထမ်းခဲ့ ကြသူများ ထဲတွင်ဗိုလ်ချုပ်၊ ဝန်ကြီးရာထူးအဆင့်တွင်) Daulat Khazi, Shah Alaol, Lash Ker Wazir, Ashr of Khan, Quaraishi, Magon, Takur, Sulai Maan, Sayed Musa, Naverez Mujilis စသည့်တို့ဖြစ်ကြသည်။ Dr. Kanungo က Shah Alaol ရေးခဲ့သော Sikandar Nama စာအုပ်ကို ကိုးကား၍ စန္ဒာသုဓမ္မဘိသိက် ခံအခမ်းအနားမှာ အခမ်းအနားမျိုးသည် Neverez Mujlis ဖြစ်ကြောင်းနှင့် အခမ်းအနား အပြီးဘုရင်က ရာဇပလ္လင်ပေါ်မှ ဆင်းသက်ပြီး အခမ်းအနားမျိုးနှင့် လက်ဆွဲနှုတ်ဆက်ခဲ့ကြောင်း လေးစား သမှုပြခဲ့ကြောင်းရေးသားခဲ့သည်။

Dr. Kanungo ကပေါ် တူဂီမှတ်တမ်းများကို ကိုးကား၍ ရခိုင်ပြည်မြောက်ပိုင်း တစ်ခြမ်းကို ဂေါ်ရီပါ ထန်ဘုရင် မာမဒ်ရှား (၁၅၅၃-၁၅၅၇)က သိမ်းပိုက်အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြောင်း Arakan အမည်ဖြင့် ဒဂုံသွန်းလုပ်ခဲ့ကြောင်း ထိုဒဂုံများသည် ယခုအခါ ဗြိတိသျှနှင့် ကာလကတ္တား ပြတိုက်များတွင်ရှိနေကြောင်း ထုတ်ဖော် ထားသည်။ ထိုအဆိုကို ဒီဘာရော့စ်၏မြေပုံမှာလည်း မာမဒ်ရှား၏ လက်အောက်တွင် ရခိုင်ပြည်မြောက်ပိုင်း တစ်ခြမ်းပါနေသည်ကို သက်သေပြထားသည်။ ထို့ပြင်ရှေးဟောင်းဒဂုံဖတ်ပညာရှင် Lanepoole, Rodgers, Wright တို့ကလည်း ထောက်ခံအတည်ပြုထားကြောင်း သိရလေသည်။ ဤအချိန် ကာလသည် ရခိုင်ပြည်တွင် မင်းဘင် (၁၅၃၁-၁၅၅၃) ပြီးနောက် မင်းဒိက္ခ (၁၅၅၃-၁၅၅၄) လက်ထက်ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု Mr. Sam Yal ကမင်းဒိက္ခမှာ မူဆလင်ဘွဲ့မရှိခြင်းကို ထောက်ပြပြီး ထောက်ခံအတည်ပြု ခဲ့ပေသည်။ မင်းဒိက္ခလက်ထက်တွင် စည်းရုံးရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး ဖရိုဖရဲဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။

ရခိုင်ဘုရင်များနှင့် မူဆလင်ဘွဲ့

(၁၅)ရာစုအစပိုင်းတွင် ရခိုင်ပြည်၏နိုင်ငံရေး မတည်မငြိမ်မှုများကြောင့် အင်းဝမင်းခေါင်က တိုက်ခိုက် လာရာ ကျောက်လှေခါးခေတ် ရခိုင်ဘုရင် နရမိတ်လှက ဘင်္ဂလားသို့

တိမ်းရှောင်ထွက်ပြေး၍ ဂေါ်ရီဘုရင်အဟ်မဒ်သျှားထံ (၂၂)နှစ်ခန့် ခစားပြီးနောက် အဟ်မဒ်သျှား၏ သားနော်ဇီရ်သျှား လက်ထက်တွင် ဘင်္ဂလား အကူအညီရယူပြီး ရခိုင်ထီးနန်းကို ပြန်ရယူခဲ့သည်။ အကူအညီယူရာတွင် ဘင်္ဂလားဘုရင်ကို လိုက်လျောပေးခဲ့ရသည့် စာချုပ်တွင် မူဆလင်ဘွဲ့ခံယူရမည်ဟု ပါရှိသဖြင့် မြောက်ဦးခေတ်ရခိုင်ဘုရင် တော်တော်များများသည် မိမိတို့ရခိုင်အမည်များအပြင် မူဆလင်ဘွဲ့ အမည်များကို ဘင်္ဂလား ဆုလ်ကာန်ဘုရင်များက ရွေးချယ်ပေးရသည်ဟုဆိုထားသည်။ ဤကာလအတွင်း ရခိုင်ပြည်သည် ဘင်္ဂလားဩဇာခံဖြစ်ခဲ့သည် ဟုလည်းဆို၏။ မူဆလင်မ်ဘွဲ့ခံယူခဲ့သော မြောက်ဦးခေတ် ရခိုင်ဘုရင် များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

ရခိုင်အမည်	မူဆလင်မ်ဘွဲ့	နန်းစံခုနှစ်
၁။ နရမိတ်လှ	စောမွန်ခင်(ခ) စောလေမာန်ခါနီး	အေဒီ ၁၄၃၀-၁၄၃၃
၂။ မင်းခရီး	အလီခင် (ခ) အာလီခါနီး	အေဒီ ၁၄၃၃-၁၄၅၉
၃။ ဘစောဖြူ	ကလီမာသျှား	အေဒီ ၁၄၅၉-၁၄၈၂
၄။ မင်းဒေါလျာ	မုဟမ္မဒ်သျှား (၁)	အေဒီ ၁၄၈၂-၁၄၉၂
၅။ ဘစောညို	မုဟမ္မဒ်သျှား (၂)	အေဒီ ၁၄၉၂-၁၄၉၄
၆။ မင်းရန်နောင်	နုရီသျှား	အေဒီ ၁၄၉၄
၇။ စလ်ကသူ	ရှေခ်-အဗ်ဒူလ္လာဟ်သျှား	အေဒီ ၁၄၉၄-၁၅၀၁
၈။ မင်းရာဇာ	အီလီယာစ်သျှား	အေဒီ ၁၅၀၁-၁၅၁၃
၉။ ဂဇာပတိမင်း		အေဒီ ၁၅၁၃-၁၅၁၅
၁၀။ မင်းစောအို	ဂျလာလ်သျှား	အေဒီ ၁၅၁၅
၁၁။ သဇာတ	အာလီသျှား	အေဒီ ၁၅၁၅-၁၅၂၁

၁၂။ မင်းခေါင်ရာဇာ	အေဒီ ၁၅၂၁-၁၅၃၁
၁၄။ မင်းဘင် (မင်းဘာကြီး)ဇာဘောက်သျှား	အေဒီ ၁၅၃၁-၁၅၅၃
၁၄။ မင်းတိက္ခာ	အေဒီ ၁၅၅၃-၁၅၅၅
၁၅။ မင်းစောလှ	အေဒီ ၁၅၅၅-၁၅၆၄
၁၆။ မင်းစကြာ	အေဒီ ၁၅၆၄-၁၅၇၁
၁၇။ မင်းဖလောင်း ဆီကန်ဒေါရ်သျှား	အေဒီ ၁၅၇၁-၁၅၉၃
၁၈။ မင်းရာဇာကြီး ဆလိမ်းသျှား (၁)	အေဒီ ၁၅၉၃-၁၆၁၂
၁၉။ မင်းခမောင်း ဟူဆောင်သျှား	အေဒီ ၁၆၁၂-၁၆၂၂
၂၀။ သီရိသုဓမ္မရာဇာ ဆလိမ်းသျှား (၂)	အေဒီ ၁၆၂၂-၁၆၃၈

ဤသို့အားဖြင့် မြောက်ဦးခေတ်တွင် အုပ်ချုပ်သော ဘုရင်များသည် နှစ် (၂၀၀)ကျော် တိုင်အောင် ရခိုင်ဘုရင်များက မူဆလင်ဘွဲ့များဖြင့်ရှိနေခြင်းကို ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဆင်ခြေပေးလေ့ရှိသည်။ တစ်ချို့က ယင်းတို့အား ရခိုင်ဘုရင်များအနေဖြင့် မဂိုနှင့် ပါထန်များကဲ့သို့ အရှိန်အဝါပြသလို၍ မူဆလင် ဘွဲ့ခံယူခြင်း ဟုဆို၏။ တစ်ချို့ကမူ လက်အောက်ခံ နိုင်ငံတွင်းရှိ မူဆလင်များကို နှစ်သိမ့် ကျေနပ်မှုပေးလို၍ဟု ဆိုပြန်သည်။ တစ်ချို့က နရိမိတ်လှက ဘင်္ဂလားနှင့်ချုပ်ဆိုခဲ့ရသော စာချုပ်အရ ဘင်္ဂလား ဩဇာခံဖြစ်၍ ဘင်္ဂလားကရွေးချယ်ချီးမြှင့်သော မူဆလင်ဘွဲ့ အမည်ခံယူရခြင်းဟုဆို၏။ ရခိုင်မဟာ ရာဇဝင်တော်ကြီးပါ မဂိုဘုရင်ဟူမယွန် (ရွှေမယွန်)က ရခိုင်ဘုရင်တို့အတွက် အမည်ရွေးချယ်ပေးသော အစဉ်အလာရှိသည် ဟုတွေ့ရှိရသည်။

ရခိုင်ဘုရင်များ၏ မူဆလင်ဘွဲ့အမည်နှင့် ပတ်သက်၍ သမိုင်းဆရာများ၏ ဆင်ခြေမည်သို့ပင်ရှိစေကာမူ ရခိုင်ပြည်တွင် ရခိုင်နှင့် မူဆလင် (ရိုဟင်ဂျာ) ဆက်နွယ်မှု ထုထည်ကြီးမားကြောင်းနှင့် ရခိုင်ဘုရင်များ ကမူဆလင်မ်များကို စောင့်ရှောက်ကာကွယ်ခဲ့ကြောင်း၊ မူဆလင်တို့၏ ပံ့ပိုးမှုဖြင့် နိုင်ငံတော်စည်ပင်သာယာခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ရခိုင်ဘုရင် စန္ဒသုဓမ္မ (အေဒီ

၁၆၅၂-၁၆၈၄) လက်ထက်တွင် ရှားသျှူဂျာမင်းသားနှင့် ဖြစ်ပွားခဲ့သော အရေးအခင်းတွင် ရှားသျှူဂျာမိသားစု အသတ်ခံရခြင်း၊ မူဆလင်များအား နှိပ်ကွပ်ခြင်းတို့အတွက် ဒေလီဘုရင် Aurangzib (ရှားသျှူဂျာ၏အစ်ကို)က လက်စားချေတုံ့ပြန် တိုက်ခိုက်၍ ရခိုင်ပိုင်နက် စစ်တကောင်းနယ်ကို ၁၆၆၆ ခုတွင် အပြီးအပိုင် သိမ်းပိုက်လိုက်ရာ ရခိုင်တို့က ပြန်လည်သိမ်းယူနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ စန္ဒာသုဓမ္မနောက်ပိုင်းတွင် ရခိုင်ပြည်၏ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး တဖြည်းဖြည်းယိုယွင်းပျက်စီးလာရာ နောက်ဆုံး ဘုရင်မဟာသမတမင်း (၁၇၈၁-၁၇၈၅) လက်ထက်တွင် မုဆိုး သန်ဒေနှင့်သား ငချင်းပျံ့အပါအဝင်လူ တစ်ချို့ကအင်းဝဘုရင် ဘိုးတော်ဘုရားထံ မင်းလျှာတောင်းခံခဲ့သဖြင့် ၁၇၈၅ ခုနှစ်တွင် ဘိုးတော်ဘုရားက ရခိုင်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူခဲ့လေသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားက ရခိုင်ကိုစေလွှတ်ခဲ့သောစစ်တပ်တွင် ရွှေဘိုခရိုင် မြေဒူးမှ မူဆလင်များ တပ်ဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ပါဝင်လေရာ သံတွဲမြို့တွင် တာဝန်ချထားခဲ့ပေသည်။ နောင်တွင် သူတို့ကို မြေဒူးမူဆလင်များဟု ခေါ်လေသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် ရခိုင်တွင် ဆူပူသောင်းကျန်းမှုများများပြားလာသည်။ လူဦး ရေအတော်များများ ဘင်္ဂလားသို့ ထွက်ပြေးခဲ့ရသည်။ ဘင်္ဂလားနယ်အတွင်းမှနေ၍ ရခိုင်ပြည်နယ် အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်မှုများရှိခဲ့သဖြင့် မြန်မာနှင့် ဘင်္ဂလားရှိ အင်္ဂလိပ်အစိုးရ ပဋိပက္ခ ကြီးထွားလာခဲ့သည်။ နောက်ဆုံး ၁၈၂၅ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်တို့က ကျွန်းကျော် စစ်ဆင်နွှဲ၍ ရခိုင်ပြည်ကို သိမ်းယူခဲ့သည်။ ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်တွင် ရခိုင်ပြည်၌ အစ္စလာမ်တရား စီရင်ရေးစနစ်ကို အသက်သွင်းပေးခဲ့သည်။ ဘိုးတော်ဘုရား၏ အမိန့်ပြန်တမ်းတွင် “ထို့အပြင် ရခိုင်ပြည် လေးမြို့ကျေးရွာများတွင် ရှိနေကြသည့် ပသီကုလားတို့သည် ဘာသာတရားစကားများကို အရပ်ရပ် ပသီကုလားများနည်းတူ စစ်ကြော စီရင်စီ” ဟုပါရှိသည်။ ထိုစဉ်မှစ၍ ရခိုင်ပြည်တွင် ကာဇီစနစ် (အစ္စလာမ် တရားစီရင်ရေးစနစ်) ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး ယနေ့တိုင်ရခိုင်ပြည် အနှံ့အပြားတွင် ထိုခေတ်ကာဇီများ၏ အမျိုးအနွယ်များကိုတွေ့ ရသည်။ အထင်ရှားဆုံး ကာဇီတစ်ဦးမှာ ဘိုးတော်ဘုရား၏ ရွှေစားခိုးမြှင့်ခြင်းခံရသူ

၁၆၅၂-၁၆၈၄) လက်ထက်တွင် ရှားသျှူဂျာမင်းသားနှင့် ဖြစ်ပွားခဲ့သော အရေးအခင်းတွင် ရှားသျှူဂျာမိသားစု အသတ်ခံရခြင်း၊ မူဆလင်များအား နှိပ်ကွပ်ခြင်းတို့အတွက် ဒေလီဘုရင် Aurangzib (ရှားသျှူဂျာ၏အစ်ကို)က လက်စားချေတုံ့ပြန် တိုက်ခိုက်၍ ရခိုင်ပိုင်နက် စစ်တကောင်းနယ်ကို ၁၆၆၆ ခုတွင် အပြီးအပိုင် သိမ်းပိုက်လိုက်ရာ ရခိုင်တို့က ပြန်လည်သိမ်းယူနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ စန္ဒာသုဓမ္မနောက်ပိုင်းတွင် ရခိုင်ပြည်၏ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး တဖြည်းဖြည်းယိုယွင်းပျက်စီးလာရာ နောက်ဆုံး ဘုရင်မဟာသမတမင်း (၁၇၈၁-၁၇၈၅) လက်ထက်တွင် မုဆိုး သန်ဒေနှင့်သား ငချင်းပျံ့အပါအဝင်လူ တစ်ချို့ကအင်းဝဘုရင် ဘိုးတော်ဘုရားထံ မင်းလျှာတောင်းခံခဲ့သဖြင့် ၁၇၈၅ ခုနှစ်တွင် ဘိုးတော်ဘုရားက ရခိုင်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူခဲ့လေသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားက ရခိုင်ကိုစေလွှတ်ခဲ့သောစစ်တပ်တွင် ရွှေဘိုခရိုင် မြေဒူးမှ မူဆလင်များ တပ်ဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ပါဝင်လေရာ သံတွဲမြို့တွင် တာဝန်ချထားခဲ့ပေသည်။ နောင်တွင် သူတို့ကို မြေဒူးမူဆလင်များဟု ခေါ်လေသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် ရခိုင်တွင် ဆူပူသောင်းကျန်းမှုများများပြားလာသည်။ လူဦး ရေအတော်များများ ဘင်္ဂလားသို့ ထွက်ပြေးခဲ့ရသည်။ ဘင်္ဂလားနယ်အတွင်းမှနေ၍ ရခိုင်ပြည်နယ် အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်မှုများရှိခဲ့သဖြင့် မြန်မာနှင့် ဘင်္ဂလားရှိ အင်္ဂလိပ်အစိုးရ ပဋိပက္ခ ကြီးထွားလာခဲ့သည်။ နောက်ဆုံး ၁၈၂၅ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်တို့က ကျွန်းကျော် စစ်ဆင်နွှဲ၍ ရခိုင်ပြည်ကို သိမ်းယူခဲ့သည်။ ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်တွင် ရခိုင်ပြည်၌ အစ္စလာမ်တရား စီရင်ရေးစနစ်ကို အသက်သွင်းပေးခဲ့သည်။ ဘိုးတော်ဘုရား၏ အမိန့်ပြန်တမ်းတွင် “ထို့အပြင် ရခိုင်ပြည် လေးမြို့ကျေးရွာများတွင် ရှိနေကြသည့် ပသီကုလားတို့သည် ဘာသာတရားစကားများကို အရပ်ရပ် ပသီကုလားများနည်းတူ စစ်ကြော စီရင်စီ” ဟုပါရှိသည်။ ထိုစဉ်မှစ၍ ရခိုင်ပြည်တွင် ကာဇီစနစ် (အစ္စလာမ် တရားစီရင်ရေးစနစ်) ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး ယနေ့တိုင်ရခိုင်ပြည် အနှံ့အပြားတွင် ထိုခေတ်ကာဇီများ၏ အမျိုးအနွယ်များကိုတွေ့ ရသည်။ အထင်ရှားဆုံး ကာဇီတစ်ဦးမှာ ဘိုးတော်ဘုရား၏ ရွှေဓားခိုးမြင့်ခြင်းခံရသူ

မင်းပြားမှ ရွှေခါးကာဇီ (ခေါ်) အာဝံဒူကာရိမ်ဖြစ်သည်။ သူသည် နိုင်ငံတော်အပေါ် သစ္စာရှိပြီး နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးမှာ တက်ကြွ စွာပါဝင်ခဲ့၍ ပထမအင်္ဂလိပ် ကျူးကျော်စစ်အတွင်း အဖမ်းခံခဲ့ရ သည်။ ကာလကတ္တား အချုပ်ထောင် အတွင်း၌ သေဆုံးခဲ့ရသည်ဟု သိရသည်။

အခန်း (၄)

ရခိုင်ဘုရင်များ လက်ထက်က ရိုဟင်ဂျာများ

ရခိုင်အမျိုးသား သမိုင်းဆရာနှင့် ဝါရင့်နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် (မဆလခေတ် နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်) ဖြစ်သူ ဦးလှထွန်းဖြူ၏ သုံးသပ်ချက်မှာ “ရခိုင်ပြည်ရှိ အစွလာမ် ဘာသာဝင်များထဲတွင် ကမန်လူမျိုးစုတစ်စု ရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် (၁၄၅၉-၁၄၈၂) ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ဘုရင် ဘစောဖြူမင်းလက်ထက်လှဲကိုင်၊ လေးကိုင် တပ်ဖွဲ့ဝင်များမှ ဆင်းသက်လာသည်။ ၁၅၃၁ ခုနှစ်လောက်က ရခိုင်ဘုရင်မင်းဘကြီးလက်ထက် ပါရှန်အင်ပါယာဘက်က ကာဒိ ဦးဆောင်သော သံတမန် (၃)ဦးနှင့် အိန္ဒိယမှခေါ်လာသော အစွလာမ်သာသနာပြုများ၏ ဟောပြောမှုကြောင့် အစွလာမ်ဘာသာဝင်များဖြစ်လာကြသည်။ ခရစ်သက္ကရာဇ် (၁၆၅၂-၁၆၈၄) ရခိုင်ဘုရင် စန္ဒသုဓမ္မအုပ်ချုပ်စဉ် မဂိုမင်းသား ရှားသျှူဂျာနှင့်အတူ ခိုလှုံလာသော နောက်လိုက် (၃၀၀) သုံးရာခန့်ကို ကမန်လေးသည်တပ်ဖွဲ့တွင် ထည့်သွင်းခန့်အပ်ရာမှ ကမန်လေးသည် ဦးရေတိုးပွားလာသည်။ အဆိုပါကမန်တပ်ဖွဲ့တွင် နောင်သောအခါ အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းမှ လူသစ် များခေါ်ယူ အားဖြည့်ခဲ့ခြင်းလည်းရှိခဲ့သည်။ ဤကမန်တို့သည် ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာမှ အပ အားလုံးရခိုင် အဆင်၊ ရခိုင်အဝတ်၊ ရခိုင်စကား ပြောဆိုကြသူများဖြစ်ကြသည်။

ရခိုင်ပြည်တွင် ဤကမန် (လေးသည်) တပ်ဖွဲ့ဝင်များအပြင် ဘုရင့်ကုန်းတပ်၊ မြင်းတပ်၊ ရေတပ်များ တွင် မူဆလင်မ်များမှာ ပါဝင်ခဲ့ကြောင်းနှင့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနယ်ပယ်များတွင် မူဆလင်မ် အမြောက် အများရှိခဲ့ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဦးလှထွန်းဖြူ ရည်ညွှန်းသော အထက်ပါသာသနာ ပြုများသည် ကမန်လေးသည်တပ်ဖွဲ့များကိုသာလျှင် သာသနာပြုခြင်း

မဟုတ်ဘဲ အရပ်ထဲတွင် ဗလီကျောင်း ဆောက်လုပ်ပြီး သာသနာပြုခဲ့သဖြင့် (ရခိုင်မဟာရာဇဝင် ကိုရှုပါ) ကမန်မဟုတ်သော အရပ်သား မြောက်မြားစွာ မူဆလင်မ် ဖြစ်လာခဲ့သည်ကို ငြင်းဆို၍ မရနိုင်ပါ။ သို့ဖြင့် ရခိုင်လူမျိုးတွင် မူဆလင်မ်များနှင့် ရောနှော၍ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကား ပြောင်းလဲသွားခြင်းသာဖြစ်သည်။ သမိုင်းဆရာများက ရိုဟင်ဂျာ သည် အာရပ်၊ မဂို၊ ပါထန်၊ ဘင်္ဂါလီများရောနှောပြီး ပေါက်ဖွားလာ၍ ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုယ်ပိုင် ဘာသာစကားဖြင့် နေထိုင်လာကြကြောင်း ကိုယ်တွေ့မှတ်တမ်းများ၌ မှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့ကြသည်။

သုတေသီများက ရခိုင်ပြည်တွင် ကမန်မဟုတ်သော အထက်ပါအရပ်ရပ် မူဆလင်မ် အုပ်စုကို ရိုဟင်ဂျာ ဟုဖော်ပြကြသည်။ ၁၇၉၅ ခုနှစ်တွင် Mr. Michael Saymes ၏အင်းဝရှိ ဗြိတိသျှသံ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်သူ (Frans Buchanin) ကမြန်မာအင်ပါယာအတွင်း ဘာသာ စကားများကို သုတေသန ပြုရာတွင် ဂင်္ဂါမြစ်အရှေ့ ဘက်ဒေသ သုံးစကားနှစ်မျိုး ရခိုင်ပြည်တွင် တွေ့ရှိရသည်။ ယင်းတို့သည် Roringo နှင့် Rosswan ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ထိုဘာသာ စကားနှစ် မျိုးစလုံးကို Buchanin ကဇယားဖွဲ့၍ နှိုင်းယှဉ် ပြထားသည်။ အခေါ်အဝေါ်ကွဲလွဲမှု အနည်း အကျဉ်းရှိသည်။ သို့သော် ရိုဟင်ဂျာဇယားမှာပါသော စကား များသည် ကမန်တို့ပြောသော ရခိုင်စကား မဟုတ်ဘဲ ယနေ့ရိုဟင်ဂျာများပြောသော စကားနှင့်တူညီ နေပေသည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်ဘုရင်များခေတ်မှာ ရှိခဲ့သော ထိုမူဆလင်မ်များကို ရိုဟင်ဂျာမဟုတ်ဘဲ ရခိုင်စကားပြော သော ကမန်များဟူ၍ ပြောရန်ခဲယဉ်း နေပေသည်။ Buchanin ကဆက်လက်၍ အမရပူရမှာ သူတွေ့ရှိခဲ့သော ပုဏ္ဏားနှင့် သူတပည့်က သူတို့ပြောသော Roinga/Rosswan စကားသည် ရခိုင်ပြည်၏ အများဆုံးဆက်သွယ်ရေးစကား ဖြစ်ကြောင်းကို ထပ်တလဲလဲ တင်ပြခဲ့သည်။ အဘယ် ကြောင့် ဤသို့တင်ပြခဲ့သည်ကို မိမိနားမလည်နိုင်ဟူ၍လည်း ရေးသားထားသည်။ ထို့ကြောင့် ရိုဟင်ဂျာတို့သည် ရခိုင်စကားကို အဓိကထားမပြောဘဲ မိမိကိုယ်ပိုင် ဘာသာစကားကို သုံးနှုန်း သည်။ တစ်ချို့ နယ်စွန့်နယ် ဖျားတွင် ရခိုင်စကားမတတ်သူများပင်ရှိသည်။ ရခိုင်ဘာသာ စကား

မတတ်သဖြင့် ထိုသူတို့အား အထက် မှာ ရှင်းထားခဲ့သည့် ခေတ်အဆက်ဆက်က ရခိုင်ပြည်တွင် နေထိုင်သူများ၏ အဆက်အနွယ်မဟုတ် ဟု ပြော၍မရပေ။ မြန်မာပြည်မတွင်လည်း နယ်စွန့် နယ်ဖျား တောင်တန်းဒေသများတွင် မြန်မာ စကားမတတ်သူ တော်တော်များများတွေ့ရသည်။ ဘာသာစကားဟူသည် နေထိုင်သော လူမှုပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အဓိကသက်ဆိုင်ပေသည်။ ယနေ့ ရန်ကုန်ရောက် ရိုဟင်ဂျာမိဘနှစ်ပါးမှ ပေါက်ဖွားသူ လူငယ်တော်တော်များများ ရိုဟင်ဂျာ စကားမပြောတတ်ကြောင်း၊ နားမလည်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ ၎င်းသည် ပတ်ဝန်း ကျင် အခြေ အနေကြောင့်ဖြစ်သည်။

ဘိုးတော်ဘုရားခေတ် ရခိုင်ပြည်လူဦးရေ

ရခိုင်ပြည်နယ်မှ နိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦးဖြစ်သူ ဘုံပေါက်သာကျော်က ရခိုင်ပြည်ကို ဗြိတိသျှတို့ သိမ်းပိုက်ပြီး ၁၈၂၅ ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ပြည်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးမစ္စတာ Patson ၏ အစီရင်ခံစာနှင့် သမိုင်းဆရာ ဒေါက်တာ ဘာနာဂျီ (Barnetjee) ၏မှတ်တမ်းကို ကိုးကား၍ ရခိုင်ပြည်၏လူဦးရေကို ရခိုင် ၆၀၀၀၀ (ခြောက်သောင်း)၊ မူဆလင်မ် ၃၀၀၀၀ (သုံးသောင်း)၊ ဗမာ ၁၀၀၀၀ (တစ်သောင်း) ဟုပြထားသည်။ ဤသို့ လူဦးရေနည်းပါးခြင်းမှာ ဘိုးတော် ဘုရားလက်ထက် တော်လှန်ပုန်ကန်မှု အကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး တိုင်းပြည်တွင် တည်ငြိမ်မှုမရှိသဖြင့် ရခိုင်ပြည်သားများ၊ ဘင်္ဂလားသို့ ထွက်ပြေးခဲ့ရ၍ဟုဆိုသည်။ ထိုထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သူများကို Maurice Collis က နှစ်သိန်း ခန့်ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။ အထက်ဘုံပေါက်သာကျော်က ထိုစဉ်၌ မူဆလင်များကို သုံးမျိုး၊ သုံးစားခွဲ၍ ပြထားသည်။ ယင်းတို့မှာ (၁) ရခိုင်ပြည်တွင် ကျန်ရစ်သူများ (၂) ဘိုးတော်ဘုရား ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်သွားသူများ (၃) ဘင်္ဂလားသို့ ထွက်ပြေး သူများဟူ၍ ဖြစ်ကြသည်။ ၁၈၂၅ ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်ကို အင်္ဂလိပ်တို့ သိမ်းပိုက်သောအခါ အထက်ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သူများ မိမိနေရပ်ရခိုင်ဒေသ သို့ပြန်လည်ဝင်ရောက် အခြေစိုက်

လာကြသည်။ အကြောင်းအမျိုးမျိုး ကြောင့်များသောအားဖြင့် ထိုလူများသည် ရခိုင်ပြည် မအတွင်းသို့ ပြန်မသွားဘဲ ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းမြို့နယ် များဖြစ် ကြသော ရသေ့တောင်၊ ဘူးသီးတောင်နှင့် မောင်းတော် မြို့နယ်များ တွင် အခြေချနေထိုင်လာခဲ့ကြသည်။ ရမ်းဗြဲဘက်မှ ရခိုင်တော်တော်များများသည် ရသေ့ တောင်မြို့နယ် မေယုကမ်းတွင် အခြေစိုက်နေ ထိုင်ခဲ့ကြ သဖြင့် ယနေ့ရသေ့တောင်မြို့နယ်တွင် ရမ်းဗြဲ စကားပြောသူ အတော်များများရှိနေပေသည်။ တစ်ချို့ စာရေးသူ များက ဘင်္ဂလား မှနေရပ် ပြန်သူများ သည် ရခိုင်များကိုသာ ဖော်ပြလေ့ရှိပြီး အထက်တိမ်းရှောင်ခံသူ မူဆလင်မ်များကို ချန်လှပ်ထားကာ အင်္ဂလိပ်ခေတ်တွင် မူဆလင်မ်ဦးရေ တိုးပွားလာသည်ဟု ချဲ့ကား မီးမောင်းထိုးပြတတ်သည်။ နေရပ်ပြန် သူများကို အိန္ဒိယမှစီးပွား ရေးအရ ဝင်ရောက်လာသူနှင့် ရောနှောခြင်း မပြုရန် အထူးအရေးကြီးပေသည်။

ဗြိတိသျှခေတ် ရခိုင်ပြည်လူဦးရေ

ဗြိတိသျှတို့ မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်စကာလတွင် ရခိုင်ပြည်၏ လူဦးရေ ၁၀၀၀၀၀ (တစ်သိန်း) ခန့်သာရှိခဲ့သည်။ လူဦးရေ ဤမျှနည်းပါးခြင်းမှာ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်က ဘင်္ဂလားသို့ ထွက်ပြေးတိမ်း ရှောင်သူများသိန်းနှင့် ချီ၍ရှိခဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှတို့ ဝင်လာပြီးနောက် ထိုထွက်ပြေးတိမ်း ရှောင်သူများ နေရပ်သို့ပြန်ဝင်လာကြသကဲ့သို့ ရခိုင်ပြည် မြောက်ပိုင်း မြို့နယ်များတွင် အိန္ဒိယနှင့် ဘင်္ဂလားမှ ဝင်လာသူများလည်း ရှိသည်။ ရခိုင်ပြည်သို့ အလုပ်လုပ်ရန် လာသူများသည် ရာသီအလိုက် အလုပ်လုပ် ကြရန်လာကြသူ အလုပ်သမားများ သာဖြစ်သည်။ မြို့ကြီးများအတွင်း အစိုးရဝန်ထမ်းအချို့နှင့် ကုန်သည် ပွဲစားအနည်းငယ်သာရှိခဲ့ သည်။ အများစုမှာ ရာသီအလိုက် အလုပ်သမားများဖြစ်၍ မိသားစုခေါ်မလာ ပေ။ ရာသီကုန် လျှင် ပြန်သွားတတ်သည်။ ဗြိသျှခေတ် ရခိုင်ပြည်သန်ခေါင်စာရင်းတွင် ယောက်ျားဦးရေ အဆ မတန်များ နေခြင်းသည် ဤအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်၏။

စစ်တကောင်းနှင့် စစ်တွေခရိုင်သည် ရန်ကုန်နှင့် ပဲခူးကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ နယ်စပ်ခြင်းထိစပ်လျက်ရှိသည်။ အလုပ်လုပ်ရန် ခဏလာကြခြင်းဖြစ်၍ အချိန်မရွေးပြန်တတ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရိုဟင်ဂျာသည် အများစုမှာရခိုင်ဘုရင်များလက်ထက်ကစ၍ လယ်ယာလုပ်ကိုင်စားသောက်သူများ၊ ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုသူများဖြစ်ကြသည်။ ရိုဟင်ဂျာများသည် အများအားဖြင့် မိမိတို့အစု အဝေးနှင့် သီးသန့်ရွာများတွင် နေထိုင်သဖြင့် မိမိတို့ဘာသာစကားကို ပြောဆိုကြသည်။ ထို့ပြင် ရခိုင်ပြည်ရှိ မြန်မာကြီး၊ ဟိန္ဒူ၊ ဒိုင်းနက်စသည့် လူနည်းစုတို့သည်လည်း ရိုဟင်ဂျာစကားနှင့် ဆင်တူရိုးများ ဘာသာစကားပြောဆိုသဖြင့် ဆက်နွယ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

ဗြိတိသျှဝင်လာခါစ ရခိုင်ပြည်၏ လူဦးရေသည် ရခိုင် ၆၀၀၀၀ (ခြောက်သောင်း)၊ မူဆလင်မ် ၃၀၀၀၀ (သုံးသောင်း)ဟူ၍ ဖော်ပြထားရာ ရခိုင်နှစ်ဦးလျှင် မူဆလင် တစ်ဦးဖြစ်နေသည်။ ယနေ့လည်း ရခိုင်ပြည်၏ လူဦးရေတွင် မူဆလင်မိဦးသည် ရခိုင်ဦးရေ၏ တစ်ဝက်သာဖြစ်သောကြောင့် တစ်ချို့စွပ် စွဲထားသည့်အတိုင်း ယနေ့ရခိုင်ပြည်ရှိ မူဆလင်မိဦးရေ သိသိသာသာ တိုးပွားလာခြင်းမတွေ့ရပေ။ အကယ်၍ ဝင်လာသူများ ရှိပါကလည်း ၁၈၆၄ ခုနှစ် နိုင်ငံခြားသား မှတ်ပုံတင်ဥပဒေအရ ဝင်လာသူများ သာဖြစ်နိုင်သည်။ နယ်ခံ တိုင်းရင်းသား ရိုဟင်ဂျာများနှင့် မသက်ဆိုင်ပေ။ ရခိုင်ပြည်ရောက် နိုင်ငံ ခြားသားများသည် ၁၉၄၂ ခု ရခိုင်နှင့် မူဆလင်မိအဓိကရုဏ်း အတွင်းလည်းကောင်း၊ ၁၉၆၂ ခုနှစ် ပြည်သူပိုင်ကာလတွင်လည်းကောင်း ပြန်သွား ခဲ့ကြောင်းတွေ့ရသည်။ လက်ကျန်ရှိနေသော နိုင်ငံခြားသားများ၏ စာရင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့်ပြည်သူ့အင်အားဦးစီးဌာနမှတ်တမ်းအရ ရာဂဏန်းမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်ပြည်တွင် ရခိုင်စကားပြောသော မူဆလင်မ်များကိုသာ တစ်ချို့က ရခိုင်တိုင်းရင်းသားဟု ယူဆတတ်ကြသည်။ ဘာသာစကားဆိုသည်မှာ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်ကို ခြေခံ၍ ပြောဆိုတတ်ခြင်း၊ ပြောင်းလဲ ပြောဆိုခြင်းမျိုးရှိသည်။ ရခိုင်တွင် ရခိုင်ဘုရင်များခေတ်ကပင်

အတည်တကျနေထိုင်လာကြသော ရိုဟင်ဂျာများကမိမိတို့စကားသာ ပြောဆိုကြကြောင်း သမိုင်းဆရာများ၏ သုတေသနပြု မှတ်တမ်းများရှိပါသည်။

ပထဝီနိုင်ငံရေး

ပထဝီနိုင်ငံရေးသဘောအရ နယ်စပ်ဒေသများတွင် လူမျိုးစုတူများကို တွေ့ရပေသည်။ အာခါ၊ ကိုးကန့်၊ လီဆူး၊ နာဂ၊ ချင်းစသည့် နယ်စပ်ဒေသရှိ လူမျိုးများ၏ လူမျိုးစုတူများကို သိန်းသန်းချီ၍ နယ်စပ်တစ်ဘက်ရှိ နိုင်ငံများတွင် တွေ့ရသည်။ ရခိုင်ဒေသ၏ မြောက်ဘက်သည် စစ်တကောင်းဒေသနှင့် ဆက်စပ်နေသဖြင့် စစ်တကောင်း တောင်တန်းဒေသနေ လူမျိုးစုဝင်များကို ရခိုင်ဒေသတွင်တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ မြို့၊ သက်၊ ခမီး၊ ဒိုင်းနက် (ချက်မား)နှင့် ချင်းလူမျိုးစုများဖြစ်ကြသည်။ ရခိုင်ဒေသရှိ မြန်မာကြီး များ၏ မျိုးတူစုကို ဘင်္ဂလားတွင် သိန်းနှင့်ချီ၍တွေ့ရမည်ဖြစ်ပြီး ဘဏ္ဍုဝါး (Batuwa) ဟုခေါ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်ဒေသရှိ ရိုဟင်ဂျာများကိုလည်း ဤ ရှုထောင့်မှကြည့်ပါက တစ်ဘက်စစ်တကောင်းဒေသနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဆက်နွယ်မှုရှိသည်ဆိုသည်မှာ မဆန်းကြယ်လှပေ။ ရခိုင်ဒေသနှင့် စစ်တကောင်းဒေသသည် ရာစုနှစ်များစွာ အုပ်ချုပ်ရေးတစ်ခုတည်း အောက် ရှိခဲ့သဖြင့် ဆက်နွယ်မှုရှိနိုင်ပေသည်။ အထက်ဘဏ္ဍုဝါး ၊ ဒိုင်းနက်၊ သက်တို့ကလည်း စစ်တကောင်းနွယ်သော စကားကိုသာ သုံးစွဲနေကြသည်။ မကြာမီနှစ်များက သုတေသနပြုခဲ့သူ ဩစတြေးလျနိုင်ငံမှ Pamela Gutman ကရခိုင်ဒေသနှင့် ဘင်္ဂလားကုန်သွယ်ရေး၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးတို့အရ ဆက်နွယ်နီး စပ်မှု ရှိခဲ့ကြောင်း မြောက်ဦးမြို့ ရှစ်သောင်းဘုရားရပ်ပြင်ရှိ အာနန္ဒစန္ဒ ကျောက်စာနှင့် အခြားရှေးဟောင်း စာပေများကို ကိုးကား၍ ဖော်ညွှန်းထားသည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်ဒေသရှိ လူမျိုးစုအားလုံးလိုလို ဘင်္ဂလားရှိ ယင်းတို့၏ လူမျိုးတူစုများနှင့် တူညီနီးစပ်မှုရှိပေသည်။ မြန်မာကြီး (ဘဏ္ဍုဝါး)စကားသည် စစ်တကောင်းစကား နှင့် လုံးဝတူညီသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရိုဟင်ဂျာ စကားမှာ အာရဗီ၊ အူရဒူလွမ်းမိုးမှုကြောင့် ကွဲလွဲမှုများစွာရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။

အတည်တကျနေထိုင်လာကြသော ရိုဟင်ဂျာများကမိမိတို့စကားသာ ပြောဆိုကြကြောင်း သမိုင်းဆရာများ၏ သုတေသနပြု မှတ်တမ်းများရှိပါသည်။

ပထဝီနိုင်ငံရေး

ပထဝီနိုင်ငံရေးသဘောအရ နယ်စပ်ဒေသများတွင် လူမျိုးစုတူများကို တွေ့ရပေသည်။ အာခါ၊ ကိုးကန့်၊ လီဆူး၊ နာဂ၊ ချင်းစသည့် နယ်စပ်ဒေသရှိ လူမျိုးများ၏ လူမျိုးစုတူများကို သိန်းသန်းချီ၍ နယ်စပ်တစ်ဘက်ရှိ နိုင်ငံများတွင် တွေ့ရသည်။ ရခိုင်ဒေသ၏ မြောက်ဘက်သည် စစ်တကောင်းဒေသနှင့် ဆက်စပ်နေသဖြင့် စစ်တကောင်း တောင်တန်းဒေသနေ လူမျိုးစုဝင်များကို ရခိုင်ဒေသတွင်တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ မြို့၊ သက်၊ ခမီး၊ ဒိုင်းနက် (ချက်မား)နှင့် ချင်းလူမျိုးစုများဖြစ်ကြသည်။ ရခိုင်ဒေသရှိ မြန်မာကြီး များ၏ မျိုးတူစုကို ဘင်္ဂလားတွင် သိန်းနှင့်ချီ၍တွေ့ရမည်ဖြစ်ပြီး ဘဏ္ဍုဝါး (Batuwa) ဟုခေါ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်ဒေသရှိ ရိုဟင်ဂျာများကိုလည်း ဤ ရှုထောင့်မှကြည့်ပါက တစ်ဘက်စစ်တကောင်းဒေသနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဆက်နွှယ်မှုရှိသည်ဆိုသည်မှာ မဆန်းကြယ်လှပေ။ ရခိုင်ဒေသနှင့် စစ်တကောင်းဒေသသည် ရာစုနှစ်များစွာ အုပ်ချုပ်ရေးတစ်ခုတည်း အောက် ရှိခဲ့သဖြင့် ဆက်နွှယ်မှုရှိနိုင်ပေသည်။ အထက်ဘဏ္ဍုဝါး ၊ ဒိုင်းနက်၊ သက်တို့ကလည်း စစ်တကောင်းနွယ်သော စကားကိုသာ သုံးစွဲနေကြသည်။ မကြာမီနှစ်များက သုတေသနပြုခဲ့သူ ဩစတြေးလျနိုင်ငံမှ Pamela Gutman ကရခိုင်ဒေသနှင့် ဘင်္ဂလားကုန်သွယ်ရေး၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးတို့အရ ဆက်နွှယ်နီး စပ်မှု ရှိခဲ့ကြောင်း မြောက်ဦးမြို့ ရှစ်သောင်းဘုရားရပ်ပြင်ရှိ အာနန္ဒစန္ဒ ကျောက်စာနှင့် အခြားရှေးဟောင်း စာပေများကို ကိုးကား၍ ဖော်ညွှန်းထားသည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်ဒေသရှိ လူမျိုးစုအားလုံးလိုလို ဘင်္ဂလားရှိ ယင်းတို့၏ လူမျိုးတူစုများနှင့် တူညီနီးစပ်မှုရှိပေသည်။ မြန်မာကြီး (ဘဏ္ဍုဝါး)စကားသည် စစ်တကောင်းစကား နှင့် လုံးဝတူညီသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရိုဟင်ဂျာ စကားမှာ အာရဗီ၊ အင်္ဂလိပ်လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် ကွဲလွဲမှုများစွာရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။

ဤတွင် ရိုဟင်ဂျာများကလည်း သူတို့၏ ကောင်းသည် မြောက်ဦးမြို့ရှိ အာနန္ဒကျောက်စာ ပါ စကားနှင့် တခြားရှေးဟောင်းခေါင်းလောင်းစာ ဒဂုံစာ စာပေများရှိစကားများနှင့် တူညီနေကြောင်းကို ထောက်ပြပြီး ထိုစဉ်ရခိုင်ပြည်တွင် နေထိုင်ခဲ့သူများ၏ အဆက်အနွယ်ဖြစ်ကြောင်း ခံယူသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကျောက်စာဘာသာစကားကို ထောက်ရှုပါက ရခိုင်ဒေသနှင့်ဘင်္ဂလား ဒေသဆက်နွယ်မှု သည် ထိုစဉ်ကတည်းက ကြီးမားနေကြောင်း သိနိုင်ပေသည်။

ရိုဟင်ဂျာနှင့် ဘင်္ဂါလီ ကွဲပြားမှု

သမိုင်းကြောင်းအရ ရခိုင်ပြည်နှင့် ဘင်္ဂလားဒေသဆက်နွယ်မှုရှိခဲ့သော်လည်း လက်တွေ့ဘဝတွင် ရခိုင်ပြည်ရှိ ရိုဟင်ဂျာများနှင့် ဘင်္ဂလားသားများတွင် ကွဲလွဲမှုများစွာရှိသည်။ ယခု ရိုဟင်ဂျာများအပေါ်တွင် စွပ်စွဲမှုအမျိုးမျိုးရှိနေရာ၌ ရိုဟင်ဂျာများက ဘင်္ဂါလီစကား ပြောကြောင်း သူတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုသည် ဘင်္ဂလားသားများနှင့် တူနေကြောင်း စစ်တကောင်းမှ တရားမဝင် လာရောက်သူ များဖြစ်ကြောင်း သူတို့တွင် ရခိုင်နွယ်မှု မတွေ့ရကြောင်း စသည်ဖြင့်စွပ်စွဲနေကြရာ အမှန်မှာ ရိုဟင်ဂျာနှင့် ဘင်္ဂါလီကွဲလွဲ မှုများစွာ ရှိပေသည်။ ဘင်္ဂါလီနှင့် ရိုဟင်ဂျာစကားပြောလျှင် စကားပြန်လိုသည်။ စစ်တကောင်းဒေသစကားနှင့် ရိုဟင်ဂျာစကား နီးစပ်မှုရှိသည်မှာ စစ်တကောင်းနှင့် ရခိုင်ဒေသသည် အုပ်ချုပ်ရေး တစ်ခု တည်းအောက် တွင်ရာစုနှစ်နှင့် ချီ၍ရှိခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရိုဟင်ဂျာစကားတွင် အာရပ်နှင့် ရခိုင်ဝေါဟာရလွှမ်းမိုးမှုများသည်။ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုလည်း ကွဲလွဲသည်။ ဘင်္ဂါလီများသည် အင်္ကျီရှည်ဝတ်ပြီး အပြင်ထုတ်ဝတ်သည်။ ရိုဟင်ဂျာများက မြန်မာအင်္ကျီကို လုံချည်အတွင်းသို့ထည့်၍ ဝတ်ကြသည်။ ဘင်္ဂါလီ အမျိုးသမီးများသည် ဆာရီရှည်ခြုံ၍ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသမီး များက မြန်မာအမျိုးသမီးများ နှင့်တူသောလက်ရှည် ရင်ဖုံး အင်္ကျီမျိုးဝတ်ကြသည်။ ငယ်ရွယ်သူများ ပိုးခါး ပတ်စည်းသည်။ အသက်ကြီးသူများက ရခိုင်အမျိုး သမီးများနည်း တူခါးစည်းဝတ်သည်။ အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားတို့သို့ သွားရောက်၍

ဘာသာရေးပညာ ဆည်းပူးခဲ့သူအချို့သာ အင်္ကျီရှည်ကို အပြင်ထုတ်ဝတ်ခြင်းမျိုးရှိသည်။ မုတ်ဆိတ်ထားခြင်း၊ ဦးထုတ် ဆောင်းခြင်းများသည် ဘာသာရေး အယူကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသား များ၏ ဝတ်စားဆင် ယင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ၁၉၇၈ ခုနှစ် အထက်တန်း ပင်ရင်းစကားပြေ လက်ရွေးစင်စာအုပ် တွင် မြန်မာ့ လွတ်လပ်ရေးခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သော စာရေးဆရာ (ဦး)သိန်းဖေမြင့်၏ မြို့ဟောင်းမှ ပလက်ဝသို့ ဆောင်းပါးတွင် အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

“ထိုသူသည် အရွယ်အားဖြင့် ၂၅နှစ်လောက်သာရှိပေဦးမည်။ မဲပြာတောင်ရှည်ပုဆိုးနှင့် ထိုင်မသိမ်းလို အင်္ကျီမျိုးကို ဝတ်ထားလေသည်။ ခေါင်းတွင်လည်းပိတ်ဖြူ ဖော့လုံးပေါင်း ထားသည်။ နှုတ်ခမ်းမွေးကျင်စွယ် များလည်းရှိသည်။ ကိုထွန်းဝင်းနှင့်ထိုသူစကားပြောသောအခါ ရခိုင်လိုပြောကြသဖြင့် ကျွန်ုပ် နားမလည်လိုက် ချေ။ ထိုသူအကြောင်းကို ကိုထွန်းဝင်းအား မေးသောအခါ ထိုသူမှာ ဒို့ရခိုင်မူဆလင် ရိုဟင်ဂျာဖြစ်ကြောင်းသိရသည်။ ဘင်္ဂလားသားများ အားလုံးလိုလို နှုတ်ခမ်းမွေးထားကြပြီး ရိုဟင်ဂျာများ နှုတ်ခမ်းမွေးမထားကြချေ။ မင်္ဂလာ ဆောင်အစီအစဉ်များ ကျွေးမွေးဧည့်ခံအစီအစဉ်များ အစားအသောက် များ ကွဲပြားခြားနား သည်။ အတီး၊ အမှုတ်၊ တူရိယာဂီတများမှာလည်း ကွဲပြားခြားနားသည်။ ရိုးရာပွဲ လမ်းသဘင်များ ဖြစ်ကြသော လှေပြိုင်ပွဲ၊ ကောက်စိုက်ပြိုင်ပွဲ ကျင်ပွဲ၊ ထုတ်သီးထိုးပွဲ၊ စကားစစ်ထိုးပွဲ၊ ကွဲနွား ခတ်ပွဲများသည် ရိုဟင်ဂျာတို့၏ ကိုယ်ပိုင် ယဉ်ကျေးမှုအရ ပြုလုပ်သောပွဲ များဖြစ်ကြသည်။ ရိုဟင်ဂျာများတွင် စုပေါင်းလုပ်အားပေး ထုံးစံဓလေ့များ၊ ယနေ့အထိရှိနေသည်။ အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများတွင် ကွဲလွဲမှုကိုပိုမိုထင်ရှား စွာတွေ့ရသည်။ ဆံပင်ညှပ်ခြင်းအလုပ်၊ ပန်းပဲ၊ ပန်းတိမ်အလုပ်၊ ခဝါသည်အလုပ်၊ ဖိနပ်ချုပ်အလုပ်စသည်တို့ကို ဂုဏ်သိမ်သည် ဟုယူ ဆပြီး ရိုဟင်ဂျာထဲမှ လုပ်ကိုင်သူ အလွန်နည်းပါးသည်။

အခန်း (၅)

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် အစ္စလာမ်ဘာသာ

၁၉၉၇ခု မတ်လတွင် နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ (နဝတ) နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ (နအဖ) ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ဒုဗိုလ်မှူးကြီးဝင်းမောင်၊ ဦးစီးအရာရှိ (ပထမတန်း)က ထုတ်ဝေသော “သာသနာ့ရောင်ဝါထွန်းစေဖို့” စာအုပ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ခရစ်ယာန်ဘာသာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အစ္စလာမ်ဘာသာတို့ အသီးသီး စတင်ရောက်ရှိလာကြပုံများကို အကျယ်တဝင့်ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုစာအုပ်တွင် နအဖ ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သန်းရွှေ နှင့် ဒု-ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မောင်အေးတို့၏ ဓါတ်ပုံများပါရှိပြီး ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီးတင်ဦးမှ အမှာစကား ရေးသားထားပါသည်။

အဆိုပါစာအုပ်တွင် အစ္စလာမ်ဘာသာမှာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း (၁၃၀၀) အေဒီ (၇၀၀)ခန့်က စတင်ရောက်ရှိခဲ့ကြောင်း ထိုသို့ရောက်ရှိခြင်းမှာ အာရပ်ကုန်သည်များ ပါရှန်ကုန်သည်များနှင့် ရောမကုန်သည်တို့က ကုန်စည်ကူးသန်းသွားလာမှု ပြုရာမှသဘောပျက်စီးပြီး ရခိုင်ကမ်းမြောင်းဒေသတွင် မူဆလင်မ်သဘောသားများ အတည်တကျနေထိုင်လာခဲ့ရာမှဖြစ်ကြောင်းစသည်ဖြင့် အစ္စလာမ်ဘာသာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာပုံကို အကိုးအကားဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။

ထိုစာအုပ်၏ နိဒါန်းပိုင်း၌ “ မြန်မာနိုင်ငံအခွန်ရှည်စွာ တည်တံ့ခိုင်မြဲနေရသည်မှာ သာသနာ၏ အဆုံးအမကြောင့်”ဟု ပါရှိပြီး “လူ့ဘောင်လောကကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သော တရားနှစ်ပါးရှိသည်” ယင်းတို့မှာ မကောင်းမှုပြုရာတွင် ‘ရှက်ခြင်း’နှင့် မကောင်းမှုပြုရာတွင် ‘ကြောက်ခြင်း’တည်းဟူသော ဟိရိဩတပွတရားနှစ်ပါးဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်ကို ဖတ်ရှုရသည်မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်သည်။

၎င်းအပြင် ထိုစာအုပ်၌ပင် ဘာသာပေါင်းစုံညွှတ်ရေးသည် တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြထားပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၌ ခရစ်ယာန်ဘုရားရှိခိုးကျောင်း (၃၂၆၇) ကျောင်း၊ ကက်သလစ် ဘုန်းတော်ကြီး (၆၂၈)ပါးနှင့်ခရစ်ယာန်သီလရှင်ကျောင်း (၁၂)ကျောင်း ရှိပြီး အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များ၏ ဗလီဝတ်ပြုကျောင်း (၂၂၆၆)ကျောင်းနှင့် စာသင်ကျောင်း (၇၅၉)ကျောင်းရှိသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာသီလရှင်ကျောင်း (၇၅၉)ကျောင်း၊ သီလရှင် (၁၄၀၄၃)ပါးရှိ ကာ မြန်မာ တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း (၅၁၁၈၇)ကျောင်းဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော် (၁၆၅၁၃၈)ပါး နှင့် သာမဏေ(၂၃၈၃၄၃)ပါးရှိသည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

သာသနာ့ရောင်ဝါထွန်းစေဖို့စာအုပ်၌ မူဆလင်မ်တို့၏ သမိုင်းအကျဉ်းကိုဖော်ပြထားရာ မူရင်း “ သာသနာ့ရောင်ဝါ ထွန်းစေဖို့ ” စာအုပ်တွင် ----

အစ္စလာမ်ဘာသာနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ

အစ္စလာမ်ဘာသာ စတင်ဝင်ရောက်လာပုံ -

အစ္စလာမ်ဘာသာသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ လွန်ခဲ့လော နှစ်ပေါင်း (၁၀၀၀)ကျော် (၁၂၀၀)ခန့်ကစ၍ အုပ်စုလိုက်သော်လည်းကောင်း၊ တစ်ဦးချင်းနှစ်ဦးချင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း ယုံနဲ့ဝင်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ သမိုင်း အထောက်အထားများအရ အစ္စလာမ်ဘာသာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ စတင်ရောက်ရှိလာခဲ့ပုံမှာ ပြည်ပ အစ္စလာမ် သာသနာပြုများက မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက် သာသနာပြုသဖြင့် ရောက်ရှိလာခဲ့ခြင်း မဟုတ်ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ အစ္စလာမ်ဘာသာ ရောက်ရှိ လာပုံမှာ သမိုင်းအထောက်အထားများအရ အောက်ပါအတိုင်း လေ့လာသိရှိရသည်။

အေဒီ(၁၄) ရာစုနှစ်များအတွင်း စုမတြား၊ ကျာဗား၊ မာလာယုကျွန်းဆွယ်များမှတစ်ဆင့် အာရပ် ကုန်သည်များသည် မြိတ်မြို့သို့ရောက်ရှိနေကြပြီးဖြစ်သည်။ (ဦးခင်မောင်ကြီး-မြန်မာပြန်၊

မောရစ် ကောလစ်) ရေး အေဒီ(၇၀၀) နှင့်(၁၅၀၀)အကြားတွင် အနောက်တိုင်းမှ (Into Hidden Burma- စာ- ၂၁) အာရပ် ကုန်သည်၊ ပါရှန်းကုန်သည်နှင့် ဧရာမကုန်သည်တို့သည် မိမိတို့ ပင်ရင်းတိုင်းပြည်များမှရွက် သင်္ဘောများဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတမ်းသို့ ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေးအတွက် ရောက်ရှိခဲ့ကြ သည်။ ရမ်းဗြဲကျွန်းအနီး ပျက်စီးသော အာရပ်သင်္ဘောများ မှ မူဆလင်မ်တို့သည် ထိုအခါကပင် ရမ်းဗြဲကျွန်း တွင် အခြေချနေထိုင်ကြောင်း အထောက် အထားများ တွေ့ရှိရပေသည်။

ရခိုင်ဘုရင် မဟာထိုင် စန္ဒ(အေဒီ ၇၈၈-၈၁၀)လက်ထက်တွင် ရမ်းဗြဲကျွန်းအနီး သင်္ဘောများစွာ ပျက်စီးခဲ့ကြောင်း၊ အာစွလာမ်ဘာသာဝင် သင်္ဘောသားများအား ကျေးရွာများ တွင် အတည်တကျ နေရာချ ပေးခဲ့ကြောင်းသမိုင်း စာမျက်နှာများ၌တွေ့ရ၏။ မြန်မာနိုင်ငံ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့များဖြစ်သော ကျောက်ဖြူ၊ ပုသိမ်၊ သန်လျင်၊ မုတ္တမ၊ မြိတ်စသည်တို့တွင် အလားတူ သင်္ဘောများ ပျက်ပြားခြင်းဆိုင်ရာ အကြောင်း အရာများစွာမှာ အချိန်ကာလစောစော ကပင်ရှိခဲ့သည်။ မွန်-မြန်မာ ရာဇဝင်များနှင့် အချို့ ဘုရားသမိုင်းများတွင် သင်္ဘောပျက်က စစ်သားများ ၊ ကုန်သည်များ၊ သင်္ဘောသားများအကြောင်း ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံပင်လယ် ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက် အာစွလာမ်ဘာသာ ဒါရ်ဂါ ခေါ် သူတော်စင် တို့၏ ဂူဗိမာန်များကလည်း သက်သေခံနေပါသည်။ (၁၈၇၉ ခုနှစ်၊ ဗြိတိသျှဗားမား ဂေဇက်ကို ကိုးကား၍ ဆရာချယ်ရေး၊ ဗမာမွတ်စလင်ရေးဟောင်း အတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ စာ-၁၆။)

သက္ကရာဇ်(၈) ရာစုအတွင်းက ပုဂံ ဘုရင်ပိတ်သုံးမင်းလက်ထက် သထုံ၊ မုတ္တမဒေသများ သို့ အာရပ်ကုန်သည်များ ရောက်ရှိဝင်ထွက်သွားလာလေ့ရှိကြောင်း၊ ရွက်သင်္ဘောများဖြင့် အနောက်ဘက် မတ်စကတ်ကျွန်းမှ အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုများနှင့် တရုတ်ပြည်မကြီးအထိ အာရပ် ကုန်သည်များ ခရီးပေါက်ရောက်နေပြီ ဖြစ်ကြောင်းဖော်ပြထားပါသည်။ (ဦးကြည်-ဘီအေ၊ မြန်မာရာဇဝင် ဂုဏ်ထူးရေး 'မြန်မာရာဇဝင်မှ သိကောင်း စရာများ၊ စာ-၁၅၆၊ ၁၅၇) တပင်ရွှေ

ထီးမင်းလက်တက် သက္ကရာဇ် ၈၉၇က ဟံသာဝတီသို့ စစ်ခိုးရာ မူဆလင်တို့ တစ်ဖက်မှ တိုက်ခိုက် ခဲ့ခြင်း (မှန်နန်းရာဇဝင်ဒုတိယတွဲ ၈၁-၁၈၆) အရ လည်းကောင်း၊ သမိုင်းသုတေသီများ ရေးသား ပြုစုထားသော မှတ်တမ်းများအရ အစ္စလာမ်ဘာသာသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း တစ်ထောင် ၁၂၀၀ ခန့်မှစ၍ ရောက်ရှိအခြေချခဲ့ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

ပုံနှိပ်

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အစ္စလာမ်ဘာသာ ပုံနှိပ်ကို လေ့လာလျှင် အေဒီ ၈ ရာစုနှင့် အေဒီ ၁၆ ရာစု အတွင်း ပါရှန်းနှင့် အာရပ်သင်္ဘောများ အရှေ့ဖျားပင်လယ်များတွင် လွှမ်းမိုးခဲ့ရာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရောင်းဝယ် ရေး စခန်းများသို့လည်း ပါရှန်းနှင့်အာရပ်ကုန်သည်တို့ အခြေချ နေထိုင်ခဲ့သည်။ အေဒီ.၁၆၆၀တွင် အိန္ဒိယ ပြည်၌ ရွာဂျဟန်ဘုရင် ကွယ်လွန်ခဲ့ရာသားတော် ရှားရှုဂျာသည် နောင်တော် ဩရန်ဇစ် နှင့် နန်းလုရာမှ အရေးနိမ့်သဖြင့် ရခိုင်ဘုရင် စန္ဒသုဓမ္မာ မင်း(၁၆၅၂-၁၆၈၄)ထံ အကူ အညီတောင်း ခိုဝင်လာခဲ့သည်။ စန္ဒ သုဓမ္မမင်းအား ကတိမတည် ဟုဆိုကာ ပြဿနာဖြစ်၍ ရွာသျှူဂျာ ကျဆုံးခဲ့ပြီး သူ၏ အခြွေအရံ နောက်လိုက်များ၊ လေးသည် တော်(ကမန်)တို့အားရခိုင်ဘုရင်၏ ကိုယ်ရံတော်အဖွဲ့တွင် ခန့်ထားခဲ့သည်။

စန္ဒဝိဇယ(၁၇၁၀-၁၇၃၁)လက်ထက်တွင် ထိုကမန်တို့အား နှိပ်ကွပ်ခဲ့မှုကြောင့် ကမန် အများအပြား ရမ်းဗြဲကျွန်း၊ စစ်တွေမြို့၊ အရှေ့ပိုင်းဒေသများနှင့် သံတွဲတဝိုက်သို့ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်ကြရာ၊ ထိုအချိန်က ၎င်းဒေသများ၌ တိုင်းရင်းသားများ ဖြစ်ကြသော အစ္စလာမ်ဘာသာ ကိုးကွယ်သည့် ရိုဟင်ဂျာ များလည်း အနှံ့အပြားရှိနေကြပြီးဖြစ်သည်။

အေဒီ(၁၅၃၉)တွင် မြန်မာဘုရင် တပင်ရွှေထီးက ပဲခူးကိုတိုက်ခိုက်ခဲ့စဉ်နှင့် အေဒီ (၁၇၀၇)တွင် စနေမင်း၏ တပ်များ သံတွဲမြို့ကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခဲ့စဉ်က ဖမ်းဆီးမိသော မူဆလင် များ၊ အေဒီ (၁၅၄၇) တွင် တပင်ရွှေထီးမြောက်ဦးမြို့ကို တိုက်ခိုက်ခဲ့စဉ်နှင့် အေဒီ (၁၆၁၃)တွင်

အနောက်ဘက်လွန်မင်း သန်လျင်ကို တိုက်ခဲ့စဉ်က သန်လျင်မြို့ကျပြီးခါစ ဒီဗရစ်တိုင်း၊ နောက် လိုက်မူဆလင်များ (သို့မဟုတ်) စစ်ပွဲပြီးစ အချိန် နောက်ပိုင်းမှ ရောက်ရှိလာသော သင်္ဘောများမှ မူဆလင်များအား ရွှေဘိုခရိုင်မြေဒူး၊ စစ်ကိုင်းခရိုင် ပင်းယနှင့် ခဲလူးတို့၌လည်းကောင်း၊ ကျောက်ဆည်ခရိုင်လက်ပံ၌လည်းကောင်း၊ ရမည်း သင်းခရိုင် ယင်းတော်တို့၌ လည်းကောင်း နေရာချပေးခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် မြန်မာသက္ကရာဇ် (၁၁၆၃) ခုနှစ်၊ အေဒီ (၁၈၀၁) နယုန် လပြည့်ကျော် (၂)ရက်တွင် ရွှေတိုက်ပုရပိုက်မှ ဗိုလ်မင်းရဲလှကျော်ထင် ရေးကူးသော စစ်တမ်းတွင် မြန်မာသက္ကရာဇ် (၁၀၆၀) မှ (၁၀၇၆) အထိ နန်းစံသော အင်းဝစနေမင်းလက်ထက်တွင် ရခိုင်ပြည်ဘက်မှ ဝင်ရောက်လာ သော မူဆလင်မ် (၃၀၀၀) ကျော်အားမြန်မာ သက္ကရာဇ်(၁၀၇၀) (အေဒီ -၁၇၀၉)တွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အောက်ပါနေရာများ၌ အခြေချ နေရာပေးခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။

- (၁) တောင်ငူ (၂) ရမည်းသင်း (၃) ညောင်ရမ်း (၄) ယင်းတော်
- (၅) မိတ္ထီလာ (၆) ပင်းတယ (၇) တဘက်ဆွဲ (၈) ဘောဝိ
- (၉) သာစည် (၁၀) စည်ပုတ္တရာ (၁၁) မြေဒူး (၁၂) ဒီပဲယင်း

အထက်ဖော်ပြပါအတိုင်း အစွဲလမ်းဘာသာဝင်တို့သည် အာရပ်သင်္ဘောများပျက်၍ ဝင်ရောက်နေထိုင်ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ အာရပ်ပါရှန် ကုန်သည်များ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး စခန်းများ ဖွင့်လှစ်ခဲ့ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ရေကြည်ရာမြက်နုရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ အနှံ့ပျံ့နှံ့လာခဲ့ကြောင်းသိရသည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင်မြန်မာစစ် အစိုးရ နိုင်ငံတော်ငြိမ်းဝပ်ပိပြား မှု တည်ဆောက် ရေးအဖွဲ့ (နဝတ)က ဖော်ပြသော သန်းခေါင် စာရင်းအရ အစွဲလမ်းဘာသာဝင်များမှာ မြန်မာနိုင်ငံ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းများတွင် လူဦးရေ (၁၆၂၀၂၃၃)ဦးရှိသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံဦးရေ၏ ၃. ၇၉% မျှ ရှိကြောင်း ဖော်ပြထားသော်လည်း

၎င်းစာရင်းဇယားသည် တိကျမှန်ကန်မှုရှိကြောင်း အတည်ပြုရန် ခဲယဉ်းပေသည်။

၁၉၆၁ ခုနှစ် အိန္ဒိယနိုင်ငံ နယူးဒေလီမြို့ရှိ အာဇာတ်ဘာဝမိသို့ ကျင်းပသော အာရှ သမိုင်းဦးနှော ဖလှယ်ပွဲတွင် မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌ ဇေယျကျော်ထင် ဒုဗိုလ်မှူးကြီး ဘရှင်တင်သွင်းသည့် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အစွဲလွယ်သော သာသနာဝင် ရောက်လာပုံစာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားချက်များကို ကောက်နုတ်ဖော်ပြလိုပါသည်။ မြန်မာ့သမိုင်း ကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ ဇေယျကျော်ထင် ဒုဗိုလ်မှူးကြီး ဘရှင်က . . .

“တမန်တော်မြတ်လွန်ပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း တစ်ရာအတွင်း ယင်း၏နောက်လိုက် နောက်ပါ များသည် ဥရောပနှင့် အာရှတိုက်အထိ ဖုံးနံ့သွားကြသည်။ အေဒီ (၁၂၀၀)ခုနှစ်တွင် “အရှေ့ဘက်တွင် အစွဲလွယ် သာသနာသည် ဘင်္ဂလားပြည် ဗြဟ္မာပုတ္တရမြစ်ကမ်းပါးသို့တိုင် ရောက်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အချို့သော ပါရှင်းအာရပ်ကုန်သည်များနှင့် ရေတပ်သားများသည် အိန္ဒိယပြည်နှင့် အရှေ့ပိုင်းသို့ နှစ်ပေါင်း (၂၀၀)ကျော်စော၍ ရောက်ခဲ့ကြပေပြီ။ စာရေးသူ အမည်မဖော်ပြနိုင်သော အေဒီ (၇၈၀) ခုနှစ်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အာရပ်စာအုပ်တစ်အုပ်တွင် အာရပ်ရေတပ်သားနှစ်ယောက်သည် အာဒမန်ကျွန်းများသို့ အလည်အပတ် ရောက်ခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ အေဒီ (၈၅၀) ခုနှစ်တွင် ပါရှင်းကုန်သည် ဆူလေမန်အကြောင်းကို ဖော်ပြထား သော အာရပ်စာအုပ်တွင် တရုတ်ပြည်နှင့် အိန္ဒိယကမ်းရိုးတန်း တစ်လျှောက်တွင် အစောဆုံးဖြစ် သော အာရပ်အကွရာများကို တွေ့ရှိရသည်။

မြန်မာပြည်၏ ကမ်းသာယာမြို့များဖြစ်ကြသော ပုသိမ်၊ သန်လျင်၊ မုတ္တမနှင့် မြိတ်မြို့ တွင် မကြာခဏသင်္ဘောများ ပျက်ကြောင်း မွန်နှင့်မြန်မာတို့ ထုတ်ဝေသော စာစောင်များတွင် ဖော်ပြပါရှိပေသည်။ အချို့သောဘုရားသမိုင်းတွင်လည်း ကုလားတို့၏ သင်္ဘောပျက်အကြောင်း၊ ရေတပ်သားများ၊ ကုန်သည်များနှင့် စစ်သည်များပါဝင်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ရေကြောင်း လမ်းခရီးများအရ မြန်မာပြည် နှင့် အစွဲလွယ် သာသနာသည် မည်သည့်နည်းနှင့်မဆို ယှက်နွယ်ခဲ့

ပေသည်။

တစ်ဘက်က ကြည့်မည်ဆိုပါက အာရပ်နှင့် ပါရှင်းတို့သည် စုမပြားကျွန်း၏ မြောက်ဘက်ကို ကောင်းမွန်စွာ သိရှိထားကြပေပြီ။ ၎င်းတို့၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ ကုန်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းပင်ဖြစ်သည်။ သူတို့သည် ကုန်သွယ်ရာတွင် ပရုတ်အမွေးအကြိုင်နှင့် စန္ဒကူးနံ့သာတို့တွင် စိတ်ပါဝင်စားကြရာ ပရုတ်၊ သစ်ကျပိုး၊ စန္ဒကူးနံ့သာနှင့် အခြားအမွေးအကြိုင်များထွက်ရှိသည့် ဤအရေးကြီးသော မြောက်ဘက် ကုန်သွယ်ရေးတွင် သူတို့သည် အာဒမန်ကျွန်းစုကိုသိကြပေသည်။ ဘော်ဒေါရ်မူကာန်နှင့် ဒါရ်ဂါဟုခေါ်ဝေါ်သော ထူးဆန်းသည့် ဘာသာရေးအဆောက်အဦများသည် ရခိုင်မှမြတ်မြို့သို့တိုင်အောင် တည်ရှိခဲ့ပေသည်။ (ဤတွင် ဒါရ်ဂါသည်သူတော်စင်များ၏ ဂူသင်္ချိုင်းကိုဆိုလိုသည်)။

အရှေ့ဘက်လားပြည်နှင့် ရခိုင်ရိုးမမှတစ်ဆင့် ကုန်းလမ်းအရ မူဆလင်မ်များ မြန်မာပြည်သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ကြောင်း ခိုင်မာသောသမိုင်းအထောက်အထားများရှိသေးသည်။ အမှန်မှာ ရခိုင်ရိုးမသည် အစွလားမအဖို့ တံတိုင်းကြီးသဖွယ်ဖြစ်၍ တဖြည်းဖြည်းနှင့် မြန်မာပြည်အရပ်ရပ်သို့ မူဆလင်မ်များ ပျံ့နှံ့ခဲ့ ပေသည်။

အေဒီ (၁၂၀၁)ခုနှစ်တွင် အစွလားမသာသနာသည် ဗြဟ္မာပုတ္တရမြစ်ကမ်းပါးသို့ ပျံ့နှံ့လာရာ ယင်းအချိန်တွင် မူဟာမ္မဒ်ရှားဘုရင် အုပ်စိုးခဲ့လေသည်။ ဘင်္ဂလားသည် မူဆလင်မ်ပြည်နယ်ဖြစ် လာသည်။အေဒီ (၁၃၃၆)ခုနှစ်တွင် ဆူလတန်ဘုရင် ဖါရုစ်နှင့် မူဘာရတ်ရှား၊ အေဒီ (၁၃၄၅) ခုနှစ်တွင် အီလီယာစ်ရှားတို့သည် အိမ်နီးချင်း မြန်မာပိုင် ရခိုင်နယ်သို့ ဆက်သွယ်ခဲ့ပေသည်။ သို့ရာတွင် ပြင်းထန်သော နိုင်ငံရေး အခြေအနေများက အေဒီ (၁၂၈၇)ခုနှစ်တွင် ရခိုင်နှင့် ပုဂံပြည်ကို ကျဆုံးစေသည်။ အင်းဝဘုရင်မင်းခေါင်၏ သားတော်မင်းရဲကျော်စွာသည် အေဒီ (၁၄၀၄-၁၄၃၄) သည် ရခိုင်ပြည်ကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ ရခိုင်ဘုရင် နရမိတ်လှ ဘင်္ဂလားသို့ ဝင်ရောက်ခိုလှုံသဖြင့် ဆူလတန်ဂေါဘုရင်က ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်ထားခဲ့သည်။ အေဒီ ၁၄၃၀ ခုနှစ်တိုင်အောင် ၎င်းသည် ပြည်နှင့်ဒဏ်ခံရသလို ဖြစ်နေခဲ့ပေသည်။ ဆူလတန် ဘုရင်၏

ဆိုသည်။ သူသည် အလွန်သြဇာညောင်း၍ ရခိုင်လူမျိုးတို့က သူ့ကို သူတော်စင်ကြီးအဖြစ် မှတ်ယူခဲ့ကြပေသည်။ မူဆလင်မိယဉ်ကျေးမှု၏ အကျိုးဆက်ကြောင့် ရခိုင် လူမျိုး တို့၏ ယဉ်ကျေးမှုမှာလည်း တစတစတိုးတက် လာခဲ့ပေသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးနယ်ပယ်၌ လည်းကောင်း၊ စစ်ဘက်၌ လည်းကောင်း တိုးတက်မှုများ အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ထွန်းခဲ့သည်။

ရခိုင်နှင့်ဘင်္ဂလားပြည်တို့သည် နှစ်ပေါင်းများစွာမိတ်ဆွေဖြစ်လိုက်၊ ရန်သူဖြစ်လိုက်ရှိ နေစဉ် အိန္ဒိယပြည်မှ မူဆလင်များစွာသည် သုံးပန်းများအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ကျွန်များအဖြစ် လည်းကောင်း အခြားစွန့်စားသော စစ်သူကြီးများသည် ရခိုင်ဘုရင်များ၏လက်အောက်၌ ကြေးစားအမှုတော် ထမ်းရွက်သူများအဖြစ် လည်းကောင်း ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် (၁၇)ရာစုနှစ်များတွင် မျက်မှောက်ခေတ် ရခိုင်ပြည် သည် မူဆလင်မ် (သို့မဟုတ်) အစ္စလာမ်တို့၏ ဗဟိုဌာနကြီးသဖွယ် ဖြစ်လာပေသည်။ ၁၅၉၉ ခုနှစ်၌ ရခိုင်တို့ သည် အောက်မြန်မာပြည်သို့ စုန်ဆင်းလာရာ မူဆလင်မ်များစွာ ပါဝင်ခဲ့သည်။ တနည်း အားဖြင့် မူဆလင်မ် တို့သည် ရခိုင်ပြည်မှတစ်ဆင့် မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့ ခြေဆန့်နေထိုင် ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

၁၆၆၆ ခုနှစ်တွင်နောက်ပိုင်းတွင် ရခိုင်သည်တဟုန်ထိုး ပြောင်းလဲခဲ့ရာ၊ ၁၆၈၄ ခုနှစ်၌ စန္ဒသူဓမ္မ ဘုရင်ကွယ်လွန်၍ အကွပ်မဲ့ကြမ်းကဲ့သို့ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ မြားစစ်သည်များ တန်ခိုးကြီးထွားလာသည်။ ၎င်းတို့ သဘောကျဘုရင် တင်လိုက်၊ဖြုတ်ချလိုက်လုပ်နိုင်ကြသည်။ အဆိုပါ မြားစစ်သည်များသည် ရခိုင်ပြည်တွင် ၁၆၈၁ ခုနှစ်မှ ၁၇၁၀ ခုနှစ်အထိ အုပ်စိုးခဲ့ ပေသည်။

ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးတို့၏ သမိုင်းအမွေအနှစ်များ

- (၁) မင်းပြားမြို့နယ်ရှိ ပန်းမြောင်းတွင် ခရစ်သက္ကရာဇ် (၁၆၆၆) ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့သော အာလောင်းလောရှ်ကာ ဗလီနှင့် ရေကန်ကြီး (၁၂)ကန်။
- (၂) မင်းပြားမြို့နယ် ကြိတ်တောင်အနီးရှိ ရွှေခါးကာဇီ (အင်္ဂလိပ်မြန်မာ ပထမစစ်

- ပွဲအတွင်း အင်္ဂလိပ်ကိုခွဲခွဲတော်လှန်မှုဖြင့် အဖမ်းခံရ၍ ကာလကတ္တား အကျဉ်း ထောင်၌ ထောင်ဒဏ် ဖြင့် သေခဲ့ရသူ) ကဆောက်လုပ်ခဲ့သော ရွှေခါးကာလီဗလီ။
- (၃) မြောက်ဦးနန်းတော်အနီးရှိ နံ့သာကန်နှင့် နန်းဦးဗလီ။
 - (၄) ကျောက်တော်မြို့နယ် ပိုက်သည်ရွာရှိ ကာလီဗလီ။
 - (၅) စစ်တွေမြို့နယ်တောင်ဘက် (ယခုရခိုင်ရေတပ်စခန်းဝင်းအတွင်းရှိ) ဗဒရ်မကာမ် ခေါ် ဗုဒ္ဓေါမော် ဗလီနှင့်ဗဒရ် ဝလီသူတော်စင် တရားအားထုတ်ခဲ့သော ဓမ္မစခန်း။
 - (၆) စစ်တွေမြို့ကန်တော်ကြီး ကန်ဘောင်အနောက်မြောက်ထောင့်တွင်ရှိသော ဘာဘာ ကြီး သင်္ချိုင်းဂူ နှင့် ဗလီကြီး။
 - (၇) စစ်တွေမြို့ နာဇီရွာ မူဆလင်သင်္ချိုင်းတွင်ရှိသော မူဆားဒေဝန်ဗလီ။
 - (၈) ဘူးသီးတောင်မြို့နယ် မြောင်းနားရွာ၊ ဘဂုံးနားရွာများရှိ ခါလာဆီမီယာသျှားနှင့် အက်ရာမ်အလီ သျှားတို့၏ ဒါရ်ဂါ၊ သင်္ချိုင်းဂူများနှင့် မြို့ပေါ်ရှိ Sikandar Shah ဒါရ်ဂါ။
 - (၉) ဘကြီးတော်မင်းလက်ထက် အင်္ဂလိပ်ကိုခွဲခွဲတိုက်ခိုက်ရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သော ရခိုင် သွေးသောက် တပ်ဖွဲ့ဝင်များအား ဂုဏ်ပြုဆောက်လုပ်ခွင့်ပေးခဲ့သော ရန်ကုန်မြို့ မီးရထား ဘူတာရုံကြီးအနီး ရှိ တခြမ်းပဲဗလီနှင့် ပိန္နဲကုန်း ရခိုင်ကျာမေဗလီ။
 - (၁၀) ရခိုင်ဘုရင် မင်းရာဇာကြီး (၁၅၉၃-၁၆၁၂) မုတ္တမသို့ စစ်ချီရာ၌ ပါဝင်ခဲ့သော မူဆလင်တပ်ဖွဲ့များ တည်ဆောက်ခဲ့သော မော်လမြိုင်မြို့ ရွှေတောင်ရပ် ကျိုက် သလန် ဘုရားလမ်းရှိ ရခိုင်ကျာမေဗလီ။ စသည့်တို့ ဖြစ်ကြပြီး တခြားထိန်း သိမ်းမှု မရှိ၍ တိမ်ကော ပျက်စီးခဲ့ရသော ဒါရ်ဂါ (သူတော်စင် တို့၏ သင်္ချိုင်းကုန်း)များ၊ ဗလီများ၊ တရားအားထုတ် ရာစခန်းများ အစရှိသည့် သမိုင်းဝင်ရှေ့ဟောင်း အဆောက် အဦးများလည်း ရှိခဲ့သည်။

ငွေဒင်္ဂါးများ

ရခိုင်ဒေသတွင် ဝေသာလီခေတ် (အေဒီ ၃၀၀-၁၀၀၀) ခုနှစ်ကပင် အိန္ဒိယတွင်သုံး

ခဲ့သော ဟိန္ဒူဘာသာ သို့မဟုတ် အထိမ်းအမှတ်ပြ ဒင်္ဂါများကို ခေတ်အလိုက်တွေ့ခဲ့ရသည်။
 မြောက်ဦး ခေတ် (အေဒီ ၁၄၃၀-၁၇၈၄) ခုနှစ်အထိ အာရဗီအက္ခရာဖြင့် ဘုရင်နာမည်များ၊
 အစ္စလာမ်ဘာသာရေး ယုံကြည်ချက် စာတမ်း (ကလိမတ်) များဖြင့် သွန်းလုပ်ထားသော ဒင်္ဂါများ
 တွေ့ရသည်။ ရခိုင်ဘုရင် ဘစောဖြူ၏ နာမည် ပင်လျှင် (ကလိမာသျှား)ဖြစ်ပါသည်။ ထို Ara-
 bic အက္ခရာဖြင့်သွန်းလုပ်သောငွေဒင်္ဂါများကို ဦးစံသာအောင် (အထက်တန်း ပညာဦးစီးဌာန
 ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်)၏ ရခိုင်ငွေဒင်္ဂါများစာအုပ်၌ ပုံ ၂၁ မှ ၅၆ အထိ) ပြသထားသည်။

(င) စာပေ

ရိုဟင်ဂျာများသည် ခေတ်တော်၊ ဝေသာလီခေတ်က ရခိုင်ဒေသတွင်နေထိုင်ခဲ့သော
 လူမျိုးများ နှင့် ပါရှန်၊ အာရပ်၊ မဂို၊ ပါထန်၊ ဘင်္ဂါလီ၊ ရခိုင်၊ ပေါ်တူဂီ စသည့် လူမျိုးအသီးသီးတို့
 ခေတ်အလိုက် ရောနှော၍ ပေါက်ဖွားလာကြောင်း ရှေ့အခန်းများတွင် ရှင်းလင်းထားပြီးဖြစ်
 သည်။ သို့ဖြစ်၍ သူတို့တွင် ခေတ်တော်၊ ဝေသာလီခေတ် ကအိန္ဒိယနိုင်ငံ ဗြဟ္မိပူရအက္ခရာများနှင့်
 ရေးသားခဲ့သော စာပေရှိခဲ့သည်။ ဤစာပေများကို ရခိုင်ပြည် ရှေးဟောင်းကျောက်စာများတွင်
 တွေ့ရသည်။ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် ဖြစ်လာ သည့်နောက်ပိုင်း Arabic အက္ခရာ ဖြင့်ရေးသားခဲ့သော
 ရိုဟင်ဂျာဘာသာစကား စာအုပ်စာတမ်းများကို တွေ့ရပြန်သည်။ ဤစာပေများကို လေးမျိုးခေတ်
 နှင့် မြောက်ဦးဒုတိယခေတ်အထိ အများဆုံး တွေ့ခဲ့ရသည်။ ဘင်္ဂလား၊ ဂေါ်ရီ၊ ပါထန်ဘုရင်
 များ၏ ဩဇာခံအဖြစ်ရှိခဲ့သော မြောက်ဦးခေတ် ပထမ(၁၂၅) နှစ်အတွင်း ပို၍တွေ့ရှိရပါသည်။
 ဗြိတိသျှ အုပ်ချုပ်သော ကိုလိုနီခေတ်တွင်မူ အူရဒူဘာသာ စာပေကျောင်းများ နေရာအနှံ့ ဖွင့်လှစ်
 ပေးခဲ့သဖြင့် အူရဒူစာပေ တတ်မြောက်သူများရှိခဲ့သည်။ ယခုအခါ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး အားလုံးနီးပါး
 သည် မြန်မာစာပေကို လေ့လာဆည်းပူးကြပြီး သူတို့၏ ဘာသာရေးစာပေများကို အစ္စလာမ်
 ဘာသာကိုးကွယ်သည့် အားလျော်စွာ အာရဗီနှင့် အူရဒူဘာသာကိုလည်း လေ့လာဆည်းပူး

နေသူတစ်ချို့ရှိပါသည်။

နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးတွင် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားတို့ ပါဝင်ခြင်း

မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ရိုဟင်ဂျာတို့၏ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး အမျိုးသားလှုပ်ရှားမှုကဏ္ဍကို မွေးမြှင့်စွာ ဖော်ပြခြင်းမှာ ဝမ်းနည်းဖွယ်ရာ ဖြစ်ပါသည်။ ဂယနဏ လေ့လာပါက ရိုဟင်ဂျာတို့၏ နယ်ချဲ့ ဆန့်ကျင်မှု၌ ပါဝင်ခြင်းသည် မသေးသိမ်လှပေ။ အမျိုးသားပညာရေးဘက်တွင် စစ်တွေမြို့ အမျိုးသား အထက်တန်းကျောင်း၏ ထိုစဉ်က ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီးမှာ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသား ဆရာကြီး ဦးဇိုင်နောဒွိန် (BA)ဖြစ်၍ ကျောက်တော် ဇာတိဖြစ်ကာ ရခိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ကျောင်းသားများကိုစေတနာရှေ့ထားလျက် အနစ်နာခံ ပညာသင်ကြားပေးခဲ့သည်။ မင်းပြားမြို့မှ ဦးဟာဒီသည် မော်ကွန်းဝင် တတိယအဆင့်ရ ရှိထားသူဖြစ်သည်။ သံတွဲမြို့မှ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး များ ဖြစ်ကြသော သီရိပျံချီ ဦးဘစိန်၊ ဦးဘရှင် (B.Sc ပထမကျောင်းသား သပိတ်ခေါင်းဆောင်) နှင့် ဦးထွန်းစိန် (B.Sc, BL ပထမ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား သမဂ္ဂဥက္ကဋ္ဌ) တို့နှင့် ကျောက်ဖြူမြို့မှ ဦးသိန်းမောင်၊ စစ်တွေမြို့မှ ရှေ့နေယာစိန်၊ ရှေ့နေ ဦးဖိုးခိုင်၏သမီး ဒေါ်အေးညွန့် (ခ) ဒေါ်ဇုရာ၊ မော်လဝီအာဇာနည်ရဟန်းတို့သည် သခင်လှုပ်ရှားမှုတွင် ရှေ့တန်းမှ တက်ကြွ စွာပါဝင်ခဲ့ကြသည့် ရိုဟင်ဂျာ တိုင်းချစ် ပြည်ချစ် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး များဖြစ်သည်။ စစ်တွေမြို့ B.I.A ခေါင်းဆောင် များ၏ ရှေ့ဦးချီတက်မှုကို ဘူးသီးတောင်မြို့သို့ လမ်းပြကူညီ ခေါ်ဆောင်သွားသူများမှာ စစ်တွေမှ တာန်ဗီမာရ်ကာန်၊ ဘူးသီးတောင်မှ ဟာဂျီမာမွတ်ဆုလ်တန် တို့ဖြစ်ကြသည်။ B.I.A တပ်ကို တက်ကြွစွာ ကူညီခဲ့မှုဖြင့် ဘူးသီးတောင်မြို့နယ် ကွန်ဒိုင်ရွာမှ ဆရာဦးကာလမိယာသည် ဗြိတိသျှ နယ်ချဲ့သမားတို့၏ ဖမ်းဆီးခြင်းခံခဲ့ရပြီး ၁၉၄၇-ခုနှစ်ဦးတွင် မောင်းတောမြို့ ကြိမ်ချောင်းရွာတွင် ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ ကြိုးဒဏ် ပေးခြင်းခံခဲ့ရသည်။

မဟာမိတ်တပ်များ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်ဝင်ရောက်၍ ဂျပန် ကိုတော်လှန် ရာ၌ ဘွဲ့-ဖို့စ် (V.force) ခေါ် ရိုဟင်ဂျာအရဲတပ်များက ဗြိတိသျှပုံမှန်စစ်တပ်ထက်

ပိုမိုတက်ကြွစွာစွန့်စား တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း ဗြိတိသျှရွှေတန်းမှူး Anthony Lrwin ၏
 Burmese Out Post စာအုပ်တွင် ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရိုဟင်ဂျာတို့၏ ရွပ်ရွပ်ခွံခွံ
 ခုခံမှုကြောင့် ဂျပန်တို့က ဘူးသီးတောင်မှ တဆင့် ရွှေမတိုး နိုင်ဘဲ နောက်ဆုတ်ပေးခဲ့ရသည်။
 ဖက်ဆစ် ဆန့်ကျင်ရေးမှာ ပါဝင်ခဲ့၍ ဘူးသီးတောင်မြို့ ဝါချီလာရွာမှ အဒုနော်ဘီ၊ သိမ်တောင်
 ရွာမှ ဖုရက်အဟ်မဒ်၊ ကျင်သန်မိုင်နာ အပါအဝင် ၇-ဦးနှင့် တောင်ဘာလာရွာမှ ကုန်သည်
 အပ်ဒုလ်ခါလောက်၊ ဦးခေါ်လိလ်အဟ်မဒ်၊ ဆရာ ဦးဂူလာမ်ရော်ဘွန်တို့ အသတ်ခံခဲ့ရသည်။
 အလားတူမောင်းတောမြို့နယ် ကြိမ်ချောင်း ဘော်လီဘာလာမှ အာဘာစ်ဘော်လီ၊ အလယ်သံ
 ကျော်မှ ဦးနုရ်အဟ်မဒ်တို့လည်း ဂျပန်လက်ချက်ကြောင့် တိုင်းပြည်အတွက် အသက်ပေး
 ခံခဲ့ရသည်။

ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့ ပထမကျူးကျော်စစ်ကာလတွင် ဗြိတိသျှကို ဖိတ်ခေါ်လမ်းပြ
 ကူညီခေါ်လာသူ များရှိသည့်အခြေအနေတွင် ရခိုင်ပြည်မှ ရိုဟင်ဂျာများက နယ်ချဲ့တို့အား
 ဒေသခံတပ်ဖွဲ့များဖွဲ့၍ တော်လှန် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ မင်းပြားမြို့တွင် ရွှေစားကာဇီခေါ်
 အပ်ဒူကော်ရိမ်ကလည်းကောင်း၊ ဘူးသီးတောင်မြို့ ဘဂုံးနားရွာကို အခြေခံ၍ Alia Beg
 ကလည်းကောင်း ခုခံတိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ရွှေစားကာဇီမှာ အင်္ဂလိပ်လက်၌ အဖမ်းခံရပြီး ကာလ
 ကတ္တားအကျဉ်းထောင်၌ သေခဲ့ရသည်ဟုသိရသည်။ နယ်ချဲ့တော်လှန်ရေး ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်
 ရေးများတွင် ရခိုင်၊ မြန်မာများနှင့် ဗူးပေါင်းလက်တွဲ၍လည်းကောင်း၊ မိမိတို့အစီ အစဉ်ဖြင့်
 လည်းကောင်း ပါဝင်တိုက်ပွဲဆင်နွှဲခဲ့သူ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားမြောက်မြားစွာရှိသည်။ မြန်မာပြည်
 တွင် ဗမာမွတ်ဆလင်မ်ကွန်ဂရက်က လွတ်လပ်ရေးလှုပ်ရှားမှုတွင် ဖ-ဆ-ပ-လနှင့် တွဲဖက်၍
 ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့ သလို ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ဗမာမွတ်ဆလင်မ်ကွန်ဂရက်အဖွဲ့ခွဲကလည်း ရခိုင်ပြည်နယ်
 အမျိုးသားလွတ်မြောက် ရေးအင်အားစုများနှင့် လက်တွဲ၍ ပါဝင်လှုပ်ရှားစေခဲ့ပေသည်။
 ရိုဟင်ဂျာများ၏ နယ်ချဲ့တော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်မှုအခန်းကဏ္ဍများကို နောက်ပိုင်း မြန်မာ

စာပေသမိုင်းမှတ်တမ်းများမှ လုံးဝပစ်ပယ် ဥပေက္ခာပြုခံ ထားခဲ့ခြင်းသာဖြစ်သည်။

အခန်း (၆) ဥပဒေကြောင်းနှင့် ရှိဟင်္ဂျာများ

လူသားများသည် မိခင်နိုင်ငံနှင့် ကင်း၍ ရပ်တည်ရန်ခဲယဉ်းသည်။ နိုင်ငံမဲ့သူများ၏ ဘဝသည် ခက်ခဲသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုသည် အဖိုးတန်၏။ ပြည်ထောင်စု သားဖြစ်မှု သည် ပို၍တန်ဖိုးကြီး မားသည်။ ဇာတိအရပြည်ထောင်စုသားဖြစ်သူတို့အတွက် ပြည်ထောင်စု သားဖြစ်မှုသည် အခြေခံလူ့အခွင့် အရေးတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ (၁၀)ရက်နေ့တွင် အတည်ပြု ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း (Universal Declaration of Human Rights) ၏အပိုဒ် (၁၅) တွင်လူတိုင်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားအဖြစ်ကို ခံယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ (အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း အပြည့်အစုံကို ရှေ့အခန်းများအတွင်း ဖော်ပြပါမည်။) ဥပဒေအရ မည်သူမျှ မိမိနိုင်ငံသားအဖြစ်ကို စွန့်လွှတ်ခြင်း မခံစေရ။ နိုင်ငံသားအဖြစ် ပြောင်းလဲနိုင်သော အခွင့်အရေး ကိုလည်း ငြင်းပယ်ခြင်း မခံစေရဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

နိုင်ငံသားဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံရေးအသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခု၏ အဖွဲ့ဝင် ပုဂ္ဂိုလ် ကိုဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် နိုင်ငံသားဆိုသည်မှာ နိုင်ငံရေးဘဝ တစ်ရပ်တွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက် ပိုင်ခွင့်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ နိုင်ငံသားသည် လူတိုင်းရရှိမည့် အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေးများ အပြင်မဲပေးပိုင်ခွင့်၊ ရွေးချယ်ခံပိုင်ခွင့်စသော နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးကိုပါ ရရှိ သူဖြစ်သည်။

အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးဆိုသည်မှာ -

- (၁) မွေးရာပါအခွင့်အရေး (Natural Rights)
- (၂) ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ (Constitutional Rights)

- (၃) ပြဌာန်းဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ (legal Rights) တို့ဖြစ်ကြသည်။
အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးဆိုရာ၌လည်း
 - (က) နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများ (Political Rights)
 - (ခ) ပြည်သူ့အခွင့်အရေးများ (Civil Rights)
 - (ဂ) လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ (Social and Economic Rights)
 - (ဃ) တရားစွဲခံရသူ၏ အခွင့်အရေးများ (Rights of Accused) စသည်တို့ဖြစ်သည်။
- နိုင်ငံသားဖြစ်မှုသည် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ် ဖြစ်သည့်အလျောက် နိုင်ငံတိုင်းလိုလို တွင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတွင်လည်းကောင်း၊ သီးသန့်ဥပဒေများ ပြဌာန်း၍ လည်းကောင်း၊ ရှင်းလင်းတိကျစွာ ဖော်ပြလေ့ရှိသည်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း အလားတူ ဥပဒေများ ပြဌာန်းဖော်ပြထားသည်။ နိုင်ငံသား ဖြစ်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ (၁၀)နှင့် ပုဒ်မ(၁၁)တို့တွင် အောက်ပါ အတိုင်း ရှင်းလင်းတိကျစွာ ပြဌာန်းဖော်ပြထားသည်။

ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ (၁၀)

“ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တစ်ဝှမ်းလုံးတွင် နိုင်ငံသားဟူ၍တစ်မျိုးတည်း သာရှိ ရမည်။ ဆိုလို သည်မှာ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်များ၏ နိုင်ငံသားဟူ၍ အသီးအခြားမရှိရ၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသား ဟူ၍သာရှိရမည်။

ပုဒ်မ (၁၁)

(က) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းရင်းသားတစ်မျိုးမျိုးတွင်ဖြစ်သော သို့တည်း မဟုတ် ဖြစ်ခဲ့သော မိဘနှစ်ပါးမှ မွေးဖွားသူတိုင်းသည်လည်းကောင်း။

(ခ) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းရင်းသားတစ်မျိုးမျိုးတွင်ဖြစ်သော သို့တည်း မဟုတ်ဖြစ်ခဲ့ သောဘိုးဘွားများအနက် အနည်းဆုံးတစ်ဦးမှ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် ပါဝင်လက်ထွက်သော အာဏာပိုင် နက်အတွင်း၌ မွေးဖွားသူတိုင်းသည်လည်းကောင်း။

(ဂ) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်သော သို့တည်းမဟုတ် ဤအခြေခံ ဥပဒေစတင် အာဏာတည်သည့်နေ့တွင် အသက်ရှင်သည်ဖြစ်ပါက နိုင်ငံသားအဖြစ်ကို ရယူခွင့်ရှိ သော မိဘနှစ်ပါးမှ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် ပါဝင်လက်ထူသော အာဏာပိုင်နက် အတွင်း၌ မွေးဖွားသူတိုင်းသည် လည်းကောင်း၊

(ဃ) ဗြိတိသျှဘုရင်မင်းမြတ်၏ အာဏာပြန့်ပွားမှုနယ်မြေတစ်ခုခုတွင် မွေးဖွား သည်ဖြစ်၍ ဤ အခြေခံဥပဒေ စတင်အာဏာတည်သည့်နေ့မှ အထက်သို့တည်းမဟုတ် ၁၉၄၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ (၁)ရက်မှ အထက်အခြားမဲ့သော (၁၀)နှစ်အတွင်း ရှစ်နှစ်အောက်မဟုတ်သော ကာလအဖို့ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ တွင်ပါဝင်လက်ထူသော အာဏာပိုင်နက်အတွင်း၌ နေထိုင်ခဲ့ ဖူးလျှင် ပြည်ထောင်စုအတွင်းတွင် ထာဝစဉ်နေထိုင်ရန် ကြံရွယ်ခဲ့သည်ဖြစ်၍၊ ထို့ပြင် တရား ဥပဒေဖြင့်သတ်မှတ်ထားသော အချိန်အတွင်းတွင် ထိုသို့သတ်မှတ်ထားသော နည်းလမ်းနှင့်အညီ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံသားအဖြစ် ရွေးချယ်ခြင်းကို ထုတ်ဖော်သူတိုင်းသည် လည်းကောင်း ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ရမည်။

အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ(၁၀)တွင် ဖော်ပြထားသောအခွင့်အရေးများမှာ မြန်မာနိုင်ငံ သားတိုင်း၏ မူလအခွင့်အရေးများ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် ပတ်သက် ၍ အရည်အချင်းများကို ၁၉၄၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှု အက်ဥပဒေတွင် အောက်ပါအတိုင်း အသေးစိတ် ဖော်ပြထားပါသည်။

၃။ (က) အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ (၁၁)အလို့ငှာ မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းသား တစ်မျိုးမျိုးဆို သည်မှာ ကချင်၊ ကရင်၊ ကယား၊ ချင်း၊ မြန်မာ၊ မွန်၊ ရခိုင် သို့တည်းမဟုတ် ရှမ်းလူမျိုးကို ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ၁၈၂၃ ခုနှစ် (မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၈၅ ခုနှစ်) မတိုင်မီကာလမှစ၍ ပြည်ထောင်စု တွင် ပါဝင်သော နယ်မြေတစ်ခုခု၌ မိမိတို့၏ ပင်ရင်းတိုင်းပြည်အဖြစ်ဖြင့် အခြေစိုက်နေထိုင်ခဲ့ သော မြို့နယ်စုများကို လည်းကောင်း ဆိုလိုသည်။ (၁) အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ(၁၁)နှင့် ၁၉၄၈ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ သားအဖြစ် ရွေးချယ်ရေး အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ(၃)တို့ အလို့ငှာ ဗြိတိသျှ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အာဏာပျံ့နှံ့ရာနယ် ဆိုသည်မှာ ၁၉၄၇ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေး

အက်ဥပဒေပုဒ်မ (၂)တွင် ဖော်ပြထားသည့် နယ်မြေများကို ဆိုလိုပါသည်။

၄။ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၁၁၊ (က)၊ (ခ)နှင့် (ဂ)အရ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ခဲ့သော သူသည် သို့တည်းမဟုတ် အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ (၁၁) (ဃ)အရ နိုင်ငံသားအဖြစ် ရွေးချယ်ခွင့်ရရှိ၍ ၁၉၄၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားအဖြစ် ရွေးချယ်ရေး အက်ဥပဒေအရ နိုင်ငံသား လက်မှတ်ကို ရရှိသောသူ သည်သို့တည်းမဟုတ် ဤဥပဒေအရ နိုင်ငံသားပြု လက်မှတ်ကိုဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံသားလက်မှတ်ကိုဖြစ်စေ ရရှိသောသူသည် သို့တည်းမဟုတ် ဤအက်ဥပဒေအရ အခြား နည်းဖြင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ သားအဖြစ်ကို ပေးအပ်ခြင်းခံရသူသည် ဤအက်ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ နိုင်ငံသားအဖြစ်ကို မဆုံးရှုံးလျှင်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားအဖြစ် တည်ရှိသည်ဟု မှတ်ယူရမည်။

၅။ အခြေခံဥပဒေ စတင်အာဏာတည်ပြီးမှ မွေးဖွားသည့် အောက်ဖော်ပြပါသူများသည် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ရမည်။

(က) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသား မိဘတစ်ပါးပါးမှ ပြည်ထောင်စုမြန်မာ နိုင်ငံ အတွင်း မွေးဖွားသူ။

(ခ) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားလည်းဖြစ်၍ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ အမှုကို ထမ်းနေဆဲ ဖြစ်သော မိဘတစ်ပါးပါးမှ ပြည်ထောင်စုပြင်ပတွင် မွေးဖွား သောသူ စသည့်ဖြင့် ပါရှိပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာသည် နိုင်ငံခြားသားမဟုတ်

ရိုဟင်ဂျာဆိုသည်မှာ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် အစဉ်တစိုက် နေထိုင်လာခဲ့သော၊ နေထိုင် လျှက်ရှိ သော အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်တို့ကို ဆိုလိုပါသည်။ နိုင်ငံခြားသားဆိုသည်မှာ ၁၈၆၄ခုနှစ်၊ နိုင်ငံခြားသားများ အက်ဥပဒေအရ မြန်မာနိုင်ငံသားမဟုတ် သူများကို ဆိုလိုပါသည်။ ထို့အတူ ၁၉၄၇ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ လူဝင်မှု ကြီးကြပ်ရေး (လတ်တလောဌာန်းချက်များ) အက်ဥပဒေအပိုဒ်

(၂)၊ (၁)၊ (၃)၌လည်း နိုင်ငံခြားသားဆိုသည်မှာ ပြည်ထောင်စုသား မဟုတ်သူကိုဆိုလိုသည်ဟု ဆိုထားသည်။

ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများသည် မြန်မာနိုင်ငံအနောက်ပိုင်း ရခိုင်ပြည်နယ် (ပြည်ထောင်စု) အတွင်းတွင် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းထောင်နှင့် ချီပြီးအစဉ်တစိုက် နေထိုင်လာခဲ့သူများ ဖြစ်သောကြောင့် နိုင်ငံခြားသားမဟုတ်သည်မှာ ထင်ရှားလှပါသည်။ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေအတွင်း အစဉ်တစိုက် နေထိုင်လာသူသည် ပြည်ထောင်စုသား ဖြစ်ရမည်ဟူသော အယူအဆသည် ဥပဒေအရမှန်ကန်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှစ၍ နိုင်ငံခြားသားများ ဝင်ရောက်လာမှုကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ် နိုင်ရေးအတွက် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးလုပ်ငန်းကို စတင်ဆောင်ရွက်လာခဲ့သည်။ အစဦး၌ နှစ်စဉ်ကျပ်ငွေ (၅)သိန်းခန့်သာ သုံးစွဲခဲ့သော်လည်း ၁၉၆၉ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် နှစ်စဉ် သိန်း(၈၀)ကျော် သုံးစွဲလာသည်။ ဝန်ထမ်းအင်အားထောင်ကျော်တို့ကို ခန့်အပ်တာဝန်ပေးကာ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိနေသည်။

ရခိုင်တိုင်းလုံခြုံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးကော်မတီမှ ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော ရခိုင်တိုင်း လုံခြုံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးကော်မတီ၏ သမိုင်းအကျဉ်း စာ(၄၀)တွင် ရခိုင်တိုင်းတွင် နိုင်ငံခြားသား ဝင်ရောက်နေခြင်းအတွက် ကာကွယ်မှုအဖွဲ့ (မတဖ) အဖွဲ့ (၃)ဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းပြီး ဝန်ထမ်းအင်အား (၄၅)ဦးတို့ဖြင့် အခြေစိုက် စခန်း (၁၄)ခု ဖွင့်လှစ်ကာ နိုင်ငံခြားသားများ ဝင်ရောက်နေခြင်းကို စစ်ဆေးကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်း ၁၉၇၂ ခုနှစ်တွင် ရခိုင်၌ နိုင်ငံခြားသား (၁၁၉၂)ဦးရှိ၍ အခွန်ငွေ (၅၆၆၀၀)ကျပ် ရရှိကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ၁၉၇၅-၇၆ ခုနှစ် ရခိုင်ပြည်နယ် ပြည်သူ့ကောင်စီ ဒုတိယသုံးလပတ် အစီရင်ခံစာတွင်လည်း ရခိုင်ပြည်၌ နိုင်ငံခြားသားပေါင်း (၁၀၃၇)ယောက်ရှိပြီး အသက် (၁၂)နှစ်မှ (၁၈)နှစ်အထိ ကလေး(၁၅၂)ယောက်နှင့် (၁၂)နှစ်အောက်ကလေး (၇၇)ယောက်ရှိကြောင်း ဖော်ပြထား သည်။ ထို့ပြင် ၁၉၉၂ ခုနှစ်မှစ၍ နဝတ အစိုးရသည် နယ်စပ်ဒေသ လူဝင်မှုစစ်ဆေးရေးနှင့်ကွပ်ကဲရေး စီမံချက်

အရ နယ်စပ်ဒေသတစ်လျှောက်တွင် နယ်မြေ(၁၈)ခု၊ စခန်းပေါင်း(၂၀)ကျော်ဖွင့်လှစ်၍ ဝန်ထမ်း အင်အား (၄၅၀၀)ဖြင့် နယ်စပ် လူဝင်လူထွက်ကို ကွပ်ကဲလျက်ရှိနေသော်လည်း ခိုးဝင်လာသူ နိုင်ငံခြားသား တစ်စုံတစ်ဦးမှ မတွေ့ရကြောင်း၊ ပြည်တွင်းမှ နိုင်ငံခြား သို့ခိုးထွက်သူများသာရှိနေ ကြောင်း လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဌာနနှင့် နီးစပ်သူများမှ သိရသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အချက်အလက်များအပေါ် အခြေခံလျက် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားသားမဟုတ်ကြောင်း ပို၍ထင်ရှားနေပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတစ်မျိုးတွင် ပါဝင်ခြင်း

“ရိုဟင်ဂျာတို့သည် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း (၁၀၀၀)ကျော်၊ (၁၂၀၀)ခန့်မှစ၍ တစ်ဦး စနစ်ဦးစမှ အုပ်စုလိုက်သော်လည်းကောင်း၊ အလုံးအရင်းဖြင့်လည်းကောင်း ဝင်ရောက် အခြေစိုက် နေထိုင်လာခဲ့ကြ သူများဖြစ်သည်။ (၁၇)ရာစုသို့ရောက်သောအခါ ရခိုင်ပြည်နန်းတွင်း နန်းပြင် တွင် မူဆလင်မ်တို့၏ ဩဇာ အလွန်ကြီးမားခြင်းနှင့် မူဆလင်မ်အများအပြား အခြေစိုက်နေထိုင် လာခဲ့ကြောင်း ယခင်အခန်းများတွင် သမိုင်း အထောက်အထားအခိုင်အလုံနှင့် ဖော်ပြပြီးဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ၁၇၈၄ ခုမတိုင်မီကပင် အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်တို့သည် (ပြည်ထောင်စု မြန်မာ နိုင်ငံတွင် ပါဝင်သောနယ်မြေဖြစ်သည့်) ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် မိမိတို့ပင်ရင်းတိုင်းပြည် အဖြစ် နေထိုင်လာခဲ့ကြသူများပီပီ ၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ(၁၁)။ က၊ ခ၊ ဂ တို့အရ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးတစ်မျိုးမျိုးတွင် အကျုံးဝင်နေသော တိုင်းရင်းသားများဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားနေပါသည်။

ဗြိတိသျှတပ်မှူး ရော်ဘတ်ဆန်၏ ၁၈၂၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ (၂၁)ရက်နေ့ အစီရင်ခံစာ အရ ထိုစဉ်က ရခိုင်ပြည်နယ်၌ လူဦးရေ တစ်သိန်းခန့်ရှိရာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရခိုင်(၆)သောင်းနှင့် မူဆလင်မ် သုံးသောင်းခန့်ရှိကြောင်း ပါရှိရာ ဤမူဆလင်မ် သုံးသောင်းမှ ဆင်းသက်လာသူတို့မှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားများ ဖြစ်ကြောင်းကို အငြင်းပွားစရာ အလျင်းမရှိနိုင်ပေ။ ယင်းတို့သည် ၁၇၈၄ ခုနှစ်မတိုင်ခင် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတွင်ပါဝင်သော) ရခိုင်ဒေသတွင် အခြေစိုက်နေထိုင်

ခဲ့ဖူးသူများဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် စစ်ဘေးဒဏ်နှင့် အသက်ဘေးမှလွတ်မြောက်ရန် ဘေးကင်းရာသို့ အပြီးအပြတ် ထွက်ခွာသွားသည်ဟု ဆိုရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ ယင်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရခိုင်လူမျိုးများအပြင် မူဆလင်များ တောင်ပေါ်လူမျိုးစုများလည်း အများအပြားပါဝင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းတို့ကလည်း အခြေခံ ဥပဒေပုဒ်မ (က)၊ (ခ)၊ (ဂ)နှင့် နိုင်ငံသား အက်ဥပဒေပုဒ်မ (၃)၊ (၁)အရ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတစ်မျိုးမျိုးတွင် ပါဝင်သူများဖြစ်ကြသည်။

ရိုဟင်ဂျာတို့၏ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပိုင်ခွင့်နှင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံပိုင်ခွင့်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့လွှတ်တော် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပွဲများတွင်လည်းကောင်း၊ အခြား အဆင့်ဆင့်ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပွဲများတွင်လည်းကောင်း လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပိုင်ခွင့်၊ ရွေးချယ်တင် မြှောက်ခံပိုင်ခွင့်သည် နိုင်ငံသား၏မူလအခွင့်အရေးပင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသားများဖြစ်ကြသော ရိုဟင်ဂျာတိုင်းရင်းသားများသည် မြန်မာနိုင်ငံ ကိုလိုနီခေတ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် လည်းကောင်း၊ ပါလီမန်ခေတ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများတွင်လည်း ကောင်း၊ မဆလခေတ် ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့ကောင်စီ အဆင့်ဆင့်ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပွဲများ၌လည်းကောင်း၊ စစ်အစိုးရ (နဝတ) ခေတ်ပါတီစုံ အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲတွင် လည်းကောင်း လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်တင်မြှောက်ပိုင်ခွင့်ရှိ၍ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံပိုင်ခွင့်လည်း ရရှိခဲ့သည်။

ဗြိတိသျှတို့သည် အိန္ဒိယပြည်မှ မြန်မာနိုင်ငံအားခွဲထုတ်ပြီး ၁၉၃၅ ခု မြန်မာနိုင်ငံ အက်ဥပဒေ ကို ပြဋ္ဌာန်းလိုက်ပြီး၎င်း၊ ဥပဒေအရ ခိုင်အာခီအုပ်ချုပ်ရေးကို ဖျက်သိမ်းကာ အုပ်ချုပ်ရေးစီမံကိန်းအသစ် တစ်ရပ် ကိုအစားထိုးတီထွင်လိုက်လေသည်။ ယင်းအုပ်ချုပ်ရေးကို ၉၁ ဌာနအုပ်ချုပ်ရေးဟုခေါ်သည်။ ၉၁ ဌာနခွဲ၍ အုပ်ချုပ်ရာ၌ ၉၁ ဌာနတွင် နိုင်ငံသားများပါဝင် ရမည်ဖြစ်သဖြင့် ၉၁ ဌာနအုပ်ချုပ်ရေးဟု ခေါ်တွင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအုပ်ချုပ်ရေး စနစ်အရ မင်းတိုင်ပင်အမတ် (၁၃၂)ဦးကို ရွေးချယ်ရန်ဖြစ်ပြီး တိုင်းရင်းသားများအပြင် နိုင်ငံခြားသား

ကိုယ်စားလှယ်များလည်း ပါဝင်ခွင့်ရရှိခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသား မဲဆန္ဒနယ်အဖြစ် မြန်မာ (၉၅)နယ်နှင့် ကရင်(၁၂)နယ်၊ ပေါင်း(၁၀၇)နယ်ဖြစ်ပြီး၊ နိုင်ငံခြားသား မဲဆန္ဒနယ်အဖြစ် အိန္ဒိယအမျိုးသားများအတွက် (၁၃)နယ်၊ အင်္ဂလိပ်မြန်မာ (၂)နယ်၊ တရုတ်(၁)နယ်၊ ဥရောပလူမျိုးအတွက် (၉)နယ်၊ စုစုပေါင်း (၂၅)နယ်ခွဲကာ ၁၉၃၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပခဲ့သည်။ ရခိုင်ဒေသတွင် တိုင်းရင်းသားမြန်မာမဲဆန္ဒနယ် (၉)နယ်နှင့် အိန္ဒိယ အမျိုးသားများအတွက် စစ်တွေမြို့ပေါ် (၁)နယ်ပေါင်း မဲဆန္ဒနယ် (၁၀)အတွက် မင်းတိုင်ပင်အမတ် (၁၀)ဦးကို ရွေးချယ်ခဲ့ရာ ရိုဟင်ဂျာတို့က မြန်မာတိုင်းရင်းသား မဲဆန္ဒနယ်မှ မဲပေးပိုင်ခွင့်ရရှိပြီး ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး ဦးဂနီမာရ်ကန်သည် မောင်းတော၊ ဘူးသီးတောင် မဲဆန္ဒနယ်မှ မြန်မာတိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ် အဖြစ် ရွေးချယ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်ပြီတိသျှဝန်ကြီးချုပ် အက်တလီ တို့၏ မြန်မာနိုင်ငံကို တစ်နှစ်အတွင်း လွတ်လပ်ရေးပေးရန် သဘောတူညီချက်ဖြင့် ချုပ်ဆိုခဲ့ သည့် အောင်ဆန်းအက်တလီစာချုပ်အရ မြန်မာပြည်အား တစ်နှစ်အတွင်း လုံးဝလွတ်လပ်ရေးပေးရန် တိုင်းပြုပြည်ပြု လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲကို ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဧပြီလ (၉)ရက်နေ့တွင် စတင်ကျင်းပခဲ့သည်။ ဤရွေးကောက်ပွဲ တွင်ရိုဟင်ဂျာတို့၏ သမိုင်းအမှန်ကို အင်္ဂလိပ်တို့၏ သွေးခွဲအုပ်ချုပ်ရေးကြောင့် မြန်မာခေါင်းဆောင်များ ကျကျနနမသိ၍ မောင်းတော၊ ဘူးသီးတောင်မှ ရိုဟင်ဂျာများ မဲပေးနိုင်ခွင့်ရရှိအောင် လျှောက်ထားရန်လိုသည်ဟု အမိန့် ထုတ်ခဲ့သည်။ ရိုဟင်ဂျာခေါင်းဆောင်များက စစ်တွေခရိုင်ဝန်နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရှင်းလင်းတင်ပြသောအခါ ခရိုင်ဝန်မင်းသည် ရန်ကုန်ရှိ မြန်မာခေါင်းဆောင်များနှင့် ဆက်သွယ်၍ ရိုဟင်ဂျာများအား မဲပေးရန်နှင့် ရွေးချယ်ခံယူရန် လျှောက်ထားစရာမလိုကြောင်း၊ ရိုဟင်ဂျာများသည် မဲပေးပိုင်ခွင့်လည်း ရရှိ၍ ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့် လည်းရရှိခဲ့သည်။ ဤရွေးကောက်ပွဲတွင် မောင်းတော၊ ဘူးသီးတောင်နယ်မှ မစ္စတာဆုလ်တာဝန် အမတ်နှင့် မစ္စတာအဒုလ်ဂေါဖါရ်တို့ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း အစိုးရလက်ထက် တိုင်းပြည်ပြည်ပြု လွှတ်တော် အမတ်အဖြစ် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားတို့ကိုယ်စား ရွေးချယ် တင်မြှောက်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ (၄)ရက်နေ့တွင် လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီး ပါလီမန်အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများကို ၁၉၅၂ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၆၁ ခုနှစ်များတွင် လွတ်လပ်စွာကျင်းပခဲ့ရာ မြန်မာတစ်မျိုးသားလုံး ဒီမိုကရေစီလွတ်လပ်ခွင့်ကို ရယူပိုင်ဆိုင်ပြီး မိမိကြိုက်နှစ်သက်ရာပါတီနှင့် ကိုယ်စားလှယ်များကို ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခဲ့ကြပါသည်။ အလားတူ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားများသည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသားများ ပီပီဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် ရရှိခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါရွေးကောက်ပွဲ (သုံးပွဲ)စလုံးတွင် ရခိုင် ပြည်နယ်မှ ရိုဟင်ဂျာပါလီမန်အမတ် (၅)ဦးစီ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ် အထွေထွေပါလီမန်ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် အမှူးသမီးပါလီမန်အမတ် (၂)ဦး ထူးခြားစွာ ရွေးချယ်ခြင်းခံခဲ့ရပါသည်။ ယင်းတို့မှာ မောင်းတော မဲဆန္ဒနယ်မှ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသော ရိုဟင်ဂျာ အမှူးသမီး ဒေါ်အေးညွန့် (ခေါ်) ဒေါ်ဇုဟိုရာဘေဂေါမ်နှင့် ဆရာမကြီး ဒေါ်သန်းရွှေ (ဗမာမူဆလင်မ်) တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ပါတီ (မဆလ)ခေတ်တွင် ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ပြည်သူ့ လွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့ကောင်စီအဆင့်ဆင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပွဲများကို ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အရအဖိုးအဖွား၊ မိဘနှစ်ပါးနှင့် မိမိကိုယ်တိုင် (Three Generations) မြန်မာနိုင်ငံသား ဖြစ်ပါမှ လူထုကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ်ရွေးချယ်ခံပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ပြဌာန်းခဲ့သည်။ ယင်းဥပဒေပါ အင်္ဂါရပ်များနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိသောကြောင့် ထိုစဉ်က ပညာရေးဝန်ကြီး ဒေါက်တာညီညီနှင့် သတ္တုတွင်းဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီး ဦးဝင်းကိုတို့သည် ပြည်သူ့ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်မှ နှုတ်ထွက်ကြရသည်။ ရိုဟင်ဂျာ အမှူးသားတို့သည် ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့ကောင်စီအဆင့်ဆင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပွဲအားလုံးတွင် မဲဆန္ဒပေးပိုင်ခွင့်ရရှိပြီး ရွေးချယ်ခံပိုင်ခွင့်လည်းရရှိခဲ့သည်။ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ရန် အမည်စာရင်း တင်သွင်းခဲ့သော (သို့မဟုတ်) ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံရသော မည်သည့်ရိုဟင်ဂျာ ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်မှ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ (၁၉၇)ပါ အင်္ဂါရပ်နှင့် မညီညွတ်သောကြောင့် တားမြစ်ခံရခြင်း၊ နှုတ်ထွက်ရခြင်း မရှိခဲ့ချေ။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ (၄)ရက်နေ့တွင် လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီး ပါလီမန်အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများကို ၁၉၅၂ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၆၁ ခုနှစ်များတွင် လွတ်လပ်စွာကျင်းပခဲ့ရာ မြန်မာတစ်မျိုးသားလုံး ဒီမိုကရေစီလွတ်လပ်ခွင့်ကို ရယူပိုင်ဆိုင်ပြီး မိမိကြိုက်နှစ်သက်ရာပါတီနှင့် ကိုယ်စားလှယ်များကို ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခဲ့ကြပါသည်။ အလားတူ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားများသည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသားများ ပီပီဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် ရရှိခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါရွေးကောက်ပွဲ (သုံးပွဲ)စလုံးတွင် ရခိုင် ပြည်နယ်မှ ရိုဟင်ဂျာပါလီမန်အမတ် (၅)ဦးစီ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ် အထွေထွေပါလီမန်ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် အမျိုးသမီးပါလီမန်အမတ် (၂)ဦး ထူးခြားစွာ ရွေးချယ်ခြင်းခံခဲ့ရပါသည်။ ယင်းတို့မှာ မောင်းတော မဲဆန္ဒနယ်မှ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသော ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသမီး ဒေါ်အေးညွန့် (ခေါ်) ဒေါ်ဇုတိုရာဘေဂေါမိနှင့် ဆရာမကြီး ဒေါ်သန်းရွှေ (ဗမာမူဆလင်မ်) တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ပါတီ (မဆလ)ခေတ်တွင် ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ပြည်သူ့ လွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့ကောင်စီအဆင့်ဆင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပွဲများကို ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အရအဖိုးအဖွား၊ မိဘနှစ်ပါးနှင့် မိမိကိုယ်တိုင် (Three Generations) မြန်မာနိုင်ငံသား ဖြစ်ပါမှ လူထုကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ်ရွေးချယ်ခံပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ပြဌာန်းခဲ့သည်။ ယင်းဥပဒေပါ အင်္ဂါရပ်များနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိသောကြောင့် ထိုစဉ်က ပညာရေးဝန်ကြီး ဒေါက်တာညီညီနှင့် သတ္တုတွင်းဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီး ဦးဝင်းကိုကိုသည် ပြည်သူ့ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်မှ နှုတ်ထွက်ကြရသည်။ ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားတို့သည် ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့ကောင်စီအဆင့်ဆင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပွဲအားလုံးတွင် မဲဆန္ဒပေးပိုင်ခွင့်ရရှိပြီး ရွေးချယ်ခံပိုင်ခွင့်လည်းရရှိခဲ့သည်။ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ရန် အမည်စာရင်း တင်သွင်းခဲ့သော (သို့မဟုတ်) ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံရသော မည်သည့်ရိုဟင်ဂျာ ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်မှ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ (၁၉၇)ပါ အင်္ဂါရပ်နှင့် မညီညွတ်သောကြောင့် တားမြစ်ခံရခြင်း၊ နှုတ်ထွက်ရခြင်း မရှိခဲ့ချေ။

၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် မြန်မာပြည်သူများ၊ တစ်ပါတီအာရှင်စနစ်ကို မလိုလားကြောင်း၊ ဒီမိုကရေစီ စနစ်ကိုသာလိုချင်ကြောင်း၊ နိုင်ငံနှင့်အဝှမ်း၊ တစ်ခနက်အံ့ကြွတောင်းဆိုမှုကြောင့် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ပါတီ ပြတ်ကျသွားသော်လည်း နိုင်ငံတော်၏ အာဏာအဝဝကို နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ အမည်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့ရာ အဆိုပါနဝတအဖွဲ့သည် ၁၉၈၉ ခုနှစ် ပြည့်သူ့လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းကာ ၁၉၉၀ ခုနှစ်မေလ (၂၇)ရက်နေ့တွင် ပါတီစုံအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကြီးကို ကျင်းပခဲ့သည်။ ဤရွေးကောက်ပွဲတွင် တိုင်းရင်းသား၊ နိုင်ငံသားများနည်းတူ ဧည့်နိုင်ငံသားများ နိုင်ငံသားပြုခြင်းခံရသူများနှင့် နိုင်ငံခြားသားများသည် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံပိုင်ခွင့်မရှိချေ။ ပုဒ်မ (၈)၊ (၂) တွင် အကျုံးဝင်သူများသာ ရွေးချယ် တင်မြှောက်ခွင့်ရှိသည်ဟု ပုဒ်မ(၁၀)(ဃ)တွင်ဖော်ပြထားသည်။ ပုဒ်မ (၈)(၂)အရ နိုင်ငံသားမိဘ နှစ်ပါးမှ မွေးဖွားသူ (သို့မဟုတ်) မိဘနှစ်ပါးလုံး သေဆုံးလျှင် ၁၉၄၈ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဖြစ်မှု အက်ဥပဒေအရ အလိုအလျောက်နိုင်ငံသားအဖြစ်ရရှိထားသူများမှ မွေးဖွားသူနိုင်ငံသား (သို့မဟုတ်) မိဘတစ်ပါးသည် တိုင်းရင်းသားတစ်မျိုးမျိုးတွင် ပါဝင်ပြီး ကျန်တစ်ဦးသည် မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှု အက်ဥပဒေ အာဏာတည်သောနေ့ မတိုင်မီ သေဆုံး၍နိုင်ငံသားအဖြစ် ရွေးချယ်ရေးအတွက် လျှောက်ထားပိုင်ခွင့်ရှိသူမှ မွေးဖွားသော နိုင်ငံသားတို့ကသာ ရွေးချယ် တင်မြှောက်ခံပိုင်ခွင့်ရှိသောကြောင့် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသား အမတ်လောင်း (၃၀)ကျော်ရွေးကောက် ပွဲကော်မရှင်တွင် အမည်စာရင်းတင်သွင်းပြီး တရားဝင်မှတ်ပုံတင်ကာ မဲဆွယ်စည်းရုံးခဲ့ရာ ရိုဟင်ဂျာ အမတ်လောင်း (၄)ဦး ပြည်သူလူထု၏ ရွေးချယ် ခြင်းခံခဲ့ရသည်။ ကမန်အမျိုးသား မူဆလင် တစ်ဦး လည်းရွေးချယ်ခံခဲ့ရလေသည်။ မည်သည့်ရိုဟင်ဂျာ တစ်ဦးတစ်ယောက်မှ ရွေးကောက်ပွဲ ဥပဒေ ပုဒ်မ(၁၀) (ဃ)နှင့် (၁၀)(စ)အရ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံ ပိုင်ခွင့်မရှိဟု တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်းမခံရချေ။ ရွေးချယ်ခြင်းခံရ သူများကလည်း အဆိုပါ ပုဒ်မအရ ရုပ်သိမ်း ခြင်းမခံခဲ့ရချေ။ ရိုဟင်ဂျာတို့သည် ပုဒ်မ(၈)(၂) အရ ပြည့်ဝသောကြောင့် အဆိုပါအခွင့်အရေး

ရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

ခေတ်သစ်မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသုံးရပ်ရှိသည်။ တစ်ခုသည် အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအမှူးပြုသော တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်က လွတ်လပ်ရေးမရခင် ရေးဆွဲခဲ့သည့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြစ်ပြီး ဒုတိယတစ်ခုသည် ဗိုလ်နေဝင်းဦးဆောင်သည့် မဆလအစိုးရရေးဆွဲခဲ့သည့် ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ယခုလက်ရှိအာဏာတည် လျှက်ရှိ သော (၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတို့ဖြစ်သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်ပါ နိုင်ငံသားများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အချက်အလက်များကိုယခင် အခန်းတွင် တင်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ယခု ၁၉၇၄ ခုနှစ်က ရေးဆွဲခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အချက်အလက်များကို တင်ပြပါမည်။

မဆလခေတ်က ရေးဆွဲထားသော ၁၉၇၄ ခုနှစ်ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ် လစ်သမ္မတ မြန်မာ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အခန်း(၁၀) နိုင်ငံသားများ၏ မူလအခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်များအောက်ရှိ ပုဒ်မ (၁၄၅) အောက်တွင်-

(ခ) ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းသည့်နေ့တွင် ဥပဒေအရ နိုင်ငံသား ဖြစ်ကြပြီး သူများသည်လည်း နိုင်ငံသားများဖြစ်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု မိဘနှစ်ပါးမှ မွေးဖွားသူ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးအားလုံးသည် ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ် သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံသားများဖြစ်ကြပြီး မွေးရာပါ အခွင့်အရေးအရ နိုင်ငံသားအဖြစ် ရရှိကြလေသည်။ ထို့ပြင် လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးသည့်အချိန်မှစ၍ တည်ဆဲဥပဒေများအရ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ၁၉၄၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသား အဖြစ် (ရွေးချယ်ရေးအက်ဥပဒေအရ) နိုင်ငံသား

ဖြစ်သည့်သို့တည်းမဟုတ် ဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်ခြင်းခံရသည့် ဖြစ်သည်ဟု အသိအမှတ်ပြုခြင်း ခံရသည့်သူများနှင့် ယင်းတို့ကမွေးဖွားကြသော အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများကိုလည်း ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ် မြန်မာနိုင်ငံသားများအဖြစ် ဖွဲ့စည်း အုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေအရ အသိအမှတ် ပြုထားပေသည်။

သို့ဖြစ်ရာ ရိုဟင်ဂျာတို့သည် တည်ဆဲဥပဒေများအရ မြန်မာနိုင်ငံသားများဖြစ်သည့် အလျောက် ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရလည်းကောင်း ၂၀၀၈-ခုနှစ် ဖွဲ့စည်း အုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေအရ လည်းကောင်း နိုင်ငံသားများဖြစ်ကြသည်။

၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗိုလ်နေဝင်း၏ မဆလအစိုးရလက်ထက် ၁၉၈၂ ခုနှစ်တွင် ဒေါက်တာ မောင်မောင် ဦးဆောင်ပြီး လက်ရှိနိုင်ငံသားဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ အဆိုပါ ၁၉၈၂ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသား ဥပဒေပုဒ်မ (၃)အရ တိုင်းရင်းသားများဖြစ်ကြသည့် ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ ဝမာ၊ ရခိုင်၊ ရှမ်းစသော လူမျိုးတွင် ပါဝင်သူများနှင့် ယခုနိုင်ငံတော်တွင်ပါဝင်သော နယ်မြေတစ်ခုခု၌ ၁၈၂၃ ခုနှစ် (မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၈၅) ခုနှစ်မတိုင်မီကာလမှစ၍ မိမိတို့၏ ပင်ရင်းနိုင်ငံအဖြစ် အခြေစိုက် နေထိုင်လာခဲ့သော လူမျိုးစုများတွင် ပါဝင်သူများသည် နိုင်ငံသား ဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ (၅)အရ ဤဥပဒေတည်သည့် နေ့တွင်နိုင်ငံသား ဖြစ်သူများလည်း နိုင်ငံသား ဖြစ်သည်။ သို့သော် ပုဒ်မ(၁၈)အရ အရည်အချင်း ပျက်ယွင်း ခြင်းမရှိစေရဟု ပြဋ္ဌာန်းပါရှိသည်။ ဇာတိအရလည်း နိုင်ငံသားဖြစ်ပြီး တည်ဆဲဥပဒေများအရလည်း နိုင်ငံသားဖြစ်သော ရိုဟင်ဂျာ တို့သည် ဤဥပဒေ သုံးခုစလုံးနှင့် အကျုံးဝင်သူများပီပီ မြန်မာနိုင်ငံသား အဖြစ် ဆက်လက်ရှိ နေကြသည်။ ရိုဟင်ဂျာ တို့အား ဧည့်နိုင်ငံသား သို့တည်းမဟုတ် နိုင်ငံမဲ့ဘဝရောက်ရ၍ နိုင်ငံသား ပြုခြင်းခံရအောင် လျှောက်ထားရမည်ဟု မှတ်ယူစရာအလျဉ်းမရှိချေ။

ဖော်ပြပါ ၁၉၇၄ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ တို့မှာ အာဏာရှင် စနစ်အောက်တွင် ပြည်သူ့လူထု၏လွတ်လပ်စွာ အဆိုတင်သွင်းပြောဆိုမှုကွယ်ကွယ် ပြန်ပြန် မရရှိခဲ့ပဲ စစ်အာဏာရှင်တို့ အာဏာသက်ဆိုးရှည်စေရေးကို မျှော်ကိုး၍ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်း ခဲ့သော်လည်း ရိုဟင်ဂျာတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ရေး ရပ်စဲစေခြင်းအတွက် မပြုလုပ်ခဲ့ချေ။

အထက်ပါအချက်အလက်တို့ကို ခြုံငုံသုံးသပ်ရသော် ရိုဟင်ဂျာတို့သည် နိုင်ငံခြားသား များမဟုတ်၊ အခြား မြန်မာနိုင်ငံ၏တိုင်းရင်းများနည်းတူ ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာအလျင်ကစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၌ အခြေစိုက် စဉ်ဆက်မပြတ် ထာဝစဉ်နေထိုင်လာခဲ့သော တိုင်းရင်းသားများသာ ဖြစ်ကြပါသည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေအရ လည်းကောင်း၊ ၁၉၈၂ ခုနှစ်-မြန်မာနိုင်ငံသား ဥပဒေအရ လည်းကောင်း၊ ရိုဟင်ဂျာတို့သည် ဥပဒေအရနိုင်ငံသားဖြစ်သည်။

အထက်ဖော်ပြပါ ၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေ၊ ၁၉၇၄ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေ၊ ၂၀၀၈-ခုနှစ် အခြေခံ ဥပဒေနှင့် ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသား ဥပဒေများအရ ရိုဟင်ဂျာများသည် ဥပဒေအကြောင်းအရ မြန်မာနိုင်ငံသား တိုင်းရင်းသားများ ဖြစ်ကြသည်ဟု ခံယူလေ့ရှိကြသည်။ သူတို့၏ တင်ပြချက်မှာ ပြီတီသျှခေတ်တွင် နိုင်ငံ ခြားသားများ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဥပဒေမဲ့ မဝင် နိုင်အောင်နှင့် အခြေချ နေထိုင်ခွင့်မရရှိအောင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဥပဒေမှာ ၁၈၆၄ ခုနှစ် The Foreigner's Act (နိုင်ငံခြားသား ဥပဒေ) ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းကို ၁၉၄၀ ခုနှစ်တွင် The Registration of Foreigner's Act ဟုပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြန်သည်။ အဆိုပါ ဥပဒေအရ နိုင်ငံခြားသားများ မြန်မာပြည်တွင် မှတ်ပုံတင်ထားရန်လိုသည်။ မှတ်ပုံတင်ပြီးမှ နိုင်ငံခြားသားများ မြန်မာနိုင်ငံထဲသို့ ဝင်ရန်ဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအရမ်းဆီးအရေး ယူနိုင်သည်။

ဤတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မြို့နယ်အားလုံးနီးပါးမှ မူဆလင်မသို့မဟုတ် ရိုဟင်ဂျာများ သည် ရှေးပဝေသဏီကပင် သီးခြားရွာတည်နေထိုင်လာကြသူများဖြစ်ရာ ယင်းတို့အား မည်သည့် အဇီရကမှ နိုင်ငံခြားသားအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ပါဟူ၍ ညွှန်ကြားချက်ထုတ်ပြန်ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ ဒိုင်အာခီ

အုပ်ချုပ်ရေးဘုရင်ခံ ကောင်စီတွင် တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်ပြု ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကိုယ်စား လှယ်အမတ် M.L.C အဖြစ် ဦးဂေါ်နီဆာဗ်၊ တက်ရောက်ခဲ့သည်။

နောက်ဆုံး ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအစိုးရတွင် ၁၉၄၇ ခုနှစ် တိုင်းပြုပြည်ပြု လွှတ်တော် ၌ တိုင်းရင်းသား ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ရိုဟင်ဂျာလူထုအား ကိုယ်စားပြုပြီး ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသား ဖြစ်ကြသော ဦးအဒူဂဖါရ် နှင့် ဦးဆုလ်တာန် အဟ်မတ်တို့ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ရိုဟင်ဂျာလူထု ကလည်း နိုင်ငံသားအဖြစ် မဲပေးပိုင်ခွင့်ရခဲ့သည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံကို အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်ရေးမှ ခွဲထုတ်ပြီး နောက် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မူဆလင်များကိုလည်း မြန်မာနိုင်ငံသားဟု သတ်မှတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဤအခွင့် အရေးများ ရရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ(၁၁) (ဂ)၁၊ ၂ အရ လည်းကောင်း၊ ၁၉၄၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ (၄)အရလည်းကောင်း၊ ရိုဟင်ဂျာများသည် နိုင်ငံသားဖြစ်ကြသည်ဟု ခံယူသည့်အပြင် ယင်းနိုင်ငံသားဖြစ်မှု အက်ဥပဒေပုဒ်မ (၃)အရ တိုင်းရင်းသားစာရင်းဝင်နေသည်ဟု ခံယူ နေကြသည်။

၎င်းအပြင် ၁၉၄၉ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်သူများ မှတ်ပုံတင်ရေး အက်ဥပဒေနှင့် ၁၉၅၁ ခုနှစ်ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်သူများ မှတ်ပုံတင်ရေး နည်းပညာဥပဒေများ ထွက်လာသည်။ အထက်နည်းဥပဒေပုဒ်မ (၃၃)အရ နိုင်ငံခြားသားများကို မှတ်ပုံတင်ခွင့်မရှိစေရဟု ပါရှိသဖြင့် ဤဥပဒေအရ ၁၉၅၁ ခုနှစ်မှစ၍ အမျိုးသားမှတ်ပုံတင် ရရှိထားသူ ရိုဟင်ဂျာများနှင့် ၎င်းတို့မှ ဆင်းသက် လာသောအမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများအားလုံး မြန်မာနိုင်ငံသားဟု ခံယူလျက်ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရရှိပြီး ဖဆပလခေတ်တွင် ပြည်သူ့လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲ သုံးကြိမ် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုသုံးကြိမ်စလုံးတွင် ရိုဟင်ဂျာများမဲပေးပိုင်ခွင့်နှင့် အရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်များ ရရှိခဲ့လေသည်။ ပါလီမန် အမတ်(၅)ဦး ရွေးချယ်ခံခဲ့ရပြီး ဦးအဒူလ်ဂဖါရ်နှင့်

ဦးဆူလ်တာန်အဟ်ဓတ်တို့ သည် ပါလီမန် အတွင်းဝန်များဖြစ်ခဲ့သည်။ နောက်ဆုံး ပထမအစိုးရ လက်ထက် ဘူးသီးတောင်မြောက်ပိုင်းမှ အရွေးခံရသူ ဝိဟင်္ဂရာ အမျိုးသား ဦးဆူလ်တာန်မာမွတ် သည် ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနု၏ အစိုးရအဖွဲ့ထဲတွင် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီး ဖြစ်ခဲ့ပြီး (မဆလ)ခေတ် ပြည်သူ့ကောင်စီ အဆင့်ဆင့်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲများတွင်လည်း အလားတူ မဲပေးပိုင်ခွင့်နှင့် အရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်များ ရရှိခဲ့သည်။ (မဆလ)ခေတ်တွင် ဘူးသီးတောင် မဲဆန္ဒ နယ်မှ ဒေါက်တာရဟိမ်း၊ ဦးထွန်းအောင်ကျော် (ရှေ့နေ)တို့သည် ဝိဟင်္ဂရာကိုယ်စားပြု လွှတ်တော် အမတ်များဖြစ်ကြသည်။ ၁၉၉၀ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့(နဝတ)အစိုးရ ဦးဆောင်၍ ကျင်းပသော ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကြီးတွင် ဝိဟင်္ဂရာအမျိုးသားများက နိုင်ငံရေးပါတီအသီးသီးပွဲ၍ ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်ထံ တရားဝင်မှတ်ပုံတင်လျက် ရွေးကောက်ပွဲဝင်ပြိုင်ကြရာ ဦးချစ်လွင်၊ ဦးဗော်ဇော်လ်အတ်မတ်၊ ဦးတင်မောင်၊ ဦးကျော်မင်းနှင့် ဦးရွှေယာတို့သည် ရခိုင်ပြည်မြောက်ပိုင်းမှ အရွေးချယ်ခံ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များဖြစ်ခဲ့ကြသည်။

တော်လှန်ရေးကောင်စီခေတ်ကစ၍ နိုင်ငံခြားသားများ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းအဖြစ် တာဝန် ထမ်းဆောင်ပိုင်ခွင့် မရှိသော်လည်း ဝိဟင်္ဂရာအမျိုးသားများမှာ ဌာနပေါင်းစုံ၌ အမှုထမ်းပြီး ပင်စင်ယူ ထားသူများ အမှုထမ်းနေဆဲသူများ မြောက်မြားစွာရှိနေခြင်းသည် နိုင်ငံသားဖြစ် နေခြင်းကြောင့် သာဖြစ်သည်။

သို့သော် နိုင်ငံတော်အစိုးရ အဆက်ဆက်တို့သည် ဝိဟင်္ဂရာတို့အား ဥပဒေအရ ရသင့်ရ ထိုက်သော အခွင့်အရေး၌လည်းကောင်း၊ ဝိဟင်္ဂရာတို့၏အသက်၊ အိုးအိမ်၊ စည်းစိမ်ဂုဏ်သိက္ခာ နှင့် လုံခြုံမှု ရရှိရေး၌ လည်းကောင်း၊ မွေးရာပါအခွင့်အရေးများ မဆုံးရှုံးမနစ်နာစေအောင် ကာကွယ်ရာ၌ လည်းကောင်း၊ ဥပေက္ခာ ပြုသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ဝိဟင်္ဂရာတို့အား နိုင်ငံသား မဟုတ်ပါဟု တရားဝင် ကြေညာပြောဆိုထုတ်ပြန်မှု မပြုသေးသော်လည်း နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို

သံသယဝင်စေလောက်သည့် တရားဝင်မဟုတ်သော ရေးသားပြောဆိုမှု ဆောင်ရွက်မှု များပြုလေ့ ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် ဗိုလ်နေဝင်း၏ မဆလခေတ်တွင် နိုင်ငံတော်၏ သတင်းဌာနများကို လက်ဝါးကြီးအုပ်ချယ်လွယ်၍ တစ်မျိုး၊ သူတို့၏ခါးပိုက် ဆောင်အာဏာပိုင်များကို အသုံးပြု၍ တစ်ဖုံ ရိုဟင်ဂျာ များကို တဘက်နိုင်ငံမှ ခိုးဝင်လာသူများအဖြစ် ပုံကြီးချဲ့ကားဖော်ပြခဲ့သည်။ တစ်ဘက်မှ ရိုဟင်ဂျာတို့သည် ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေအရ ဧည့်နိုင်ငံသားလိုလို၊ နိုင်ငံ သားပြုခြင်းခံရသူများလိုလို ဝါဒဖြန့်ခံနေရစဉ် အခြားတစ်ဘက်တွင် (ရှမ်းတရုတ် လူမျိုး) များကို ကိုကန့်နှင့်လူမျိုးအဖြစ် ဥပဒေအရ တိုင်းရင်းသား (နိုင်ငံသား) ပြစ်လားအောင် ပြုလုပ် ပေးခဲ့သည်။

၈၈-ဒီမိုကရေစီ လှုပ်ရှားမှုနှင့် တိုင်းရင်းသားရိုဟင်ဂျာများ

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်သည် ဗြိတိသျှအစိုးရထံမှ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ် ရေးရရှိပြီး ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း ဦးနု ဦးဆောင်သော ဖဆပလအစိုးရအား မြန်မာပြည်သူများက ဒီမိုကရေစီနည်းအရ လွတ်လပ်စွာ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခဲ့သည်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာ နိုင်ငံတော်ကို ၁၉၆၂ ခုနှစ်အထိ ဦးနု၏ ဖဆပလအစိုးရက ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်လာခဲ့ရာ ပြည်ထောင်စုသားအားလုံး အေးချမ်းသာယာခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော်လည်း အာရှတိုက် တွင် အချမ်းသာအကြွယ်ဝဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂ ရက်နေ့တွင် မြန်မာ ပြည်ထောင်စုသားများအပေါ် မိုးမှောင်ကျခဲ့သည်။ စစ်အာဏာရှင် ဗိုလ်နေဝင်းက ပြည်သူတို့၏ လွတ်လပ်သော ဆန္ဒမဲဖြင့် ရွေးချယ်ခဲ့သော ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုထံမှ အာဏာကို သိမ်းယူကာ နိုင်ငံတော်ကို စစ်အာဏာရှင်ဆန်ဆန် ဗိုလ်ကျစိုးမိုးအုပ်ချုပ်ခဲ့ပြီး တစ်ပါတီ အာဏာရှင်စနစ်ကို ထူထောင်ခဲ့ရာ အဆိုပါ တစ်ပါတီအာဏာရှင်စနစ်ဆိုးကြောင့် ပြည်သူတစ်ရပ်လုံး ဘက်ပေါင်းစုံမှ ဆင်းရဲမွဲတေခဲ့ရပြီး နိုင်ငံတော်လည်း ကမ္ဘာ့အဆင်းရဲဆုံးနိုင်ငံအဖြစ်သို့ ကျရောက်ကာ တစ်ချိန်က အာရှအချမ်းသာဆုံး မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့အလယ်တွင် ဂုဏ်သိက္ခာကျ ဆင်းရဲရ သည်။

မြန်မာပြည်သူတို့သည် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခြင်းခံခဲ့ရပြီး လူငယ်များ၏ ပညာရေး အဆင့်အတန်းလည်း အောက်ဆုံးသို့ ကျဆင်းသွားခဲ့ပါသည်။ မြန်မာပြည်သူတို့၏ ကျန်းမာရေး နှင့် လူမှုရေးဘဝသည်လည်း အဆမတန်နိမ့်ကျသွားခဲ့ရသည်။ အတိတ်ကအမှားများကို သင်ခန်းစာ ရယူ၍ နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီး ဦးသိန်းစိန်က မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို အရှိန်အဟုန်နှင့် လုပ်ဆောင်ရင်း တိုင်းပြည်နှင့် နိုင်ငံသားအားလုံး၏ တိုးတက်ရာ တိုးတက် ကြောင်း လုပ်ဆောင်လျက်ရှိရာ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး များကလည်း မိမိတို့၏ မွေးရာပါအခွင့်အရေး များကို ရရှိခံစားရန် မျှော်လင့်နေကြသည်။

အခန်း (၇) လွတ်လပ်ရေးရပြီးခေတ် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးအပေါ် အစိုးရများ၏ အသိအမှတ်ပြုမှုများ

၁။ ၁၉၅၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၂၅) ရက်နေ့၊ ညနေ (၈) နာရီအချိန်တွင် နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနု၏ အသံလွှင့်မိန့်ခွန်းမှ ကောက်နုတ်ချက်။

ပြည်ထောင်စုရဲ့ အနောက်ဘက်မှာ ရခိုင်တိုင်းရှိတယ်။ အဲဒီ ရခိုင်တိုင်းရဲ့ စစ်တွေ ခရိုင်ထဲမှာ ဘူးသီးတောင်နဲ့ မောင်းတောဆိုတဲ့ မြို့နယ်(၂)နယ်ရှိတယ်။ အဲဒီမြို့နယ် (၂) နယ်ဟာ အရှေ့ပါကစ္စတန် (ယခု ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်) နဲ့ နယ်စပ်ချင်းဆက်စပ်နေတယ်။ ဒီ ဘူးသီးတောင်နဲ့ မောင်းတောမြို့နယ်အတွင်း မှာ နေထိုင်ကြတဲ့ ပြည်ထောင်စုသားများဟာ များသောအားဖြင့် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားများဖြစ်ကြပြီး မူဆလင်မဲများ ဖြစ်ကြပါတယ်” ဟု အသံလွှင့်မိန့်ခွန်းတွင် ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုသည် မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုတစ်လျှောက်တွင် မြန်မာပြည် သူ လူထုကြီးအား ဦးဆောင်ခဲ့သော ကမ္ဘာကျော် မြန်မာ့ဝါရင့် ခေါင်းဆောင်ကြီး တစ်ဦးဖြစ်ပြီး ဗိုလ်နေဝင်းက ၁၉၆၂ မတ်လ (၂) ရက်နေ့က စစ်တပ်ဖြင့် အာဏာသိမ်းပြီး ရာထူးမှဖြုတ်ချကာ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံခဲ့ရသော်လည်း ၁၉၈၈ ခုနှစ် ဒီမိုကရေစီ အုံ့ကြွမှုကြီးကြောင့် ဗိုလ်နေဝင်း ၏ တစ်ပါတီအာဏာ ရှင်စနစ် ကျဆုံးချိန်တွင် ဦးနုသည် ဒီမိုကရေစီနှင့် ငြိမ်းချမ်းအဖွဲ့ချုပ်ကို

ဖွဲ့စည်းပြီး ၁၉၉၀ အတွေ့တွေ့ရွေး ကောက်ပွဲကြီးတွင် ဝင်ရောက် ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့သည်။

(၂) နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဟောင်း ဦးဗဆွေ၏ လူထုအစည်းအဝေးမိန့်ခွန်းကောက်နှုတ်ချက်

၁၉၅၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာ၊ ၃၊ ၄ ရက်နေ့များတွင် ဘူးသီးတောင်နှင့် မောင်းတောမြို့ လူထုအစည်းအဝေး၌ ထိုစဉ်ကနိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်နှင့်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဟောင်း ဦးဗဆွေက အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ခွန်းပြောကြားသည်။

“ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးစုများသည် လူနည်းစုဖြစ်ကြသော ရှမ်း၊ ချင်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ကယား၊ မွန်၊ ရခိုင်စသော တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများနှင့် တန်းတူ ဖြစ်ကြောင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် နှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက ရာဇဝင်အရ နေထိုင်လာခဲ့ကြောင်း ၎င်းတို့သည် သစ္စာ၊ သမာဓိနှင့်ပြည့်စုံကာ တိုင်းရင်းသား အခြားလူမျိုးများနှင့် ရင်းနှီးစွာ ချစ်ကြည်ကြကြောင်း “ရာဇဝင်အထောက်အထားများနှင့် မိန့်ကြားသွားခဲ့ပါသည်။

(၃) ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများနှင့် ပတ်သက်၍ ဝန်ကြီးချုပ်လက်အောက် နယ်ခြားဒေသအုပ်ချုပ်ရေးရုံးမှ ကြေညာချက်

ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများနှင့် ပတ်သက်၍ ဝန်ကြီးချုပ်လက်အောက် နယ်ခြားဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးရုံးမှ ၁၉၆၀ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် မြန်မာ့အသံ ရေဒီယိုမှ တစ်မျိုး နိုင်ငံပိုင်သတင်းစာမှ တစ်ဖွဲ့ကြေညာခဲ့ရာ (၂၀-၁၁-၆၀) နေ့စွဲပါ မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာမှ ကောက်နှုတ်ချက်အရ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

“မေယုနယ်ခြားခရိုင်မှာ ပါကစ္စတန်နှင့် နယ်ခြားချင်းထိစပ်နေပြီး လူဦးရေမှာလည်း အထူးများပြားသော ခရိုင်ဖြစ်ရာ ၎င်းဒေသတွင် နေထိုင်သူများမှာ မူဆလင်မိစ္ဆာများ၊ သားများဖြစ်သော ရိုဟင်ဂျာ၊ ရခိုင်၊ မြန်မာကြီးနှင့်တောင်ပေါ် သားများဖြစ်ကြသည့် ဦးနက်လူမျိုးများဖြစ်ကြကြောင်း။

နယ်ခြားအုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိချုပ် ရခိုင်တိုင်းမင်းကြီးနှင့် အဖွဲ့ဝင်များသည် မြို့နယ်သစ် ဖွင့်မည့် စခန်းများကိုလည်း သွားရောက်ကြည့်ရှုရာ ရောက်ရာအရပ်တိုင်းရှိ ကျေးရွာများမှ မွတ်ဆလင်မ် အမျိုးသားများဖြစ်သော ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးစုများက နယ်ခြားအုပ်ချုပ်ရေးအရာ ရှိများအား လှိုက်လှဲစွာ ကြိုဆိုကြောင်း။

ငှင်းအပြင် မေယုခရိုင်အတွင်းရှိ နယ်သူ၊ နယ်သားများက ပြည်ထောင်စုအတွက် သစ္စာရှိ စွာဖြင့် ပေးအပ်သောတာဝန်ကိုလည်း မသန်ထမ်းဆောင်ပါမည်ဟူ၍လည်း ရိုဟင်ဂျာခေါင်းဆောင် များ မော်လဝီ ဆရာကြီးများက ဘူးသီးတောင်နှင့် မောင်းတောမြို့များတွင် ကျင်းပပြုလုပ်သည် လူထုအစည်း အဝေးများ တွင်ဂတိပြုကြသေးကြောင်း ကြေညာခဲ့သည် ။

ရိုဟင်ဂျာလူထုသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးတွင် ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးအတွက်ပြည်ထောင်စု ၏ အနောက်ပိုင်းတွင် သူတို့၏ အသက်အိုးအိမ် စည်းစိမ်ဥစ္စာကို စွန့်လွှတ်၍ ရန်သူများအား သွေး၊ ချွေးနှင့် တိုက်ခိုက်ကြလေသည်။ ဂျပန်များသည် ရက်အနည်းငယ်အတွင်း ရခိုင်တောင်ပိုင်း ကို သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သော်လည်း မြောက်ဘက်သို့ ချီတက်လာသောအခါ စည်းရုံးလျက် အင်အား ကြီးမားသော ဤရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများ၏ ခုခံမှုကြောင့် သူတို့၏ ဆက်လက်ချီတက်မှုမှာ ရပ်စဲခဲ့ရ သည့်သာမက နောက်သို့ပင် ပြန်၍ ဆုတ်ခဲ့ရ၏။ ဂျပန်များသည် ဆက်လက်၍ ရခိုင်တိုင်း မြောက်ပိုင်းကို သိမ်းပိုက်ရန် ထပ်တလဲလဲကြိုးစားခဲ့သော်လည်း အချိုးအနှီ ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။ ဤ ရိုဟင်ဂျာများသည် အစဦးကပင်စ၍ ဂျပန်များကို ခုခံတိုက်ခိုက်လာခဲ့ကြောင်းကို ထင်ရှားစေ သောအချက်ဖြစ်သည်။ အမှန်စင်စစ်ဆိုလျှင် သူတို့၏ သူရသတ္တိနှင့် စွန့်စားမှုများသည် မြန်မာ ရာဇဝင်တွင် မှတ်တမ်းတင်၍ ကျန်ရှိခဲ့လေသည်။ သူတို့သည် တရားဥပဒေ အလိုက်သာ နေထိုင် တတ်ကြသူများဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးကိုမြတ်နိုးလိုလားကြသည်။ သစ္စာရှိကြသည်။ စိတ်ဝင်စား ဖွယ်ကောင်းသော ပြည်ထောင်စု လူမျိုးတစ်မျိုးပေတည်း။

(၄) စာပေဗိမာန်ထုတ် မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းအတွဲ (၉) ၁၉၆၄ခုနှစ် စာမျက်နှာ (၈၉)

ကောက်နှုတ်ချက် “ မေယုနယ်ခြားခရိုင်”

မေယု နယ်ခြားခရိုင်သည် နယ်ခြားအုပ်ချုပ်ရေးဌာနမှ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်ရန် ပြဌာန်းထားသော ခရိုင်နယ်ဖြစ်၏။ နယ်ခြားအုပ်ချုပ်ရေးကို နိုင်ငံတော်အစိုးရက ပြဌာန်းကြေညာပြီးနောက် မေယုနယ်ခြား ခရိုင် ကို လွှဲပြောင်းပေးခဲ့သည်။ သို့သော်အကြောင်းကြောင်း တို့ကြောင့် လက်တွေ့ အကောင်အထည် မဖော်နိုင်ခဲ့ပေ။ ၁၉၆၁ခုနှစ် မေလ(၃၀)ရက်နေ့တွင်မှစ၍ ထိရောက်သော အုပ်ချုပ်ရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ လေသည်။

မေယုနယ်ခြားခရိုင်သည် အရှေ့ပါကစ္စတန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံစပ်ကြားတွင်တည်ရှိသည်။ နတ်မြစ် အားဖြင့် နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ထားလျက်ရှိသည်။ မေယုနယ်ခြားခရိုင်သည် အနောက်ဘက်လားသော် အရှေ့ပါကစ္စတန်ရှေ့ဘက်လားသော် မယုမြစ်စိုင်းတင်ချောင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း တောင်ဘက်လားသော် ရခိုင်ကမ်းရိုးတန်း ဘက်လားပင်လင်အော်တို့ဖြင့် လည်းကောင်း မြောက်ဘက်လားသော် အရှေ့ပါကစ္စတန်အားဖြင့်လည်းကောင်း ပိုင်းခြားသတ်မှတ်သည်။ ယခင်ရခိုင်တိုင်းစစ်တွေခရိုင်အတွင်းရှိ ဘူးသီး တောင်မြို့နယ်၊ မောင်းတောမြို့နယ်နှင့် ရသေ့တောင်အနောက်မြို့နယ်များပါဝင်သော ဒေသဖြစ်သည်။ မယုတောင်တန်းကို ဗဟိုပြု မယုမြစ်နှင့် နတ်မြစ်ကြားရှိ နေရာများသည် မေယုနယ်ခြားခရိုင်အတွင်း ပါဝင်လေသည်။ မေယု နယ်ခြားခရိုင်သည် တောအထပ်ထပ်၊ တောင်အလျှို၊ လျှို၊ မြစ်ချောင်းအင်အိုင်များဖြင့် ရောယှက်ဝန်းရံလျက်ရှိသော ဒေသတစ်ခုဖြစ်၏။ မြောက်ဘက်တွင်မြင့်၍ တောင်ဘက်သို့ ဆင်ခြေလျှောက် ဖြည်းဖြည်း နိမ့်ဆင်းသွားသည်။ စိုင်းတင်တောင်နှင့် မယုတောင်တန်းဟူ၍ တောင်တန်းနှစ်ခုရှိပြီးလျှင် မယုမြစ် နှင့် နတ်မြစ်တည်းဟူသော ထင်ရှားသည့် မြစ်နှစ်သွယ်ကလည်း မြောက်ဘက်မှ တောင်ဘက်သို့ စီးဆင်းလေသည်။

မေယုနယ်ခြားခရိုင်တွင် လူဦးရေ(၄)သိန်းကျော်(၅)သိန်းနီးပါးရှိသည်။ များသောအားဖြင့် လယ်ယာ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းနှင့် တံငါလုပ်ငန်းများဖြင့်သာ အသက်မွေးကြသည်။ လူများစု

(၇၅%)မှာ ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးဖြစ်၍ ရခိုင်ဒိုင်းနက် မြို့၊ ခမီးစသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများလည်း နေထိုင်လျက်ရှိသည်။ ရိုဟင်ဂျာတို့သည် အစ္စလာမ်ဘာသာအယူဝါဒီများဖြစ်၏။ ရခိုင်လူမျိုးကား ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီများဖြစ်၍ ကျန်လူမျိုးစုများသည် နတ်ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ကြလေသည်။ လောလောဆယ်အားဖြင့် မေယုနယ်ခြားခရိုင် ၄၁ခုချုပ်ကို မောင်းတောမြို့တွင် ဖွင့်လှစ်ထားသည်။ ရခိုင်တပ်ပေါင်းစုမှူးသည် မေယုခရိုင်၏ လုံခြုံရေး ကာကွယ်ရေးငြိမ်းချမ်းရေး တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးတို့ကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် မေယုနယ်ခြားခရိုင်တွင် အထူးအားဖြင့် မောင်းတောမြို့၊ ဘူသီးတောင်မြို့များတွင် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အစိုးရရုံးများ အများအပြားထားရှိသည်။ ထို့ပြင် အစိုးရစာသင်ကျောင်းများလည်းရှိသည်။

(ဘူးသီးတောင်မြို့၊ မောင်းတောမြို့လည်းရှိ)

မေယုနယ်ခြားခရိုင်ဖွဲ့စည်းရခြင်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးတို့အတွက်ဖြစ်၏။ လောလောဆယ်အားဖြင့် မေယုနယ်ခြားခရိုင် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာပိုင်တို့ သည် အောက်ပါအချက်များကို အဓိကထား၍ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြသည်။ ယင်းတို့မှာ ဆူပူသောင်းကျန်းနေသော မူဂျာဟစ်သုပုန်များအား ထိရောက်စွာ နှိမ်နှင်းရန် တရားဥပဒေအပြင်ဘက်မှ နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆိုးသွမ်းလျှက်ရှိသော စီးပွားရေးသောင်းကျန်းသူများနှင့် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူ ကိစ္စများ ကို ထိရောက်စွာ အရေးယူခြင်း နယ်ခြားဒေသများတွင် တွေ့ကြုံရမြဲဖြစ်သည့် တရားဥပဒေမဲ့ ဝင်ရောက်သူများကို နိုင်နင်းစွာ တားဆီးပိတ်ပင်ရန် မေယုနယ်ခြားခရိုင်တွင် လူမျိုးရေးအားဖြင့်ဖြစ်စေ အယူဝါဒရေး အရဖြစ်စေ ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓါတ်မွေးမြူရေးကို အဓိကထား၍ တရားမျှတစွာ အုပ်ချုပ်သွားရန်နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ချမှတ်ထားသော ဝါဒအရ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံဖြစ်သည့် ပါကစ္စတန်အစိုးရနှင့် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုတိုးတက်ရေးအတွက် အစွမ်းကုန်ဆောင်ရွက်ရန်၊ မေယုနယ်ခြားခရိုင်တွင် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးနှင့် လုံခြုံရေးတိုးတက် ကောင်းမွန်လာသည့်နှင့်အမျှ အထူးလိုအပ်လျက်

ရိုသော တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုး ရေးလုပ်ငန်းများကို ဆက်လက်လုပ် ကိုင်သွားရန်၊ နယ်ခြားဒေသသို့ သွားရောက်အမှုထမ်းကြသည့် အမှုထမ်းများသည် လေးလေးနက်နက် ပြုပြင်၍ အတတ်နိုင်ဆုံး၊ သံတမန်စိတ်ဓါတ်ဖြင့် ဆောင်ရွက် သွားရန်၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ ပို့ထားသော အမှုထမ်း၊ အရာထမ်းအားလုံးသည် နယ်ခြားအုပ်ချုပ်ရေး ဦးဆောင်မှုအောက်တွင် တလုံးတစည်းတည်း စုပေါင်းကြ၍ ပြဿနာအရပ်ရပ်ကို ညီညာစွာ ရင်ဆိုင် ဖြေရှင်းသွားရန် စသည်တို့ဖြစ် လေသည်။

မေယုနယ်ခြားခရိုင်ကို ဤသို့နယ်ခြားခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်လာခဲ့ရာခြင်း ကြောင့် အခြေအနေများတိုးတက်ကောင်းမွန်လာခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း မေယုနယ်ခြားခရိုင်ကို စစ်တွေခရိုင် အတွင်းသို့ ပြန်လည် သွတ်သွင်းပြီးလျှင် ပြည်ထဲရေးဌာန၏အုပ်ချုပ်မှုအောက်သို့ ပြန်လည်ထားရှိရန် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်လွှတ်တော်အစိုးရအဖွဲ့က ဆုံးဖြတ်ခဲ့၍ ၁၉၆၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်နေ့တွင် လွှဲပြောင်း ပေးခဲ့လေသည်။

(၅) မြန်မာ့အသံ တိုင်းရင်းသားအစီစဉ်နှင့် ရိုဟင်ဂျာတိုင်းရင်းသားတို့၏ အသံလွှင့်အစီအစဉ် ၁၉၆၁ ခုနှစ် မေလ(၁၅)ရက်နေ့မှစ၍ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးစုကို မြန်မာအစိုးရက လူနည်းစု လူမျိုးစု တစ်မျိုးအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုလျှက် မြန်မာ့အသံ တိုင်းရင်းသားအစီအစဉ်မှ ရိုဟင်ဂျာ ဘာသာဖြင့် စတင် အသံလွှင့်ခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။ အသံလွှင့်ရာတွင် တစ်ပတ်လျှင်(၃) ကြိမ်ကျစီ ဒုတိယမြန်မာပိုင်း အစီအစဉ်မှ ညနေ (၅:၃၀)နာရီ အချိန်တွင် လှိုင်းတိုမီတာ ၆၂.၇ မှ ရိုဟင်ဂျာဘာသာဖြင့် အသံလွှင့်ခဲ့ကြပါသည်။

(က) ပြန်ကြားရေးနှင့် အသံလွှင့်ဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးဦးကျော်ငြိမ်းရေး အနှစ်(၃၀) မြန်မာအသံ စာအုပ်စာမျက်နှာ (၇၁)မှ ကောက်နုတ်ချက်။

“အသံလွှင့်ချိန်များကို ရုတ်တရက်အားဖြင့် တိုးခဲ့ခြင်းမပြုနိုင်သေးသော်လည်း တိုင်းရင်း သားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို ရှေးရှု၍ တိုင်းရင်းသားဘာသာအစီအစဉ်များတွင် လက်ရှိ အသံလွှင့်နေသော ဘာသာများအပြင် နောက်ထပ်ဘာသာစကားလေးမျိုးကို တိုးခဲ့အသံလွှင့်ရန်အဖို့ရ

အဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက် အရ ၁၉၆၁ ခုနှစ် မေလ(၁၅)ရက်နေ့တွင် မွန်ဘာသာ၊ လားဟူဘာသာနှင့် ရိုဟင်ဂျာဘာသာ အစီအစဉ် များကို တစ်ဘာသာလျှင် ၁၀ မိနစ်စီ စတင်အသံလွှင့်ခဲ့ပါသည်။

(၁) ၁၉၇၁ ခု ဖေဖော်ဝါရီလထုတ် သောတရှင်မဂ္ဂဇင်း မြန်မာ့အသံ (၂၅)နှစ်မြောက် ငွေရတုသဘင် စာအုပ်စာမျက် (၅၅)မှ ကောက်နုတ်ချက်။

မြန်မာ့အသံမှ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားဖြင့် အစီအစဉ်များကို ၁၉၄၇ ခုမှ စတင်၍ အသံလွှင့်ခဲ့ရာ ထိုအခါ ရှမ်းဘာသာအစီအစဉ်များကို တနင်္လာနေ့မှအပ နေ့စဉ် (၁၀)မိနစ် ကချင်ဘာသာ အစီအစဉ် များကို တစ်ပတ်လျှင် တစ်ကြိမ်လျှင် (၁၂)မိနစ်အသံလွှင့်ခဲ့ပါသည်။

စတင်အသံလွှင့်သည့်နေ့စွဲများ

(က)	ရှမ်းဘာသာ	၁၇-၆-၄၇
(ခ)	ကချင်ဘာသာ	၁၅-၈-၄၇
(ဂ)	စကောကရင်ဘာသာ	၁-၁-၄၈
(ဃ)	ပိုးကရင်ဘာသာ	၁-၅-၄၈
(င)	ချင်းဘာသာ	၁၅-၉-၅၉
(စ)	မွန်ဘာသာ	၁၅-၅-၆၁
(ဇ)	လားဟူဘာသာ	၁၅-၅-၆၁
(ဈ)	ရိုဟင်ဂျာဘာသာ	၁၅-၅-၆၁
(ည)	ကယားဘာသာ	၁-၁၁-၆၁

အထက်ဖော်ပြပါ ဘာသာစကားအစီအစဉ်များအနက် မွန်၊ ပအိုဝ်း၊ လားဟူနှင့် ရိုဟင်ဂျာ ဘာသာ အစီအစဉ်များကို ဦးနေဝင်း၏ တော်လှန်ရေးအစိုးရက ၁-၁၀-၆၅ခုနေ့တွင် ရပ်ဆိုင်း ခဲ့သည်။

(ဂ)၁-၆-၆၃ နေ့ထုတ် မြန်မာ့အသံ သောတရှင်မဂ္ဂဇင်း အတွဲ(၄) အမှတ်(၁၉)မှ ကောက် နုတ်ချက်။

ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တိုင်း ညနေပိုင်း ဒုတိယမြန်မာပိုင်း

(၅:၃၀) နယ်ခြားဒေသလူမျိုးစု (ရိုဟင်ဂျာ)

(၅:၄၀) ချင်းဘာသာဖြင့် သတင်း

(၅:၅၀) ကချင်ဘာသာသတင်း

(၆:၀၀) ကရင်ဘာသာအစီအစဉ်

(၆:၁၀) ရှမ်းဘာသာသတင်း

(၆:၂၀) ဈေးနှုန်းသတင်း

(၆:၃၀) ကာလပေါ်တေးသီးချင်းစသည်ဖြင့်

ထိုသို့ ရိုဟင်ဂျာစကားဖြင့် မြန်မာ့အသံ တိုင်းရင်းသားအစီအစဉ်မှ အစိုးရ၏ ခွင့်ပြုချက် ဖြင့် အသံလွှင့်ရခဲ့သည် အထောက်အထားများအခြားအခြားသော စာအုပ်များတွင်လည်း တွေ့ရှိ ရပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာ ဘာသာစကားဖြင့် သတင်းထုတ်လွှင့်ဖတ်ကြားသူ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးမှာ ဦးဘထွန်း (ဘူးသီးတောင်မြို့) ဖြစ်ပါသည်။

(၆) ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပညာရေးနှင့် စိတ်ဓါတ်ရေးရာ
ညွှန်ကြားရေးမှူးရုံးမှ

(၁၈-၇-၆၁)ခု နေ့ထုတ် တပ်မတော်ခေတ်ရေးစာစောင် အတွဲ (၁၂)

အမှတ်(၆)မှ ကောက်နုတ်ချက် (စာမျက်နှာ ၃၂-၅၈)

“မေယုနယ်မှာလေ တယ်လိုအခြေရှိပါလိမ့်”

(၁) လူဦးရေနှင့် အလုပ်အကိုင်

မေယုခရိုင် နယ်ခြားဒေသတွင် နေထိုင်၍ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုလုပ်နေထိုင်ကြ သည့် လူဦးရေမှာ (၄) သိန်းကျော်မှ (၅) သိန်းနီးပါးရှိပါသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များသည် များသောအား ဖြင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုး ရေးလုပ်ငန်းနှင့် တံငါလုပ်ငန်းများဖြင့်သာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း

ပြုလုပ်နေထိုင်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

(၂) မေယုခရိုင်အတွင်းတွင် နေထိုင်လုပ်ကိုင် စားသောက်ကြသော လူဦးရေမှာ (၄) သိန်းကျော် (၅) သိန်းနီးပါး ခန့်ရှိသည်နှင့်အမျှ လူနေအိမ်ခြေပေါင်းမှာ တစ်သိန်းကျော်ခန့် ရှိသည်ဟု သိရပေသည်။ ထိုမျှသော လူနေအိမ်ခြေမှာ အစိုးရရုံးစိုက်သည့် အဆောက်အအုံများမှအပ ကျန်ရှိသည့်အိမ်ခြေများမှာ အိမ်ကြီး အိမ်ကောင်းရှားပါးပြီး ပြည်မရှိ သာမန်ရွာငယ်လေးများတွင် တည်ဆောက်လေ့ရှိသော ခနီမိုး၊ သက်ကယ်မိုး၊ ဝါးတိုင်၊ မမေတိုင်များဖြင့် ဝါးထရံကာ၊ ဝါးထရံခင်းလျက် ပေအစိတ်မျှလောက်သော ကျယ်ဝန်းသည့် ဝါးအိမ်ငယ်ကလေးများကိုသာ တွေ့ရပေသည်။

(၃) လူမျိုးများ

မေယုခရိုင် မောင်တော၊ ဘူးသီးတောင်၊ ရသေ့တောင် အနောက်မြောက်မြို့နယ်များတွင် အများ အားဖြင့် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားများ နေထိုင်ကြပြီး လူည်းစုအားဖြင့် ရခိုင်၊ ဒိုင်းနက်မြို့၊ ခမ္ဘိုးစသော လူနည်းစုများပါ စုပေါင်းနေထိုင်ကြသည့် ခရိုင်ဒေသတစ်ခုပင်ဖြစ်ပေသည်။

(၄) ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ

မေယုနယ်ခြားခရိုင်အတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြသော လူမျိုးများမှာ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး၊ ရခိုင်လူမျိုး၊ ဒိုင်းနက်လူမျိုး၊ မြို့လူမျိုး၊ ခမ္ဘိုးလူမျိုးစသော လူမျိုးစုများဖြစ်ကြပြီး စုစုပေါင်းနေထိုင်လျက်ရှိကြသည်။ ရိုဟင်ဂျာ များသည်(၇၅%)ခန့်ရှိကြပြီး အစ္စလာမ်ဘာသာကို ကိုးကွယ်ကြ၏။ ရခိုင် လူမျိုးများက ဗုဒ္ဓ ဘာသာကို ကိုးကွယ်ပြီး ကျန်လူမျိုးများမှာ အများအားဖြင့် နတ်များကို ကိုးကွယ်ကြသည်။ ရိုဟင်ဂျာ များနေထိုင်သော ရွာများတွင်မူကား ရွာကြီးတစ်ရွာလျှင်အနည်းဆုံး အစ္စလာမ် ဗလီဝတ်ကျောင်းတော် တစ်ခုစီမျှရှိကြလေသည်။

မြန်မာတပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသား ရိုဟင်ဂျာများ

မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရရှိပြီး ဗမာများ တောခိုသွားသကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများလည်း မိမိတို့၏အခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးခံနေခဲ့ရသောကြောင့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုအသီးသီးလည်း တောခိုပြီး လက်နက်ကိုင်ကာ ဦးနှုတ် အဆပလ အစိုးရကို တော်လှန်ပုန်ကန်ခဲ့ပါသည်။ ကရင်ပြည်နယ်ဘက်မှ ကရင်များ လက်နက်ကိုင်တောခိုသွား သကဲ့သို့၊ ကချင်ပြည်နယ်ဘက်မှ ကချင်များ၊ ကယားပြည်နယ် ဘက်မှ ကယားများ မွန်ပြည်နယ်မှ မွန်များ၊ ရှမ်းပြည်နယ်မှ ရှမ်းများလည်း အသီးသီးတောခိုကြပြီး မိမိတို့၏ အခွင့်အရေးများ ရရှိရန်တိုက်ပွဲ ဝင်နေခဲ့ကြခြင်းသည် ယနေ့တိုင်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ရိုဟင်ဂျာများသည် လည်းမိမိတို့၏ အခွင့်အရေးများဆုံးရှုံးနေခဲ့ရသောကြောင့် လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးနောက်ပိုင်း ရိုဟင်ဂျာမျိုးချစ်လူငယ်တစ်ချို့ ‘မူဂျာဟစ်’အမည်ဖြင့် လက်နက်ကိုင်ကာ ရခိုင်ပြည်နယ် မောင်းတော၊ ဘူးသီးတောင်ဒေသကို အခြေခံပြီး အဆပလအစိုးရကို တော်လှန်ပုန်ကန်ခဲ့ပါသည်။ ထိုစဉ်က ဦးနုအစိုးရလည်း ထိုလက်နက် ကိုင် ရိုဟင်ဂျာများကို တိုက်ခိုက်ပြီး ချေမှုန်းပစ်နိုင်သည့် အခြေအနေမရှိခဲ့သောကြောင့် ရိုဟင်ဂျာလူထုကို စည်းရုံး ကာထိုလက်နက်ကိုင်သူများ လက်နက်ချပြီး အလင်းဝင်လာရန် ကတိကဝတ်အမျိုးမျိုးပေး စည်းရုံး သိမ်းသွင်းခဲ့ပါသည်။ ထိုလက်နက်ချပွဲကို ထိုစဉ်က ဒုတိယတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်မှူးချုပ်အောင်ကြီး တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။

၁၉၆၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ (၄)ရက်နေ့ မောင်းတောမြို့ မူဂျာဟစ်သောင်းကျန်းသူများ လက်နက်ချ အလင်းဝင် အခန်းအနား၌ ဒုတိယတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်မှူးချုပ်အောင်ကြီး မိန့်ကြား သည့် မိန့်ခွန်းအပြည့်အစုံကို (၈-၇-၆၁) နေ့ထုတ် မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာစာမျက်နှာ (၅၊ ၆)တွင် ရေးသားထားသည့်အတိုင်း ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

“မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရတဲ့အချိန်ကစပြီး ယနေ့တိုင်အောင် မောင်းတောဒေသ

တဝိုက်မှာ တော်လှန်ရေး ဆိုပြီးတော့ အစိုးရကို လက်နက်ကိုင်ပြီး တိုက်ခိုက်ခဲ့တဲ့ ရဲဘော်အပေါင်း တို့ရဲ့ ယခုအလင်း ဝင်အခန်းအနားမှာ ကျွန်တော် စကားအနည်းငယ် ပြောလိုပါတယ်။ ကျွန်တော် ပထမဦးဆုံးပြောချင်တဲ့ စကားကတော့ ကျွန်တော်တို့ မေယုခရိုင်က နယ်သူ၊ နယ်သား အားလုံးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သက်ဆိုင်နေတဲ့ အချက်ပဲဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဒီမေယုခရိုင် ဟာဆိုရင် အနောက်ဘက်မှာ ပါကစ္စတန်နယ်စပ်နဲ့ နယ်နမိတ် ချင်းဆက်စပ်နေပါတယ်။ နယ်နမိတ်ချင်း ဆက်နေတဲ့အလျောက် ဒီနယ်နမိတ်ရဲ့ အရှေ့ဘက်နဲ့ အနောက်ဘက်မှာအစွဲလွှာမ ဘာသာကို ယုံကြည်သက်ဝင်တဲ့ လူမျိုးစုများရှိပါတယ်။ အနောက်ဘက်မှာရှိတဲ့ လူတွေကို ပါကစ္စတန်လို့ခေါ်ပြီး အရှေ့ဘက်မှာရှိတဲ့ မြန်မာပြည်မှာ နေထိုင်တဲ့လူတွေကို 'ရိုဟင်ဂျာ' လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်နည်းနည်းပြောချင်တာကတော့ အခုလို ပါကစ္စတန်နှင့် ဆက်စပ်နေတဲ့ ဒီနယ် တစ်နယ်ထဲမှာ ဒီလူမျိုး တစ်မျိုးတည်း တိုင်းပြည်နှစ်ပြည်ခွဲပြီးရှိနေတာ မဟုတ်ပါဘူး။ တရုတ်ပြည်နဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ နယ်မှာလည်း ဒီလိုပဲ လူမျိုးချင်း ဆက်နေတာရှိတယ်။ ဥပမာ ကချင်ပြည်နယ်မှာဆိုရင် လီဆူးဆိုတဲ့ လူမျိုးရှိတယ်။ တရုတ်ပြည်ဘက်မှာလည်း လီဆူး တွေရှိတယ်။ မြန်မာပြည်ဘက်မှာ အီကော တွေရှိတယ်။ တရုတ်ပြည်ဘက်မှာလည်း အီကော တွေရှိတယ်။ မြန်မာပြည်မှာ လဝ တွေရှိသလို တရုတ်ပြည်ဘက်မှာလည်း လဝတွေရှိတယ်။ ဒီလိုပဲ မြန်မာပြည်ဘက်မှာလည်း ရှမ်းတွေရှိသလို တရုတ်ပြည်ဘက်မှာလည်း တိုင်ဆိုတဲ့ ရှမ်းတွေ ရှိတာပါပဲ။ ဒီလူတွေ ဟာ စကားတစ်မျိုးတည်းရှိတယ်။ ဘာသာလည်းတူတယ်။ ကိုးကွယ်တာ ချင်းလည်း အားလုံးတူတယ်။ ပါကစ္စတန်ဘက်မှာ ဘာသာရေးအားဖြင့် တူတဲ့လူတွေရှိသလို မြန်မာ ပြည်ရဲ့ ဒီနယ်ထဲမှာလည်း ရိုဟင်ဂျာဆိုတဲ့ လူမျိုးတွေရှိတယ်။

အခုဒီမှာ ကြွရောက်လာတဲ့ ပရိသတ်စုံတဲ့အချိန်မှာ ကျွန်တော်တို့ တည့်တည့်လင်းလင်း ပြော ချင်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဒီနယ်စပ်ကလူတွေဟာ ဟိုဘက်နဲ့ ဒီဘက်ဆွေမျိုးတွေရှိတယ်။ ဆွေမျိုးတွေ ရှိနေပေမယ့် ဟိုဘက်မှာ ရှိတဲ့လူတွေဟာလည်း မြန်မာပြည်ထောင်စုသားတွေပဲ ဖြစ်ရမယ်။ ဒီအတိုင်း နယ်စပ်မှာရှိတဲ့ လူတွေ ဟာတိတိကျကျ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းစိတ်ကို ယတိ

ဖြတ်ထားဖို့လိုတယ်။ ဥပမာ-ကချင်ပြည်နယ် ကိုကြည့်ရင် အချို့က ကချင်နယ်သူနယ်သားတွေရဲ့ ဆွေမျိုးတွေဟာ ဟိုဘက် တရုတ်ပြည်မှာရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဟိုဘက်မှာရှိတဲ့ ကချင်လူမျိုးတွေဟာ တရုတ်ဖြစ်ပြီးတော့ ဒီဘက်ကမ်းမှာရှိတဲ့ ကချင်လူမျိုးဟာ ဗမာဖြစ်တယ်။ တစ်ချို့ဆိုရင် သမီးယောက်ဖတော်တယ်။ ဒီလိုတော်တာတွေ ရှိနေပေမယ့်လို့ လူမျိုးအားဖြင့်၊ သဘာဝအားဖြင့် တူတော်ပေမယ့်လို့ တိုင်းပြည်အနေနဲ့ကတော့ ကွဲသွားပြီ။ အဲဒါကို ကျွန်တော်တို့ ပြတ်ပြတ်သားသားသိဖို့လို တယ်။ ဒီအတိုင်းပဲ ကျွန်တော်တို့နယ်အတွင်းမှာရှိတဲ့ ရိုဟင်ဂျာဆိုတဲ့လူတွေဟာ မြန်မာပြည်ထောင်စုကို သစ္စာစောင့်သိပြီးတော့ အနောက်ဘက်မှာရှိတဲ့ လူတွေဟာ ပါကစ္စတန်ကို သစ္စာစောင့်သိမှလည်းသဘာဝကျ တယ်။ အခုကြွရောက်လာတဲ့ မေယုခရိုင်က မြို့မိမြို့ဖများနဲ့ ရဲဘော်တွေကို ကျွန်တော်ပြောချင်တာကတော့ အနောက်ဘက်ပါကစ္စတန်မှာ ရဲဘော်တို့ဆွေမျိုးတွေရှိချင်ရှိမယ်။ ယောက်ကွမတွေရှိချင်ရှိမယ်။ သားသမီးတွေ ရှိချင်ရှိမယ်။ အဲဒီတော့ ဆွေမျိုးတော်တာက တော်တာပဲ။ သို့ပေမယ့်လို့ လူမျိုးအနေနဲ့တော့ ရဲဘော်တို့ဟာ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်သားတွေ ဖြစ်တဲ့အတိုင်း ပြည်ထောင်စုကို သစ္စာစောင့်သိရမယ်ဆိုတာကို ယတိပြတ်ဆုံး ဖြတ်ထားစေချင်ပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့နဲ့ ဆွေမျိုးတော်တာက တော်တာပဲ။ သို့ပေမယ့်လို့ လူမျိုး အနေနဲ့က ရဲဘော်တို့ဟာ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်သားတွေ ဖြစ်တဲ့အတိုင်း ပြည်ထောင်စုကို သစ္စာစောင့် သိရမယ်ဆိုတာကို ယတိပြတ်ဆုံးဖြတ်ထား စေချင်ပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့နဲ့ ဆွေမျိုးတော်တဲ့သူတွေ ပါကစ္စတန် မှာရှိနေရင် သူတို့လည်း သူတို့ဆွေမျိုးတွေ ကျွန်တော်တို့ဘက်မှာရှိနေကြပေမယ့်လို့ ပါကစ္စတန်ကိုသာ သူတို့သစ္စာ စောင့်ကြရလိမ့်မယ်။ အဲဒါမှ သဘာဝကျတယ်။ ဒီသဘောကို အခုကြွလာတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာ နီးစပ်ရာ လူတွေကို သေသေချာချာ တိတိကျကျ ပြောကြပါ။ ယတိပြတ်ဆုံးဖြတ်ထားကြပါလို့ ကျွန်တော် တောင်းပန်ပါတယ်။

“မှားတဲ့အခါလည်း မှားမယ်”

ဒီဟာနဲ့ပတ်သက်ပြီးတော့ အရင်တုန်းက ရာဇဝင်လေးကို ကျွန်တော်နည်းနည်း ပြောချင်ပါတယ်။ အရင်တုန်းကဆိုရင် ခင်ဗျားတို့အားလုံး သိတဲ့အတိုင်းပဲ။ မြန်မာပြည်မှာရှိတဲ့ လူတွေဟာ

ဒီမှာရှိတဲ့ ရိုဟင်ဂျာ ဆိုတဲ့လူတွေကို မူဂျာဟစ်တွေဆိုပြီးတော့၊ မွတ်စလင်တွေဆိုပြီးတော့ ဒီလူတွေဟာ ပါကစ္စတန်နဲ့ ပေါင်းချင်တဲ့ လူတွေလို့ပဲ သဘောထားကြတယ်။ ဒီမှာရှိတဲ့ လူအချို့ကလည်း ဒို့ဟာ မူဆလင်တွေဖြစ်တဲ့ အတိုင်း အရှေ့ပါကစ္စတန်နဲ့ ပေါင်းမယ်လို့ ယူဆကြတယ်။ အဲဒါကို အကြောင်းပြပြီးတော့ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုတွေကလည်း ဂျာမဏီလက်ထက်က ဆူဒန်စန်နယ် လုပ်သလို ပါကစ္စတန်နယ်ဖြစ်ဖို့ ကြိုးစားကြတယ်။ ဒါဟာအမှန်စင်စစ်က သဘာဝလည်းမကျဘူး၊ ဖြစ်လည်းမဖြစ်နိုင်ဘူး၊ အရင်တုန်းက ဂျာမဏီ ပြည်မှာဖြစ် တယ်ဆိုတာကလည်း ဒါဟာစစ်မဖြစ်ခင်က အခြေအနေဖြစ်ပါတယ်။ စစ်ပြီးနောက်ပိုင်း မှာဆိုရင် ဒါမှီဟာ မရှိတော့ပါဘူး၊ ပါကစ္စတန်ရဲ့အယူအဆ သဘောထားဟာဆိုရင် အင်မတန်မှ မှန်တယ်။ ဥပမာ ကျီးကျွန်း ကိစ္စဆိုရင်သူတို့က တောင်း တောင်မတောင်းဘဲနဲ့ ဒီအရှေ့ပါကစ္စတန်ထဲကို မေယူခရိုင်က ပေါင်းချင်တယ်ဆိုတာမျိုးကိုတော့ ပါကစ္စတန်က စဉ်းတောင်စဉ်းစားရဲမှာ မဟုတ်ဘူး၊ စဉ်းလည်း မစဉ်းစားပါဘူး၊ ဒီလိုပဲ တရုတ်ပြည်မှာရှိတဲ့လူတွေကလည်း ဒီဘက်မှာရှိတဲ့လူတွေကလည်း ဒီဘက်မှာရှိတဲ့ကချင်တွေဟာ ပြည်နယ်ထဲက ကချင်တွေနဲ့ လူမျိုးတူတယ်ဆို ပြီးကချင်ပြည်နယ်ကို ယူနန်နယ်ထဲ ထည့်ပါလို့ မတောင်းနိုင်ဘူး။ ဒီခေတ်မှာ ဒါမျိုးမရှိဘူး။ အရင်တုန်းကတော့ ဟုတ်တယ်။ ဗမာပြည်ပက အချို့ကလည်း ပါကစ္စတန်ဘက်ကို ခြေတစ်လှမ်းလှမ်းနေတယ်ဆိုတာလည်း ဟုတ်သလောက် ဟုတ်ယ်။ အဲဒါတွေအားလုံး မှားတာပါပဲ၊ ပြည်ပက တစ်ချို့လူလည်းမှားတယ်။ ဒီမှာရှိတဲ့ လူတစ်ချို့လည်း မှားတယ်။

လူနည်းစု လူမျိုးစု

အဲဒီတော့ ဒီနေ့ ဒီအချိန်ကစပြီးတော့ ကျွန်တော်ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြောချင်တယ်မေယူခရိုင်ကို ကျွန်တော်တို့က ပြည်ထောင်စုထဲမှာရှိတဲ့ လူနည်းစု လူမျိုးစုတစ်ခုလို့ သဘောထားမယ်။ ဒါတိတိကျကျ ပြောမယ်။ ဒီကလူတွေကလည်း မိမိတို့ကိုယ်မိမိတို့ လူနည်းစုလို့ သဘော

ထားကြပါ။ အဲဒါမှလည်း ဒီတိုင်းပြည်မှာ ဒီရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာတဲ့ သဘောကို ရောက်မယ်။

အဲဒီတော့ အရင်တုန်းက ကျွန်တော်တို့ မှားခဲ့တာတွေရှိရင် ခင်ဗျားတို့အားလုံးမေ့ကြ။ ဥပမာ ကျွန်တော်တို့ ဟိုတုန်းကစစ်ဆင်ရေးတွေ ဘာတွေလုပ်ရင် အရပ်က ရွာတွေဘာ တွေ့မီးရှို့တာမျိုး ဖြစ်ချင် ဖြစ်မယ်။ ရှိသင့်လို့ရှိတာမျိုးလည်းဖြစ်မယ်။ ဒီအမှားမျိုးတွေရှိခဲ့ရင် အခုဒါကို မေ့လိုက်ကြပါ။ ဒီအချိန်ကစပြီး ခင်ဗျားတို့ မေယုခရိုင်ကလူတွေဟာ ဒို့ဟာ ဗမာပြည်ထောင်စု သား၊ ဒို့သစ္စာစောင့်သိမယ့် နိုင်ငံဟာ ဗမာပြည်ထောင်စု၊ ဒို့ဟာ ဗမာပြည်ထောင်စုထဲက လူမျိုးစု တစ်စုလို့ပဲ သဘောထားကြပါ။ ဒါမှလည်း ဒီနယ်ဟာ ရှေ့ကိုအေးချမ်းသာယာတဲ့ နယ်မြေဖြစ် လာမယ်။ ဒီသဘောကို တစ်ချို့နားမလည်သေးတဲ့၊ သဘောမပေါက် သေးတဲ့လူတွေရှိရင် သဘောထားပြောင်းကြဖို့၊ ပြောင်းအောင်ကြိုးစားကြ။ ဒီမှာ ရှိနေကြတဲ့ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့တွေ ဘာသာရေးအဖွဲ့တွေ၊ မော်လဝီဆရာတွေ၊ ဒီမှာရှိတဲ့ လူကြီးတွေ၊ ဒီမှာရှိတဲ့ အရင်တုန်းက ရဲဘော်ဟောင်းတွေ၊ ခုနတုန်းကလို့ ရိုဟင်ဂျာတို့၊ မူဂျာဟစ်ဆိုတဲ့ ရဲဘော်ဟောင်းတွေကို ကျွန်တော်မေတ္တာရပ်ခံပါတယ်။ ရှေ့လျှောက်ဆိုလို့ရှိရင် ခင်ဗျားတို့က မြန်မာပြည်ထောင်စု လူမျိုးငယ် တစ်ခုအဖြစ်နဲ့ ကိုယ့်ရပ်ရွာဒေသ အေးချမ်းသာယာအောင်၊ ကိုယ့်ရပ်ရွာဒေသ တိုးတက်အောင်၊ ကိုယ်ရပ်ရွာဒေသမှာရှိတဲ့ လူတွေ ပညာတက်အောင်၊ ကျန်းမာအောင် ကျွန်တော်တို့ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက် ကြမယ်။ ဒါကျွန်တော်ပြောလိုတဲ့ ပထမအချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဆွေရင်းမျိုးရင်းပမာ

ဒုတိယ ကျွန်တော်ပြောလိုတဲ့ အချက်ကတော့ ဒီနယ်ရဲ့ အခြေအနေကို ကျွန်တော်တို့ တပ်မတော် အနေနဲ့ ယေဘုယျသုံးသပ်ချက်ကို ပြောပါမယ်။ ခင်ဗျားတို့အားလုံးသိတဲ့အတိုင်းပဲ ဒီမေယုခရိုင်ဟာ လူဦးရေအားဖြင့် (၄)သိန်းကျော် (၅)သိန်းနီးပါးရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့ ဒီနယ်မှာ လုပ်ကိုင်စားသောက်တာဟာ လယ်ယာချောင်းမြောင်းပဲရှိတယ်။ အဲဒီတော့ ဒီနယ်မှာရှိတဲ့

လူဦးရေနဲ့ ခင်ဗျားကိုလယ်နဲ့ဆိုရင် လူဦးရေက တော်တော်လေးများနေတယ်။ ဒီတော့ စားတဲ့ပါးစပ်ပေါက်က ပိုများတဲ့အတွက် ဒီနယ်ဟာ အလိုလိုဆင်းရဲမှာပဲ။ အဲဒီတော့ ဒီနယ် ကလူတွေဟာ တစ်နှစ်လုံး လုံချည်ဆိုလို့ နှစ်ထည်သုံးထည်အပြင် ပိုပြီးမလဲနိုင်ဘူး။ ခင်ဗျားတို့ ဆင်းရဲတယ်။ အများအားဖြင့်ဆိုလို့ရင် ဆင်းရဲသားတွေက ဒီနယ်မှာများတယ်။ ယေဘုယျစီးပွား ရေးသုံးသပ်ချက် ဖြစ်ပါတယ်။ ပြည်ထောင်စုရဲ့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းတစ်ခုအဖြစ်နဲ့ ပြည်ထောင်စု သားများ ဆင်းရဲတာတွေကို ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ကိုယ်ချင်းစာပါတယ်။ အဲဒီတော့ ဒီနယ်ရဲ့ စီးပွားရေး ကိုကျွန်တော်တို့ မေယုနယ်ခြား ဒေသအုပ်ချုပ်ရေးက တာဝန်ခံပြီး ဒီနယ်ရဲ့ တိုးတက် ရာ တိုးတက်ကြောင်းကို ပြည်ထောင်စုရဲ့ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုအနေနဲ့ ကျွန်တော်တို့ တာဝန်ခံပြီး လုပ်ဖို့ အစီအစဉ်တွေရှိတယ်။ အဲဒီ တော့ဒီနယ်မှာရှိတဲ့ လူတွေရဲ့ စီးပွားရေး တိုးတက်အောင် လုပ်တဲ့နေရာမှာ ကျွန်တော်တို့နယ်ခြားဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးဌာနက တာဝန်ခံတွေကို ကိုယ်ရဲ့ အုပ်ချုပ်ရေးကိုယ်ရဲ့ ဆွေမျိုး အရင်းအချာတွေ၊ ကိုယ်ရဲ့လူကြီးတွေ ကိုယ်ရဲ့အစိုးရ တွေလို သဘောထားပြီးတော့ ခင်ဗျားတို့ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ကြပါ။ ကျွန်တော်တို့လည်းပဲ ဒီဒေသမှာ ဆွေမျိုး အရင်းတွေလို သဘောထားပြီး ဆောင်ရွက်ပါမယ်။

စီးပွားရေးတိုးတက်မှု

ခင်ဗျားတို့နှင့် ကျွန်တော်တို့အုပ်ချုပ်ရေးဘက် တာဝန်ခံတွေဟာ ဘာသာချင်း မတူတာ မျိုးတွေ၊ ဓလေ့ထုံးစံမတူတာ၊ စကားနဲ့နဲ့ကွာတာမျိုးတွေဟာ ဘာမှကြီးကျယ်တဲ့ ကိစ္စမဟုတ်ပါဘူး။ အမေရိကန်မှာ လည်းဒီလိုကွဲလွဲမှုတွေ အများကြီးရှိတယ်။ အင်္ဂလန်မှာလည်း ကွဲလွဲမှုတွေရှိတာပဲ။ ရုရှားမှာလည်း ဒီလိုကွဲလွဲမှု တွေရှိတာပဲ။ တရုတ်မှာလည်း ရှိတာပဲ။ ခင်ဗျားတို့မြင်တဲ့ အိန္ဒိယတို့ ပါကစ္စတန်တို့လည်း ဒီလိုပဲ ဘာသာကွဲ တာ၊ စကားကွဲတာရှိတာပဲ။ ရှိပေမယ့်လို့ ပူးပေါင်းလုပ်ကြရ တာပဲ။ ခင်ဗျားတို့ကလည်း ကျွန်တော်တို့ဆီမှာ ရှိနေတဲ့ ကွဲလွဲမှုကလေးတွေကို အကြီး အကျယ် မလုပ်ဘဲနဲ့ ဆွေမျိုးသားချင်းတစ်စုလို သဘောထားပြီးတော့ တိုးတက်အောင်ပူးပေါင်းလုပ်ကြပါ။ နယ်ခြားဒေသအုပ်ချုပ်ရေး တာဝန်ရှိသူတွေ အနေနဲ့ ခင်ဗျားတို့ရဲ့ တိုးတက်မှုကို အင်တိုက်အား

တိုက် ဆောင်ရွက်ဖို့ အဆင်သင့်ရှိပါတယ်။ ဒီကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ စီးပွားရေး တိုးတက်မှု အခြေအနေနဲ့ အရေး ကြီးတဲ့ အချက်တစ်ချက်ပြောပြပါမယ်။

ဘာလဲဆိုရင် ဒီဒေသရဲ့လုံခြုံမှုအရေးကြီးတယ်။ ဒီဒေသရဲ့ လုံခြုံရေးမရလို့ရှိရင် ကျွန်တော်တို့ ဘယ်လောက်ပဲ ကြိုးစားပြီး တိုးတက်အောင်လုပ်လုပ် ဒီနယ်ဟာ တိုးတက်ဖို့ အင်မတန်ခက်တယ်။ အဲဒါ ကြောင့် ဒီနယ်မှာ ပထမအရေးကြီးဆုံးဟာ လုံခြုံရေးဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယအရေးကြီးဆုံးဟာလည်း ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးနဲ့ လုံခြုံရေးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတော့ ဒီနယ်မှာ ပထမဦးဆုံး လုံခြုံရေးရနိုင် အောင် ဒီအရပ်မှာရှိတဲ့ ကျွန်တော်တို့ ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားတွေကို ရိုဟင်ဂျာခေါင်းဆောင်တို့၊ ဒီမှာရှိတဲ့ တပ်မတော်တို့၊ ဒီမှာရှိတဲ့ အစိုးရကို တတ်နိုင်လို့ရှိရင် သတင်းပို့ပါ။ တတ်နိုင်လို့ရှိရင် သူပုန်တွေကို ခံတိုက်ပါ။ တတ်နိုင် လို့ရှိရင် ကျွန်တော်တို့ အစိုးရတပ်နဲ့ ပူးပေါင်းပြီးတော့ စစ်တိုက်ကြပါလို့ ကျွန်တော် ပြောချင်ပါတယ်။

အမိန့်တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီ

အဲသလို ရပ်ရွာကာကွယ်ရေးကို လုပ်လို့ရင် ဒီမှာရှိတဲ့သောင်းကျန်းသူတွေဟာ တဖြည်းဖြည်းအင် အားနည်းသွားပြီး ဒီရပ်ရွာဟာ အေးချမ်းသွားပါလိမ့်မယ်။ ဒီလိုကျွန်တော်တို့ရပ်ရွာ အေးချမ်းသွားတာနဲ့ တပြိုင်နက်စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးမှုတွေကို ကျွန်တော်တို့ တိတိကျကျ လုပ်နိုင်ပါ လိမ့်မယ်။ အခုကျွန်တော်ပြောတဲ့ စကားတွေဟာ တပ်မတော်မှာရှိတဲ့ တာဝန်ခံပုဂ္ဂိုလ်တွေဖြစ်တဲ့ အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိချုပ် ဗိုလ်မှူးကြီးစောမြင့် တို့၊ ဗိုလ်မှူးကြီးရဲခေါင်တို့အတွက်ဆိုရင် ဒါဟာအမိန့် ပေးတဲ့ ညွှန်ကြားချက်တစ်ရပ်ဖြစ်ပါတယ်။ စစ်တပ်မှာ ဆိုရင် အခုလို ပြောတဲ့ညွှန်ကြားချက်တွေဟာ သူတို့အတွက် အမိန့်တစ်ရပ်ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးအားဖြင့် စင်မြင့်ပေါ်မှာ ပြောနေတာနဲ့ ဒို့ စစ်တပ်မှာ ပြောတာဟာ ကွာခြားခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

စစ်တပ်မှာတော့ ဒီလိုပြောတာကို အမိန့်အဖြစ်နဲ့ တပ်မတော်သားတွေ၊ အရာရှိအရာခံ

တွေဟာ အကုန်လိုက်လုပ်ရပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် ပြောပြီးတဲ့နောက်မှာ (သို့) မပြောခင်က တည်းကပဲ ကျွန်တော်တို့ စပြီးလုပ်နေတာတွေ ရှိပါတယ်။ ဒီအရပ်ဒေသမှာ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေးနဲ့ဆိုင်ရာရှိရင်လည်း သက်ဆိုင် ရာများကိုးကွယ်ရာဘာသာကို ကျွန်တော်တို့အားပေးပါမယ်။ ဘာသာရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ ယုန်ထင် ကြောင်ထင်ဖြစ်နေတဲ့လူတွေရှိရင် ကျွန်တော်တို့ အခုစကားပြောတဲ့အချိန်ကစပြီး ကျွန်တော်တို့ဘာသာဟာလူနည်းစု ကိုးကွယ်တဲ့ဘာသာ အလျောက် ကျွန်တော်တို့အားပေးမယ်။ စောင့်ရှောက်မယ်။ ကာကွယ် မယ်ဆိုတာကို သေသေချာချာ ယုံကြည်စေချင်ပါတယ်။

၈-၈-၆၁ နေ့ထုတ် တပ်မတော်ရေး စာစောင် အတွဲ[၁၂] အမှတ်[၉]တွင် “ပျောက်သောသူ ပြန်၍တွေ့သည်ပမာ” ခေါင်းစဉ်အောက်မှ ကောက်နှုတ်ချက်”

ယခုမေယုနယ်ဟု သတ်မှတ်လိုက်သော ဘူးသီးတောင်၊ မောင်းတောနယ်များတွင် (၉၇%) သည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများနေထိုင်ကြ၏။ သို့သော်ရိုဟင်ဂျာဆိုသည့်အမည်ကို ပြည်မ လူထု ကမသိ။ ရိုဟင်ဂျာတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုကို ပြည်မက လူထုကမမြင်။ ပြည်ထောင်စုသားတွေ စင်စစ်ဖြစ်လျက်နဲ့ ရိုဟင်ဂျာတို့၏ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်နှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးထမ်း၊ မှတ်တမ်း တို့သည် ပြည်ထောင်စုတွင် မပေါ်ထင်။ ပျောက်၍နေသကဲ့သို့ပင်ရှိခဲ့သည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် ရိုဟင်ဂျာတို့သည် ပျောက်နေသော လူတစ်ယောက်ပမာရှိခဲ့၏။

ယခုမှ နယ်ခြားဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးဌာနက သူတို့လူမျိုးတွေကို ပြည်ထောင်စုသားများ အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကာ စီးပွားရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ အဆင့်အတန်းတွေ လူတန်းစေ့ဖြစ်အောင် မြှင့်တင်ပေးတော့မည်ဟု ၃-ကာကွယ်ရေး ဦးစီး(ကြည်း) ကိုယ်တိုင်က ကတိပေးခဲ့သည်ဖြစ်ရာ သူတို့ ရိုဟင်ဂျာ တွေသည် နီးကြား တက်ကြွသည့် စိတ်များဖြင့် သူတို့၏ မျိုးရိုးအဆက်အနွယ်

ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းများ နယ်ခြားဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးဌာနအား တင်ပြချက်အားဖြင့် (၃)ပိုင်း၊ (၃)ကဏ္ဍခွဲခြားကာ ခေတ်ရေးအဖွဲ့သို့ လာရောက် တွေ့ဆုံရှင်းလင်းပြောကြား တင်ပြကြ သည်ဖြစ်ရာ ပထမဦးဆုံး ကဏ္ဍဖြစ်သော ရိုဟင်ဂျာတို့၏ မျိုးရိုးအဆက် အနွယ်သမိုင်းကိုအောက်ပါ အတိုင်း ခေတ်ရေးစာစောင်က ဝမ်းမြောက်ဂုဏ်ယူစွာဖြင့် ဖော်ပြလိုက်ရပါသည်။

(၉) ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် “ရိုဟင်ဂျာကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများအသင်းကို တရားဝင်ဖွဲ့စည်းခွင့်ပြုခဲ့ခြင်း”

၁၉၅၉-၁၉၆၀ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၆၀-၁၉၆၁ ခုနှစ် ပညာသင်နှစ်များတွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသား ကျောင်းသူများအသင်းကို တက္ကသိုလ်အာဏာပိုင်များက တရားဝင် ဖွဲ့စည်းမှတ်ပုံ တင်ခွင့်ပြုခဲ့ရာ ရန်ကုန် တက္ကသိုလ် “ရိုဟင်ဂျာကျောင်းသား ကျောင်းသူများအသင်းချုပ်” ကို ဖွဲ့စည်းပြီး ၁၉၅၉ ဒီဇင်ဘာ (၃)ရက်နေ့ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် အသင်းအဖွဲ့များ မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၁၁၃/၅၉ ဖြင့် တရားဝင် မှတ်ပုံတင်ခွင့် ရခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါ ရိုဟင်ဂျာ ကျောင်းသား ကျောင်းသူများအသင်းချုပ်က ဦးစီးပြီး “ရိုဟင်ဂျာခေတ် သတင်းစဉ် အမည်ဖြင့် သတင်းစာအမှတ်အားကို ရန်ကုန်မြို့၊ ရေစက္ကန့်ကြီးတွင် ၁၉၆၀ ဒီဇင်ဘာလ (၁၆)ရက်နေ့ တွင် တရားဝင် မှတ်ပုံတင်ခဲ့ပြီး သတင်းစာကိုလည်း ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ သည်။

(၁၀) ပြည်ထောင်စုနေ့ အခမ်းအနားများနှင့် ရိုဟင်ဂျာများ

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖဆပလ အစိုးရလက်ထက်က ကျင်းပခဲ့သော ပြည်ထောင်စု နေ့ အခမ်းအနားများတွင် တက်ရောက်ရန်အတွက် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားတို့အား ဖိတ်ကြားခဲ့ရာ ရိုဟင်ဂျာများသည်လည်း အခြားညီနောင် တိုင်းရင်းသားများနည်းတူ ပါဝင်တက်ရောက်ခဲ့ပြီး စည်းလုံး ညီညာစွာ ဆင်နွှဲခဲ့ကြ ပါသည်။

၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပြည်ထောင်စုနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ရိုဟင်ဂျာ ယဉ်ကျေးမှု ပြပွဲကို အောင်ဆန်းအားကစားပြိုင်ဝင်းအတွင်း ကျင်းပခဲ့ရာ ရိုဟင်ဂျာ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုပြိုင်ပွဲ

တစ်ခုဖြစ်သော “ကျင်ပွဲ” ကို ကျင်းပပြုလုပ်ခွင့်ရခဲ့ပါတယ်။ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့သော ရီဟင်ဂျာကျင် သန်များမှာ -

- (၁) ကျင်သန် ဟာကိမ်အာလီ
မှတ်ပုံတင်အမှတ် အေကေ ၁၄၂၉၅၇
ဇင်ပိုင်ညာကျေးရွာ၊ မောင်းတောမြို့
- (၂) ကျင်သန်မာမတ်ဟူဆင်
မှတ်ပုံတင်အမှတ် -
လောင်းခုံ၊ အလယ်သံကျော်ကျေးရွာ၊ မောင်းတောမြို့

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂနှင့် လူသားများ

ကမ္ဘာ့လူသားများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်အလို့ငှာ ကမ္ဘာ့ ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ချုပ်က အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းကို ၁၉၄၈ခုနှစ် တွင် ထုတ်ပြန်ကြေညာပြီး ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်များက အတည်ပြုလက်မှတ်ရေး ထိုးထားခဲ့ ပါသည်။ အဆိုပါ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းပါ အချက်များကိုအောက် တွင် ပြည့်စုံစွာဖော်ပြထားပါသည်။

- (၁) လူတိုင်းတန်းတူညီမျှသော အခွင့်အရေးခံစားခွင့်ရှိရမည်။
- (၂) လူသားတိုင်းသည် တန်းတူညီမျှသော ဆက်ဆံမှုကို ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- (၃) လူသားတိုင်းသည် လွတ်လပ်၍ လုံခြုံစွာအသက်ရှင်ရန်တည် နေထိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- (၄) လူသားတိုင်းသည် တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ၊ နည်းမျိုးစုံဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ခံရ ခြင်းမှ လုံးဝကင်းလွတ်ရမည်။
- (၅) လူသားတိုင်းသည် မည်သူ့ကိုမဆို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း အလျဉ်းမပြုလုပ်ရ။
- (၆) လူသားတိုင်းသည် တရားဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှမှုရှိရမည်။
- (၇) လူသားတိုင်းအတွက် ဥပဒေသည် တပြေးညီရှိရမည်။

- (၈) လူသားတိုင်းသည် တရားဥပဒေ၏ အကာအကွယ်ကို ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။
- (၉) မည်သူ့ကိုမျှ မတရားဖမ်းဆီးခြင်း၊ နိုင်ငံမှ နှင်ထုတ်ခြင်း လုံးဝမပြုလုပ်ရ။
- (၁၀) လူတိုင်းလူတိုင်းသည် မျှတမှုရှိသော တရားစီရင်မှုကို ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။
- (၁၁) တရားရုံးမှ ခိုင်လုံသော အပြစ်ချက်ရှိသည်ဟု မစီရင်မချင်း ထိုသူတွင် အပြစ်ရှိသည်ဟု လုံးဝ မယူဆရ။
- (၁၂) လူတစ်ယောက်၏ အိမ်အတွင်းသို့ မကောင်းသောရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဝင်ရောက်ခြင်း၊ အနှောက်အယှက်ပေးခြင်း၊ စာများဖောက်ဖတ်ခြင်း လုံးဝမပြုလုပ်ရ။
- (၁၃) လူတိုင်းသည် မိမိနိုင်ငံအတွင်း လုံးဝလွတ်လပ်စွာ သွားလာနေထိုင်လုပ်ကိုင် စားသောက်ခွင့် ရှိရမည်။ သွားလာနေထိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- (၁၄) မတရားသော ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်သူများ၏ အန္တရာယ်မှ လွတ်ကင်းရန် အခြားနိုင်ငံတွင် ခိုလှုံမှုအတွက် သွားလာနေထိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- (၁၅) လူတိုင်းသည် မိမိ၏မွေးဖွားရာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားအဖြစ်ခံယူခွင့်လုံးဝရှိရမည်။ ၎င်းအပြင် မိမိ၏ ဆန္ဒအရ အခြားနိုင်ငံ၌လည်း နိုင်ငံသားအဖြစ် ခံယူခွင့်ရှိသည်။
- (၁၆) လူတိုင်းသည် မိမိ၏ဆန္ဒအရ လွတ်လပ်စွာ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းနှင့် မိသားစု ထူထောင် ပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။
- (၁၇) လူတိုင်းလူတိုင်းသည် မိမိ၏ပစ္စည်းကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့် အာမခံချက်အပြည့် အဝရှိရမည်။
- (၁၈) လူတိုင်းလူတိုင်းသည် မိမိကြိုက်နှစ်သက်ရာ ဘာသာအား လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ကိုးကွယ် ဝတ်ပြုပိုင်ခွင့် အပြည့်အဝခံစားမှုရှိရမည်။
- (၁၉) လူတိုင်းသည် မိမိ၏ခံယူထင်မြင်ချက်ကို လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- (၂၀) လူတိုင်းသည် လွတ်လပ်စွာ အဖွဲ့အစည်းဖွဲ့ပိုင်ခွင့်နှင့် မိမိနှစ်သက်ရာ အဖွဲ့

အစည်းတွင် လွတ်လပ်စွာပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

- (၂၁) လူတိုင်းသည် လွတ်လပ်စွာ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုကို လွတ်လပ်စွာ ပြုလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- (၂၂) လူတိုင်းသည် လူမှုဘဝ လုံခြုံမှုရှိပြီး ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ မိမိတို့၏ဘဝကို တည်ဆောက်ခွင့်ရှိရမည်။
- (၂၃) လူသားတိုင်းသည် စိတ်ချယုံကြည်သော လုပ်ငန်းခွင်တွင် သင်တင့်လျောက်ပတ်သော လစာ ဖြင့်အလုပ်လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- (၂၄) လူတိုင်းသည် အနားယူအပန်းဖြေခွင့်ရှိသည်။
- (၂၅) လူသားတိုင်းသည် သင့်လျော်သော လူနေမှုအဆင့်နှင့် နေထိုင်၍ မကျန်းမာပါက ဆေးဝါး ကုသပိုင်ခွင့်ရရှိရမည်။
- (၂၆) လူတိုင်းလူတိုင်းသည် လွတ်လပ်စွာ ပညာသင်ကြားပိုင်ခွင့် အပြည့်အဝခံစားမှုရှိရမည်။
- (၂၇) လူသားတိုင်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာနှင့် သိပ္ပံပညာတိုးတက်မှု၏ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုကို အပြည့်အဝခံစားမှုရှိရမည်။
- (၂၈) လူတိုင်းသည် ဖော်ပြပါ အခွင့်အရေးများကို အပြည့်အဝခံစားနိုင်ရန်အတွက် ကာကွယ်မှု အပြည့်အဝပေးရမည်။
- (၂၉) လူသားတိုင်းသည် မိမိ၏အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်မှုကို ရယူလိုသကဲ့သို့ အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေးကိုလည်း ရှိသေလေးစားလိုက်နာရမည်။
- (၃၀) ဤကြေညာစာတမ်းပါ အခွင့်အရေးများကို မည်သည့်နိုင်ငံ၊ မည်သည့်အစိုးရ၊ မည်သည့် အဖွဲ့အစည်း၊ မည်သည့်လူမျိုးကမ္ဘာမှ ရိုက်ချိုးဖောက်ဖျက်ခြင်း လုံးဝ မပြုလုပ်ရ။

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း

Universal Declaration of Human Rights

အထက်တွင် တင်ပြရှင်းလင်းပြီးဖြစ်သော သမိုင်းအကြောင်းအချက် အထောက်အထားများ၊ မှတ်တမ်းမှတ်ရာများ၊ ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်ဟောင်းများကို သုံးသပ်ထောက်ရှုပါက ရိုဟင်ဂျာများသည် မြန်မာတိုင်းရင်းသားများသာဖြစ်သည်။ ရိုဟင်ဂျာတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် သစ္စာရှိသည်။ ငြိမ်းချမ်းသာယာမှု ကိုလိုလားပြီး အခြားညီနောင် တိုင်းရင်းသားများနှင့် အေးအတူ ပူအမျှ နေထိုင်လိုသူများ ဖြစ်သည်။ တရားဥပဒေကို လေးစားနာခံသည်။ မြန်မာစိတ်ဓာတ် ရှိသူများဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရသည်။ မြန်မာတိုင်းရင်း သားမိသားစုအတွင်း နေရာမှန်ဖြင့် နေထိုင်လိုသူများသာဖြစ်ကြောင်း စေတနာမှန်ဖြင့် သမိုင်းအထောက်အထား၊ အကိုးအကားများဖြင့် (ဒို့တာဝန်အရေး-၃ပါး)ဦးထိပ်ထား၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။

ရခိုင်ဘယ်သူလဲ၊ ရိုဟင်ဂျာ ဘယ်သူလဲ၊ ဘင်္ဂါလီ ဘယ်သူလဲ

ခရစ်သက္ကရာဇ် (၁၇၈၄)ထိ အချုပ်အခြာ လွတ်လပ်သော ရခိုင်ပြည်ဟူ၍ ရှိခဲ့ဖူးသည်။ ဘီစီ (၆၀၀) မှ အေဒီ (၁၁) ရာစုထိ နှစ်ပေါင်း (၁၆၀၀) ကျော်ကာလအတွင်း ခေတ်တော်ပြည်ကြီးနှင့် ဝေသာလီပြည်ကြီး အမည်ဖြင့် ယခုရခိုင်ပြည်ကို ရှေးအခါက ခေါ်တွင်ခဲ့ဖူးသည်။ ယင်း နောက်ပိုင်းတွင် ရခိုင်ပြည် အမည်ဖြင့် သက္ကရာဇ် (၁၇၈၄) ထိတည်ရှိခဲ့ဖူးပါသည်။ စုစုပေါင်း နှစ်ပေါင်း (၂၄၀၀)မျှ တည်မြဲခဲ့ဖူးပါသည်။

ထိုကာလအတွင်း ခေတ်တော်နှင့် ဝေသာလီပြည်ကြီးသည် နိုင်ငံအကျယ်အဝန်း မည်မျှ ကျယ်ပြန့်၍ နိုင်ငံသားလူမျိုးများ မည်မျှရှိခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြထားသော အထောက်အထားကို မတွေ့ရပါ။ အေဒီ (၁၇)ရာစု အတွင်း ယခုမြန်မာနိုင်ငံမော်လမြိုင်ထိ (သန်လျင်အပါအဝင်) မြန်မာနိုင်ငံ ကမ်းရိုးတန်းနှင့် အိန္ဒိယပြည် ဂင်္ဂါမြစ်အရှေ့ဘက် အရှေ့ဘက်လားနှင့် ဂင်္ဂါမြစ်ဝရှိ

ဆင်(ဒ)ဘန်းကျန်းများ အားလုံးသို့တိုင် ရခိုင်ဘုရင်တို့၏ ပိုင်စိုးမှုသည် ကျယ်ပြန့်ဖူးကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဘင်္ဂလားပင်လယ်ပြင်တွင် ရခိုင်ရေတပ်တို့၏ပိုင်စိုးမှု သည်ကျယ်ပြန့်ဖူးကြောင်း ယင်းသို့ ကျယ်ပြန့်သည်အထိ ရခိုင်ဘုရင် တချို့သည် စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သော်လည်း ထိုရခိုင် ဘုရင်တို့သည် မိမိလက်အောက်သို့ ကျရောက်သော အရပ်ဒေသနှင့် လူမျိုးတို့၏ဘဝကို ပိုမို တိုးတက် အောင်ဆောင်ရွက်ပေးသော ပေါ်လစီကို ကျင့်သုံးခဲ့ကြောင်း မတွေ့ရဘဲ၊ မိမိလက်ထဲ သို့ ကျရောက်သော အရပ်ဒေသများကို ချေမှုန်းဖျက်ဆီးပစ်ခြင်း၊ လူများကို ကျွန်ပြုခြင်းနှင့် ဓနဥစ္စာများကို သိမ်းယူခြင်းကြောင့် သက္ကရာဇ် (၁၇၈၅) ခုတွင် ဘိုးတော်ဗဒုံမင်း၏ သိမ်းပိုင်ခြင်း ခံရပြီး ရခိုင်ဘုရင်နိုင်ငံ နိဂုံးချုပ်ခဲ့ရသည်။

မိမိတို့ ပြည်သူပြည်သား လူမျိုးအပေါင်းတို့နှင့် ဘာသာအမျိုးမျိုး ရှိနေသည်ကို ဝင့်ကြား ဂုဏ်ယူလျက် ထိုသူတို့နှင့် နိုင်ငံရေးအရ ချစ်ကြည်စွာအတူ လက်တွဲ၍ ရခိုင်ပြည်ကြီးကို တည်ဆောက်ဖို့ လိုအပ်သည်ကို ရခိုင်တို့ မသိခဲ့ပဲ အချင်းချင်း နီးစပ်ရာကိုအုပ်စုဖွဲ့၍ အုပ်စုချင်း တိုက်ခိုက်ရန်ပြုကြရာမှ ရခိုင်ပြည်ကြီး ပြိုဖျက်သွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ယခုအခါပြည်ထောင်စု အဖွဲ့ဝင်လွတ်လပ်သော ရခိုင်ပြည်နယ်ကို ရခိုင်ပြည်သား လူမျိုးအားလုံး ချစ်ကြည်လင်စွာ လက်တွဲတည်ဆောက်စေလို၍ ဤအခန်းကို ရေးသားရခြင်းဖြစ်သည်။

နိုင်ငံသားအမည်နှင့် မျိုးရိုးအမည်

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံတိုင်းတွင် နိုင်ငံသားမျိုးရိုး များများ ရှိကြပါသည်။ နိုင်ငံသည်ကြီးသည် ဖြစ်စေ၊ သေးငယ်သည်ဖြစ်စေ နိုင်ငံသားများသည် မျိုးရိုးတစ်ခုတည်းမှ လာသည်မဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံတိုင်းတွင် မျိုးရိုးအများအပြားနှင့် ဘာသာအမျိုးမျိုး ရှိတတ်ကြပါသည်။ ဤကမ္ဘာပေါ်၌ မျိုးရိုးအများအပြားနှင့် ဘာသာတစ်ခုတည်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော နိုင်ငံဟူ၍ မရှိပါ။ ဘာသာ တစ်ခုတည်းမှာပင် ဂိုဏ်းများစွာ ရှိကြပါသေးသည်။ နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ဆက်လက်တည်မြဲ လာသော နိုင်ငံတိုင်းမှ နိုင်ငံသားများသည် (မျိုးရိုး)အများအပြားနှင့် ဘာသာအများအပြား ရှိနေခြင်းကို တရားမျှတစွာ ဆက်ဆံ၍ လက်တွဲ နေထိုင်လာခဲ့သော နိုင်ငံသားများ ဖြစ်ကြပါ

သည်။ ယနေ့ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဂလိုဘယ်လစ်လေးရှန်း အယူအဆနှင့် လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီ ကျင့်စဉ်များကြောင့် ကမ္ဘာ့ပြည်သူများသည် တစ်နိုင်ငံမှ အခြားတစ်နိုင်ငံသို့ အလွယ်တကူသွား ရောက် နေထိုင်လျက်ရှိကြသဖြင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၌ လူမျိုးစုံ၊ ဘာသာစုံ၊ ယဉ်ကျေးမှုစုံ ဖြစ်နေကြ ပါပြီ။ လူမျိုးစုံ၊ ဘာသာစုံ ရှိနေသည်ကို သည်းမခံနိုင်လျှင် နိုင်ငံတစ်ခုအနေနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရှိသင့်သလောက် မရရှိနိုင်ပါ။

နိုင်ငံတစ်ခုစီတွင် နိုင်ငံသားလူမျိုးသည် မျိုးရိုးအားဖြင့် အများအပြားရှိနေသော်လည်း ထိုလူမျိုးတို့ကို စုပေါင်း၍ နိုင်ငံရေးအရ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ်သို့ ဖွဲ့စည်း ထားပြီးဖြစ်လျှင် ထိုလူမျိုးများကို တစ်စုတစ်ပေါင်းတည်း နိုင်ငံရေးအမည်တစ်ခုဖြင့် ခေါ်တွင် ရသည်။ ယနေ့ မြန်မာ နိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသား လူမျိုး (၁၃၅) မျိုးရှိကြောင်း ဖော်ပြသော်လည်း နိုင်ငံရေးအမည်ကို မြန်မာလူမျိုးဟု ခေါ်ရပါသည်။

ကချင်လူမျိုးကို နိုင်ငံရေး အမည်အားဖြင့် မြန်မာလူမျိုးဟု ခေါ်တွင်ပါသည်။ ထို့အတူ ချင်းလူမျိုးကို လည်း နိုင်ငံရေးအားဖြင့် မြန်မာလူမျိုးဟုခေါ်သည်။ နိုင်ငံရေး အမည်သည်မည် သည့် နိုင်ငံသားဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြသည်။ ထို့ကြောင့် လူမျိုးတစ်မျိုးစီတွင် မိမိမျိုးရိုးနာမည်အပြင် နိုင်ငံရေးအမည်တစ်ခုစီ ရှိရပါသည်။

၁၇၈၅-ခုနှစ် မတိုင်မီက ရခိုင်ပြည်ရှိခဲ့ပါသည်။ ရခိုင်ပြည်မှာ နိုင်ငံရေးအမည်ဖြစ်သည်။ ဤအမည်ဖြင့် ရခိုင်တို့ကို နိုင်ငံရေးအရ အချုပ်အခြာ လွတ်လပ်စွာ စုစည်းထားခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်က ရခိုင်လူမျိုး၊ ရွှေဟင်္သာလူမျိုး၊ သက်လူမျိုး၊ ကမန်လူမျိုး၊ ဒိုင်းနက်လူမျိုး၊ မြို့လူမျိုး၊ ဟိန္ဒူလူမျိုး၊ ချင်းလူမျိုး စသည့်ဖြင့် လူမျိုးအသီးသီး ရှိခဲ့ကြသော်လည်း ၎င်းတို့ကို နိုင်ငံရေး အမည်အားဖြင့် ရခိုင်လူမျိုးဟုခေါ်ခဲ့ကြသည်။ ဤ အမည်မှာ ရခိုင်လူမျိုး၏ မျိုးရိုးဇစ်မြစ် (Race) ကိုပြောဆိုခြင်းမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံအမည်ဖြင့် ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

ဘင်္ဂလားပြည်တွင်ထိုအချိန်က ရခိုင်လူမျိုး၊ ဟိန္ဒူလူမျိုး၊ မာရမာကြီးလူမျိုး၊ ဒိုင်းနက် လူမျိုးနှင့် အခြေခံ အားဖြင့် (မွန်ဂိုလို-ဒါဗီဒီယာန်)မျိုးရိုးတို့ရှိကြပါသည်။ ထိုအချိန်က အင်ဒိုအာရီ

ယန်မျိုးရိုးနှင့် အာရိယိုဗြာဗီဒီ ယန်မျိုးရိုးတို့က ဘင်္ဂလားကို ဗိုးရိုးအုပ်ချုပ်ထားခဲ့ကြသည်။ ထိုလူမျိုး အားလုံး၏ နိုင်ငံရေးအမည်မှာ ဘင်္ဂါလီဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဘင်္ဂလားပြည်တွင် နိုင်ငံသားအဖြစ် နေထိုင်သူ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရခိုင်တို့ကို နိုင်ငံရေး အမည်အားဖြင့် ဘင်္ဂါလီဟုခေါ်ရပါသည်။ မျိုးနွယ်အမည်အားဖြင့် ခေါ်လိုမှသာ ရခိုင် မျိုးနွယ်ဟု ခေါ်ရပါ သည်။

အကယ်၍ ဘင်္ဂလားပြည်သား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရခိုင်နွယ်ကို ရခိုင်ပြည်သားဟု နိုင်ငံရေး အမည်ဖြင့် ခေါ်နေပါက ထိုသူတို့ကို နိုင်ငံရေးအားဖြင့် ရခိုင်ပြည်မှ သက်ဆိုင်ကြောင်း အဓိပ္ပါယ် ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဘင်္ဂလားမြေပေါ်တွင် နိုင်ငံသားအဖြစ် နေသူတို့ကို ရခိုင်ပြည်သားဟု ခေါ်လိုက်ပါက ဘင်္ဂလားတွင် ရခိုင်တို့ နေထိုင်သောဒေသသည် ရခိုင်ပြည်၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခု ဖြစ်သွားသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ဘင်္ဂလား ပြည်တွင် နေထိုင်သူ ရခိုင်သားတို့သည် နိုင်ငံရေးအရ ဘင်္ဂလားပြည်ကို သစ္စာခံယူရန်ဖြစ်၍ ဘင်္ဂလားပြည်က ထိုသူတို့အပေါ် နိုင်ငံရေး တာဝန်များရှိနေသည်ဟု အဓိပ္ပါယ်ရစေပါသည်။ ထိုသူတို့ နေထိုင်သော အရပ်ဒေသမှာလည်း ဘင်္ဂလားပြည်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သွားစေရာ ရောက်ပါ သည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်မြေပေါ် တွင် နိုင်ငံသားအဖြစ်နေထိုင်သူ ရိုဟင်ဂျာများကို ဘင်္ဂါလီများဟု မခေါ်သင့်ပါ။

ရခိုင်နှင့် ရိုဟင်ဂျာတို့ မဇ္ဈိမဒေသမှ ဆင်းသက်ခဲ့ပုံ

ရခိုင်တို့သည် အခြေခံအားဖြင့် မွန်ဂိုလို့က် (Mongoloid) သွေးပါပြု သက္ကသကီဝင် အင်ဒိုအာရိယန် နှင့် သွေးရောစပ်ရာမှ ပေါ်ပေါက်လာသော မျိုးရိုးဖြစ်ပါသည်။

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ (သို့မဟုတ်) ဘီ-စီ-၆၀၀ မတိုင်မီကပင် မြန်မာ၊ ရခိုင်၊ ဘင်္ဂလားမြောက်ပိုင်း၊ အာသံ၊ မဏိပူရ၊ နီပေါလ် (Nepal) အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း နယ်စပ်ဒေသ အားလုံးနှင့် ဘင်္ဂလားမြောက်ဘက်ဒေသတို့နှင့် အိန္ဒိယမြစ်၏လက်တက်ခွဲများ ပေါင်းဆုံရာ

ရှေးအခါက ဂန္ဓဟာရ () ခေါ်ပြီး ယခုဂျပူနှင့် ကသွီးယာဒေသ အထိတောက်လျှောက် ဒေသများတွင်မွန်ဂိုလိုက် (Mongoloid) အနွယ်များကို တွေ့ရပါသည်။ အိန္ဒိယ၏ မြောက်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်းတို့သည် ပထဝီအရ ကွဲပြားနေပြီး တောင်နှင့်မြောက်ဆက်သွယ် သွားလာရန် ရှေးအခါက အခက်အခဲများစွာရှိခဲ့ရာ အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်းတို့သည် ပထဝီအရ သီးခြားစီဖြစ်နေခဲ့ပါသည်။ အာဖဂန် (Afghan) မှ အရှေ့ဘက် ဘင်္ဂလားအထိ ၎င်းတို့မှရခိုင် အထိ ပထဝီအနေအထားအရ အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းအားလုံးသွားလာ ဆက်သွယ်ရေးမှာ ဖြူးဖြောင့် နေခဲ့သည်။ အိန္ဒိယသမိုင်းတွင် ဤအပိုင်းသည် ယဉ်ကျေးမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး၊ လူမျိုးရေး စသည်တို့အရ အုပ်စုတစ်ခုဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။

လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ပေါင်း (၈၀၀၀)မှ (၃၅၀၀) အတွင်း အာရှတိုက် ကုန်းပြင်မြင့်မှ အာရိယန်တို့သည် အာဖဂန်ဘက်မှ အိန္ဒိယသို့ လှိုင်းလုံးကြီးသဖွယ် တစ်သုတ်ပြီး တစ်သုတ်ဝင် ရောက်လာခဲ့ကြသည်ဟု သမိုင်းသုတေသီတို့က ဖော်ပြထားပါသည်။ အခြားအယူအဆ တစ်ခုမှာ အာရိယန်တို့၏ မူလနေရာသည် အိန္ဒိယပင် ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

ယင်းသို့ပုံနှံလာသော အင်ဒိုအာရိယန်တို့သည် ဒေသခံလူမျိုးများနှင့် နှစ်ပေါင်းထောင်ပေါင်းများစွာ ရောနှောနေထိုင်ရာမှ နိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုရေး၊ ဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေး၊ စီးပွားရေး၊ စိတ်ဓာတ်ရေးရာ စသည်တို့အားဖြင့် ဒေသခံ တစ်ခုလုံးကို လွှမ်းမိုးခဲ့ပါသည်။ အာရိယန်တို့သည် အိန္ဒိယမြစ် အနောက် ဘက်ခြမ်း တွင်အခြေခံလူမျိုးဖြစ်သော တူရကီ-အီရန် (Turko) လူမျိုးများနှင့် သွေးရောစပ်ပြီး အင်ဒိုအာရိယန် ဖြစ်လာသည်။

ဂျပူ၊ ကသွီးယ၊ ပန်ဂျပ်၊ ရာဂျစ်တန်ဒေသများတွင် အင်ဒိုအာရိယန် လူမျိုးအမည်နှင့် အဓိကလူမျိုး ဖြစ်လာခဲ့သည်။

နီပေါလ်နိုင်ငံ၊ ဥတ္တရပရာဒါရှ်၊ ဘီဟာ စသော အရပ်ဒေသများတွင် အာရိယိုဩဇာဗီဇိယန် လူမျိုး ဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။

ဩရိသနှင့် ဘင်္ဂလားဒေသတို့တွင် အာရိယန်တို့သည် အခြေခံလူမျိုးဖြစ်သော မွန်ဂိုလိုဩ
ဗီဒီယန် (Mongolo-Dravidian) လူမျိုးများကို စိုးမိုးရာမှ သွေးစပ်သွားခဲ့ပါသည်။

အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းတွင် ဩဗီဒီယန်လူမျိုးနှင့် ဆီသို-ဩဗီဒီယန် (Seytho Dravidian)
လူမျိုးများကို အာရိယန်တို့ လွှမ်းမိုး၍ သွေးရောစပ်သွားခဲ့ကြသည်။ ဘီစီ-၄၈၄ မှဘီစီ ၂၅၀
အတွင်း၌ မဇ္ဈိမဒေသမှ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်တို့ တိုက်ခိုက်၍ ထွက်လာရသော သကျသာကီဝင်
တို့သည် ရခိုင်နှင့် ဗမာတွင် မွန်ဂိုလိုက် အနွယ်များကို လွှမ်းမိုး၍ သွေးရောစပ်ရာမှ ရခိုင်ဗမာတို့
ဖြစ်လာကြသည်။ ထို့အတူ အေဒီ(၁၃)မှ အေဒီ(၁၇) အတွင်း ဥတ္တရပရာဒါရ်နှင့် ဘီဟာ (မဇ္ဈိမ)
ဒေသတို့မှ ဆင်းသက်လာသော အစ္စလာမ် ဘာသာဝင် အင်ဒို အာရိယန်တို့သည် (ရခိုင်တို့ကဲ့သို့ပင်)
ဘင်္ဂလားမှတစ်ဆင့် ရခိုင်ပြည်သို့ ရောက်လာခဲ့သည်။

ရခိုင်တယ်သူလဲ

မဇ္ဈိမဒေသမှ သကျသာကီဝင်များ

အိန္ဒိယသမိုင်းကို လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ (သို့မဟုတ်) ဘီစီ-၆၀၀ အထိသာအသင့်
အတင့် ခြေရာကောက်နိုင်သေးသည်။

ထို့ကြောင့် ရခိုင်သမိုင်း၊ ဘင်္ဂလားသမိုင်းနှင့် မာဂဓတိုင်း (ဘီယာ ပြည်နယ်) တို့၏
သမိုင်းကိုလည်း (ဘီစီ-၆၀၀)ထိ ခြေရာကောက်၍ရသည်။ ဘီစီ-၅၀၀မှ အေဒီ ၃၁ရာစုထိ
ရာခိုင်ပြည်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဟိန္ဒူယဉ်ကျေးမှုတို့ လွှမ်းမိုးထားခဲ့သည်။

ဘီစီ (၅၆၃)နှင့် (၄၈၃)အတွင်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားသည် မာဂဓတိုင်း မဇ္ဈိမဒေသတွင်
သက်တော် ထင်ရှားပွင့်တော်မူခဲ့ရာ ဟိန္ဒူဘာသာနှင့် ဟိန္ဒူယဉ်ကျေးမှု သစ်ပင်ကြီးမှ ထိုစဉ်က
ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဂျိမ်း ဘာသာတို့သည် ခေတ်ပြိုင်သီးပွင့်ခဲ့ပါသည်။

ဟိန္ဒူဘာသာ၊ ဂျိမ်းဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့၏ တူညီချက်မှာ လူတို့သည်အာရုံ(၅)ပါး၏
အလိုသို့ လိုက်ပါ ခံစားရာမှ တဏှာလောဘ၏ လွှမ်းမိုးခြင်းကို ခံနေရသည်။ ဤသို့ဖြစ်ရခြင်း

အတွက် လူ၏ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတို့ဖြင့် ပြုလုပ်မှုဟူသမျှသည် ညစ်ပတ်စွန်းထင်းမှု ဖြစ်သွားစေရသည်။ ထို့ကြောင့် လူတို့သည် အာရုံ ခံစားရာတွင် သတိကြီးစွာ ထားရန်လိုအပ် သည်။ အာရုံခံစားမှုအဆင့်မှ တဏှာလောဘ လွမ်းမိုးခြင်း ခံရမှုအဆင့်သို့ ရောက်မသွားရန် ကြိုးစားဖို့လိုအပ်သည်။ (ဘာသာ ၃-ခုလုံးက ဤအတိုင်းယုံကြည်ကြသည်) ယင်းသို့ကြိုးစား၍ အောင်မြင်ပါက လူတို့၏ ကံ(၃)ပါးဖြင့် ပြုလုပ်သောအလုပ်ဟူသမျှသည် သန့်ရှင်းစင်ကြယ် သွားမည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ လူတို့သည် ယင်းသို့ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်အောင် ကြိုးစား၍အောင်မြင် လျှင် ဟိန္ဒူဘာသာအရဆိုလျှင် ဘဝအမျိုးမျိုးတွင် ကျင်လည်ရာမှ ဗြဟ္မဏဘဝသို့ ပြန်ရောက်သွား မည်ဟု ယုံကြည်သည်။ ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့၏ ဇာတ်မြင့်၊ ဇာတ်နိမ့်ခွဲခြားခြင်းမှာ အပြစ်ကင်းသူ အုပ်စုနှင့် အပြစ်များသူ အုပ်စုတို့ကို ဘာသာရေးအရ ခွဲခြားပေး ခြင်းဖြစ်သည်။ ပို၍အပြစ်များ လေလေ ဇာတ်နိမ့်လေလေဖြစ်၏။ အာရုံ (၅)ပါး အလိုသို့လိုက်၍ ခံစားရာမှ တဏှာ လောဘ၏ စိုးမိုးခြင်းကို ခံစားရသဖြင့် လူ၏ကံ ၃-ပါးဖြင့် ပြုလုပ်ရသော အလုပ်ဟူသမျှတွင် သန့်ရှင်းမှု ကင်းမဲ့ခြင်း နှင့် အမြင်ကြည်လင်သွားခြင်းမရှိသေး၍ ဘဝသံသရာတွင် မျောပါနေရပါ သည်ဟု ယုံကြည်သည့်အလျောက် ဘဝသံသရာကိုအဆုံးသတ်ရန်မှာ လူ၏ ကံ ၃-ပါးဖြင့် ပြုလုပ်သော အလုပ်ဟူသမျှသည် လုံးဝ(အကြွင်းမဲ့) သန့်ရှင်းသွားရန် လိုအပ်သည်။ ယင်းသို့ သန့်ရှင်းသွားလျှင် ဘဝသံသရာမှ အဆုံးသတ်၍နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့ ကူးပြောင်းသည်ဟု ဗုဒ္ဓဘာသာက ယုံကြည်သည်။ ဗုဒ္ဓသာသနာက လူကိုဇာတ် အားဖြင့်အနိမ့်အမြင့်ခွဲခြားမှုလုံးဝမရှိပါ။ ကုသိုလ်ကံတရားကိုလိုက်၍ ဆင်းရဲချမ်းသာ ဖြစ်ကြရသည်ဟု ယုံကြည်သည်။ ဤသို့အားဖြင့် မဇ္ဈိမတိုင်းတွင် ဟိန္ဒူဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ကွာခြားမှု ဖြစ်လာသည်။ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်တို့က ဗုဒ္ဓဘာသာကို လက်မခံသဖြင့် (မဇ္ဈိမ) မာဂဓတိုင်းတွင် ဗုဒ္ဓပွင့်တော်မူခဲ့သော်လည်း ထိုဒေသတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ထွန်းကားမလာသေးဘဲ (ဘီစီ ၂၅၀ တွင်အာသောက မင်းကြီးခေတ်သို့ ရောက်လာသည့်အချိန်ထိ) ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သာကီဝင် (kshitriya) မျိုးနွယ်များနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အခြားသော အင်ဒိုအာရိယန်အမျိုး အနွယ်

များ (အာရုံသို့-ဗြဟ္မာရုံ၊ မိုးနွယ်များ၊ မွန်လှိုက် အနွယ်များ) ကိုထိုအရပ်ဒေသမှ တိုက်ထုတ်လိုက်ကြသည်။ ယင်းသို့နှစ်ပေါင်း (၃၅၀)ကျော် တိုက်ထုတ်ခြင်းခံရ၍ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မျိုးနွယ်တို့သည် မာဂဓတိုင်း (ဘိဟာနယ်)မှ ဘင်္ဂလားမြောက်ပိုင်းသို့ များစွာပြောင်း ရွှေ့ရောက် ရှိလာကြသည်။ တချို့သည် ဘင်္ဂလားမြောက်ပိုင်းမှတစ်ဆင့်၊ ရခိုင်နှင့် အာသံမဏိပူရမှ တစ်ဆင့် ဗမာပြည်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ရောက်ရှိလာကြစဉ်က ရခိုင်လူမျိုး၊ ဗမာလူမျိုး အမည်ဖြင့် ရခိုင်နှင့် ဗမာသို့ ရောက်လာသည်မဟုတ်ပါ။ ၎င်းတို့နှင့်အတူ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ပါလာခဲ့သည်။ သူတို့ပြောဆိုသော စကားမှာလည်း ယခုခေတ်ရခိုင်စကားနှင့် ဗမာစကားမျိုး မဟုတ်ပါ။ ယဉ်ကျေးမှု ပုံစံမှာလည်းမာဂဓ တိုင်းသားတို့၏ပုံစံသာဖြစ်ပါသည်။ ထိုသူတို့သည် ရခိုင်ပြည် အတွက် ရှေးဟောင်း ရခိုင်များဖြစ်ပါသည်။

အစောဆုံးတွေ့ရသော ရခိုင်ဒဂုံ:

ဒွေစန္ဒမင်း (အေဒီ ၃၇၀-၄၅၂)သည် ဝေသာလီမင်းနေ မြို့ကြီးကို တည်ထောင်ခဲ့သည် ဟု သိရပြီး ထိုမင်းလက်ထက်တွင် သုံးစွဲခဲ့သော ဒဂုံကိုတွေ့ရပါသည်။ ဤမင်းသည် ကျုံး၊ မြောင်း၊ မြို့ရိုး တို့ဖြင့် တင့်တယ်သောမင်း နေပြည်တော်ကိုတည်ထောင်ခဲ့သည်ဟု အာနန္ဒစန္ဒ ကျောက်စာတွင် ဖော်ပြချက်လည်း ပါရှိပါသည်။ အဆိုပါရွှေဒဂုံ၊ ငွေဒဂုံတို့တွင် မင်းအမည်ပါရှိ သည်ကို တွေ့ရသည်။ ဗြာဟ္မ အက္ခရာနှင့် ရေးထိုးပြီး ပါဠိဘာသာစကားကို သုံးထားပါသည်။

အစောဆုံးတွေ့ရသော ရခိုင်စာပေ

ဝေသာလီခေတ်တွင် အစောဆုံးတွေ့ရသောစာမှာ ဒဂုံစာဖြစ်ပါသည်။
ထို့နောက် အေဒီ (၅၅၀) လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း (၁၄၀၀)ကျော်က ရေးထိုးခဲ့သော ကမ္ပည်း ကျောက်စာ ကိုနိတိစန္ဒမင်းကြီး (အေဒီ ၅၂၀-၅၇၅)၏ မိဖုရားသာဝိကာစန္ဒနှင့် ဝိရစန္ဒ

(ဝိဇ္ဇာစန္ဒ) (အေဒီ ၅၇၅-၅၇၈)တို့က အလှူဒါနပြုရာတွင် ရေးထိုးခဲ့ပြီး စာသားမှာ (ယေဓမ္မာ ဟေတုပြဘဝါဟေတု . . .) အစချီသောဂါထာ ဖြစ်နေပါသည်။ (ဟိန္ဒူတို့၏ ဂါထာဖြစ်သည်။)

ဥပသတိခေတ်က ရေးထိုးခဲ့၍ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် အစောဆုံးတွေ့ရသော စာကြောင်း တစ်ခုမှာ ဝေသာလီမြို့ဟောင်းအနီး၌ တွေ့ရသော ဆင်းတုတော်တစ်ဆူတွင် တွေ့ရသော စာကြောင်းဖြစ်ပါသည်။ ဗြဟ္မာ့အက္ခရာဖြင့် ရေးထိုး၍ ပါဠိဘာသာစကားကိုသုံးထားပါသည်။ စာကြောင်း၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ သစ္စက ပရပိုက်ဟုပါရှိပါသည်။ ဥပသတိမြို့တော်ဟောင်းအနီး (ကျောက်တော်မြို့မှမဟာမြတ်မုနိဘုရားသို့ သွားရာလမ်းဖြစ်သော တောင်ကြားတစ်ခုတွင် တွေ့ရသောကျောက်စာ) တွင်တွေ့ရသော ကျောက်စာ တွင် စာကြောင်းရေ (၂၅)ခု ပါရှိပါသည်။ စာသားမှာ “ဘုရားသခင်သည် ရဟန်းသံဃာ အပေါင်းတို့ကို ပြာသာဒ်ပေါ်သို့ တက်စေ၍ ဥပသတိပြည်သို့ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ဒေသစာရီလှည့်လည်တော်မူစဉ်) ဥပသတိ နေပြည်တော် ကြီး၏ အနောက်အရပ်၌ ကစ္ဆပနဒီမြစ်၏ အရှေ့မျက်နှာကမ်းပါး၌ ကျောက်တော် တောင်ထိပ် တွင် ဆင်းတော်မူ၍ ရပ်တည်တော်မူ၏”ဟုဖော်ပြထားသည်။

ရှေးဟောင်းဒဂါးများနှင့်သီဝနတ်မင်းကြီး

ဝေသာလီခေတ်ထိ ထုတ်ဝေခဲ့သော ဒဂါးများတွင် မင်းအမည်ပါရှိပြီး တစ်ဘက်တွင် နန္ဒိန္ဒာရုပ်ပုံပါရှိသည်။ အခြားတစ်ဘက်တွင် သီဝနတ်မင်းကြီး၏ (ခရင်း) (လှ)ပုံပါရှိပါသည်။

ထိုမင်းဆက်များသည် သီဝနတ်မင်းကြီး အနွယ်တော်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် သီဝဂိုဏ်းကိုးကွယ်သူများ (ဟိန္ဒူလူမျိုး) ဖြစ်ကြသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပါသည်။

မင်းအမည်များ-

အာနန္ဒာစန္ဒြကျောက်စာကို အေဒီ (၇၂၀) လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း (၁၂၇၀) ကဝေသာလီ ပြည်ကြီး (ရခိုင်) ကို စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ခဲ့သော အာနန္ဒစန္ဒမင်းကြီးက ရေးထိုးခဲ့၍ ယခုအခါ မြောက်ဦး မြို့ ရှစ်သောင်း ဘုရားကြီး၏ မုခ်ဦးတွင် စိုက်ထူထားလျက် တွေ့ရပါသည်။ ဗြဟ္မီး အက္ခရာဖြင့်

ရေးထိုး၍ ပါဠိဘာသာ စကားကို အသုံးပြုထားပါသည်။ အိန္ဒိယပြည် နာလန္ဒာမှ ယဂေဝရ် ကျောက်စာကို (၇၁၉) ခုနှစ် ရေးထိုးပြီး ထိုကျောက်စာပါ စာသိက္ခာနှင့် လက်ရေးက အစတူနေ သည်ဟု ဖော်ပြချက်ကို တွေ့ရပါသည်။

အာနန္ဒစန္ဒြကျောက်စာ

ပထမ ဇယားပါ မင်းဆက်များ

၁။ မင်းအမည်ပျက်နေသည်	စိုးစံနှစ် (ခရစ်နှစ်)
၂။ ။	၅၁၈-၃၉၈ ဘီစီ
၃။ ။	၃၉၈-၂၇၈ ။
၄။ ။	၂၇၈-၁၅၈ ။
၅။ လဟုဘလီ	၁၅၈-၃၈ ။
၆။ ရယုပတိ	၃၈-ဘီစီ မှ ၈၂ အေဒီ
၇။ မင်းအမည်ပျက်နေသည်	၈၂ အေဒီမှ ၂၀၂ အေဒီ
၈။ စန္ဒြောဒယ	၂၀၂ အေဒီမှ ၂၂၉ အေဒီ
၉။ အဏ္ဏဝေတမင်း	၂၂၉ အေဒီမှ ၂၃၄ အေဒီ
၁၀။ မင်းအမည်ပျက်	၂၃၄ ။ ၃၁၁ ။
၁၁။ ရိဗ္ဗုပ္ပ	၃၁၁ ။ ၃၃၄ ။
၁၂။ ကုဝေရာမိ-မိဖုရား	၃၃၄ ။ ၃၄၁ ။
၁၃။ ဥမဝီရု	၃၄၁ ။ ၃၆၁ ။
၁၄။ ဇုနိ	၃၆၁ ။ ၃၆၈ ။
၁၅။ လာကံ	၃၆၈ ။ ၃၇၀ ။

အာနန္ဒ စန္ဒြကျောက်စာ

ဒုတိယ စာအုပ်ပါ မင်းများ

၁။	ဒွင်စန္ဒ	အေဒီ ၃၇၀ မှ ၄၂၅
၂။	ရာဇစန္ဒ	။ ၄၂၅ - ၄၄၅
၃။	ကာလစန္ဒ	။ ၄၄၅ - ၄၅၄
၄။	ဒေဝစန္ဒ	အေဒီ ၄၅၄ - ၄၇၆
၅။	ယညစန္ဒ	။ ၄၇၆ - ၄၈၃
၆။	စန္ဒြဗန္ဓု	။ ၄၈၃ - ၄၈၉
၇။	ဘူမိစန္ဒ	။ ၄၈၉ - ၄၉၆
၈။	ဘူမိစန္ဒ	။ ၄၉၆ - ၅၂၀
၉။	နိတိစန္ဒ	။ ၅၂၀ - ၅၇၅
၁၀။	ဝိရစန္ဒ	။ ၅၇၅ - ၅၇၈
၁၁။	ပရိတိစန္ဒ	။ ၅၇၈ - ၅၉၀
၁၂။	ပရိတိစန္ဒ	။ ၅၉၀ - ၅၉၇
၁၃။	စရိတိစန္ဒ	။ ၅၉၇ - ၆၀၀

အာနန္ဒ ကျောက်စာ
တတိယ မင်းဆက် အမည်များ

၁။	မဟာဝိရ	အေဒီ ၆၀၀ - ၆၁၂
၂။	ဗြဟ္မဇင်	။ ၆၁၂ - ၆၂၄
၃။	သေဝိင်ရောင်	။ ၆၂၄ - ၆၃၆
၄။	ဓမ္မရက္ခ	။ ၆၃၆ - ၆၄၉
၅။	ဂတ္ထိ	။ ၆၄၉ - ၆၆၅

၆။

။ ၆၆၅- ၇၁၁

၇။ နရေခြံဝိဇယ

။ ၇၀၁- ၇၀၄

၈။

။ ၇၀၄- ၇၂၀

၉။ အနန္တစန္ဒ

။ ၇၂၀-

အထက်ပါ သမိုင်းအချက်အလက်များ၊ ဘုရားပုထိုးစေတီများ၊ ဧည့်ဝတီခေတ်နှင့် ဝေသာလီခေတ် (အေဒီ ၁၁-ရာစု အစောပိုင်းထိ) တို့တွင် တည်ဆောက်ခဲ့သော မြို့တော်ဟောင်း နေရာများ၊ မြို့ရိုးများ၊ ကျုံးများ၊ လူအသုံးအဆောင် ပစ္စည်းများ၊ အိမ်သုံးပစ္စည်းများ၊ ပန်းချီ ပန်းပုများ၊ လူရုပ်များ၊ နတ်ရုပ်များ၊ ခေါင်းလောင်းများ၊ လက်ဝတ်ရတနာများ စသည့်တို့ကို တွေ့ရ ပါသည်။

ဧည့်ဝတီပြည်ကြီးနှင့် ဝေသာလီပြည်ကြီး ပေါ်ပေါက်ပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ရခိုင်ပြည်ကြီး (ARAKAN) ဟု နိုင်ငံရေးအမည်တွင်ခဲ့သော ယခု ရခိုင်ပြည်နယ်ဒေသမိုင်းကိုသိရှိရန် အထက် ဖော်ပြပါ များကို တွေ့ရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့သော် အေဒီ (၁၁) ရာစု (သို့မဟုတ်) လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း(၁၀၀၀) ကျော်အထက်က ယခု ရခိုင်ပြည်နယ်ကိုသိရသောအကြောင်းအရာများမှာ ရှေ့ပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သလောက်သာဖြစ်ပါသည်။

ဧည့်ဝတီပြည်ကြီး၊ ဝေသာလီပြည်ကြီးနှင့်ဆိုင်သော စာပေမှာ ဤမျှသာဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းအရာမှာလည်း အလှူဒါနပြုသူ အမည်နှင့် အလှူဒါနနှင့်ဆိုင်သော အကြောင်း ကိစ္စသာ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဧည့်ဝတီပြည်ကြီးနှင့် ဝေသာလီပြည်ကြီးအကြောင်းကို ယခုအထိအမှောင်ချထားဆဲဖြစ် ပါသည်။ သို့သော်လည်း အမှောင်ထဲတွင် စမ်းတဝါးဝါးလမ်း လျှောက်ရင်း ထိတွေ့မိသော အရာများနှင့် ထိုအရာများ ကို ကြည့်၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ထုတ်ယူရရှိနိုင် သော အချက်များရှိပါသည်။ ၎င်းအချက်များမှာ

(က) ရခိုင်ပြည်နယ်သမိုင်းတွင် ဧည့်ဝတီခေတ်၊ ဝေသာလီခေတ်တို့မှာ အမှန်တကယ်ရှိခဲ့

ပါသည်။

- (ခ) အာနန္ဒစန္ဒြ ကျောက်စာတွင် သမိုင်းအဆက်ဆက် စိုးစံခဲ့သော ဘုရင်များ၊ ခုနစ်များ၊ အမည်များကို တွေ့ရပါသည်။
- (ဂ) ဘုရင်စနစ် ထွန်းကားခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။
- (ဃ) ကိုးကွယ်သောဘာသာမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။
- (င) ဟိန္ဒူယဉ်ကျေးမှုသည် ရှေးဦးစွာဝင်လာပြီး ဟိန္ဒူယဉ်ကျေးမှုလွှမ်းမိုးခဲ့ကြောင်း ထင်ရှား ပါသည်။ ကုသလတိုင်း၊ မာဂဓတိုင်း (မဇ္ဈိမတိုင်း)တို့၏ ယဉ်ကျေးမှု (Civilization)ကို လေ့လာပါက ခေတ်တော်တိုင်းပြည်ကြီးနှင့် ဝေသာလီပြည်ကြီး အမည်ဖြင့် နိုင်ငံရေးဖွဲ့စည်းမှု ကြီးပေါ်ပေါက်စဉ်က လွှမ်းမိုးခဲ့သော လူ့ယဉ်ကျေးမှု (Civilization)ပုံစံမျိုးနှင့် ထပ်တူ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။
- (စ) အိန္ဒိယပြည် မဇ္ဈိမဒေသမှ လူများသည် ခေတ်တော်ပြည်ကြီးနှင့် ဝေသာလီပြည်ကြီးကို လာရောက် ထူထောင်သည်မှာ ထင်ရှားပေါ်လွင်ပါသည်။ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သူများသည် မဇ္ဈိမ ဒေသမှ လာ ရောက်ကြသူများဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားနေပါသည်။
- (ဆ) လူမျိုးသည် ခေတ်တော်ခေတ်တွင် အာရိယန်အနွယ်များဖြစ်ပြီး ဝေသာလီခေတ်တွင် အာရိယန် အနွယ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ကြောင်း ပေါ်လွင်နေပါသည်။လူမျိုး အမည်ကို ထိုခေတ်က ရခိုင်လူမျိုးဟုနိုင်ငံရေးအရ မခေါ်သေးဘဲ ဝေသာလီ သည်နိုင်ငံရေးအမည်ဖြစ်ရာ ဝေသာလီ နိုင်ငံသားများဟုခေါ်ရပါမည်။ အေဒီ(၁) ရာစုတွင်ရောမ(ခေါ်မ) လူမျိုး ပွန်ပိုနီယက်မီလ (Ponponious mela) ၏ မှတ်တမ်းတွင် ရခိုင်ပြည်ကို ထိုအချိန်က အာဂျရေ(Argyre) အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ငွေမြေဟု ရေးသားထားသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။စင်ဗြ(Sympre) မြို့၊ စဒမြို့(Sada)၊ ဝေရဗုန္နမြို့(Berabonna)၊ တေမာလာ(Temala)မြို့များကို တွေ့ရသည်ဟု

ဖော်ပြထားကြောင်းသိရပါသည်။

နိုင်ငံရေး (ဓညဝတီနှင့် ဝေသာလီခေတ်)

ဓညဝတီခေတ်နှင့် ဝေသာလီခေတ်တွင် နိုင်ငံရေးပုံစံမှာ သက်ဦးဆံပိုင် ဘုရင်စနစ် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံကို စာ(သို့မဟုတ်) အခြားအထောက်အထားမရှိ၍ မသိရသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်တွင် ကုသလတိုင်းနှင့် မာဂဓတိုင်း(မဇ္ဈိမဒေသ)တွင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ပုံစံကဲ့သို့ ကျေးရွာ ရပ်ကွက်များ၊ မြို့များ နှင့် နိုင်ငံတော်ဟူ၍ အဆင့်ဆင့်ဖွဲ့ စည်းလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ရပါသည်။

ဓညဝတီ၊ ဝေသာလီခေတ်နှင့် လူတန်းစားများ

ဟိန္ဒူယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဟိန္ဒူဘာသာလွှမ်းမိုးထားသော ဓညဝတီခေတ်တွင် လူတန်းစားခွဲခြားမှုများ မုချရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ လူမျိုးရေးအရ ဇာတ်နိမ့်သူနှင့် ဇာတ်မြင့်သူများကို ခွဲခြားမှုရှိမည်မှာ သေချာပါသည်။ ထို့အတူလုပ်ငန်းသဘာဝကိုလိုက်၍လည်းကောင်း နေထိုင်ရာ အရပ်ဒေသကိုလိုက်၍ လည်းကောင်း နိုင်ငံသားအချင်းချင်း ခွဲခြားသောစနစ်ရှိနေမည်မှာ သေချာပါသည်။ အကြောင်းပြချက်မှာ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာကိုလိုက်၍ ခွဲခြားမှု၊ အရပ်ဒေသ များကို လိုက်၍ခွဲခြားမှု၊ ဘုန်းတော်ကြီးဂိုဏ်းများကို လိုက်၍ခွဲခြားမှု၊ ဆင်းရဲချမ်းသာ လိုက်၍ခွဲခြားမှု၊ မိမိဆွေမျိုးသားချင်းများနှင့် မိမိဆွေမျိုး မဟုတ်သူကိုခွဲခြားမှု၊ နိုင်ငံရေးအသွေး အရောင်ကိုအကြောင်းပြု၍ခွဲခြားမှုနှင့်စိမ်းကားမှု စသည်တို့ကိုယခု ထက်တိုင် ရခိုင်တွင် တွေ့ရဆဲပင် ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာလွှမ်းမိုးသော ဝေသာလီခေတ်နှင့် နောက်ပိုင်းခေတ်များတွင် ဇာတ်နိမ့်သူ နှင့် ဇာတ်မြင့်သူခွဲခြားမှုမှာ ပြင်းထန်လွန်းမည် မဟုတ်ပါ။ ဟိန္ဒူတို့၏ ဝိဇ္ဇာ ကျောက်သွားသည်ဟူ၍ မရှိနိုင်သဖြင့် ခွဲခြားမှုသည်ပျောက်သွားမည်ကားမဟုတ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တို့သည် ဇာတ်ခွဲခြားမှု များကို ကျောင်းဝင်းအတွင်းမှာ မပြုကြသော်လည်း ကျောင်းအပြင်ပ

တွင်လည်း လက်ထပ်ထိမ်းခြားခြင်း၊ အသင်းအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ မိတ်ဆွေအဖြစ် ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံခြင်း စသောကိစ္စများတွင် ခွဲခြားမှုကြီး ရှိလာခဲ့သည်ဟု အိန္ဒိယပြည် မဇ္ဈိမတိုင်း၏ သမိုင်းတွင်တွေ့ရပါသည်။

အင်ဒိုအာရီယန်များ၊ မဇ္ဈိမတိုင်းသား(အာရီယို-ဗြာဟ္မဗီရိယန်လူမျိုး)များ၊ မဇ္ဈိမဒေသမှ ရာဇာများနှင့် နောက်လိုက်များသည် ရခိုင်နှင့် ဗမာပြည်သို့ရောက်လာပုံကို ဖော်ပြထားသော အိန္ဒိယစာပေများ အလုံ အလောက်ရှိနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဓညဝတီနှင့် ဝေသလီခေတ်တွင် ဇာတ်ခွဲခြားမှုရှိနေသည်မှာ သေချာပါသည်။

ဟိန္ဒူနတ်များနှင့် ရခိုင်နတ်များ

ရခိုင်တို့ကိုးကွယ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ရခိုင်တို့၏ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံများ၊ အနုပညာ စာပေ အက္ခရာများ၊ စာပေများ၊ ဥပဒေကျမ်းများ၊ ဆန်းကျမ်းများ၊ လင်္ကာကျမ်းများ၊ ဗေဒင်ကျမ်း များ၊ ဆေးကျမ်းများ၊ နက္ခတ်ကျမ်းများနှင့် ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံများ၊ အစားအစာ ပုံစံများ၊ လုပ်ကိုင်စား သောက်ပုံများ၊ ဘာသာရေး ပွဲတော်ကျင်းပပုံများ စသည်တို့မှာ ဟိန္ဒူကျမ်းများ မှလာသော အရာများသာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သော ဟိန္ဒူ ကျမ်းများမှာ ရိဂ်ဝေဒကျမ်းကြီး (Rigveda)၊ ယာဇူရ်ဝေဒ ကျမ်းကြီး၊ သမ္ဗဒေဝကျမ်းကြီး(Samaveda)၊ အသာရ် ဗာဝေဒကျမ်း ကြီး(Atharvaveda) များဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းကျမ်းများ တွင်ပါရှိသောလင်္ကာများ၊ ဂါထာများ၊ မန္တရား များ၊ နတ်ပူဇော်ရာများတွင် ရွတ်ဖတ်ရ သောအမျိုးမျိုးသော ဆုတောင်းလင်္ကာများနှင့် ပူဇော်သီဆိုပုံများ ပါရှိပါသည်။ မြို့စောင့်နတ်၊ ရွာစောင့်နတ်၊ ပြည်စောင့်နတ်၊ တောစောင့်နတ်၊ တောင်စောင့်နတ်၊ ပင်လယ်စောင့်နတ်၊ သမုဒ္ဒရာ စောင့်နတ် (မေခလာ) ကောင်းကင်နတ်မင်းကြီး (သိကြားမင်း)၊ ငရဲမင်းကြီး(ယာမမင်း)၊ သာသနာ စောင့်နတ်(သုရဿတီ)၊ ကိုယ်စောင့်နတ်တို့မှာ ဟိန္ဒူနတ်ဘုရားကြီးများအတိုင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ ဟိန္ဒူတို့၏ အရပ်လေးမျက်နှာ စောင့်နတ်ဖြစ် တော်မူသော ဒတ္တရဋ္ဌ၊ ကုဝေရစသော နတ်မင်းကြီးများနှင့် ကမ္ဘာစောင့်နတ်ကြီးများကိုပင် ရှေးရခိုင်တို့ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။

ဟိန္ဒူဘာသာနတ်မင်းကြီးများ

- (က) ဝါယုနခေါ် ကောင်းကင်နတ်မင်းကြီး (Varuna)
- (ခ) ဝါယုခေါ် လေနတ်သား (Vayu)
- (ဂ) သဗီတ ခေါ် နေနတ်သား (Savita)
- (ဃ) အာဝင် (ဆ) ခေါ် သမားတော်နတ်ကြီး (Asvina)
- (င) မာရုတ (စ) ခေါ် မုန်တိုင်းနတ်ကြီး (Marutas)
- (စ) အင်ဒြာခေါ် မိုးကြိုးနတ်ကြီး (Indra)
- (ဆ) အာဂနီ ခေါ် မီးနတ် (Agni)
- (ဇ) ဆိုမာခေါ် သစ်ပင်နတ်ကြီး (Soma)
- (ဈ) ဥသျှာခေါ် အာရုံဦးနတ်ကြီး (Usha)

စသော နတ်ဘုရားကြီးများသည် ဟိန္ဒူဘာသာရပ်နတ်မင်းကြီးများဖြစ်ပြီး ထိုနတ်ကြီးများအနက် အချို့ကို ထိုခေတ်ရခိုင်တို့ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။

အင်ဒိုအာရိယန်တို့နှင့်ပါလာသော စာပေယဉ်ကျေးမှု

စာပေအက္ခရာများမှာလည်း ၎င်းတို့နှင့်အတူပါလာသော အရာများဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် အခြားသော အသိအတတ်ပညာများမှာလည်း ၎င်းတို့နှင့်အတူ ပါလာသော အရာများဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဘီစီ (၂၅၀) မတိုင်မီလောက်ကပင် စာပေနှင့် ပညာရပ်တို့သည် အိန္ဒိယတွင် ထွန်းကားပြီးဖြစ်သော်လည်း သတ္တုပြားများနှင့်အသားရင့် ကျောက်များ၊ အုတ်နံရံများတွင် ရေးသားခဲ့ရ သောကာလဖြစ်ရာ၊ မဇ္ဈိမယဉ်ကျေးမှုသည် ရခိုင်သို့ စာပေအနေဖြင့် ရောက်ရှိလာသည်ကို ရခိုင်တို့လေ့လာ ရာမှရရှိခဲ့သည်မဟုတ်ပါ။ လူတို့ကိုယ်တိုင်လာရောက်ရာမှ ရရှိချက်သာဖြစ်ပါသည်။

ဓညဝတီနှင့် ဝေသာလီရခိုင်များကို မဇ္ဈိမတိုင်းသားတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

အိန္ဒိယမဇ္ဈိမတိုင်းသားတို့နှင့် ဓညဝတီဝေသာလီခေတ် ရခိုင်တို့၏စကား၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုးကွယ်သောဘာသာ၊ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု အစားအစာနှင့် ချက်ပြုတ်နည်းပါ မကျန် ယေဘုယျ တူညီနေပုံ ကိုတွေ့ရပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဓညဝတီခေတ်နှင့် ဝေသာလီခေတ်အခါက လူမျိုးများသည် အာရိယန်များ၊ မဇ္ဈိမတိုင်းသားများဖြစ်ကြောင်းထင်ရှားပါသည်။

အထက်ပါတို့ကိုကြည့်ခြင်းဖြင့် ယခု ရခိုင်ဆိုသူများ၏ မျိုးရိုးမှာ အင်ဒိုအာရိယန် လူမျိုးဖြစ်ပြီး အိန္ဒိယပြည်မဇ္ဈိမဒေသမှ(ဘီစီ-၄၈၃) နောက်ပိုင်းတွင် ဘင်္ဂလားပြည်မြောက် ပိုင်းမှ တစ်ဆင့် ရခိုင်သို့ တရွေ့ရွေ့ဝင်ရောက်လာသူများသာဖြစ်ကြောင်းထင်ရှားပါသည်။ ထိုသူများ သည် အေဒီ(၁၁)ရာစု အစပိုင်းထိ ဓညဝတီပြည်သားများ အနေနှင့်လည်းကောင်း၊ ဝေသာလီ ပြည်သားများ အနေများအနေနှင့် လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးအရစည်းခဲ့ကြပါသည်။ အချုပ် အခြာလွတ်လပ်သောနိုင်ငံများဖြစ်ခဲ့၍ ပဒေသရာဇ်စနစ် ထွန်းကားသော တိုင်းပြည်များဖြစ်ခဲ့ သည်။ ဝေသာလီပြည်ကြီးအမည်ပင်လျှင် မဇ္ဈိမဒေသမှ ဝေသာလီမြို့ ကြီးအမည်ကိုမှည့်ခေါ် ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ဟိန္ဒူဘာသာဖြင့် (Vaisali)ဝေသာလီဟုခေါ်သည်။ ဤသို့အားဖြင့် ဟိန္ဒူယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ဘင်္ဂလားပြည်နှင့် ဝေသာလီ(ရခိုင်)သို့ ရောက်ရှိလာခြင်းမှာ ဘုရင် လူမျိုး၏ဘာသာ (သခင်လူမျိုးဘာသာ) အနေဖြင့် ဘုရင်နှင့်မျိုးနွယ်တို့က ယူဆောင် လာသော ဘာသာဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဓညဝတီပြည်သားများနှင့် ဝေသာလီ ပြည်သားများသည် မဇ္ဈိမဒေသမှ လာသော သကျသာကီဝင်များ အနွယ်များ (အာရိယန်မျိုးရိုး) ဖြစ်ကြောင်းပေါ်လွင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ရှေးအကျဆုံးရခိုင်မျိုးရိုးမှာ အင်ဒိုအာရိယန်မျိုးရိုးနှင့် မွန်ဂိုလွိုက်မျိုးရိုးတို့ ပေါင်းစပ်ရာမှ ပေါ်ပေါက်လာသော သာကီဝင်မျိုးရိုးဖြစ်ကြောင်းတင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ဘင်္ဂလားသို့ အစ္စလာမ်ဘာသာရောက်ရှိခြင်း

အေဒီ(၇၃၅) မှ အေဒီ(၉၈၈) အထိ ဘင်္ဂလားကိုပါလ(Pala)မျိုးနွယ် ဘုရင်များကစိုးမိုးခဲ့စဉ် အေဒီ(၈၁၀)အထိ ဘင်္ဂလားသည် တည်ငြိမ်စွာ တိုးတက်လာခဲ့သည်။ ပါလတို့သည်မဇ္ဈိမဒေသမှလာသော မွန်ဂိုလ်လွှဲကံသွေးပါသော အာရိယန်များဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ဖြစ်သည်။ ဘုရင်ကြီး ဓမ္မပါလ (Darnapala) ၏ထီးနန်းကိုဆက်ခံသော ၎င်း၏သားဒေဝပါလ (Devapala) သည် ထင်ရှားဆုံးသော မင်းတစ်ပါးဖြစ်ခဲ့သည်။

အေဒီ (၉၈၈)မှ အေဒီ (၁၀၇၅)အထိ ကာလအတွင်းဘင်္ဂလားကို မဟိပါလ(၁)(၂)တို့ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ပါလမင်းဆက်များ ပြတ်သွားပြီးနောက် အင်ဒိုအာရိယန်မျိုးနွယ် တစ်ခုဖြစ်သော သေန(Sena) မျိုးနွယ်မင်းဆက်များသည် ဘင်္ဂလားကို စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ဟိန္ဒူဘာသာဝင် များဖြစ်သည်။

အေဒီ (၁၀၇၅)မှ အေဒီ(၁၂၆၀) အထိ ကာလတွင် သေနမျိုးနွယ်များသည် ဘင်္ဂလားကို စိုးမိုးခဲ့ရာ အေဒီ(၁၁၇၉)တွင် ဘင်္ဂလားကို စိုးမိုးခဲ့သူ လာချမာ(န) သေန(Lakshamana Sena) လက်ထက်တွင် မူဟာမက်ဂိုရီ MOHAMAD GHORI သည် ခရစ်သက္ကရာဇ် (၁၁၉၂) တွင် ဒေလီမြို့တော်နှင့် အေဂျမာမြို့တော်များကို ရာဂျပုတ် (Rajput) မင်းများထံမှ သိမ်းပိုက်ယူခဲ့သည်။ (၁၁၉၇) ခုတွင် မူဟာမက်ဂိုရီ၏ သေနာပတိဖြစ်သူ မူဟာမက်ဘင် ဘက္ကထိယာ (Muhamad-binBaktiya) သည် မဇ္ဈိမတိုင်း (ဘီတာပြည်နယ်) ကို သိမ်းပိုက်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် အနောက်ဘင်္ဂလားကို ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်ရာမှာ မြို့တော် (Nadiah) နာဒီယက်သည် သူ၏ လက်ထဲသို့ ကျရောက်သွားပါသည်။ သေနမျိုးရိုးမင်းများသည် အရှေ့ဘင်္ဂလားကို ဆက်လက် စိုးမိုးထားသော်လည်း အစ္စလာမ်ဘာသာသည် ဘင်္ဂလားတွင် ဘုရင့်ဘာသာဖြစ်လာခဲ့သည်။ အစ္စလာမ်ဘာသာသို့ ကူးပြောင်းလာသူများသည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးများတွင် အခွင့်ထူးရလာကြသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များသည် ဘင်္ဂလားတွင် ဂုဏ်သိက္ခာအရှိဆုံးဖြစ်လာခဲ့သည်။

မူဟာမက်ဂိုရီသည် အာဖဂန်ပြည် ဂါဇနီမြို့တော်ကို ဗဟိုပြုပြီး အိန္ဒိယကိုစိုးမိုးခဲ့ရာ ၎င်း၏ ကိုယ်စားဖြစ်သူ သေနာပတိ (Qut-budin Aibak) ကူတုဘူဒင်အိုဘက်သည် (၁၂၁၀) ခုတွင် ဒေလီမြို့တော် ၏ ဆူလတန် (Sultan) ဖြစ်လာပါသည်။

(Iturmish)အိတက်မိ(ချ်)ဆိုသူသည် မူဟာမက်ဂိုရီဘုရင်ကြီး၏ ကျွန်အဖြစ် အမှုတော် ထမ်းခဲ့ရာမှ ကွဘူဒင်၏ နောက်ပိုင်းတွင် ဒေလီမြို့တော်၏ ဆူလတန်ဖြစ်လာပါသည်။ ၎င်းသည် (၁၂၂၅-အေဒီ) တွင် ဘင်္ဂလားကို သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် တူရကီမျိုးနွယ် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အိန္ဒိယ အနောက်ဘက် ဆင်း(Sind)ဒေသမှအရှေ့ ဘင်္ဂလားထိ အိန္ဒိယ မြောက်ပိုင်းတစ်ခုလုံးသည်တူရကီဘုရင်တို့၏ လက်အောက်သို့ကျရောက်သွားပါသည်။ အစ္စလာမ် ဘာသာသည် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းသို့ လည်းကောင်း၊ ဘင်္ဂလားသို့လည်းကောင်း ပျံ့နှံ့သွားရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံသားများစွာတို့သည် အစ္စလာမ်ဘာသာတို့ ကူးပြောင်းသွားကြသည်။

သို့သော်လည်း အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များ၏ အုပ်ချုပ်ရေးသည် (၁၂၉၆)ခုထိအောက်ခြေ ပိုင်းတွင် အခြေခိုင်မြဲမှုမရှိသေးသဖြင့် ဘင်္ဂလားသည် ဒေလီမှ ဆူလတန်များထံ၌ သစ္စာခံရသော် လည်း ဤကာလ အတွင်းဘင်္ဂလားတွင် ဟိန္ဒူရာဇာများ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးသာ တည်မြဲနေ သေးသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၃၂၄-ခုနှစ်တွင် နေဆာရူဒင်(Nasarruddin)အတွက် ဒေလီဆူလတန် ဘုရင်က အနောက်ဘင်္ဂလားကို သိမ်းပိုက်၍ ထီးနန်းပေးအပ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် (၁၃၂၄)တွင် အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် ဘုရင် နေဆာရူဒင်၏ သိမ်းပိုက်အုပ်စိုးမှုအောက်သို့ အနောက်ဘင်္ဂလား ကျရောက်သည်။

ဤသို့အားဖြင့်ဘင်္ဂလားသို့ ဒေလီနှင့်မဇ္ဈိမတိုင်းမှ အစ္စလာမ် ဘာသာဝင်များ များစွာ ရောက်ရှိလာကြသော်လည်း ထိုသူတို့၏ မျိုးရိုးမှာ အာဖဂန်(Afghan)မျိုးရိုး မဟုတ်ဘဲ အင်ဒို အာရိယာန် မျိုးရိုးများသာ ဖြစ်ကြပါသည်။ မူဟာမက်ဂိုရီသည် အာဖဂန်မှ ဒေလီမြို့နှင့် အေဂျာမာမြို့ကို လာရောက်တိုက်ခိုက်လာ သော ကာလတွင် အာဖဂန်မြင်းစီးစစ်သည် ၁၂၀၀၀၀

(တစ်သိန်း နှစ်သောင်း) သာပါလာခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အာဖဂန် အုပ်စိုးသူများသည် အိန္ဒိယ မြောက်ပိုင်းကိုသိမ်းပိုက်ရာမှ အစွလာမ်ဘာသာသည် အိန္ဒိယတွင် ပျံ့နှံ့သွားခဲ့သော်လည်း အာဖဂန်လူမျိုးများသည် အင်ဒိုအာရိယန်ကဲ့သို့ လူလှိုင်းကြီးများအဖြစ် ပြောင်းရွှေ့လာခြင်း မဟုတ်ဘဲ စစ်သည်များအဖြစ် အဓိကအားဖြင့်ဝင်ရောက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အဓိက ဝင်ရောက် လာသော အရာမှာ အစွလာမ်ဘာသာနှင့် အစွလာမ်ယာဉ်ကျေးမှုပင်ဖြစ်သည်။ အင်ဒိုအာရိယန် တို့၏ ဇာတ်နိမ့် ဇာတ်မြင့်ခွဲခြားရေးနှင့် ဟိန္ဒူဘာသာဝင်ဘုရင်များ အုပ်စိုးရာတွင် လူအားလုံး တို့သည် ညီတူညီမျှ အခွင့်အရေး ရှိသောစနစ်(Equality of men)ကိုကျင့်သုံးမှုမရှိပါ။ အုပ်စိုးခြင်းခံရသူများ၏ ကြည်ညိုလေးစားမှုကို ရရှိအောင်မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါ။ ဟိန္ဒူရာဇာ အချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အလေ့အကျင့်မရှိပါ။ အာဖဂန်နှင့်ယှဉ်လျှင် နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးတွင် ခေတ်နောက်ကျနေခဲ့သည်။ သို့အတွက်ကြောင့် အစွလာမ်ဘာသာဝင် အာဖဂန် ဘုရင်တို့သည် စစ်နိုင်ရာမှ အုပ်စိုးသူများဖြစ် လာသဖြင့် အစွလာမ်ဘာသာဘက်သို့ အိန္ဒိယနိုင်ငံ သားများစွာတို့သည် ကူးပြောင်းသွားခဲ့သည်။ အစွလာမ်ဘုရင်များ ၏ ထီးနန်းစိုက်ရာ ဒေသကဲ့သို့ သော မြို့တော်ကြီးနှင့် လက်အောက်ခံ အစွလာမ်ဘာသာဝင် နယ်စားကြီး များကို ဗဟိုပြု၍ အစွလာမ်ဘာသာသည် ကောင်းစွာ ပျံ့နှံ့လာပါတော့သည်။

ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၃၂၅-တွင် ဘင်္ဂလားသည် မူဟာမက်တူမက်(Muhamad Tughlag) (၁၃၂၅-၁၃၅၀ အေဒီ)၏ အင်ပါယာထဲမှ ခွဲထွက်၍ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံဖြစ်လာသည်။(သက္ကရာဇ် ၁၃၅၉-၆၀တွင်) ဘုရင်ဖီရု(ဆ်)(Fitruz)သည် ဘင်္ဂလားကို တိုက်ခိုက်ခဲ့သော်လည်း အောင်မြင်မှု မရခဲ့ပါ။ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၄၉၃ တွင် အစွလာမ်ဘာသာဝင်ဘုရင် ဟူဆိန်သျှား(Husain Shah) က ဘင်္ဂလား ထီးနန်းကို အောင်မြင်စွာ သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းနောက်တွင် ရှေ့ရဲသျှား(Sher Shah)သည် ဘီဟာ (မဇ္ဈိမဒေသ)နှင့် ဘင်္ဂလားကို ဆက်လက်စိုးမိုးရာမှ သက္ကရာဇ် ၁၅၇၆ ခု တွင် အာဂဖန်တို့၏ နောက်ဆုံး မင်းဆက်ဖြစ်သူ ဒါု (Daud)ကိုမွန်ဂိုလ်မင်း အဂ္ဂဘာ (Akbar)

က သတ်ဖြတ်လိုက်ပြီး ဘင်္ဂလားကို မဂိုလ်အင်ပါယာထဲသို့ သိမ်းသွင်းလိုက်ပါသည်။ အနောက် ဘင်္ဂလားသည် မဂိုလ်အင်ပါယာထဲ သို့ ကျရောက်သွားပြီး အရှေ့ဘင်္ဂလားကိုမူ ရခိုင်ဘုရင်တို့က သက္ကရာဇ်(၁၆၆၆) ခုထိ ဆက်လက် စိုးမိုးထား နိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဘင်္ဂလားသည်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် အာဖဂန်တို့၏ လက် အောက်သို့ ကျရောက်ရာမှနောက်ပိုင်းတွင်ဗလီကြီးများနှင့် အစ္စလာမ်ဘာသာရေးအရ အလှူပေး သည့် အဆောက်အအုံများဖြင့် ပြည့်နှက်သွားပါတော့သည်။ မြို့တော်ဂေါရ် (Gaur)သည် မော်ကွန်း အဆောက်အဦးကြီးများဖြင့် ကျော်ကြားသော မြို့ကြီးတစ်ခုဖြစ်လာပါသည်။ မော်ကွန်း ဆောင်ကြီးများ အနက် ဘုရင်ဟူဆိန်သျှား (Husain Shah)၏ ဆိုနာမက်ဂျီဗလီ (Sonamasjid) မော်ကွန်းဆောင်များသည် ထင်ရှားဆုံးဖြစ်သည်။ထိုဘုရင်များ လက်ထက်တွင် ဘင်္ဂလီစာပေကို အထူးအားပေးခဲ့သည်။ တိုးတက်စေခဲ့သည်။ ရာမယနကျမ်းကြီး (Ramayana) မဟာဗာရထ ကျမ်းကြီး (Maha Bharata)တို့ကို ဘင်္ဂလီဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုစေခဲ့သည်။ ဘုရင်နာဆရက်သျှား (Nasrat Shah)ကို ချီးကျူးထားသည့် ကဗျာလင်္ကာများစွာလည်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ စာဆိုကြီး များမှာ မာလာဒေရာဘဆူး(Maladhera Basu)နှင့် ဝိဒယပတိ (Vidya Pati)တို့ ဖြစ်သည်။

ဘင်္ဂလားတွင် အစ္စလာမ်ဘာသာအလျှင် အမြန်ပြန့်ပွားရခြင်းမှာ (၁) အစ္စလာမ်ဘာသာ သည် ဟိန္ဒူနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ထက် ပို၍နားလည်သဘောပေါက်ရန် လွယ်ကူခြင်း၊ ဘာသာရေး ပွဲတော်များ ပြုလုပ်စရာ မလိုခြင်း၊ အလွှာအရှင်မြတ်တစ်ပါးတည်းကိုသာ အာရုံစိုက်ရခြင်း။ (၂) ဟိန္ဒူဘာသာအရ ဇာတ်နိမ့်ဇာတ်မြင့် ခွဲခြားချက်ကြီးကို အစ္စလာမ်ဘာသာက ဖျောက်သွား စေပြီး အစ္စလာမ်ဘာသာက လူလူချင်း တန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေးတူ သတ်မှတ်ပေးခြင်း၊ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် အာဖဂန်ဘုရင်များက အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များကို နိုင်ငံရေးအရ စုစည်း ပေးခြင်း၊ အခွင့်အလမ်းသာ စေခြင်း၊ မျက်နှာပန်းလှစေခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးရာထူးများကို အစ္စလာမ် ဘာသာဝင်များက ပို၍ရနိုင်ခြင်း၊ ဆူဖီနှင့် အစ္စလာမ် သူတော်စင်များ၏ တရားကျင့်ကြံ အားထုတ်မှု ပုံစံသည် ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် များ၏လေးစားကြည်ညိုမှုကို

ကြီးစွာရစေခြင်း၊ အစွလာမ်ဘာသာသို့ ကူးပြောင်းလာရန်အတွက် များစွာသောဘာသာရေး မစ်ရှင်အဖွဲ့များက ဆွဲဆောင်ယူနိုင်ခြင်း၊ အစွလာမ်ဘာသာရေးပုဂ္ဂိုလ် ကျော်များသည် လူထု၏ ချစ်ခင်မှုနှင့် လေးစားမှုကို ရရှိနိုင်ခြင်း၊ ဘက္ကထိ(Bhakti Cult)ခေါ် ဘာသာ ရေးဂိုဏ်းသည် ပေါ်လာရာမှ ယင်း၏ဟောပြောပို့ချမှုအရ လူမျိုးမရွေး ဇာတ်နိမ့်ဇာတ်မြင့်မရွေး မည်သူမဆို (God) ဘုရားသခင် ရှေ့တော်မှောက်သို့ ရောက်ရှိ၍ ကိုယ်တိုင်တွေ့ မြင်နိုင်သည်ဟု ဖော်ပြပြီး အစွလာမ်ဘာသာဖြစ်စေ၊ ဟိန္ဒူဘာသာဖြစ်စေ မည်သည့်ဘာသာ ပင်မဆို ဘာသာအားလုံး တို့၏ ဘာသာရေးရည်မှန်းချက်နှင့် လိုရင်းမှာ တစ်ခုတည်းသာဖြစ်သည်ဟု ဟောပြော ပို့ချခဲ့ သည်။ ဤသို့ အားဖြင့် အစွလာမ်ဘာသာသည် ဟိန္ဒူဘာသာအပါအဝင် အခြားသောဘာသာ အားလုံးနှင့် အခြေခံအား ဖြင့် ထပ်တူဖြစ်သည်ဟု အိန္ဒိယသားလူထုက ယုံကြည်လက်ခံ လာရာမှ အစွလာမ်ဘာသာသို့ များစွာ ဝင်ရောက်သွားကြပါသည်။

ယင်းသို့အားဖြင့် ဘင်္ဂလားသို့ အစွလာမ်ဘာသာသည် အဂ္ဂဘာ ဘုရင်ကြီးလက်ထက် မှစ၍ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ပျံ့နှံ့ထွန်းကားလာတော့သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အစွလာမ်ဘာသာ သည် ဘင်္ဂလားသို့ ရောက်လာခြင်းမှာ ဘုရင့်ဘာသာအနေဖြင့် ရောက်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၁၆၆၆-ခုနှစ်မှ စ၍ ရခိုင်တို့သည် ဘင်္ဂလားဒေသကို အပြီးအပိုင် စွန့်လွှတ်ခဲ့ရသည်။ ၁၆၆၆-ခုမှ စ၍ ၁၇၅၆-ထိ ဘင်္ဂလားတွင်နှစ်ပေါင်း(၁၀၀)တိုင်အောင် အစွလာမ်ဘာသာသည် ဘုရင့်ဘာသာ ဖြစ်နေခဲ့သည်။

ဘင်္ဂလားနှင့်ရခိုင်သည် သမိုင်းအစဉ်အလာအားဖြင့် တစ်ဆက်တည်းဖြစ်နေခဲ့ရာ ဘင်္ဂလားသို့ ရောက်လာသော အစွလာမ်ဘာသာသည် ရခိုင်သို့ ရောက်လာသည်မှာ ၎င်းဒေသ နှစ်ခုသည်ပထဝီအနေ အထားအပြင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးတို့အရ အမြဲဆက်သွယ်မှု ရှိခဲ့၍ဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၇၈၅-ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ပြည်ကို ဘိုးတော်ဘုရားသိမ်းယူသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားမင်းကြီးလက်ထက် ရခိုင်အကြောင်းကို ရခိုင်ပြည်သူဒီမိုကရေစီ တပ်ပေါင်းစုပါတီ ဗဟိုကော်မတီ ဌာနချုပ်(စစ်တွေ) (၁-၅-၉၀) ထုတ် စာစောင်၊ စာမျက်နှာ(၁၁)တွင် ရေးသား ဖော်ပြရာ၌ ၁၇၈၅ ခုနှစ်တွင် မြောက်ဦးမြို့တော်သည် မြန်မာမင်းလက် အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့ သည်။ ထိုအချိန်ကစ၍ ရခိုင်ဒေသခံလူများသည် အင်္ဂလိပ်ပိုင် စစ်တကောင်းဒေသသို့

ထွက်ပြေးကြသည်။ ကြက်ပျံမကျစည်ကားခဲ့သော ရခိုင်ပြည်သည်လည်း တောကြီးမျက်မည်းပမာ ဖြစ်သွား ခဲ့ရာ ၁၈၂၆-ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ကိုအင်္ဂလိပ်တို့ ရရှိသွားချိန်တွင် ရခိုင်ဒေသလူဦးရေသည် တစ်သိန်းပင် မပြည့်တော့ချေဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်းအချက်ကို ကြည့်ပါက ရခိုင်နှင့် ဘင်္ဂလားသည် အရှေ့အိန္ဒိယ အင်္ဂလိပ်ကုမ္ပဏီ လက်အောက်သို့ နိုင်ငံရေးအရ စုစည်းရောက်ရှိ သွားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

အခန်း(၈) ခိုဟင်ဂျာ ဘယ်သူလဲ

၁၇၈၄-ခုနှစ် မတိုင်မီက ဘင်္ဂလားမှ လူများကို ရခိုင်ဘုရင်တို့က ရခိုင်ပြည်သို့ ဖမ်းဆီး ယူဆောင်လာခဲ့သည်ကို ရခိုင်ပြည်သူ ဒိမိုကရေစီတပ်ပေါင်းစုမှ ထုတ်ဝေသော စာစောင်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ စစ်တကောင်းသည် ၁၁၂၈-ခုနှစ်တွင် ထကြွခဲ့သည်။ ယင်းကို ရခိုင်တို့က သွားရောက်နှိမ်နင်းခဲ့သည်။ ၁၂၄၆-ခုနှစ်တွင် စစ်တကောင်းက တစ်ကြိမ်ထကြွခဲ့ပြန်သည် ဤ အချိန်တွင် ရခိုင်က လောက်ချီးပူရာ တိုင်အောင် သွားရောက်နှိမ်နင်းရုံမက ကျွန်အဖြစ် လူပေါင်း(၄၇၅၀၀)ကို ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်လာခဲ့သည်ဟု ယင်းစာစောင်မျက်နှာ(၉)တွင် ဖော်ပြ ထားပါသည်။

ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆-တွင်ဘင်္ဂလားမှ ရခိုင်သို့ ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်ယူလာသူပေါင်းမှာ တစ်ကြိမ်တည်းဖြင့်(၄၇၅၀၀)ဖြစ်နေကြောင်းတွေ့ရသဖြင့် ယခုအချိန်ထိ နှစ်ပေါင်း (၇၄၄)နှစ် ပင်ကြာညောင်းခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသူတို့မှာ ရခိုင်ဘုရင်ကိုယ်တိုင်ကပင် ၎င်း၏ အစီအစဉ်ဖြင့် ယူဆောင်လာခဲ့သော သူများသာဖြစ်ပါသည်။ ထိုသူတို့ကို ယခုအချိန်ထိ (ဘင်္ဂလားနိုင်ငံသား) ဘင်္ဂါလီဟုခေါ်နေလျှင် ညီညွတ်ရေး ပျက်ပြားသွားရန် ဖန်တီးရာသာ ရောက်ပါသည်။

၁၇၈၅ ခုတွင် ရခိုင်တစ်ပြည်လုံး၌ လူဦးရေ တစ်သိန်းမျှပင် မပြည့်ဟုဆိုထားသည်။ အခြား တစ်ဘက်တွင် မဟာမြတ်မုနိဘုရားကိုလည်း မြန်မာတို့ မန္တလေးသို့ ပင့်ဆောင်သွားရာ နိုင်ငံရေးအရ ရခိုင်ပြည် သည် ပြိုကွဲသွားပြီးဖြစ်သည်။ ရခိုင်တွင် လူအင်အား၊ ဓနအင်အားတို့

မှာခါလီဖြစ်သွားကြောင်း ပေါ်လွင်နေပါသည်။

ဗမာဘုရင်သည်လည်းကောင်း၊ ရခိုင်ဘုရင်သည်လည်းကောင်း မိမိလက်တွင်းသို့ ကျရောက်လာ သူများကို ချေမှုန်း၍ ကျွန်ပြုခဲ့ကြသည်။ ဤပေါ်လစီကြောင့် သမိုင်းတွင် ဗမာနှင့် ရခိုင်သည် အင်္ဂလိပ်တို့၏ ကိုလိုနီဖြစ်ခဲ့ရသည်။ အကယ်၍ ဗမာ ဘုရင်နှင့် ရခိုင်ဘုရင်တို့သည် မိမိလက်တွင်းသို့ ရောက်လာသူများ၏ ဘဝကိုမြှင့်တင်ခဲ့ပါက ရခိုင်ပြည်ကြီးသည် ပျက်စီးသွား မည်မဟုတ်သည့်အပြင်၊ အင်အားကြီးသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ အဖြစ်တည်မြဲနေမည်ဖြစ်သလို ဗမာပြည်လည်း အင်္ဂလိပ်တို့၏ ကိုလိုနီဖြစ်မည်မဟုတ်ပါ။ ရခိုင်ပြည်သူ ဒီမိုကရေစီ တပ်ပေါင်းစု (ဗဟိုဌာနချုပ်) စစ်တွေပါတီမှ ထုတ်ဝေသောရခိုင်ပြည်မှ ဘင်္ဂလီနှင့် သူတို့၏ သမိုင်းပြဿနာ စာစောင်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆-ခုနှစ်က ရခိုင်ဘုရင်ဖမ်းလာခဲ့ သော ဘင်္ဂလား သား၄၇၅,၀၀(လေးသောင်းခုနှစ်ထောင်ငါးရာ) သည် ယခု၂၀၁၂-ခုတွင် နှစ်ပေါင်း ၇၄၄ခုနှစ် တိုင်တိုင် ရခိုင်တွင် အခြေစိုက် နေထိုင်လာခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ တို့သူတို့ကို ယနေ့ နိုင်ငံရေးအမည် အားဖြင့် မြန်မာလူမျိုးဟု ခေါ်ရန်မှ တစ်ပါး အခြားမရှိပါ။

သို့သော်လည်း မျိုးရိုးဇာတိအမည်ဖြင့် ခေါ်လိုပါက မည်သည့်အမည်ဖြင့်ခေါ် သင့်ပါ သလဲ။ ၎င်းတို့ကို ဘင်္ဂလီဟုခေါ်နေပါက ၎င်းတို့ကို ဘင်္ဂလားဒေ(ချ်)က ပိုင်သည်ဟု အဓိပ္ပါယ် သက်ရောက်သွားသည်။ ယင်းသို့အားဖြင့် တစ်ဘက်နိုင်ငံသို့ မိမိလူမျိုးကို ထိုးအပ်နေ သလို သာဖြစ်မည်။ မိမိနိုင်ငံသားများကို တစ်ဘက်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအမည်ဖြင့်ခေါ်နေပါက တစ်ဘက် နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးဩဇာကို မိမိနိုင်ငံသားများအပေါ် လွှမ်းမိုးသွားအောင် ဖန်တီးပေးရာ ရောက်နေသည်။ ယင်းသို့အားဖြင့် အမိနိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးနှင့် အချုပ်အခြာ အာဏာကို ထိခိုက် အောင် မိမိတို့ကပင် ဆောင်ရွက်သလို ဖြစ်နေသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဘင်္ဂလီမှာ ဘင်္ဂလား ဒေရှ်နိုင်ငံသားလူမျိုး၏ မျိုးရိုးအမည်သာဖြစ်သည်။

ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးတို့သည် တစ်ဘက်နိုင်ငံနှင့် ဘာသာရေးအားဖြင့် တူညီနေပြီး ဘာသာ

ရေးကို မိမိတို့၏ အသက်နှင့်ထပ်တူ မြတ်နိုးသောလူမျိုး ဖြစ်နေရာ ၎င်းတို့၏ ဦးနှောက်ထဲသို့ တစ်ဘက်နိုင်ငံသား စိတ်ဓာတ် ဝင်ရောက်သွားရန်မှာ အထူးပင်လွယ်ကူသည်။ တစ်ဘက်နိုင်ငံ နှင့်လည်း နယ်စပ်ချင်း ခရီးမိုင်များစွာ ထိစပ်နေရာ ဤသို့သော အခြေမျိုးတွင် မိမိတို့နိုင်ငံသား လူမျိုးများကို အထူးဂရုပြုရန် လိုအပ်နေသည်။ ယင်းသို့သော အခြေအနေမျိုး ဖြစ်နေပါလျက် ဒီလူမျိုးကို တစ်ဘက်နိုင်ငံသားအမည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်လျှင်၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြားသော တိုင်းရင်း သားများက(အထူးသဖြင့်) အတူတကွနေကြရသော ရခိုင်တို့က ဒီလူမျိုးကို ညီရင်းအစ်ကိုအဖြစ် မှန်မှန်ကန်ကန် မဆက်ဆံဘဲ သူစိမ်းပြင်ပြင်ကဲ့သို့ ဆက်ဆံခဲ့လျှင် (သို့မဟုတ်)ဇာတ်နိမ့် သူများ ကဲ့သို့ ဆက်ဆံနေလျှင် နိုင်ငံရေးသဘာဝနှင့် ဆန့်ကျင်နေမည်ဟု သုံးသပ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အမိမြေဖွား ရခိုင်ရိုဟင်ဂျာတို့ကို ၎င်းတို့မြတ်နိုးသော ရိုဟင်ဂျာအမည်ဖြင့် ခေါ်တွင်စေရန် ခွင့်ပြုပေးသင့်ပါသည်။

ရခိုင်ပြည်သူ ဒီမိုကရေစီ တပ်ပေါင်းစုဟိုဌာနချုပ် စစ်တွေ မှထုတ်ဝေသော ဖော်ပြပါ စာစောင်ကိုကြည့်ပါက ၁၇၈၅-ခုနှစ်တွင် ရခိုင်၌ လူဦးရေ တစ်သိန်းမျှပင် မပြည့်ပါဟု ဖော်ပြထား ပြီး ၁၂၄၆ ခုနှစ်ကပင် ရခိုင်ဘုရင်များ ဖမ်းယူလာသော ဘင်္ဂလားသားဦးရေမှာ ၄၇၅,၀၀ ရှိနေရာ၊ ၁၇၈၅-ခုနှစ်ထိ နှစ်ပေါင်း ၄၄၀-ကြာမြင့်သွားပြီဖြစ်၍ မူလဦးရေ ၄၇၅၀၀-မှ ၄၄၀- နှစ်အတွင်း မည်မျှတိုးပွားလာမည် ကို တွေးကြည့်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၇၈၅-ခုနှစ်တွင် ရခိုင်၌လူဦးရေ တစ်သိန်းဟုဆိုလျှင် စုစုပေါင်း တစ်သိန်းထဲတွင် ဘင်္ဂလားမှ ဖမ်းယူခဲ့သော အချိုးအစားမည်မျှ ရှိနေမည်ကိုလည်း တွက်ဆယူနိုင်ပါသည်။

ဒီလူမျိုးတို့က မိမိတို့သည် ရိုဟင်ဂျာများ ဖြစ်သည်ဟုမည်ခေါ်နေကြသည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ရိုဟင်ဂျာဆိုသူ ဘယ်သူလဲဟုမေးလျှင် ဒီလူမျိုးကို ထိုးပြရန်သာရှိပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာသည် သူပုန်အုပ်စုမဟုတ်ပါ။ ပြည်ထောင်စုကြီးအတွင်း အခြားတိုင်းရင်းသား ညီနောင် များနှင့် အေးအတူပူအမျှ နေထိုင်လို ကြသူများသာ ဖြစ်ကြသည်။ လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏တိုင်းရင်း သားလူမျိုးများစာရင်း၌ အထင်အရှားရှိခဲ့သည်ကို အာဏာရှင်၏ သဘာဝအတိုင်း တရားဥပဒေ

ကိုဥပက္ခေပြု၍ တတိတိနှင့်ချောင် ထိုးခဲ့ခြင်းသာဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတစ်ခု၏ မူဝါဒ (Policy) ဆိုသည်မှာ တိုင်းပြည်တစ်ခုလုံး၏ အကျိုးစီးပွား ကိုသာကြည့်ရသဖြင့်၊ မသိ နားမလည်သော လူမျိုးရေး အမြင်ကျဉ်းသူလူတစ်စု၏ ယုတ္တိမတန်သည့် ပြောကြားချက်ထက် ပကတိအခြေ အနေမှန်ကိုလက်ခံရန် လိုအပ်သည်။

ကျဉ်းမြောင်းသော လူမျိုးရေးဝါဒ

ကျဉ်းမြောင်းသော လူမျိုးရေးဝါဒကို လက်ကိုင်ထားသူများသည် မိမိကိုယ်ကျိုး သက်သက်ကိုသာ အခြေခံသည်။ လူအမျိုးမျိုးတို့အား မျိုးရိုးဇာတိကိုပြု၍ ခွဲခြားစေပြီး ထိုသို့ခွဲခြား ရာသို့ လိုက်ပါလာ သူများကိုမိမိနှင့် မိမိအဖွဲ့ကပင် ထာဝရအုပ်စိုးထားလိုသော ရည်မှန်းချက်မှာ ထိုသူတို့၏ ရည်မှန်းချက်ဖြစ်သည်။ မိမိတို့၏ ခွဲခြားရေးလမ်းသို့ လိုက်ပါလာသူများကို ပြည်ထောင်စု၏ အခြားလူမျိုးများနှင့် အမြဲသွေး ခွဲထားပြီး တခြားလူမျိုးများသည် မိမိမျိုးနွယ်၏ ရန်သူဖြစ်၍ ထိုသူတို့၏ဘေးရန်မှ ကာကွန်ရန်နှင့် မိမိမျိုး နွယ်ကို မိမိကသာလျှင် အချစ်ဆုံးဟု အထင်ရောက်နေစေပါသည်။ ထိုသူတို့၏ လိုရင်းမှာ မိမိလူစုကို မိမိနှင့် မိမိအဖွဲ့က ထာဝရဦးမိုး ထားရေးသာဖြစ်သည်။ (နာဇီဂျာမဏီမှ ဟစ်တလာ ၏ ဂျူး မုန်းတီးရေးဝါဒ)

မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒ

ဤဝါဒကြီးကို လက်ကိုင်ထားသူများမှာ မိမိလူမျိုးသာလျှင် မြင့်မြတ်သည်။ အခြားလူမျိုး များက မိမိတို့လူမျိုးများထက် နိမ့်ကျသည်ဟု ယူဆသော ဂျာမဏီအာဏာရှင်ဟစ်တလာ၏ မျက်ကန်းမျိုးချစ်ဝါဒ (နာဇီ)ဝါဒ လက်ကိုင်ထားသော အုပ်စိုးသူသည် မိမိအုပ်စိုးထားသော နယ်နိမိတ်အတွင်း၌ လူသားအပေါင်းတို့၏ တိုးတက်ကြီးပွားမှုတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း မရှိသော အခါ ပြည်ထောင်စုသား အခြားလူမျိုးများကို လက်စွမ်းပြနိုင်ကွပ်ရေးကိုသာ လုပ်လေ့ရှိသည်။

ယင်းသို့ဆောင်ရွက်ချက်များကို မျိုးချစ်သူရဲကောင်း၏ ဆောင်ရွက်ချက်ဟု ဝါဒဖြန့်စည်းရုံးလှုံ့ဆော်လေ့ရှိသည်။ ဤဝါဒမျိုးနှင့် အလေ့အကျင့် လုပ်နည်း လုပ်ဟန်များကို လူမျိုးကြီးဝါဒဟု သတ်မှတ်ပါသည်။

လူမျိုးကြီးဝါဒနှင့် ကျဉ်းမြောင်းသော လူမျိုးရေးဝါဒမှာ အနှစ်သာရအားဖြင့် ထပ်တူ ထပ်မျှပင်ဖြစ်သည်။ ကိုယ်ကျိုးသက်သက်ကို အခြေခံသော အုပ်စိုးသူ(သို့မဟုတ်) အာဏာရ လိုသူ၏ အကျင့်စရိုက်နှင့် ဝါဒသဘောဖြစ်သည်။ ဤဝါဒနှစ်ခုစလုံးမှာ ယနေ့(၂၁)ရာစု ဂလိုဘောလစ်ဇေးရှန်း ကာလ၌ ခေတ်မမီတော့ပါ။

ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓာတ်

ပြည်ထောင်စုသားတိုင်းသည် ပြည်ထောင်စုမျိုးနွယ်အားလုံးအတွက် ခေါင်းဆောင်ဖြစ် နိုင်သည်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်လျှင် မည်သည့်မျိုးနွယ်၊ မည်သည့်ဘာသာဟု ထည့်တွက်စရာမလိုဘဲ မိမိမျိုးနွယ်အတွက် ကောင်းကျိုးဆောင်ရွက်ရာတွင် ထိထိရောက်ရောက် ခေါင်းဆောင်နိုင်စွမ်းရှိ မရှိကိုသာ အခြေခံရသည်။

ဤအချက်မှာ ပြည်ထောင်စုမှုကို ဆန့်ကျင်သောမူမဟုတ်ပါ။ နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်ခွင့်ကို အခြေခံ၍ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းတို့ကိုဖွဲ့စည်းသော်လည်း အဆိုပါပြည်နယ်(သို့မဟုတ်)တိုင်းအတွက် တာဝန်ရှိသူများသည် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ် (သို့မဟုတ်) တိုင်းအတွင်းနေထိုင်သော ပြည်သူ အားလုံးအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရန် တာဝန်ရှိသည်။ ဂလိုဘယ်လစ်ဇေးရှင်းနှင့် လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရေစီခေတ်တွင် ကျဉ်းမြောင်းသော လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး စိတ်ဓာတ်များဖယ်ရှားပစ်ရန် လိုအပ်သည်။

မိမိမျိုးနွယ်ကိုမှ အစွဲအလမ်းထားနေပါက အတွေးသစ်၊ အမြင်သစ်ကို ရရှိနိုင်ရန် ခက်ခဲနိုင်သည်။ အတွေးအမြင်ကျဉ်းမြောင်းနေရာမှ မိမိမျိုးနွယ် တစ်ခုလုံးအတွက် တိုးတက်မှုကို

ပိတ်ဆို့ထားသလို ဖြစ်သွားနိုင်သည်။ အဓိကမှာမိမိမျိုးနွယ်၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ကောင်းကျိုး ချမ်းသာကို ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိ မရှိ အပေါ်တွင်သာအခြေပြုသင့်သည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။ ကျဉ်းမြောင်းသော လူမျိုးရေးဝါဒ၏ သွေးဆောင်မှု နောက်ကိုပါသွားပြီး မျိုးနွယ်လိုက် သီးခြား အုပ်စုခွဲနေပါက တစ်စုနှင့်တစ်စုအကြား ဝိရောဓိဖြစ်ပွား လာနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ် (သို့မဟုတ်)တိုင်းတစ်ခု အတွင်း၌ လူမျိုးနွယ်စုအလိုက် နိုင်ငံရေးအရ သီးခြား အုပ်စု ဖွဲ့စည်းရေး ခြေလှမ်းမလှမ်းသင့်။

လူမျိုးပေါင်းစုံ၊ ဘာသာပေါင်းစုံချစ်ကြည်ရေးနှင့် အတွေးအခေါ်ခေတ်မှီရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူများက စိတ်အားထက်သန်စွာ ဝိုင်းဝန်းလုပ်ဆောင်ရင်း တဘက်မှ ခေတ်နောက်ကျသော ကျဉ်းမြောင်းသည့် လူမျိုးရေးအစွန်းရောက်စိတ်ဓါတ်များ ပပျောက်ရန် ကြိုးပမ်းသင့်သည်။

နိဂုံး အခန်း (၉)

၁၉၈၂ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံသားဥပဒေ

ဤဥပဒေသည် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း ရှေးရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက မှီတင်း နေထိုင်လာခဲ့သော (ရိုဟင်ဂျာ)လူမျိုးများအတွက် သေဒဏ်ထက်ပင်ပို၍ ဆိုးရွားသော အခြေအနေသို့ တွန်းပို့ခဲ့သည်။ ပွင့်လင်းစွာတင်ပြရလျှင် ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေကို (ရိုဟင်ဂျာ)လူမျိုးများအတွက် တမင်တကာ ရည်စူးပြ ဌာန်းခဲ့သည့် သာဓကများကို အောက်တွင် အကိုးအကားများဖြင့် တင်ပြပါမည်။

ဤစာအုပ်အရှေ့ပိုင်း အခန်းကဏ္ဍများ၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း ရှေးပဝေသဏီကပင် မိမိတို့၏ ပင်ရင်းနိုင်ငံအဖြစ် နေထိုင်လာခဲ့ကြသော ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများကို

ဗြိတိသျှ လက်အောက်မှ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်မှစ၍ မြန်မာအစိုးရအဆက်ဆက်က တိုင်းရင်းသား အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ ကြသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတစ်ခုလုံး ကံဆိုးမိုးမှောင် ကျသော (၁၉၆၂)ခု မတ်လ (၂)ရက်နောက်ပိုင်းတွင် တတိတိနှင့် အမဲဖျက်သကဲ့သို့ လုပ်ခဲ့သည်။

အာဏာရှင်ဟူသည် မည်သည့်တရားဥပဒေကိုမျှ အလေးမထား ဂရုမစိုက်သူလုပ်ချင် ရာ ဖွတ်လုပ်သည်။ နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ် ပညာရှင်များ သုံးသပ်သကဲ့သို့ အာဏာရှင် စနစ်ကြီး ထွားလေ ပြည်သူ့အခွင့် အရေးလျော့နည်းလာလေဖြစ်ရာ (၁၉၆၂)ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ရခိုင် ပြည်နယ် အတွင်းမှ ဆင်းရဲသား လက်လုပ်လက်စား ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးမိသားစုများ၌ ကလေး မွေးဖွားလျှင် မွေးစားရင်းရယူရန် ခက်ခဲခြင်း၊ အိမ်ရှိလူ စာရင်းများ ဟောင်းနွမ်းပျက်စီးလျှင် အသစ်ထုတ်ယူရန် ခက်ခဲခြင်း၊ ကလေးများ အသက်(၁၂)ပြည့်လျှင်ထိုစဉ်က ယာယီသက်သေခံ ကဒ်ပြားများ ထုတ်ပေးလေ့ရှိသော်လည်း သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများက ပညာပြု၍ နှောင့်နှေး ကြန့်ကြာအောင်လုပ်ခြင်း၊ ခရီးသွားလာရာ၌ (လဝက)ဝန်ထမ်း များက ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအား စစ်ဆေးသော အခါ၌ အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်ကဒ်ပြားများကို သိမ်းဆည်း၍ ပြန်မပေးခြင်း၊ အသက်(၁၂)နှစ်ပြည့်၍ ယာယီသက်သေခံကဒ်ပြားမရရှိသော်လည်း ပညာမတတ်သောအခြေခံ လူတန်းစားများ၏ သဘာဝ နှင့် ရှေးရိုးစဉ်လာ ဘာသာရေးလွှမ်းမိုးမှုကြောင့် မိန်းကလေးများကို အသက် (၁၅) (၁၆)နှစ်နှင့် အိမ်ထောင် ချပေးသော ဓလေ့ကြောင့် အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်ကဒ်ပြား မရှိဘဲ (လင်ယူသားမွေး) ဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။

ထိုကဲ့သို့ အိမ်ထောင်စုစာရင်းဟောင်းနွမ်းပျက်စီးသည့် မိသားစုများနှင့် အိမ်ထောင်စု စာရင်း၌အမည် ရေးသားဖြည့်သွင်းခြင်းမခံရသော ကလေးငယ်များ၊ အရွယ်ရောက်ပြီး အိမ်ထောင် ကျသော်လည်း အမျိုးသား မှတ်ပုံတင်ကဒ်ပြားမရရှိသူများ စသည်ဖြင့် (၁၉၆၂)ခုနှစ် နောက်ပိုင်းမှ စ၍ ရှိလာခဲ့ရာ (၁၉၆၈) ခုနှစ် မေလ (၁၀)ရက်နေ့တွင် သမိုင်းတွင်သော ရခိုင်လေမုန်တိုင်းကြီး ကျရောက်ခဲ့ရာ၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသော လက်လုပ်လက်စားများ၏ ဖြစ်ကတတ်ဆန်း ဆောက်လုပ်

နေထိုင်ကြသည့် တဲအိမ်ကလေးများ ပျက်ဆီးဆုံးရှုံးရာ၌ အရေးကြီး စာရွက်စာတမ်းများ ရေစို ပျက်စီးသည်ကတစ်မျိုး၊ ပျောက်ဆုံးသည်က တစ်မျိုးရှိခဲ့ရာ၊ ဆိုရှယ်လစ်ခေတ်၏ အဂတိလိုက်စားမှု ထူပြောသော အကျိုးဆက်ကြောင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများမှာ မှတ်ပုံတင်နှင့် သန်းခေါင်စာရင်းများ အသစ်ပြန်လည် ရရှိခဲ့ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။

နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအား တိုင်းရင်းသားအဆင့်မှ သာမန်နိုင်ငံသား အဆင့်၊ ထိုမှတစ်ဆင့် တရားမဝင်ခွင့်လွှာသော နိုင်ငံမဲများအဖြစ် လုပ်ကြံဖန်တီးရန် ရည်ရွယ်သော တရား ဥပဒေကို အလေးမထားသည့် အာဏာရှင်တို့သည် နည်းမျိုးစုံဖြင့် လိမ်လည်ဝါဒဖြန့် လံ့ကြုပ်ဖန်တီး၍ (၁၉၇၈) ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းမှ တရားမဝင် ခွင့်လွှာသည့် ဘင်္ဂါလီများအား စစ်ဆေး ဖော်ထုတ်ရန်ဟုဆိုကာ နဂါးမင်းစီမံချက်ကို လုပ်ခဲ့သည်။

နဂါးမင်းစီမံချက်၌ အောက်ခြေတာဝန်ရှိသူများက နည်းမျိုးစုံဖြင့် ကြမ်းတမ်းရမ်းကားမှုကြောင့် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးအမြောက်အများ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လျက် ဒုက္ခသည်ဘဝရောက်ခဲ့ရသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းမှ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများသာမက အာဏာရှင်ခေတ်တစ်လျှောက်လုံး ကရင်ပြည်နယ်အတွင်းမှ တိုင်းရင်းသားကရင်လူမျိုး အမြောက်အများလည်း တစ်ဖက်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်၍ ဒုက္ခသည်များအဖြစ် ရောက်ရှိခဲ့သည်မဟုတ်လော။

နဂါးမင်းစီမံချက်ကြောင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့သော ရိုဟင်ဂျာ ဒုက္ခသည်များကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်-မြန်မာ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကို ရေရှည်မျှော်ကိုးလျက် ဟင်္သာစီမံချက်ဖြင့် မြန်မာ အစိုးရက ပြန်လည်လက်ခံခဲ့သည်။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံရောက် ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များသည် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံသားများ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဟင်္သာစီမံချက်ဖြင့် ပြန်လည်လက်ခံခဲ့သော်လည်း သာမန်ပြည်သူများထက်နား၊ မျက်စိပိုကြီးသော အာဏာရှင်အစိုးရသည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးအားလုံးကို လက်စွမ်းပြရန်အတွက် (၁၉၈၂)ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော်လည်း အမေရိကန်သမ္မတ ဘာရက်အိုဘားမားက (Audacity of Hope) စာအုပ် စာမျက်နှာ-၃၃၇တွင် ရေးထားသကဲ့သို့

(Any system built by man, had flaws and contradictions) လူသားတို့ ရေးဆွဲပြဌာန်းသော နည်းစနစ်ဟူသည် အမှားအယွင်းများ ဟာကွက်များ နှင့် ဝိရောဓိများ ရှိစမြဲဟု ရေးသားထားရာ (၁၉၈၂) ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေသည်လည်း ခေတ်ကာလနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှု မရှိတော့သဖြင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်သင့်သည်ဟု ယူဆပါသည်။ နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီး ဦးသိန်းစိန်ကိုယ်တိုင်ကလည်း ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်ဖက်ခြင်းမရှိသော ဥပဒေများကို ဖျက်သိမ်းတန်ဖျက်၊ ပြင်သင့်လျှင် ပြင်ရမည်ဟု မိန့်ကြားရှိပြီး ဖြစ်သည့်အပြင် (၂၀၁၂)ခုနှစ် ဇူလိုင်လ (၁၈)ရက် နေ့က နေပြည်တော် ပုဗ္ဗသီရိမြို့နယ် စက်မှု လယ်ယာစနစ် တောင်သူပညာပေးဧက(၅၀၀) စိုက်ခင်းရှိ အစည်းအဝေးခန်းမ၌ ဒီမိုကရေစီ မိတ်ဆွေပါတီ များအဖွဲ့မှ ပါတီဥက္ကဋ္ဌများနှင့် အတွင်းရေးမှူးများအား တွေ့ဆုံပွဲတွင် “အစိုးရ၏ ဆောင်ရွက်မှုများကို ရဲရဲတင်းတင်း ဝေဖန်၍ အကြံဉာဏ် များပေးကြရန်” နှိုးဆော်ခဲ့သဖြင့် ဤအခန်းကို ထည့်သွင်းရေးသားခြင်းဖြစ်သည်။ သတင်းမီဒီယာသည် အများပြည်သူကို အကျိုးပြုရန်အတွက် နိုင်ငံတော်၏စတုတ္ထမဏ္ဍိုင်အဖြစ် နိုင်ငံတော်က အလေးထားသည့်အလျောက် ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေကိုဝေဖန်ဆန်း စစ်လျှင် ပုဒ်မ (၃)တွင် -

“နိုင်ငံတော်တွင် ပါဝင်သော နယ်မြေတခု၌ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၈၅ခုနှစ်၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၈၂၃ခုနှစ် မတိုင်မှီကာလမှစ၍ ပင်ရင်းနိုင်ငံအဖြစ် အမြဲနေထိုင်ခဲ့သော ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသည့် တိုင်းရင်းသားများနှင့် မျိုးနွယ်စုများသည် မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်သည်ဟုဆိုထားရာ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း (၈၀၀)ရာကျော်ကတည်းက နေထိုင်လာခဲ့ကြသော ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများသည်လည်း ပုဒ်မ(၃)အရ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဖြစ်ကြပါသည်။ ၁၉၄၈ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ (၄)ရက်နေ့ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ် ရေးရဲခွင့်ကပင် အစိုးရအဆက်ဆက်က ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးကို တိုင်းရင်းသားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ကြသော်လည်း ၁၉၆၂ခုနှစ်နောက်ပိုင်း တရားဥပဒေကို အလေးမထားသော အာဏာရှင် ခေတ်တွင်သာ ဥပက္ခေပြု ခံခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။

တိုင်းရင်းသား ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများကို နိုင်ငံခြားမှ ခိုးဝင်လာသယောင် အာဏာရှင်
 ခေတ်တွင် ဝါဒဖြန့် နှိပ်ကွက်ခဲ့မှုကြောင့် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂက အဖိနှိပ်အခံရဆုံး လူနည်းစု
 တစ်ခုလို့ သတ်မှတ်ခံ ထားရသူတွေဖြစ်ပါတယ်။ ((The Voice)ဂျာနယ် အတွဲ(၈) အမှတ်(၂၉)
 ဇူလိုင် ၉-၁၅-၂၀၁၂ ခု ဒေါက်တာ မင်းဇော်ဦး၏ ရိုဟင်ဂျာပဋိပက္ခ အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့်
 လက်တွေ့ မူဝါဒဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများဆောင်းပါး) ၌ “၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေက
 ခေတ်စနစ်နှင့် မညီလျော်တော့ ဘူး ၁၈၂ခုနှစ် မတိုင်မှီကတည်းက အခြေချရမယ်
 ဆိုတဲ့လိုအပ်ချက်ကို ဖြုတ်ပေးရတော့မယ်”လို့ ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ(၆)တွင်

“ဤဥပဒေအာဏာတည်သည့်နေ့တွင် နိုင်ငံသားဖြစ်ပြီးသူသည် နိုင်ငံသားဖြစ်သည်။
 သို့ရာတွင် ပုဒ်မ (၁၈)ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့် ငြိစွန်းလျှင် ယင်းပုဒ်မအရ အရေးယူခြင်းခံရမည်”
 ဟု ပါရှိပြန်ရာ ပုဒ်မ (၃)နှင့် ပုဒ်မ (၅)အရ တိုင်းရင်းသားတိုင်းလည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းသားမိဘ
 နှစ်ပါးမှ မွေးဖွားသူ တိုင်းသည်လည်းကောင်း မွေးရာပါနိုင်ငံသားဖြစ်သည်ဟု ဆိုထားပြန်
 သောကြောင့် မွေးရာပါနိုင်ငံသားများအတွက် မည်သို့သော ပြဿနာမျှ မရှိနိုင်သော်လည်းမွေးရာ
 ပါနိုင်ငံသား (တိုင်းရင်းသား)မဟုတ်သော ဥပဒေရ နိုင်ငံသားဖြစ်သူများအတွက် ပုဒ်မ(၆)အရ
 နိုင်ငံသားဖြစ်နိုင် သော်လည်း ပုဒ်မ (၁၈)အရ အချိန်နှင့်အမျှ အန္တရာယ်ရှိနိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားဥပဒေကပင် တိုင်းရင်းသားများကို ပုဒ်မ (၃)အရ မွေးရာပါနိုင်ငံ
 သားဟု သတ်မှတ်ပြီး။ အစွဲလမ်းဘာသာဝင်လူနည်းစုကိုမူ(နိုင်ငံခြားသွေးနှော သဘောသက်ရောက်
 စေကာ ဘင်္ဂါလီ၊ ကျူလီယာ၊ စုရတီ စသည်အားဖြင့် ရေးသားစေလျက်) ပုဒ်မ (၆)အရ ခွဲခြားထား
 သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရုတ်နွယ်ဖွားများအတွက် လက်တွေ့ပကတိအခြေအနေ၌ အခက်
 အခဲမရှိသည်ကို တွေ့မြင်နေရပါသည်။

တပါတီအာဏာရှင်ခေတ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေပုဒ်မ

(၄)တွင် “မည်သည့် မျိုးနွယ်စုသည် တိုင်းရင်းသားဖြစ်သည် မဖြစ်သည်ကို နိုင်ငံတော်ကောင်စီက ဆုံးဖြတ်နိုင် သည်” ဟု ဆိုကာ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်မှစ၍ အစိုးရအဆက်ဆက်က တိုင်းရင်းသားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့သော ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးကို အာဏာရှင်အစိုးရသည် မြန်မာ နိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ စာရင်းမှ ဖယ်ရှားချန်လှပ်ခဲ့ ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ယနေ့ လူအချို့ မသိနားမလည်၍ ပြောနေကြသော ရိုဟင်ဂျာသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး (၁၃၅) မျိုးတွင် မပါဝင်ခြင်းမှာ တရားဥပဒေကို အလေးမထားသူတို့က အတင်း အဓမ္မဖယ်ရှားခဲ့၍ သာဖြစ်သည်။ ဤစာအုပ် ရှေ့ပိုင်းတွင်ဖော်ပြထားသော နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနု၊ ဦးဘဆွေ၊ တပ်မတော် ဒုတိယကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်မှူးချုပ် အောင်ကြီး တို့၏ မိန့်ခွန်းများနှင့် မြန်မာ့အသံ တိုင်းရင်းသားဘာသာအစီအစဉ်မှ (ရိုဟင်ဂျာ)ဘာသာ အစီအစဉ် ထုတ်လွှင့်ခဲ့မှုနှင့် တကွ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းအတွဲ (၉)တို့ကို ဖတ်ရှုလေ့လာပါက ရိုဟင်ဂျာသည် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးတစ်မျိုးအဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရခဲ့ချိန်မှစပြီး (၁၉၆၄)ခုနှစ်အထိ တရားဝင်ရှိခဲ့ သည်ကို သိသာနိုင်သည်။ အားလုံးသိကြသည့်အတိုင်း အာဏာရှင်ဟူသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီကို ဂရုမစိုက် တရားဥပဒေကို အလေးမထား မိမိအာဏာတည်မြဲရေးအတွက် လုပ်ချင်သလို လုပ်လေ့ရှိရာ ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကာလတွင် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးတို့၏ မွေးရာပါအခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုသင့်သည်။

ဒီမိုကရေစီဆိုင်းဘုတ်တစ်၍ ဒီမိုကရေစီ (ကကြီး ခခွေး)ပင် မသိ၊ တရားဥပဒေကို မျက်ကွယ်ပြုသူ သမိုင်းကို ပြောင်လိမ့်ကြသူ ကျဉ်းမြောင်းသောလူမျိုးရေးစိတ်နှင့် မဟာလူမျိုးကြီး ဝါဒ ကျင့်သုံးလိုသူ လူတစ်စု၏ မုသာဝါဒစကားကို နားမယောင်သင့်ပါ။ ၂၀၁၂ခုနှစ် ရခိုင် ပြည်နယ် စစ်တွေမြို့တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ သော ရင်နင့်ဖွယ် အဖြစ်အပျက်များသည် အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ နယ်မြေ သစ်ရှာဖွေရင်း ရောက်ရှိလာ ခဲ့ကြသော ဥရောပတိုက်သား လူဖြူများက ဒေသခံလူနီများကို ၎င်းတို့၏ ဇာတိနယ်မြေများမှ အတင်းအဓမ္မ ဖယ်ရှား သုတ်သင်ခဲ့မှုနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်နိုင်ပါသည်။

(၄)တွင် “မည်သည့် မျိုးနွယ်စုသည် တိုင်းရင်းသားဖြစ်သည် မဖြစ်သည်ကို နိုင်ငံတော်ကောင်စီက ဆုံးဖြတ်နိုင် သည်” ဟု ဆိုကာ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်မှစ၍ အစိုးရအဆက်ဆက်က တိုင်းရင်းသားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့သော ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးကို အာဏာရှင်အစိုးရသည် မြန်မာ နိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ စာရင်းမှ ဖယ်ရှားချန်လှပ်ခဲ့ ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ယနေ့ လူအချို့ မသိနားမလည်၍ ပြောနေကြသော ရိုဟင်ဂျာသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး (၁၃၅) မျိုးတွင် မပါဝင်ခြင်းမှာ တရားဥပဒေကို အလေးမထားသူတို့က အတင်း အဓမ္မဖယ်ရှားခဲ့၍ သာဖြစ်သည်။ ဤစာအုပ် ရှေ့ပိုင်းတွင်ဖော်ပြထားသော နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနု၊ ဦးဘဆွေ၊ တပ်မတော် ဒုတိယကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဝိုင်းလှိုင်၊ အောင်ကြီး တို့၏ မိန့်ခွန်းများနှင့် မြန်မာ့အသံ တိုင်းရင်းသားဘာသာအစီအစဉ်မှ (ရိုဟင်ဂျာ)ဘာသာ အစီအစဉ် ထုတ်လွှင့်ခဲ့မှုနှင့် တကွ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းအတွဲ (၉)တို့ကို ဖတ်ရှုလေ့လာပါက ရိုဟင်ဂျာသည် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးတစ်မျိုးအဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရခဲ့ချိန်မှစပြီး (၁၉၆၄)ခုနှစ်အထိ တရားဝင်ရှိခဲ့ သည်ကို သိသာနိုင်သည်။ အားလုံးသိကြသည့်အတိုင်း အာဏာရှင်ဟူသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီကို ဂရုမစိုက် တရားဥပဒေကို အလေးမထား မိမိအာဏာတည်မြဲရေးအတွက် လုပ်ချင်သလို လုပ်လေ့ရှိရာ ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကာလတွင် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးတို့၏ မွေးရာပါအခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုသင့်သည်။

ဒီမိုကရေစီဆိုင်းဘုတ်တစ်၍ ဒီမိုကရေစီ (ကကြီး ခခွေး)ပင် မသိ၊ တရားဥပဒေကို မျက်ကွယ်ပြုသူ သမိုင်းကို ပြောင်လိမ့်ကြသူ ကျဉ်းမြောင်းသောလူမျိုးရေးစိတ်နှင့် မဟာလူမျိုးကြီး ဝါဒ ကျင့်သုံးလိုသူ လူတစ်စု၏ မုသာဝါဒစကားကို နားမယောင်သင့်ပါ။ ၂၀၁၂ခုနှစ် ရခိုင် ပြည်နယ် စစ်တွေမြို့တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ သော ရင်နင့်ဖွယ် အဖြစ်အပျက်များသည် အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ နယ်မြေ သစ်ရှာဖွေရင်း ရောက်ရှိလာ ခဲ့ကြသော ဥရောပတိုက်သား လူဖြူများက ဒေသခံလူနီများကို ၎င်းတို့၏ ဇာတိနယ်မြေများမှ အတင်းအဓမ္မ ဖယ်ရှား သုတ်သင်ခဲ့မှုနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်နိုင်ပါသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ “ပြီးတာတွေလည်းပြီးပါစေ” ဆိုသည့်စကားအတိုင်း အတိတ်၏ အဖြစ် အပျက်များကို သင်ခန်းစာရယူ၍ ခေတ်မှီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ တော်သစ် ကြီးတည်ဆောက် ရာ၌ အလားတူအဖြစ်အပျက်များ ထပ်မံဖြစ်ပွားခြင်းမရှိစေရန် တာဝန်ရှိသူ များက အမြော်အမြင် ကြီးမားရန် လိုအပ်သည်။ သာဓကအားဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံသူ မိခင်နှင့် နိုင်ငံခြားသား (ကင်ညာ) နိုင်ငံသား ဖခင်မှ မွေးဖွားလာသူသည် ယနေ့အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ပထမ ဦးဆုံး အသားမဲသမ္မတ ဘာရက်အို ဘားမားဖြစ်နေပြီ မဟုတ်လော။ အသားဖြူ ၈၅%ရှိသော အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် (ကပ္ပလီ) ဘာရက်အို ဘားမားကို သမ္မတအဖြစ် လက်ခံနိုင်ခြင်းမှာ အသားဖြူ အမေရိကန်များ ပညာဉာဏ်အမြော်အမြင်ရှိ၍ ဖြစ်သည်။ အကြောင်းတိုက်ဆိုင် ၍ အာဇာနည်ခေါင်းဆောင်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်သော ဆရာကြီး ဦးရာဇတ်၏ ၁၁၄နှစ်မြောက် မွေးနေ့အခမ်းအနားတွင် သီတဂူဆရာတော် ဒေါက်တာဉာဏိသာရ မိန့်ကြားခဲ့သော “စစ်မှန်တဲ့ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တည်ဆောက်မယ်ဆိုရင် အစွဲအလမ်းတွေ ဖျောက်ဖို့လိုမယ်။ အစွဲ အလမ်းတွေ မဖျောက်နိုင်ရန် (Unity, Harmony) မရနိုင်ဘူး၊ (Unity, Harmony) မတည်ဆောက် နိုင်ရင် (Peace) ဆိုတဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေး မတည်ဆောက် နိုင်ဘူး၊ ဘာသာရေးစကားနှင့် ပြောရလျှင် လွတ်လပ်ရေးအတွက် အစွဲအလမ်းဟူသမျှ ဖြုတ်ပြစ်ရမယ်၊ အသားအရောင်၊ လူမျိုး၊ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာ၊ အဲဒီအစွဲအလမ်းတွေကို အကုန်လွှတ်လိုက်ရမယ်” ဟု ပြည်ထောင်စုဖွား နိုင်ငံသားအားလုံး ညီရင်းအစ်ကိုပမာ သဘောထားရန် ဆုံးမဟောကြားတော်မူခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

ဗုဒ္ဓ၏တရားတော် (အဆုံးအမ)နှင့်ဆိုလျှင် မွေးရာပါလူစိတ်တွင် စွဲကပ်နေသည့် အတ္တစိတ်ကို ဖယ်ရှားနိုင်ရန် ကြိုးစားရမည်။ “မုန်းတာလည်း ဒီစိတ်၊ ချစ်တာလည်း ဒီစိတ်” ဆို သကဲ့သို့ မကောင်းသော အမြင်နှင့် တဘက်သတ်ကြည့်နေလျှင် ဘယ်တော့မှ အမှန်ကို ရှာတွေ့ မည်မဟုတ်။

အမှန်အတိုင်းပြောရလျှင် စာအုပ်စာပေ အမြောက်အများဖတ်ခဲ့သည့် ကျွန်တော် ကိုယ်တိုင်ပင် တစ်ချိန်က ကျဉ်းမြောင်းသော လူမျိုးရေးစိတ်ဓာတ်ရှိခဲ့ဖူးသည်။ ငါဆိုသည့် အတ္တ နှင့် မာနရှိခဲ့ဖူးသည်။ ဆိုးသွမ်းခဲ့သော အင်္ဂုလိမာလက ဘုရားရှင်တော်နှင့် ဆုံ၍ သစ္စာတရားကို သိရှိအမြင်မှန် ရလာခဲ့သကဲ့သို့ လွန်ခဲ့သော (၂)နှစ် အသက် (၆၂)နှစ် တွင်မှ သစ္စာတရားကို

သိရှိလာခဲ့သူပီပီ ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး တို့၏ ပကတိအရှိတရားကို လက်ခံရဲသော သတ္တိမွေးကြပါရန် နှိုးဆော်တိုက်တွန်း အပ်ပါသည်။

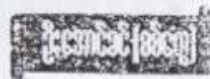
အားလုံးတို့ ကျေးဇူးတင်လျက်

ဦးဘောင်စင် (ခေတ်)

ဘာသာပြန်ဓာရေးဆရာ

မိမိ၏ကိုးကားသော ကျမ်းစာအုပ်များ

- (1) Moshe yegar, The Muslim of Burma 1972
- (2) D.G.E Hall, Burma 1950
- (3) ဒေါက်တာခင်မောင်ညွန့်၏ (၁၆-၁၇)ရာစုပေါ်တူကီမြန်မာဆက်ဆံရေး ကဏ္ဍသို့လ်ငွေတူကုန်
- (4) (က) Dr. Abul Fazl, Aini Akbarei, Trans; H, Blochman, Calcutta (1873-1877)
(ခ) Mirza Nathan, Bahristan Ghaibi (Trans; M Borah, Gauhati 1936)
(ဂ) Shuha Buddin Ahmed, Fataya Barria (Trans; JN Sarkar, Boddein Library, Oxford)
- (5) Dr. S. B Kanungo, The History of Chitagong Vol; 1
- (6) Sir H. Yule, in the Proceeding of Royal Geographical Society, Nov 1882
- (7) History of Burma, Sir Auther Phyer
- (8) (က) ဗိုလ်မှူးဘရှင်၏ အနော်ရထာအယင်က မြန်မာနိုင်ငံ
(ခ) နိုင်ပန်းလှ၏ Working People Daily ပါဆောင်းပါး (၃၁-၁-၁၉၇၃)
- (9) Asiatic Researches, Calcutta Vol 5.1881
- (10) Bangla District Gezettic Chittagong Page 115, AD 1789
- (11) Hla Tun Phu, The Fall of the Great Arkanese Empire
- (12) Harvey, Out Line of Burmese History
- (13) Maurice Collis, Into Hidden Burma

- (14) Prof; Desai, India and Burma
- (15) ဦးဘသန်း (B.A) ၏မြန်မာ့သမိုင်းအကျဉ်းချုပ် ၁၉၂၉
- (16) ပါမောက္ခ ဒေါက်တာကျော်သက်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသမိုင်း၊ ရန်ကုန်။
- (17) ရခိုင်အမျိုးသား သမိုင်းသုတေသီ ဒေါက်တာအေးချမ်း၏ ၁၉၇၅-၇၆ ခုနှစ် ရခိုင် တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း အမှတ် (၁၄)
- (18) ဘုံပေါက်သာကျော်၏ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံနှင့် ရိုဟင်ဂျာအန္တရာယ်စာအုပ် (စာ-၂၀/၂၁-၁၉၉၀)
- (19) ရခိုင်ပြည်သမိုင်းနှင့် ရိုဟင်ဂျာတို့၏ဘဝ၊ ဗိုလ်မှူးထွန်းကျော်ဦး (ငြိမ်း)
- (20) R.B Smart, Burma Gezetteer, Akyab Ditricit Vol; A.P-86, 1957, Rangoon.
- (21) ပဏ္ဍိတဦးသာထွန်းအောင်မြို့ဟောင်းမြို့၏ ရခိုင်မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး စာ(၄၀-၄၁) မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၈၈
- (22) G.H Luce, Phases of Pre-Pangan Burma Language and History page 95. Oxford University 1985
- (23) ဒေါက်တာသန်းထွန်း (သမိုင်းသုတေသနဌာန) ကလျာမဂ္ဂဇင်းပါဆောင်းပါး ၁၉၉၄ ခု ဩဂုတ်လ။
- (24) ဦးဘသာ၏ ရိုဟင်ဂျာနှင့် ကမန်သမိုင်း၊ ၁၉၆၄
- (25) Albert Fytche: Burma Past and Present Vol-1, page 263
- (26) တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှု ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံများ (ရခိုင်) စာ ၁၄၉-၁၅၀ (မြန်မာ့ဆိုရှယ် လစ်လမ်းစဉ် ပါတီ-၁၉၇၆၊ ဇူလိုင်လ)
- (27) Bernier Travels in the Moghul Empire, AD 1656-1668 Trans: A Constable, Oxford Press 1916.
- (28) ဦးခင်မောင်ရင် (ဌာနမှူး) ပုသိမ်ကောလိပ်၊ ခေတ်မြန်မာပြည်စာအုပ်

- (29) သာသနာ့ရောင်ဝါ ထွန်းစေဖို့ ဒုဗိုလ်မှူးကြီး ဝင်းမောင်-ဦးစီးအရာရှိ ပထမတန်း ၁၉၉၇
- (30) ရွှေမန်းအနှစ်(၁၀၀)ပြည့် ဗမာ့မွတ်စလင်မ်တို့၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ
- (31) ဦးစံသာအောင် (အ. ဆ. ည ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်) ရခိုင်ဒဂုံများ (၁၉၇၉)
- (32) ဘိုးတော်ဘုရား၏ ရာဇသတ်ခေါ်သော အမိန့်တော်ပြန်တမ်း စတုတ္ထပိုင်းစာ ၂၅၄
- (33) Virgin a Thompson and Richard Adloff, Minority Problem in South East Asia
Stanford. Calif, Standford University Press 1955
- (34) British-Burma Adminintration Report (1870-71)
- (35) ဦးလှထွန်းဖြူ၏ ရခိုင်ပြည်နယ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ (၁၉၈၁)
- (36) Pamela Gutman, Ancient Arkan: Australia Nation University 1976
- (37) တောင်တန်းသာသနာပြု၊ ပုသိမ် ဦးဝိမလ၊ မြန်မာနိုင်ငံ တောင်တန်းလူမျိုးများ၊
မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၂၀
- (38) Captain Robertson: First Englo-Burma War Record
- (40) ဘုံပေါက်သာကျော်၏ တော်လှန်ရေးခရီးဝယ် ၁၉၇၃
- (41) M.K Rahmaan & ရခိုင်မူဆလင်မ်နှင့် မြန်မာမူဆလင်မ် သမိုင်း (1944)
- (42) ဦးနု အသံလွှင့်မိန့်ခွန်း ရှင်းလင်းချက်စာအုပ် စာ-၃၊ ၁၉၅၄ ခု စက်တင်ဘာလ (၂၅)ရက်
- (43) (၈-၇-၆၁) နေ့ထုတ် မြန်မာ့အလင်း သတင်းစာ စာမျက်နှာ ၅၊ ၆ (ဗိုလ်မှူးချုပ် အောင်ကြီး)
- (44) ဦးအုလ္လဗ္ဗိရီ(ပါလီမန်အမတ်) ဘူးသီးတောင် ပါလီမန်အတွင်းအပြင် ဆောင်ရွက်ချက်စာအုပ်
- (45) မြန်မာနိုင်ငံ၊ နိုင်ငံရေးသမိုင်း အတွဲ-၁၉၅၈-၆၀ (ရခိုင်ပြည်နယ်အခန်း)
- (46) မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း အတွဲ(၉)

ဦးအောင်ခင် (စစ်တွေ)၏ ထွက်ရှိပြီး/ထွက်ရှိမည့်စာအုပ်များ

အမှတ် စဉ်	စာအုပ်အမည်	မှတ်ချက်
၁။	မြန်မာ-အင်္ဂလိပ်အိပ်ဆောင်အဘိဓာန် Myanmar- English Pocket Dictionary	ထွက်ပြီး
၂။	နိုင်ငံရေးဆိုသည်မှာ? (ပထမတွဲ)	ထွက်ပြီး
၃။	သမိုင်းသက်သေ (ရိုဟင်ဂျာ)အဖြေ	ထွက်ပြီး
၄။	နိုင်ငံရေးဆိုသည်မှာ? (ဒုတိယတွဲ)	မကြာမီ
၅။	ဒီမိုကရေစီဆိုတာဘာလဲ?	မကြာမီ
၆။	အိုဘားမား၏ နိုင်ငံရေးအတွေ့အကြုံများ	မကြာမီ
၇။	ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ (အာရှတိုက်)	မကြာမီ
၈။	ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ (ဥရောပတိုက်)	မကြာမီ
၉။	ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ (အာဖရိကတိုက်)	မကြာမီ
၁၀။	ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ (အမေရိကတိုက်)	မကြာမီ

သမိုင်းသက်သေ

ရိုဟင်ဂျာ (အခြေ)

ဤစာအုပ်ကိုဖတ်ရှုပြီးကြိုက်နှစ်သက်ပါက
မိမိတို့၏မျိုးဆက်သစ်များ သမိုင်းအလိမ်မခံရစေရန် နှင့်
စာရေးသူအားလေးစားဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့်
မူရင်းစာအုပ်အားဝယ်ယူသိမ်းဆည်းစေလိုပါသည်။

ပုံ
(ခွင့်ပြုချက်မယူဘဲ PDF file ပြောင်းသူ)

ဦးအောင်ခင်(စစ်တွေ)
စုစည်းတင်ပြသည်။

